BHAGAVAD-GITA.

PÍSEŇ O BOŽSTVÍ
ČILI NAUKA O BOŽSKÉM BYTÍ
A NESMRTELNOSTI.

Do češtiny přeložil a vysvětlivkami i poznámkami, jakož i citáty z Písma svatého a různých spisů mystických opatřil

KAREL WEINFURTER.

II. vydání.

1935

Knihtiskárna Zmatlík a Palička Praha-Letná.

Předmluva k prvnímu a druhému vydání.

Již mnoho let jsem se připravoval k tomuto českému vydání Bhagavad-Gity na podkladě dlouhých studií a prací a na základě nejlepších překladů ze sanskrtu, hlavně do anglického jazyka. Že k tomuto dílu jsem se neodhodlal dříve, vadila mně hlavně jedna okolnost. Nemohl jsem totiž při největším úsilí opatřiti si nejlepšího stávajícího překladu Bhagavad-Gity do angličtiny od prof. Mohini Mohun Čaterdžiho, který vyšel roku 1887 v Bostonu ve Spojených státech severoamerických. Tento překlad Čaterdžiův se totiž odchyluje od všech ostatních překladů, které vyšly, ať v Indii, Evropě nebo v Americe, takovým způsobem, že vrhá zcela jiné světlo na toto nejvyšší učení, na toto zjevení boží, které v jiných překladech, zejména v některých nejdůležitějších místech jest znetvořeno nepochopením pravé nauky mysticko-jogické.

Je to právě tak jako s naším svatým Písmem. Zrovna tak naše bible, Starý Zákon i Nový Zákon nejsou správně přeloženy, poněvadž jsou pořizovány buď lidmi nezasvěcenými do mystiky, buď pouhými jazykozpytci, kteří překládají podle písmeny a nikoliv podle ducha. Doložil

jsem již ve mnohých svých spisech, že bible, jak se nám podává, je většinou znetvořena pokud se týká mystického svého obsahu. Taktéž je s Novým Zákonem a hlavně s epištolami Apoštolů, které byly z řečtiny a hebreištiny přeloženy dojista v dobách, a od lidí, kteří neznali tajného učení a kteří jednotlivým výrazům okultním a mystickým nerozuměli.

Při takové veledůležité práci, která je podkladem veškerého morálního a etického života lidstva, záleží často na jediném nesprávně voleném výrazu, aby byl celý smysl porušen.

Právě tak je s Bhagavad-Gitou, která byla překládána většinou jazykozpytci a i když se tak dělo od lidí, kteří se ujali této obtížné práce z cítění náboženského, neměli zase po ruce správných pramenů a proto se musili uchylovati ke stávajícím již porušeným překladům, z nichž prostě opisovali. Toto opisování je právě největší vadou vědecké literatury i v jiných oborech, takže chybný názor jednoho se vleče často po staletí ve sterých knihách jiných a nikomu nevstoupí ani na mysl, že přejímá vůbec něco nesprávného.

Nic není však tak důležité jako pravé a nezakryté vědění, týkající se věcí duchovních! Jestliže taková chyba může působiti veliké nesnáze v oblasti hmotné, tu tím více ji lze považovati za kaz nebezpečný a veliký ve světě Ducha.

Považoval jsem za svoji povinnost uvésti tuto připomínku již na počátku, abych tím odmítl veškeré snad možné výtky, že tento můj překlad Bhagavad-Gity v některých jednotlivostech se naprosto odchyluje od překladů stávajících. Mojí základní vůdčí knihou v této práci jest několik překladů indických, ale hlavním mým pramenem jest zmíněný již překlad od Mohini Mohuna Čaterdžiho, jak jsem se již nahoře zmínil.

Pokud se týká původu Bhagavad-Gity, nelze o něm říci nic určitého, leda to, že byla napsána podle tvrzení badatelů v indologii asi kolem roku 500 před Kristem. Tím tedy odpadá domněnka mnohých evropských učenců, že by učení v Bhagavad-Gitě obsažené bylo čerpáno z křesťanské nauky. Lze míti za to, že Bhagavad-Gita byla napsána mnohem dříve, než jak se domnívají evropští badatelé, kteří v těchto věcech velmi rádi chybují z mnohých důvodů, kterých se zde nemohu blíže dotýkati. Jisto jest jen tolik, že učení v Bhagavad-Gitě obsažené je z části uloženo již v Upanišadách, t. j. ve starém tajném učení indickém. Kdy vznikly Upanišady, je rovněž neznámo, tak jako se neví, kdy byly napsány první náboženské knihy indické, totiž Vedy (od slova věděti a věda), o nichž praví učenci, že pocházejí asi ze XVI. nebo XVII. století před Kristem. Ale ve Vedách jsou uložena některá astronomická data, která nasvědčují, že byly napsány mnohem dříve. Podle Dra. Hartmanna jsou ve Vedách údaje,

které by dokazovaly, že byly napsány před 25.000 lety. Zde stojíme právě u takové záhady jako je ta, která se týče stavby egyptských pyramid, nebo vzniku člověka na zemi. Novější badání posunuje oboje neustále do vzdálenějších dob a dnes je již bezpečně dokázáno, že člověk existoval na zemi v době desetkráte vzdálenější, než jak si myslily jisté hlavy ještě před dvacíti lety. Totéž platí o egyptských pyramidách. Mnozí se domnívají, že velikou pyramidu stavěl král Cheops — jenom proto, že na jednom jejím balvanu uvnitř jest vytesáno jeho jméno. To však není důkaz postačující, neboť je více než možno, že Cheops, který žil asi 1000 let př. Kr., se dal prostě v pyramidě podepsati. Jestliže k tomu vezmeme na zřetel ještě objevy na Krétě, kde stával dosud „mythický" labyrint a v Mykéně, sídle Agamemnona, jakož i Schliemannovy vykopávky v místech, kde stávala kdysi skutečně Troja, o níž, po staletí se učenci domnívali, že byla jen městem vybájeným, dospíváme ku přesvědčení, že tomuto badání jen podle dohadů nelze důvěřovati. Tak jsem na př. uvedl ve svém časopise „Psyche" velmi zajímavou okolnost, která byla uveřejněna v anglickém listu „Illustrated, London, News" v květnovém čísle 1925. V článku zmíněného časopisu byly uveřejněny fotografie obrazů Dinosaura, čili obrovského praještěra, kterýžto obraz byl nalezen vyškrabaný na skále v Arizoně. Asi sto anglických mil, čili asi stopadesát kilometrů od onoho místa byly nalezeny přemnohé stopy Dinosaurů, které ztvrdly na kámen. Tato skutečnost by nasvědčovala, že člověk žil zároveň s Dinosaurem před 12,000.000 lety, neboť jediné člověk mohl vyškrabati onen obraz. Když byla před rokem ukázána fotografie onoho skalního obrazu jednomu vynikajícímu americkému učenci, řekl: „Toto není možné. Nemůže to býti Dinosaurus, poněvadž my víme, že Dinosaurus vyhynul 12,000.000 let před tím než se člověk objevil na zemi." — Věda ovšem ví vše — že se velmi často klame, na tom jejím zástupcům nesejde. Jestliže člověk nežil současně s Dinosaurem, tu by byla jediná druhá možnost, že někteří jedinci obrovských těchto ještěrů přežili o ohromné časové délky celý svůj rod a že prvotní lidé se setkali s těmito posledními jejich zbytky za živa. Jiné možnosti není. Ale i v tomto případě by bylo nutno posunouti stáří člověka o nesmírně dlouhá období do minulosti, než jak nynější věda předpokládá. Podotýkám k tomu, že vedle zmíněného obrazu jsou na onom místě ještě jiné obrazy na skále, představující boje lidí s různými obrovskými zvířaty, jakož i lovecké výjevy. Z uvedeného vychází najevo, že se neustále množí důkazy okultní prastaré tradice, že člověk žije na zemi nejméně tisíckráte delší dobu než jak předpokládá věda.

Nám však neběží o to, kdy vlastně byla Bhagavad-Gita napsaná, nýbrž o zcela jinou věc — totiž o důkaz, že mystické nauky jsou staré

jako svět a že se stále opakují v jiných formách a v jiných variantech, což je důkazem, že svět duchovní stále působí stejně a že se stejně projevuje svými nezměnitelnými zákony. Až budu mluviti o historii Krišny, čili bohočlověka, který je vlastním hrdinou Bhagavad-Gity vyjde tato pravda zcela jasně najevo.

Není snad knihy na světě, která by byla u všech, kteří ji znají v tak veliké vážnosti, jako Bhagavad-Gita čili píseň o božství a jež obsahuje nauku o lidské dokonalosti v božském bytí. Také každý, kdo poznal pravého ducha křesťanství a správně jej pochopil, shledal tuto knihu nade vše výtečnou. Mezi jinými se vyslovil Vilém z Humboldtů, že děkuje Bohu, že ho nechal dosti dlouho žíti, aby mohl poznati toto dílo.

Čím častěji je čteme — a není snad knihy, která by při každém čtení nám poskytovala vždy něco nového, dosud nepoznaného — tím více se cítíme povzneseni k oblastem světla pravdy. Čím více vnikáme do ducha této nauky, tím více se přibližujeme ku poznání božského základu všeho bytí do takové hlubiny, že všem těm, kteří se oddávají jen povrchnímu, zevnímu badání přírody, jež se může pohybovati jen v říši jevů, zůstává nezbadatelným tajemstvím.

Ve světle Bhagavad-Gity jeví se nám vesmír jako něco zcela jiného a mnohem vznešenějšího než tehdy, když jej pozorujeme jen se stanoviska hmotně vědeckého. Pak spatříme místo neživého prostoru celý vesmír naplněný světlem a životem. Potom chápeme přírodu nejen jako slátaninu, složenou z věcí živých a neživých, nýbrž poznáme ji jako jednotu, jako organismus, který vše obejímá a je proniknut neviditelnými silami, jako živoucí všehomír, protkaný božským duchem, který se snaží ve všech věcech a bytostech se projeviti a v člověku poznáme bytost nadpozemskou, jež je jen poutána k pozemskému tělu, které během věků se vyvinulo nutně k takové dokonalosti, aby bylo schopno hostiti nebeského Ducha a poskytnouti člověku možnosti, aby konečně poznal božstvo samé, jako základ své vlastní pravé podstaty a jako prapůvod své existence.

Ale s probuzením tohoto vědomí dosáhne také člověk a jeho život jistého stupně, na kterém vidí jiný a dříve nepochopitelný účel svého bytí. Člověk shledá, že ani majetek zevních věcí, ani oblažování zevních smyslů, ani ukojení jeho vědecké zvědavosti, nýbrž poznání božského bytí a tím také poznání vědomé nesmrtelnosti je pravým účelem jeho života.

Jestliže duchovní oko jeho nitra se mu otevřelo pochopením nauk Bhagavad-Gity, shledá pak, že právě tak jako jeho pozemská bytost je v souvztažnostech ke všem bytostem na zemi, tak také, že jeho bytost duchovní může vstoupiti do přímého styku s obyvateli říše duchů.

Dále shledává, že již teď je skutečně v nebi, poněvadž nebe, čili nadsvětí, není nic jiného

než duchovní naše podstata, která je podkladem také zevní přírody a všech tvorů a že bez přítomnosti duše by také nebylo žádných jejích projevů v zevních tvarech. Probuzením vnitřního poznání vyšinul se člověk nad lidské theorie a učí se vlastními zkušenostmi. Božský duch, který se v něm probudil k sebevědomí, vedl ho k poznání nadsmyslného světa Ducha, jenž je vlastně naší vlastí. Ale toto probuzení Ducha nelze vybojovati bez těžkých zápasů. Božské světlo pravdy vniká ovšem do duše člověka, ale člověk sám nemůže mu při tom nijak pomáhati. Při tom se však staví tomuto vniknutí světla veliký počet překážek do cesty — to jsou vážné žádosti, nesprávné představy, které jsou překážkami největšími a zvrácené názory. Ale Bhagavad-Gita právě učí, jací jsou tito nepřátelé člověka a jak je lze přemoci. V této knize je líčen boj mezi nesmrtelnou a smrtelnou částkou člověka a zároveň je v ní ukázána cesta k vítězství božského principu nad zvířecím principem v lidském nitru.

Je snadno říci, ukoj svoje choutky, miluj Boha, abys nad sebou zvítězil! Ale této rady nelze tak snadno uposlechnouti těm, kteří neznají svých žádostí, kteří nevědí, proč by jich neměli ukojovati! Kdo neví, kde má Boha hledati a jak má svoje zevní já přemáhati, tomu je taková rada prázdným slovem.

Chceme-li tedy sebe a svoji povahu ovládnouti, musíme ji nejdříve dobře znáti. Jestliže

svoje zevní já poznáme jen jednou opravdu jako klam, tu v témže okamžiku je již také přemoženo. Abychom Boha milovali, k tomu je třeba poznati jej, pokud k tomu stačí lidský rozum a lidské chápání. K takovému poznání vede čtení posvátných knih a božské zjevení od těch lidí, kteří Boha poznali skutečně, bezprostředně a osobně. K těmto knihám náleží ovšem bible a evangelium, ale také v prvé řadě Bhagavad-Gita.

V této indické bibli poznáváme Boha s hledisek zcela nových, západnímu člověku málo známých, poněvadž v bibli a v evangeliu jest naznačena vlastně jenom cesta morální, kdežto v Bhagavad-Gitě je naznačena přesně cesta praktická.

Zmatením pojmů, nesprávnými překlady a chybami, které vznikly tisíciletou ústní tradicí, byly způsobeny velmi nesprávné pojmy o jsoucnosti boží, zejména u nás na Západě. Lidé si představovali Boha kdesi nad oblaky, sedícího na trůnu a vládnoucího světu. Pojem nebes byl sloučen také s nějakým místem nad hvězdami, kde také lidé svého Boha hledali. Při tom ovšem zapomínali na základní poučku křesťanskou na všudypřítomnost Boží! Je-li Bůh přítomen všude, pak je také v člověku a poněvadž je ti ve tvém nitru nejblíže — hledej Ho tam!

A to je právě nepopíratelnou předností Bhagavad-Gity, že člověku podává jako všechny pravé mystické spisy, jediné správnou nauku

o Bohu v člověku, bez jinotajných a nesrozumitelných výrazů, které jsou na příklad v bibli i v Novém Zákoně. Obě posledně jmenované knihy jsou jasně srozumitelny jenom člověku zasvěcenému a jiným lidem byly a jsou pramenem tisícerých duševních rozporů, které byly také příčinou nesmírných, po staletí trvajících náboženských hádek, jež vedly konečně ke krvavým válkám a k fanatickému pronásledování všech těch, kteří nesouhlasili s názory církevní moci.

Jinak je u Bhagavad-Gity. Této knize může rozuměti bez veškerého předběžného studia každý, kdo má srdce otevřené. V Bhagavad-Gitě jsou sice ukryta také mnohá mysteria jako v každé hluboké mystické knize, ale za to Cesta k Bohu je tu pověděna jasně, a bez veškerých podobenství a k tomu slohem tak lapidárním, že nikdo nemůže zůstati na omylu!

Když po přečtení Bhagavad-Gity vezmeme do ruky obě naše knihy božského zjevení, čteme je ve zcela jiném duchu a pak teprve pochopujeme jejich pravý význam a vidíme, že se jejich nauky s indickou svatou knihou naprosto shodují! Ale při tom jsme bohatší o hlubší a jasnější názory a jestliže dovedeme využíti těchto získaných vědomostí s pravou pokorou a vůlí, přesvědčíme se i osobně o jejich pravdivosti — ke své spáse.

Nepochopení pravd popisovaných na př. v bibli a evangeliích vedlo, jak jsem již řekl, k nejhoršímu poblouznění hlavně ve středověku

— ba i teď. Miliony lidí trpěly nevinně pro náboženské spory. Duševní pouta jsou mnohem těžší pout železných a kdo je nosí, hledí je dávati i všem jiným, při čemž ovšem tone sám v nejhroznějším bludu.

A tak je Bhagavad-Gita pro každého knihou osvobozující. Kdo ji čte, a pochopí, dosáhne duchovní volnosti a tím mu bude nesmírně ulehčen jeho pozemský boj s hmotou. Není zajisté lidského zaměstnání, ani starostí ani poměrů a postavení, kterých by čtení Bhagavad-Gity s člověkem neusmířilo. Proto je Bhagavad-Gita knihou knih, z níž čerpá každý vnitřní sílu svrchovanou a k tomu nejhlubší poznání o věcech věčných, které jedině mají pro člověka cenu.

Osvícený mystik, Tomáš Kempenský praví: „Blaze tomu, koho poučuje sama moudrost, nikoliv slovy pomíjejícími, nýbrž podle své podstaty.“ Takových lidí je ovšem málo, ale mnoho je těch, kteří jsou schopni pravého poznání, a nemohou k němu dojíti jen proto, že svět klamů jim nasypal plné oči písku a oni si jich nedovedou vytříti.

Ale právě pro takové lidi je psána Bhagavad-Gita. Šťasten ten, kdo je již tak proniknut silou víry a jehož duše zapustila již kořeny v duchu pravdy, že nepotřebuje vědecké opory, aby se jí držel. Ale mnozí potřebují ještě této opory, jako mladý strom, aby nebyl poražen vichřicí.

Jest ovšem mnoho nepřátel, kteří chtějí zameziti probuzení duše u člověka. Mezi těmito

nepřáteli nejsou jenom naše smysly, nýbrž jsou to i myšlenky jiných lidí, které v podobě astrálních útvarů poletují prostorem, a jsou to také konečně bytosti démonického rázu, které chtějí stůj co stůj zameziti u každého člověka vyšší poznání. Křesťanští mystikové nazývají tyto bytosti celkovým jménem „ďábel". Ale domnívám se, že představy oněch prostinkých světců ani nemohly vytušiti skutečné lstivosti, prohnanosti a zloby oněch tvorů, kteří se blíží ke člověku, jakmile chce proniknouti závojem hmoty a přiblížiti se ke světlu věčnému!

Tomu uvěří jenom ten, kdo má oči otevřeny, ale ne jen pro svět astrální, nýbrž i pro svět hmotný, ve kterém lze zkušenému velmi dobře pozorovati nástrahy v nejrozmanitějších podobách, aby byl člověk sveden s pravé cesty, nebo aby mu byla již s počátku cesta zamezena.

Jedinou pomocí proti tomu je modlitba, vřelá a oddaná a pak mystická koncentrace, neochvějně prováděná, nejen každého dne, v určitou dobu, nýbrž i ve chvílích, kdy se cítíme ohroženi nějakými úklady. Jakmile totiž žák jenom trochu nahlédl na svého nitra a zažil i nepatrné mystické zkušenosti, dostane se mu od Boha neomylného citu, že je nebezpečí na blízku. Nesmíme totiž zapomenouti, že ten, kdo se vydá skutečně na Cestu, musí již od prvních kroků býti přesvědčen, že se opravdu Cestou správnou ubírá. Mystické osvícení nepřichází najednou, bez předcházejících zkušeností, neboť vše to se děje na základě vývojo-

vých zákonů jako vše v přírodě a celém vesmíru. Mystický žák musí prožívati svaté mysterie od počátku, stále se mu odhaluje více a více a on vnímá svými vnitřními smysly celé drama vykoupení a znovuzrození, až ke konečné slávě. Jak se to děje, je vypsáno v mé knize „Ohnivý keř".

Pokud se týká mystiků pokročilých, jsou v oněch zkouškách pokušením mnohé výjimky, neboť tací lidé jsou zkoušeni z dopuštění Božího, což jest obsaženo již ve starém pořekadle: „Bůh koho miluje, toho křížkem navštěvuje." Kde podlehne, bývá odsunut na dlouhou dobu z řad „Božích bojovníků" a teprve po lítosti a trestu je mu zase dovolen návrat.

Jak známo, pojednává Bhagavad-Gita o rozmluvě Krišny (Bohočlověka) s Ardžunou čili člověkem zevním. V kapitolách Bhagavad-Gity jest popsáno mnoho způsobů, čili cest, jak lze získati pravého poznání a jak má člověk bojovati se svým okolím, viditelným i neviditelným. Bhagavad-Gita je tedy opravdovou příručkou a silnou pavézou pro „Božího bojovníka", který se ubírá do bitvy. Je mu nejostřejší zbraní proti všem nepřátelům božského světla, neboť je sama z onoho světla, je nejvyšším zjevením.

Nelze ji proto čísti jako jinou knihu. Strava, kterou podává, je velmi silná a proto jí nelze snésti mnoho najednou. Nejlépe je čísti ji po malých dávkách, dvě až tři stránky úplně postačí. O přečtených partiích raději uvažujme a

hleďme je pochopiti. Po nějaké době čteme knihu po druhé a pak po třetí a tak dále. Mohu každého ujistiti, že jako v každé hluboce mystické knize, nalezne čtenář i v Bhagavad-Gitě vždycky něco nového, čeho dříve, jak se mu zdá, nečetl. Taková slova sice čtenář četl, jenomže mu byla duchem zakryta, to jest, nemohl pochopiti jejich smyslu a proto mu nadobro unikla. V Bhagavad-Gitě je vše, co člověk potřebuje věděti o svém mystickém život a jeho dosažení. Ale každý toho nenalezne. Je to kniha kouzelná, ve které je vždy něco jiného, takže žasneme nad jejím mnohotvárným obsahem. To je proto, že kniha je božského původu. Bůh také má mnoho tvarů a člověk ho chápe nejdříve ve tvaru jednom a pak v tisícerých jiných, ale cele může být Bůh pochopen jenom zasvěcencem nejvyšším. Tolik tedy o studiu Bhagavad-Gity.

Když si přečteme závěrečná slova Krišnova v Bhagavad-Gitě: „Člověk, který bude naslouchati s vírou této nauce a bez pochybování, bude zbaven svých hříchů a dosáhne požehnaného sídla těch, kteří pracovali, aby se stali spravedlivými!“, poznáváme, že je tu jisté zaslíbení. Tato závěrečná slova naznačují, že konečně i pouhá víra beze všeho rozumového uvažování o slovech svaté knihy může člověka dovésti ke spáse. Proto také Kristus klade nejvyšší důraz na víru. Je to tajemství, o kterém by bylo marno psáti, neboť ti, kteří mají správný náboženský cit, pochopí je snadno, bez výkladu, a pro ty, kteří toho citu dosud nemají, bylo by každé slovo ztraceno.

Nyní se vrátíme k původu Bhagavad-Gity.

Tato kniha jest částí veliké epické sbírky staroindické, která se jmenuje Mahabharata, po česku veliký boj, Bharatů. Tento spis má devatenáct zpěvů a 220.000 veršů v sanskrtu, a obsahuje snad veškeré epické pověsti Indů.

Jak jsem již řekl shora, jest hrdinou Bhagavad-Gity božství Krišna, který je právě tak vtěleným božstvím, jako Ježíš Kristus. Krišna jest vlastně Bůh Višnu ve svém nejslavnějším a nejvznešenějším vtělení jako člověk. Takových vtělení čili avatarů zná indická mythologie velmi mnoho. Toto slovo pochází od kořene tar a ava, což znamená sestoupiti dolů. Avatara znamená tedy sestoupení nějakého božství do pozemské postavy. Tak Bůh Višnu je oslavován v různých spisech, které pojednávají o jeho avatarech. Zjevuje se nejen v lidské podstatě, nýbrž také jako ryba (Matsya), jako želva (Kurma), jako lví člověk. Nejznámější je jeho avatar jako Krišna a jako Rama. Také pro budoucnost jest předpověděno několik avatarů boha Višnu.

Postava Křišnova vystupuje ve dvojím rouchu. Jednak máme Krišnu historického a jednak ideálního. Poslednější jest okrášlen mnohými tradicemi a proroctvími.

Pokud se týká Krišny historického, lze se domnívati, že Krišna, kterému brahmíni říkají Vasudeva, se narodil mezi rokem 1.000 a 1372

před Kr., a sice v místě Madhu, které leží asi pětadvacet mil od města Agry. Poté se zdržoval v úrodné krajině, která sluje Gogale, mezi pastýři. Podle jedné staré pověsti byl synem majitele krav Nandy a jeho ženy Jasody. Brzy počal vytýkati brahmínům různé jejich omyly, káral zneužívání svatých písem, prohlašoval, že v každém člověku a tedy i v nejnižším, je duše nesmrtelná, a že každý je povolán k budoucí spáse. Také tvrdil, že nejen pouhý obřad a náboženský kult, nýbrž koncentrace, vede ku poznání božství. Poté účastnil se Krišna války, která vypukla mezi dynastickými rodinami Kauraovců a Pandaovců, při čemž stál na straně druhých. Ale také v bitevním povyku na válečném voze šířil svoje reformátorské nauky náboženské. Proto upadl do veliké klatby a byl pronásledován bezohledně, až konečně byl od jakéhosi Berena na stromě, kde se ukrýval, zasažen šípem a tak zemřel pro své učení a pro spásu svého lidu. Toto jest historickou kostrou, která však je podkladem velmi rozsáhlé legendy o Krišnovi ideálním. Poněvadž tato legenda obsahuje velmi mnoho mystických prvků a je důkazem, že tytéž osudy stíhají každé božství na zemi vtělené, anebo také hrdiny, kteří se v jistých dobách objevují u všech národů, jest nutno, abychom si jich povšimli.

Krišna legendární byl synem Vasudevy a Devagni a před jeho narozením bylo bratru Devagni, totiž králi Kamsovi prorokováno, že bude Krišnou poražen a zbaven života a proto již

před svým narozením bylo nešťastné dítě pronásledováno. Kamsa uvěznil svoji sestru a svého švagra a dal každé dítě, které se zrodilo z klínu Devagni usmrtit, až konečně sedmé dítě, totiž Bala Rama a osmé Krišna, bylo zachráněno božskou pomocí. Manželka boha Šivy, Bhavani, odnesla sama Krišnu do klínu Isodhi, manželky pastýře Nandy, a z ní se Krišna narodil. Měl tedy Krišna v mystickém smyslu dvě matky.

Již tehdy, když Devagni byla s Krišnou těhotná, objevovala se podivuhodná znamení na obloze, čímž Kamsa upadal ve starosti tím větší a sahal proto k opatřením vždy krutějším, aby si zabezpečil jistotu. Ačkoliv Kamsa ve spojení se všemi zlými duchy ukládal neustále o život chráněnce bohů, unikl přece Krišna šťastně všem úkladům, vyrostl na venkově mezi kvetoucími mlékařkami na statcích svého otčíma, hrál si s nimi a žertoval s nimi. Jako mladík okouzloval svojí čarovnou hrou na flétnu, právě tak jako Orfeus lidi i zvířata a později projevil mnohými velikými činy a divy svoje vznešené poslání. Podle jiné legendy bylo tělo matky jeho při těhotenství průsvitné a zářilo jako slunce. Při jeho zrození zněly ve vzduchu písně a nebeské zástupy se objevily v oblacích a v jejich čele byli bohové Brahma a Šiva. Ke kolébce Krišny přišli hvězdáři a proroci, aby děcku sestavili horoskop, ale překonáni jeho září, klesli na kolena a klaněli se mu. Když Krišna poněkud dospěl, potřel hada Kalinaka, právě tak jako Herakles. Onen netvor

ho ovinul svými závity tisíckráte, ale on mu přece vstoupil na hlavu. Avšak mírnost Krišnova nedopustila, aby netvora zabil, a tak ho nechal uniknouti, ba obdařil ho dvojnásobnou silou, poněvadž had bojoval s Bohem. Potom svrhl Kamsu s trůnu a počal s Pandaovci bojovati proti Kauraovcům. Asi v této době, tedy ve třicátém roce věku, počíná jeho vystupování a působení jako boha zjeveného. Nejprve hlásal nejvyšší pravdy, které jsou právě obsaženy v Bhagavad-Gitě. Při tom těšil trpící a utlačené a byl útočištěm všech, kteří toužili po spáse. Také konal mnohé zázraky a křísil i mrtvé. Krišna právě tak jako Achiles byl zranitelný jenom do paty. Tento rys nalézáme u mnohých božstev a hrdinů, poněvadž je v něm ukryté mystické tajemství. Když dosáhl Krišna stopětadvaceti let věku, položil se ke spánku pod strom s bosýma nohama a tu zář božského znamení na jeho chodidlech přivábila hada, podle jiných lovců Juru, který se domníval, že střílí šípem po gazele a tak byl Bůh smrtelně zraněn, jak bylo určeno. Had se indicky nazývá Naga, ale toto slovo znamená též hřebík nebo šíp. Když Krišna umíral, předpověděl, že za třicetšest let po jeho smrti nastane Kalijuga, čili černý věk, ve kterém až dosud žijeme. Po smrti vstoupil do předpeklí, kde se mu kořil Jama a smrt. Podle Bhagavata-Purany přijde Krišna opět na svět, až přejde Kalijuga a objeví se jako Spasitel světa. Přijede na běloskvoucím oři v oblacích, v ruce bude mít plamenný

meč a jakmile noha jeho oře se dotkne země, zanikne celý svět, Kalijuga přestane a započne se zlatý věk — Satyja-juga.

Legendy o Krišnovi jsou původní a nikoliv opsané z kultu křesťanského, což jest možno dokázati již tím, že dávno před křesťanstvím se objevily na různých místech podobné mystické legendy o jiných bytostech božských. Také řecký bůh Dionisos byl vychován v Beótii, krajině pastýřské. Rovněž Apollo žil mezi pastýři a hrál na flétnu a svojí hrou krotil divoká zvířata. Božská matka Krišnova byla zobrazována s Krišnou u prsou, obklopena nebeskou září. Podobně byla zobrazována matka Dionisa, Semele s Herkulem, egyptská Isis s Horem, a sice tak, že tyto předkřesťanské „Madony" není možno někdy ani rozeznati od obrazů madon křesťanských.

Zbývá ještě pověděti několik slov na vysvětlenou k začátku Bhagavad-Gity, kde se popisuje boj mezi Kauraovci a Pandaovci. Král Pandu odebral se po jakési ukončené válce na poušť a zůstavil vládu svému bratrovi Dhritaraštrovi. Měl totiž dvě manželky, Kunti a Madri, s nimiž zplodil pět synů. Z první pocházeli Judhišthira, Bhima a Ardžuna. A s druhou měl dvojčata Nakulu a Sahadevu. Než synové ti dorostli zemřel jejich otec Pandu a jeho manželka Madri se s ním dala upáliti. Ale Kunti se věnovala vychování těchto pěti dětí Panduových. Dělo se tak u dvora jejich strýce, krále Dhritaraštri v městě na Kapuře. Poněvadž měl však Dhrita-

raštra také vlastní syny, kteří byli lidem méně oblíbení nežli jeho bratrovci, totiž zmínění Pandaovci, vypukla válka po hrozných nesnázích a protivenstvích mezi těmito příbuznými.

Krišna vstoupil na válečný vůz Ardžuny a tak se dal na stranu Pandaovců proti straně Dhritaraštrově. Na počátku Bhagavad-Gity je líčena episoda před oním bojem, kdy Krišna rozmlouvá s Ardžunou a jejich hovor tvoří vlastně obsah Bhagavad-Gity.

Kapitola I.

Přehlídka vojska.[1])

[1]) V této kapitole jest líčen boj mezi dobrem a zlem, který vzniká rozdvojením přírody právě tak v jednotlivém člověku jako ve vesmíru a celku. Ardžuna — člověk — jest ve svém pozemském životě obklopen vojskem klamů, které musí přemoci, aby dospěl k poznání svého pravého božského Já. Ale poněvadž mnoho těchto klamů si zamiloval a poněvadž je s nimi úzce spojen, je mu obtížno bojovati proti nim.

Dhritaraštra pravil:

1. Pověz mi, ó vozataji, co učinili moji lidé a Panduovi lidé, když, připraveni k boji na poli Kuru, na posvátné rovině, se shromáždili?[2])

[2]) Obě armády se utkaly na Svaté rovině, čili v zaslíbené zemi, která se jmenovala Dharmakšetra, což znamená sebepoznání, a která kdysi náležela mudrcům (Rišiům).

Sandžaja řekl:

2. Když král Duryodhana spatřil sestavené vojsko Panduovců v bitevním pořádku, přistoupil ke svému učiteli a řekl následující slova:

3. Viz, ó učiteli, toto ohromné vojsko synů Panduových, které je seřaděno k boji tvým statečným žákem, synem Drupady.

4. Jsou tam hrdinové s velikými luky, jsou tam společníci Bhimy a Ardžuny v boji. Je tam

Judjudhana, Virata a Drupada, z nichž každý má veliký povoz.[3])

[3]) Pán velikého povozu jest příjmením válečníka, který dovede sám poraziti deset tisíc lučištníků a který jest výtečně vycvičen v užívání zbraní na obranu i útok. Bhima znamená rozhodnost. Duryodhana je chtíč a Judjudhana jest oddanost.

5. Statečný Dhristaketu, Čekitana a král Kasi, Purudšit a Kuntiboča se silným Saivyaou.

6. Judhamandžu smělý a Utamadžu silný, syn Subadry a všichni synové Draupadiho ve svých válečných vozech.[4])

[4]) Hrdinové, kteří jsou uvedeni zde a dále, znamenají rozumové síly, sklony, žádosti, umění a vědy a válečné vozy jsou těla, jimiž se tyto síly projevují.

7. Věz však také, ó výtečný, jména těch nejlepších z našich. Vyjmenuji ti jména několika vůdců našeho vojska.

8. Ty sám a Bhišma, Karna a Kripa, vítěz v boji Asvatthaman, Vikarna a Somadatti,

9. a mnozí jiní, kteří za mne chtějí zemříti a jsou různě ozbrojeni a zkušení v boji.

10. Zdá se však, že tato naše armáda vedena Bhišmou, není dostatečná, zatím kdy nepřítel, který je veden Bhimou, zdá se zase postačujícím.

11. Nechť tedy všichni vojevůdci zaujmou vhodně zvolená postavení, aby Bhišmu ve všem podporovali.

12. A tu zatroubil s radostným srdcem starý válečník mezi syny Kuruovců na roh z lastury a hlasitě se rozlehl onen zvuk, jako lví řvaní.

13. Potom náhle zazněly lastury, trouby, bubny, cymbály a hluk byl z toho veliký.

14. Potom Madhava[5]) a syn Pandu sedíce ve velikém voze, taženém bílými koni, zaduli do svých nebeských trub.

[5]) Bílá barva je symbolem čistoty a kůň je znakem síly a poslušnosti. Madhava je přívlastkem Krišny a známá jeho moc nad přírodou. Též se jmenuje Madhusudana (Madhubijce) poněvadž usmrtil obra Madhua. Synem Pandu je Ardžuna, a Krišna se tu objevuje zároveň jako jeho vozataj a učitel. Před každým mystickým výjevem je slyšeti hlas trouby a hlas gongu nebo velikého bubnu. To znamená, že žák má míti velice pozor, co nastává. Toto líčení je totiž také mystickým vývojem u člověka, jak je již vidno z různých jmen, naznačujících duševní vlastnosti

15. Hrišikeza[6]) zatroubil na svoji lasturu, která se jmenuje Pančažanya a Dhanandžaja[7]) zatroubil na Devadattu a Vrikodara,[8]) který konal skutky, hrůzu nahánějící, zadul na velikou lasturu Paundra.

[6]) T. j. pán smyslů a schopností, který v nás sídlí jako „pán našeho nitra" a který nejen vidí, ale také vede skutky našich srdcí.

[7]) Dhanandžaja jest Ardžuna čili ten, který ovládl bohatství.

[8]) T. j. Bhima.

16. Král Judhisthira, syn Kunti, troubil na Anantavidžaju, Nakula a Sahadeva troubili na Sukhošu a Manipušpaku.[9])

[9]) První trouba se jmenuje také „věčné vítězství", druhá „sladce znějící" a třetí „květinami posypaná".

17. Král Kasi a Sikhandi, velitel velkého vozu, Dristadyumna[10]) Virata a nepřemožitelný Satvaki,[11])

[10]) T. j. syn Drupady, o kterém je zmínka ve třetím verši.

[11]) T. j. tentýž, který ve čtvrtém verši se jmenuje Jujudhana.

18. Drupada a jeho synové, syn Subhadry, ó Pane země, všichni troubili na svoje rohy z lastur.

19. Mohutný onen hlas naplňoval vzduch i nebesa, tak že se chvělo srdce synů Dhritaraštraových.

20. Potom, když již měly padati střely, ó Pane země, promuvil syn Pandu na voze se štítem v podobě opice[12]) a řekl, zvednuv svůj luk, následující slova k Hrišikesapovi:

[12]) Opice byla na štítu a voze Ardžuny, poněvadž bojoval se Šivou, který se přeměnil v podobu opice. Též to značí podstatu lidskou.

Ardžuna mluvil:

21. Ó neomylný, postav svůj vůz mezi obě vojska,

22. na tak dlouho, abych si mohl prohlédnouti oba bojovné zástupy a abych věděl s kým se mám pustit do nastávající bitvy.

23. Musím přehlédnouti shromážděné tu bojovníky, kteří chtějí zápasit, aby se zavděčili zlomyslnému synu Dhritaraštry. . . .

Sandžaja pravil:

24. Ó synu Bharaty, když byl Hrišikesa takto osloven Gudakesou, umístil nejlepší svůj vůz mezi obě vojska a

25. před tváří Bhišmy, Drony, a všech vladařů světa pravil: „Viz, ó Partho! Viz shromážděné zde Kuruovce!"

26. Syn Prithy viděl pak v obou vojích dědy a pradědy, učitele, strýce, bratry, syny, vnuky a otce a také přátele a švakry i příbuzné.

27. Když pak syn Kuntin spatřil tyto příbuzné, byl jat velikou soustrastí a sklíčeností a řekl takto:

Ardžuna pravil:

28. Ó Krišno, když vidím tyto příbuzné shromážděné k boji, umdlévají moje údy a v ústech mně vysýchá.

29. Moje tělo se chvěje a vlasy se mi ježí.[13]) Z ruky mi padá luk Gandiva a kůže mne strašně pálí.

[13]) Popisované tu příznaky jsou vlastně jistými mystickými stavy, jak ví ten, kdo se zabývá mystikou prakticky. Jak tyto věci přicházejí, kdy a za jakých okolností, o tom ovšem nelze nic prozrazovati nezasvěceným. Zde je o nich řeč proto, že nadchází božské poučení, které dává Krišna Ardžunovi.

30. Nemohu ani pevně seděti a také se zdá, že moje mysl blouzní a také, o Kesavo, pozoruji zlá znamení.

31. Skutečně nevidím z toho žádné dobro, když by byli v bitvě zabíjeni příbuzní. Netoužím po vítězství, Krišno, ani po království, ani po radostech.

32. K čemu je nám království, Govindo,[14]) k čemu radovánky nebo i život? Ti, k vůli nimž si žádáme království a radovánek a potěšení

[14]) Govinda jest příjmení Krišnovo, který ví vše, co konají naše smysly a orgány. Veškeré naše síly jsou našimi přáteli a učiteli, poněvadž jejich prostřednictvím získáme zkušenosti. Jsou to stupně, kterými se člověk pozvedne ku poznání.

33. jsou zde přítomni v bitvě, vzdávajíce se života a vlastnictví, — jsou to učitelé, otcové, synové, ba i dědové, otcové, švakři,

34. strýcové, vnukové a rovněž jiní příbuzní, ó Madhubijce — a já jich nechci zabíjeti, i kdybych sám měl býti zabit.

35. Ó Džanardano[15]) čeho bychom získali, když bychom zabíjeli syny Dhritaraštry, i kdybychom tím získali vládu nad třemi světy?[16]) A tím méně bych je chtěl usmrcovati pro vládu na zemi.

[15]) Džanardana znamená dárce všeho, oč lidé žádají.

[16]) Tři světy jsou obydlím lidí, bohů a polobožských bytostí.

36. Kdybychom je zabíjeli, poskvrnili bychom se hříchem, i když jsou to naši nepřátelé. Proto by nebylo spravedlivo zabíjeti syny Dhritaraštry s jejich přáteli! Jak bychom mohli býti šťastni, kdybychom usmrcovali své vlastní příbuzné, ó Madhavo?

37. Jestliže tito muži, jejichž srdce, jsou oklamána zármutkem, nevidí hříchu, kterého by se dopustili zničením své rodiny a nepřátelstvím proti přátelům,

38. proč my, ó Džanardano, kteří vidíme nesprávnost, která by vznikla zničením rodiny, neměli bychom to považovati za důvod, abychom se vzdali tohoto hříchu?

39. Když nějaká rodina je zničena, tu poznání věčných práv lidských zahyne a kdyby toto poznání zašlo docela, bylo by zničeno celé lidské pokolení.

40. Kde vládne nesvatost, ó Krišno, zvrhne se i žena a kde se zvrhne žena, vznikne zmatek v kastách.[17])

[17]) Žena znamená vůli, čili rodící princip v člověku. „Vy jste solí země, ale když sůl ztratí svoji chuť, čím máme soliti?" (Mat. V., 13.)

41. Takový nepořádek v kastách způsobí, že ti, kteří rodinu zničili, padnou do pekel. Jejich předkové jsou také zatraceni, poněvadž se jim přestane obětovati pohřební koláč a voda.[18])

[18]) Tento verš se týká pohřebních obřadů brahmínských, ale v mystickém smyslu jest praotcem každého člověka jeho vlastní duchovní individualita, jeho nesmrtelná duše, která v každém vtělení vystupuje v nové osobnosti, což jest odvozeno od latinského persona, kteréžto slovo znamená masku. Přicházíme na svět tedy vždy v nové masce. Jestliže duchovní vědomí duše neobdrží žádné potravy za života pozemského, tu hmotný princip v člověku nabude vrchu a „praotec klesne do pekel", t. j. člověk sám klesne hlouběji.

42. Takovým hříšným zmatkem, který vznikl v kastách, jsou porušeny věčné, zbožné obřady a kasty a ti, kteří ničí svoji rodinu, jsou vyhlazeni.

43. Pro takové lidi, ó Džanardano, jejichž rodinná úcta byla zničena, nezbývá nic, než pád do pekel. Tak jsme slyšeli.[19])

[19]) Tyto věty týkají se duševního života. Slovem „duše" míní se podstata člověka a hlavně jeho charakter, kterým se liší od jiných bytostí. Tělo a duše tvoří člověka. „Nemáme jména pro prostou, neurčitou podstatu duše. Jmenujeme to duši, tak jako někoho jmenujeme tesařem. Jest jasno, že tímto slovem neoznačujeme jeho charakteru — proto bychom ho spíše měli nazývati člověkem a nikoliv podle jeho zaměst-

nání. Pravá podstata duše nemá pražádné značky, neboť je to její prostý základ a nejvyšší jednota všech sil." Eckhart.

44. Běda! Chceme spáchati smrtelný hřích, když chtivostí po říši a radovánkách toužíme zabíjeti příbuzné.

45. Lépe by bylo, kdyby mě zabil v boji beze zbraně a bez obrany některý ze synů Dhritaraštry.

Sandžaja promluvil:

46. Když Ardžuna toto pravil, posadil se do svého válečného vozu, pustil luk i šípy a byl zachvácen smutkem uprostřed bitevních řad.

Takto se končí první kapitola, která se nazývá „Přehlídka vojska", ve svaté Bhagavad-Gitě, knihy božské moudrosti a božského spojení, která pojednává o hovoru mezi svatým Krišnou a Ardžunou.

Kapitola II.

Sankhya-joga čili Pravá znalost Ducha.

V této kapitole jest poučení, jak lze filosofickým rozjímáním dojíti ke správnému světovému názoru, t. j. k poznání nicotnosti a pomíjejícnosti všech forem, existujících ve zjevném světě, jehož opakem jest věčné bytí a jak tímto poznáním můžeme dojíti na cestu, která vede k duchovní svobodě a nesmrtelnosti.

Sandžaja pravil:

1. Potom Madhubijce řekl k němu tato slova, k tomu, jenž byl naplněn zármutkem a zachvácen soucitem a jehož oči byly zakaleny slzami:

Svatý pán pravil:

2. Odkud na tomto nebezpečném místě přišlo k tobě toto hříšné zatemnění, takže jsi zbaven odvahy, abys překonal překážky? Není to tebe hodné, neboť ti to zavírá nebe a přivádí to na tebe hanu.

3. Neztrácej pevnosti, ó synu Kunti, neboť by tě to bylo nedůstojno. Vstaň, vítězi nad nepřáteli, a odvrz od sebe tuto ponižující slabost srdce.[1])

[1]) Jestliže člověk se dá zachvátiti strachem a pochybnostmi, vylučuje se sám z nebes a blaženosti, neboť těch lze dobýti jen odvahou.

Ardžuna pravil:

4. Jak bych mohl, ó Madhubijce bojovati s Bhišmou a Dronou, kteří přece zasluhují, abych si jich vážil, ó vítězi nad nepřáteli?

5. Lépe by bylo býti bez viny a jísti žebrácký chléb, nežli usmrcovati tyto ctihodné muže. Jestliže i oni touží po bohatství, tu přece jen by to, čeho bych dosáhl jejich usmrcením, bylo poskvrněno krví.

6. Nevím, co by bylo lepší, zdali bychom měli zvítěziti, anebo abychom byli poraženi. Viz, že jsou před námi ti, kterých nechceme usmrtit za celý život. Jsou to synové Dhritaraštry.[2])

[2]) Kdo zná jenom život přirozený, pozbývá pro něho ihned ceny, jakmile nemůže požívati jeho radostí.

7. Proto tě žádám, abys mi pověděl pravdivě to nejlepší, poněvadž moje podstata je pokažena slepotou ducha i srdce a jsem v klamu, pokud se týká nejvyššího Ducha. Jsem tvým žákem a proto mě poučuj, když jsem u tebe hledal útočiště.[3])

[3]) Výrok, jsem tvým žákem, znamená spojení mezi Mistrem a novozasvěcencem. Tajemství ducha má býti projeveno jenom k synovi nebo žákovi — takové jsou pravěké zákony. Srovnej také slova evangelia Matouše IV., 11.

8. Nemohu nahlédnouti, co by mi prospělo, kdybych mohl zapuditi zármutek, jenž zatemňuje moje smysly — i kdybych byl pozemským samovládcem a kdybych i obdržel moc nad bohy.

Sandžaja pravil:

9. Když Gudakesa mluvil takto k Hrišikesovi, umlkl, a pravil pak ještě: „Nebudu bojovati ó Govindo.[4])

[4]) Govinda, který jak jsme již řekli, vnímá veškeré naše myšlenky a city, jest naším božstvím a proto Ardžuna, který nemůže vysloviti vše, co má na mysli, se spoléhá na božskou vševědoucnost. Proto Krišnu takto nazývá.

10. A tu se usmál Hrišikesa přívětivě, ó Bharato, a promluvil mezi oběma vojsky k němu následující slova:

Svatý pán pravil:

11. Ty se rmoutíš nad těmi, kteří nepotřebují tvé soustrasti, ačkoliv jsi vyřkl slova moudrá. Ale mudrci netruchlí ani nad mrtvými, ani nad živými.

12. Nebyla nikdy doba, ve které bych nebyl

Já, nebo kdybys nebyl ty, nebo tito pánové lidí. A také nikdy nikdo z nás nepřestane býti.[5])

[5]) Božský princip v člověku, ve kterém koření jeho pravé já, jest věčný a nezměnitelný. Toto božské já se nikdy nerodí a nikdy neumírá.

„V podstatě duše můžeme viděti a poznávati Boha, a čím více člověk v tomto životě se přiblíží k podstatě duše svým poznáním, tím je také bližší poznání Boha. V tobě samém spočívá a bydlí pravda a nikdo jí nenalézá, kdo ji hledá v zevních věcech. Boha najdu nejjistěji ve svém nitru." (Eckhart.)

13. Tak jako v nynějším těle je dětství, mládí a stáří jenom pomíjející vlastností Věčného v době jeho vtělení, tak také bude v těle budoucím. Moudrý člověk se tím ovšem nedá klamati.[6])

[6]) Ardžuna si uvádí důvody, že ač není příčiny k zármutku pro pravé Já nebo Ducha, který je nesmrtelný, přece jen nynější pocit „párů protiv", totiž horka a chladu, radosti a bolesti postačí jako příčina smutku. Jakmile se lidská duše vtělí nanovo, přichází do styku s hmotou. Při tom si zbuduje vždycky nový dům, t. j. novou osobnost. K tomu se vztahuje následující verš 14.

14. Ó, synu Kunti, věz, že smysly a jejich vjemy jsou příčinou horka a chladu, radosti a bolesti. Tyto pocity jsou přechodné, zdánlivé a konečné. Vzdej se jich, o synu Bharaty.[7])

[7]) „Smysly a jejich vnímání." Původní sanskrtská fráze může býti také přeložena: „Styk smyslů s jejich objekty." Zde jest poukázáno, že páry protiv jsou jedinými věcmi, které znají lidské bytosti. Také radost a bolest ve skutečnosti zahrnuje horko a chlad. Na počátku tohoto verše, když jest vysvětlována pravá podstata horka a chladu, je osloven Ardžuna jako syn své matky, totiž Kunti. Ale když jest napomínán, aby se vzdal radosti a bolesti, je mu připomenut

jeho hrdinský předek Bharata, podle kterého jest Indie lidem nazývána „zemí Bharaty". Rozkaz „vzdáti se jich", znamená povznésti se nad smysly poznáním pravdy, že velké Já jest od nich neodvislé. V následujícím verši jest vysvětleno, co následuje po přemožení „párů protiv".

15. Ó, nejlepší z lidí, ten člověk, který je stejný v radosti i bolesti, nedá se jimi zviklati a jest moudrý a proto dosáhne nesmrtelnosti.[8])

[8]) Poznání pravdy, což znamená poznání Boha, se zakládá jedině na přemožení zevního klamu světa. Dokud není roztržen závoj Majy (přírody), dotud podléhá člověk svým smyslům a dotud také pociťuje jejich účinku. Kdo se nedá pohnouti ani radostí, ani bolestí, jest pravým mystikem nebo joginem, neboť jeho duše zůstává v neustálém klidu, poněvadž nedopustí, aby vlny různých dojmů rozčeřily hladinu jeho mysli. K tomuto uklidňování oné hladiny jsou různé prostředky. K nim patří touha po ctnostech, modlitba, víra a nakonec nejlepší ze všech, duševní koncentrace, kterou se člověk donutí k naprostému klidu mysli. Komu se stala taková klidná čili koncentrovaná mysl zvykem, prodlévá v tomto mystickém tichu vždy déle a déle, zažívá sladkost božské přítomnosti a pak — teprve pak nedá se vyrušovati ze svého klidu žádnými zevními dojmy, ať příjemnými nebo nepříjemnými.

16. Co jest bez podstaty, nemá pravého bytí. A zase to, co jest pravdivé, nikdy nepřestává. Ti, kteří spatřují pravdu, poznávají také pravou podstatu nicotnosti a jsoucnosti.[9])

[9]) Pravdu může poznati jenom ten, kdo poznal Boha, poněvadž pravda se sama poznává.

17. Věz, že ten, který proniká celým vesmírem, nemůže nikdy zahynouti. Jemu nemůže nic způsobiti zkázu, neboť On zůstává bez proměny.[10])

[10]) „Bůh jest jednotka. Ale jednotka jest popřením veškerých negací. Jednotka boží jest bez základu, neboť ona je sama sobě základem." (Eckhart.)

18. Tato lidská těla se nazývají smrtelnými těly Věčného, Nepomíjejícího, Nekonečného a Nedokázatelného,[11]) který jest v nich. Proto bojuj, ó synu Bharaty!

[11]) Přívlastku Nedokazatelného je tu použito proto, že Bůh je samozřeimý, poněvadž se nám dokazuje, ovšem jen tomu, kdo Ho chce viděti.

19. Kdo toto věčné považuje za smrtící, nebo kdo se domnívá, že by mohlo býti usmrceno, nemá správného poznání, neboť ono ani nezabíjí, ani se nedá zabíti.[12])

[12]) Proto také praví Kristus: „Nebojte se těch, kteří tělo zabíjejí, ale duše zabíti nemohou." (Mat. X. 28.)

20. Pravá jsoucnost Já se nikdy nerodí a nikdy neumírá a také nikdy nevzniká a nikdy nepřestává býti. Nezrozená, věčná, nesmrtelná, nepodléhá rozkladu jako tělo.[13])

[13]) Naše božské Já jest jediným a pravým principem života, a je tedy středem oné síly, která veškerý život udržuje v člověku, v celé přírodě a v celém vesmíru. Poněvadž je božské Já životem, nemůže nikdy zemříti, je věčné, poněvadž živo vždycky bylo a bude a nikdy se nezrodilo, totiž nikdy se nepočalo, poněvadž stává od věčnosti. Pro lidský rozum je to ovšem věc nepochopitelná, poněvadž náš rozum je konečný a proto pokud jsme poutáni ke svému mozku, nebudeme nikdy moci pochopit něco nekonečného. Právě tak jako člověk nechápe věčnost, poněvadž je poután k času, tak také nepochopuje nekonečnost, protože je poután k prostoru. Oboje však jest smyslový klam, ale ovšem klam veliký a proto také Indové nazývají toto zdání „velký klam", což znamená zevní svět.

21. Kdo zná toto Já, jako bytost neumírající a věčnou, ó, synu Prithy, jak by se mohl domnívat, že tento Duch[14]) by mohl něco usmrtit nebo že by byl příčinou něčí smrti?

[14]) Kdo to zná — t. j. ten, kdo se spojil s tímto Duchem, jenž je věčný, nemůže býti v klamu, že by Bůh mohl něco nebo někoho usmrtit, nebo býti příčinou smrti. Vyplývá to již z předcházející poznámky, kde jsme řekli, že Bůh je principem života. Princip života nemůže tedy než oživovati a nikoliv usmrcovati. Smrt, která se nám jeví jako ukončení pozemského života není vlastně smrtí, nýbrž pouze přeměnou života. Lidské tělo ovšem se rozpadá, ale veškeré jeho součástky vstupují v jiném tvaru zase do života a skládají nová živoucí těla, buď rostlinná nebo zvířecí — po případě i lidská (poněvadž látky nastřebané ze země rostlinami, jsou potravou zvířat i lidí a tak se stávají materiálem k novým tělům) a tak koloběh života nikdy neustává. Na druhé straně jemnější principy člověka se také rozkládají, jako jeho éterické a astrální tělo, když před tím vstoupily do svých odpovídajících světů. Tento rozklad trvá ovšem mnohem déle než rozklad těla hmotného. Jenom duše nesmrtelná s jiskrou boží, kteráž jest naším pravým Já, přetrvá to vše a vrací se poznovu do jiné lidské formy, aby sbírala další zkušenosti a konečně se probojovala k poznání věčné pravdy, čili Boha.

22. Tak jako se vzdává člověk oděvu, který jest porušen a vezme si šaty nové, tak také obyvatel tohoto těla se vzdává těl, která jsou porušena a vstupuje do těl nových.[15])

[15]) „Všecky tyto věci jako roucho zetlívají a ty je měníš jako oděv a změněny budou — ale ty jsi tentýž, a leta tvá nikdy nepřestanou." Žalm 102, 27, 28. — „Neboť to mám za spravedlivé, dokud jsem v tomto stánku, abych vás probuzoval napomínáním, věda, že brzké jest složení stánku mého, jakož mi i Pán náš, Ježíš Kristus oznámil." Petr. II. 13, 14. Z těchto míst jest zřejmo, že prastará nauka o putování duší byla známá, když byl spisován Starý i Nový zákon. Také na jiných místech Starého i Nového zákona nalézáme jeho stopy.

23. Věčná bytost jest nezranitelná zbraněmi a nespalitelná ohněm, voda jí nemůže zvlhčiti nebo vítr vysušiti.[16])

[16]) Božské Já čili atma jest nad čtyřmi živly, totiž zemí, která znamená zbraně, ohněm, vodou a vzduchem. Zvláštní mystické stavy u žáka dokazují tuto nezranitelnost, nespalitelnost, atd.

„Člověk má dvojí rozum, totiž andělský a zvířecí. Andělský rozum je věčný a je z Boha a zůstává u Boha. Zvířecí rozum je také z Boha a je v nás, ale není věčný, neboť tělo zmírá, a zvířecí rozum s ním. Neboť žádná zvířecí věc nepřetrvá smrti, neboť smrt se týká jenom zvířete a nikoliv Věčného." Paracelsus.

24. Věčná bytost je nespalitelná, nelze jí prokláti, nelze jí zmokřiti nebo vysušiti. Je nesmrtelná, proniká vše, je trvalá, nepohnutelná, věčná a nepoznatelná.[17])

[17]) Nepoznatelná je ovšem pro člověka všedního, který lpí na věcech světských.

25. Když to vše víš, neměl bys tedy truchliti.

26. Ale kdyby ses i domníval, že Duch se neustále rodí a neustále zmírá, přece jen, ó muži s mocnými pažemi, neměl bys takto truchliti.[18])

[18]) To znamená, že i kdybys přijal mínění lidí světských, a kdyby ses domníval, že se zrozením každého těla se rodí také nové a zvláštní Já, které zmírá s jeho smrtí, tu přece jen, poněvadž jsi hrdinou mohutných paží, neměl bys truchliti. V tomto případě by bylo vše vysvětlitelno následujícím veršem 27.

27. Neboť smrt jest nevyhnutelná pro všechno, co se rodí a jisté je také znovuzrození

mrtvých. Poněvadž je to nevyhnutelné, neměl bys ani pak truchliti.

28. Původ všech bytostí jest nezjevený a jejich konec rovněž ne. Jenom jejich prostřední život, ó synu Bharaty, jest pozorovatelný. K čemu tedy naříkati?[19])

[19]) „Veškeré věci jsou v Bohu, poněvadž byly v Bohu věčně, a poněvadž se musí zase v Boha vrátiti. Veškeré věci jsou nic, totiž samy o sobě jsou nic, a když se zjevují z Boha, tak jako když se vrací do božství, jsou jejich zvláštnosti zrušeny. V Bohu jsou všechny věci, neboť on má v sobě veškerých věcí síly, ale v nádhernějším tvaru, než jak je dal tvorům. Bůh jest Nic, t. j. nemá určitých přívlastků. Ale Bůh je vše ve všem a v každé věci je Bůh vše a zároveň je Bůh nic ve všech věcech a sám v sobě. Právě, že Bůh je vše, jest Nic a v tomto smyslu jsou veškeré věci Bůh. (Eckhart.)

Totéž praví také Jan Scheffler v Poutníku Cherubínském: „Nic božství ryzí je, Bůh v „nadničem" dlí skryt. Kdo ve všem vidí nic, tvář může Boha zřít." Podle překladu Dra. A. Langa.

Podobně se vyslovují i mnozí jiní mystikové.

29. Někteří považují Atmu za zázrak a jiní opět o Něm mluví jako o zázraku a zase jiní slyší o něm mluviti jako o divu — ale nikdo z nich Ho nepoznává.[20])

[20]) Atma znamená po indicku Ducha. Tento verš se týká těch, kteří se zabývají theologickými studiemi o Bohu a těch, kteří o Bohu mluví a kteří je poslouchají, aniž se snaží přiblížiti se k němu cestami, které budou dále naznačovány. Všichni ti slyší a mluví o Bohu, ale jenom jejich lidský rozum se snaží pochopiti Ho. To jest ovšem nemožné, neboť jen Bůh sám Sebe pochopí a dokud se člověk v Bohu nezrodil, je veškeré úsilí pochopiti Jeho tajemství marné.

30. Duch, který sídlí v každém těle je nezničitelný, poněvadž je věčný. Proto bys neměl truchlit pro žádnou bytost.[21])

[21]) Lidé truchlí nad ztrátou svých bližních a často také nad ztrátou milých zvířat. Podle rčení Buddhova je utrpení definováno následovně: „Utrpení je rozloučení s milým, je spojení s nemilým, je nedosažení chtěného a je příchylnosti k pozemskému". Každé pozemské utrpení lze zařaditi do těchto čtyř kategorií. Nás zajímá hlavně poučka prvá, podle které je utrpením rozloučení s milým. Když nám někdo zemře, pociťujeme žal nad jeho ztrátou, poněvadž si neuvědomujeme, že tato ztráta je jen zdánlivá, neboť ve skutečnosti žije zemřelý dále, ba žije na věky, jako všichni, kteří odešli před námi do věčného světa. Již člověk, který pouhým filosofickým přesvědčením se povznesl nad všední lidské názory, přemůže v sobě tento marný a pošetilý žal — o mnoho-li však prospěje člověku v tomto boji s klamem pravé poznání pravdy, kdy zasvěcenec spatřuje všechny ty, které zdánlivě ztratil?

31. Vzpomeň, že pro vojína není nic vyššího než spravedlivý boj. A když na to budeš pohlížeti jako na přirozenou svou povinnost, nebudeš kolísati.[22])

[22]) V originálu jest místo slova vojín „kšatria", což jest druhá indická kasta čili kasta vojenská. Povinnosti kasty jsou pro každého přirozené, poněvadž podle indických názorů se vtělí každý do takové kasty, která jest pro něj vhodná. Ardžunova povinnost bojovati, týká se ovšem zápasu s pozemskými sklony, neboť veškerý tento hovor je symbolický.

32. Jenom šťastní bojovníci, ó synu Prithy, získávají takovou příležitost k boji, jako je tato, která se jim naskytuje jako dokořán otevřená brána nebeská.[23])

[23]) Podle zevních náboženských názorů indických přicházeli vojínové, kteří padli ve válce, ihned do ne-

bes. Podobný názor je také u Mohamedánů, ale rovněž na př. u severoamerických Indiánů, u starých Germánů a jinde.

33. Kdyby ses však nechtěl pustit do této spravedlivé bitvy, dopustil by ses hříchu, poněvadž se vzdáš své přirozené povinnosti, jakož i slávy.[24])

[24]) To znamená, že nejen by ses dopustil hříchu zanedbáním a vyloučil by ses z nebes, nýbrž i na této zemi bys mnohého pozbyl.

34. Lidé budou věčně mluviti o tvé hanbě. Pro toho, kdo je z rodu vznešeného, je bezectnost horší smrti.

35. Páni velkých vozů tě budou považovati za vojína, který uprchl ze strachu z boje a tak se před nimi ponížíš, když dříve si tě velice vážili.

36. Tvoji nepřátelé se budou radovati z tvé zbabělosti a budou tě zle pomlouvati. Co bude horšího nad to?[25])

[25]) „Jenom odporem proti vášni nalezneme pravý mír, ale ne když jim sloužíme". Tomáš Kempenský.

37. Kdybys byl zabit, vstoupíš na nebesa a když zvítězíš, budeš se radovati na zemi! Proto vstaň, ó synu Kunti, a odhodlej se k boji.[26])

[26]) Kdokoliv zde bojoval a zápasil proti světským svodům a kdo se snažil přemoci svoje špatné sklony, nečinil toho nikdy nadarmo, i když se mu to úplně nepodařilo, neboť po opuštění tohoto těla vstupuje na nebesa a jeho zkušenosti v životě nabyté jsou mu jako dobře uloženou jistinou, která mu poskytne novou sílu, až se zase bude vracetí k zemi, aby po opětovném zápase se stal konečně vítězem.

38. Považuj radost i bolest za věci stejné a rovněž také zisk nebo ztrátu, vítězství nebo

porážku a pusť se do boje. Tak zůstaneš prost hříchu.[27])

[27]) Podle nauk karma-jogy máme konati svoje povinnosti bez veškeré myšlenky na odměnu a také ne z bázně před trestem, když bychom jich nekonali, nýbrž jedině z lásky k Bohu. Pouhé přísné konání povinností bez naděje na odměnu nebo zisk jest nejvyšší cesta, kterou znamenitě líčí Swami Vivekananda ve spisu Karma joga, která vyšla v našem nakladatelství. — „Kdo miluje Boha z celého srdce, nebojí se ani smrti ani trestu, ani soudu nebo pekla, poněvadž dokonalá láska nám získá jistého vstupu k Bohu." Tomáš Kempenský.

39. Nyní ti byla vyložena nauka filosofie Sankhyů, čili čisté duchovní moudrosti. Teď slyš filosofii činu, ó synu Prithy, neboť když budeš míti toto vědění, unikneš poutům skutků.[28])

[28]) Nyní přicházíme k novému odstavci. Filosofie Sankhya byla založena velikým mudrcem Kapilou. Soustava Sankhya se vyhýbá každému rozkladu o božské existenci, ale netvrdí, že by nebylo Boha. Prohlašuje pouze, že se nepokouší dokázati božské bytí. Ale sankhyové nejsou atheisty, jak se mnozí omylem domnívají. Sankhyovci jsou toho názoru, že Bůh může býti poznán a spatřen, ale jenom nadvědomím. Pokoušejí se dojíti nejvyššího poznání cestou čistě filosofickou na základě rozeznávání hrubšího od jemnějšího, pak docházejí ještě k jemnějšímu a čistšímu, až přicházejí konečně k Purušovi, což jest Duch. To, co teď následuje, jest filosofií jogickou. Jejím zakladatelem je starý indický spisovatel Patandžali, který napsal známé „Výroky o jogu", které jsou teď přeloženy i do češtiny, a sice v knize, „Radža-joga" od Vivekanandy. Podle jogické filosofie jest Bůh Išvara nejvyšším vládcem, který je zároveň duší nebo duchem (v tomto smyslu sluje Puruša), ale rozdílný od všech ostatních duší, nedotčený jejich zlem, nespojitelný s dobrými nebo špatnými činy a jejich následed-

ky. Jeho přívlastkem jest vševědoucnost. Jest nekonečný a dobou neomezený.

Patandžali udává zároveň prostředky, kterými lze zničiti utrpení a zameziti znovuvtělování a konečně dosáhnouti spásy. Podle této náuky jest joga spojením s Bohem, čili ponořením se do Nejvyššího a Jediného. Jogická soustava jest více praktickou vědou, než spekulativní filosofií. Poněvadž jedná o praktických prostředcích, je to nauka nejdůležitější pro všechny lidi jak na východě, tak na západě, neboť joga, čili, jak u nás říkáme mystika, jest vysloveně praxí. Kdo se zabývá jogou nebo mystikou jenom spekulativně, kdo o ní pouze čte nebo uvažuje, jest podoben člověku, který se chce naučiti nějakému řemeslu jenom z knih a nevstoupí nikdy do dílny, aby vzal do ruky nástroje.

Patandžali rozdělil svoje knihy na čtyry kapitoly. V prvé pojednává o tak zvaném samadhi, což jest mystické vytržení, jakého okusili všichni světci, ať v Indii nebo v Evropě, či kdekoliv jinde. Ve druhé kapitole jsou uvedeny prostředky, jak lze dosáhnouti tohoto samadhi. Ve třetí kapitole jsou popsány mystické síly, kterých dosáhne jogi, jakmile vstoupil do samadhi. A ve čtvrtém oddílu mluví o spojení s Išvarou, čili, jak říkají evropští mystikové, o „mystické svatbě."

Jak lze dosáhnouti tohoto spojení? Jogi k tomu odpovídá: samadhim. Co je samadhi a jak ho možno dosáhnouti? To jest hlavní otázka, na kterou Patandžali odpovídá v knize „Výroky o jogu" (Yoga-Sutra).

Kniha Patandžaliho se počíná slovy: „Joga jest potlačení činnosti myslícího principu." Joga je tedy zvláštní duševní postoj, je to úplný klid myšlenek, ve kterém duše se skutečně odlučuje od těla, neboť činnost myslící, která se děje v těle, vyhasla. Duše ovšem zůstává s tělem a s jeho činností spojena, ale jenom tak, jako když se otáčí setrvačník, když byl vypjat řemen — pouhou setrvačností. Proto lze toto jogické vytržení, jakož i spásu dosáhnouti již v tomto životě, za trvání hmotného těla. Jogická filosofie popisuje

osm stupňů, kterými přijde člověk ke spáse, jež sluje indicky kaivalya. Jsou to:

1. Jama (ukrocení smyslů).
2. Nijama (očištění vnitřních schopností).

Tyto dva prvé stupně jsou předchůdci vlastní praxe jogické.

3. Asana (Tělesné postoje, které mají zvláštní význam mystický a jež slouží k usnadnění koncentrace. Pro Evropany jsou to ovšem posice nesmírně obtížné a hlavně s počátku velmi namáhavé, takže vlastně odvracejí od veškerého soustřeďování. Proto jich u nás nelze doporučovati nikomu).
4. Pranajama (cvičení dechová).
5. Pratyahara (ponoření smyslů do nitra).
6. Dharana (upjetí myšlenek na jediný bod v nitru).
7. Dhyana (vytrvání v tomto myšlenkovém soustředění určitou dobu).
8. Samadhi (mystické vytržení).

Pokud se týká vyproštění ze skutků jest joga jediným vybavením se z těchto okovů. Kdo provádí jogická nebo mystická cvičení, vybavuje se poznenáhlu z vlivu svých skutků, takže i když se dopustí poklesku, vstupuje do moci jiných, duchovních zákonů než ostatní lidé, svoje poklesky musí ihned vyrovnati a proto nebuduje žádné nové karmy. Kdyby tak nebylo, nemohl by se nikdo vůbec vysvoboditi z pout karmických. Dokud jsme totiž připoutáni k tělu, jestliže jsme nevstoupili do těl již jako vysocí mistři, musíme prostě konati skutky ať dobré nebo špatné a tu by se tvořila vždy nová karma a nikdy by se nevyrovnala. Proto se u mystika vyrovnává karma, kterou v tomto životě tvoří, již v tomto životě, ba ještě více, poněvadž karma minulá by často mystikovi na jeho cestě překážela, stává se obyčejně i to, že nejhorší její body se shrnou na počátku mystické cesty a jsou prožity v poměrně krátkém období a menší předešlé přestupky mohou býti „z milosti boží" mystikovi prominuty. Toho se právě týká naše modlitba: „Odpusť nám naše viny", kterou doporučil Kristus,

a která nemůže býti klamná. — Ostatně, kdo se zabývá prakticky mystikou, pozná to z vlastní zkušenosti. Proto se také joga jmenuje filosofií činu.

40. Na této pravé cestě k osvobození, totiž správným vykonáváním skutků není nikdy nic ztraceno. A také z toho nevznikají zlé následky, neboť i malá námaha v tomto směru zachraňuje před velkým nebezpečím.[29])

[29]) Tímto velikým nebezpečím se míní další pozemské existence. Někteří překladatelé mají místo veliké nebezpečí, veliký strach, což jest nesprávné. Každé úsilí v mystice ba i v prostém okultním badání je dobře uloženým kapitálem, který je na věky zúročován. Proto také každý badatel, ať theoretický nebo praktický, vrací se zase na zem, aby počal tam, kde před tím přestal. Ale také každé takové opravdové úsilí je příčinou velikých změn, které se dějí jednak v našem nitru a jednak v našem okolí. Mystik již na počátku svého vývoje — tak jako každý okultista — poznal jisté zákony, které ostatním lidem jsou zakryty a proto také jeho zodpovědnost je mnohem větší. Jestliže přes to si těchto nabytých vědomostí nebo zkušeností neváží a nejedná-li podle nich, uvaluje na sebe mnohé tresty za toto zanedbání. Tyto tresty mnohý považuje za následek svého studia nebo své prakse. Ale zatím je sám vinen, když je stíhán trpkými ranami osudu. Duchovní svět není proto, abychom se jím „bavili", abychom se zabývali jeho naukami a zákony pro pouhý „sport", jak to vidíme často u těch, jimž je okultní prakse na druhém místě v životě. Kdo chce býti mystikem, musí se duchovnu věnovati s celým žárem lásky, musí mu býti mystika nejpřednější věcí a nejpřednější povinností. Při tom však musí také konati svoje pozemské povinnosti podle svého zaměstnání a svého postavení, neboť jinak by upadl zase do druhého nebezpečí, jak je vysvětleno v předcházejících verších. Mystika a vůbec okultismus jsou nejvážnější věci na světě, ale bohužel, lidé toho nechápou. Proto tolik nešťastníků, kteří se vrhli do okultismu a nalezli v něm často zkázu tělesnou i duševní. Mnohá pokušení, neznámá všedním lidem, přistupují k okultistovi a zvláště k mystikovi a jestliže není velmi ostražitý a nespoléhá-li na pomoc boží, mohou býti jeho zkázou nebo ho alespoň strhují na dlouhá leta s cesty. Mystická cesta je snadná a zase je obtížná — podle naší víry a našeho snášení. Jsme-li upřímní a nehledáme-li nic jiného kromě Boha, jsme úplně bezpeční. Avšak jakmile počneme si žádati něčeho jiného, jako pozemské slávy nebo snad dokonce magických sil a nejsme-li pokorni, pak je jisto, že budeme vystaveni nejpřísnějším zkouškám, které nám však nesešle Bůh, nýbrž které si připravíme sami. Jestliže poklesneme, nesmíme na svoji chybu příliš mysliti. Nejlépe je co nejdříve vymýtit z mysli veškerou na to vzpomínku, poněvadž jinak znečišťujeme svoje nově se tvořící astrální tělo vlnami takových představ, které v něm utkvívají a pak nás činí schopnějšími dalších kazů. Také vynikající francouzská učitelka mystiky, Madame Bouvière de la Mothe Guyonová, která žila od r. 1648 do r. 1717 a jež byla pro šíření mystické koncentrace, tehdy quietismem nazývané, vězněna v Bastille od r. 1687—1705, píše podobně:

„Jakmile jsme upadli do nějaké chyby nebo jakmile jsme jinak zbloudili, vraťme se do svého nitra. Poněvadž oním přestupkem jsme se odvrátili od Boha, musíme se k němu zase přiblížiti a trpělivě snášeti pokání, které nám Bůh uloží. Jest velice důležito, abychom nebyli příliš úzkostliví nad spáchanými chybami, neboť něco takového vzniká z tajné pýchy a domýšlivosti, pro které bychom se neradi viděli ve své pravé podobě. Čím se stáváme malomyslnější, tím více se zeslabujeme a tak konečně vzpomínky na učiněné chyby jsou nám těžší a trpčí než byly ony přestupky. Opravdu pokorná duše se neděsí tak příliš svých slabostí, nýbrž čím více se vidí ubohou, tím více se věsí na Boha, aby mu byla stále blízko, poněvadž příliš cítí potřebu jeho pomoci. Že se tak máme chovati, to nám praví sám Bůh (Žal. XXXI. 8). „Bu-

dete již věděti, co máte činit. Ukáži vám cestu, po které máte jíti a oko svoje na vás upru, abych vás správně vedl."

41. Víra těch, kteří jsou pevni v duši, je na této cestě jediná. Ale velmi rozvětvená a mnohonásobná jest víra těch, kteří jsou duší nestálých.[30])

[30]) Proto také vidíme teď ve světě velmi mnoho okultních směrů, které se od sebe nesmírně různí, a jež jsou mnohým postačující a jiným nestravitelnou duševní potravou. Pravá cesta jest jenom jedna, a tu si musí člověk najíti sám. Potom teprve pozná, v jakých tonul před tím bludech. „Ke komu mluví věčné Slovo, ten se zprostí různých názorů." (Tomáš Kempenský.) Ale z bludiště nynějších spletitých názorů nelze tak snadno vybřednouti jednotlivci, který nemá příležitosti, aby si opatřil dobrou literaturu, nebo kdo se nemůže stýkati s lidmi duchovně pokročilými. Pro takové je právě spis jako Bhagavad-Gita pramenem nejčistšího světla a jest jenom třeba, aby mu dovedli otevříti svoji duši.

42. Blázni se těší krásnými řečmi a baví se slovy, jakož i ovocem obřadů, které jsou ve Vedách předepsány a říkají „nic není nad to."[31])

[31]) Jestliže někdo ví, co je v té nebo v oné knize, nepoznal ještě pravdy, protože taková dobrá naučení se musí prováděti prakticky.

43. Jejich duše jsou naplněny osobními žádostmi a tužbami po moci a radovánkách, domnívají se, že nejvyšším dosažitelným dobrem jest vstoupiti na nebesa do sídla blažených.

44. Ale názory těch, kteří touží po moci a radovánkách a těch, jejichž mysl je oddána blouznění, nevznikají z poznání Ducha.[32])

[32]) To se týká hlavně učených theologů, kteří se zabývají výroky z písma a těch, kteří jsou na toto vědění pyšni, ale jako farizejci podle něho nejednají. V tom právě vězí odpornost náboženského blouznění, když někdo si hledí zabezpečiti nebe pro svoje drahé „já". Tací lidé ovšem nevědí, že opravdová svoboda záleží ve vyproštění se ze svého sobeckého bytí a vstoupení do vědomí božstva.

45. Vedy pojednávají o souhrnu tří vlastností.[33]) Osvoboď se od těchto tří vlastností, ó Ardžuno, osvoboď se od párů protiv, buď stálý ve vlastnosti satva, buď prost veškeré žádosti, aby sis zachoval to, co již máš a nedej se ovládnouti žádným předmětem svých smyslů nebo duše.

[33]) Tři vlastnosti přírody se jmenují také guny. Satva jest ona vlastnost přírodní, která obsahuje dobro, nebo ta síla, která činí člověka schopným, aby přestoupil hranice své osobní povahy a objal princip absolutní. O ostatních gunách budeme mluviti později.

46. Tak jako jest velmi mnoho dobrodiní v ohraničené vodní nádrži, tak je i dobro ve vodě, která se může rozšířiti na všechny strany. Podobně je právě tolik dobra ve všech vedických rituálech, v nichž můžeme najíti pravdu, která nám dopomůže k poznání Boha.

47. Tvým právem jest jedině tvůj čin, ale nikdy si nečiň práva na výsledky. Také nikdy nedbej o výhodu nebo nevýhodu, jakou by ti čin přinesl a výsledek svého činu nechť ti není nikdy pohnutkou k jednání, ale rovněž se nepoutej nečinností![34])

[34]) K tomu přiléhají výroky z písma: Matouš VI., 1.—4. I. Kor. X., 31. Řím XII., 11. 2 Tim. IV., 2.

48. Sedě pevně v jogu, vzdej se připoutanosti ke skutkům, ó Dhanandžajo, a buď stejného

smýšlení ke zdaru i nezdaru. Vyrovnanost mysli sluje joga.[35])

[35]) Dhanandžaja je ten, kdo přemohl v sobě všechnu touhu po světských věcech, zejména bohatství. Podle Rama Krišny jsou dvě hlavní překážky jogiho, totiž bohatství a ženy. Těch dvou svodů je se nejvíce stříci. Když pozorujeme život lidí kolem sebe, přesvědčíme se brzy, že veškeré lidské vášně a touhy se ubírají těmito dvěma směry. Chceme-li býti úplně čisti praví Sankaračarya, musíme se vzdáti i touhy po duchovním osvícení a spáse. Tak dokonale se musíme vzdáti vůli boží. Vyrovnanost mysli je tu místo „koncentrace", což je joga v pravém smyslu.

49. Vše, co můžeš konati z vlastní moci je mnohem menší ceny, než odevzdání se do moci božského Ducha. Proto hledej útočiště ve vědění.[36]) Duchovně slepí jsou ti, již umírají bez poznání věčného Ducha.

[36]) Útočiště ve vědění znamená ono útočiště, kterého nabudeme v mystické koncentraci čili jogu. Kdo se počal vnořovati do svého božského Já, obdrží po jisté době ze svého nitra inspirace všeho vědění, tak že mu není třeba knih nebo jiného zevního poučování. To se týká ovšem nejdříve věcí duchovních. Každý pravý mystik dospěl a dospěje k tomuto vnitřnímu pramenu, jenž se mnohým otevře již po málo letech. Teprve když mystik došel vysokých stupňů svého vývoje, není mu třeba vůbec zevního studia v jakémkoliv oboru, poněvadž se spojil s Nejvyšší Moudrostí a ta obsahuje vše. Takový zasvěcenec nabyl také vnitřních smyslů, jimiž může poznávati pravdu ve všech věcech i jejich podstatu bezprostředně.

50. Kdo se na této zemi oddal jogu, vzdal se také stejně hříchu jako ctnosti. Proto se snaž státi se joginem, neboť joga je dovednost ve skutcích.[37])

[37]) Každý člověk musí něco konati, poněvadž jinak

by nemohl žíti. A když by i nečinil nic, žádnou práci duševní nebo tělesnou, tu alespoň musí přemýšleti. Ale i myšlenky jsou činností a přinášejí karmické ovoce v podobě pozdějších výsledků buď dobrých nebo špatných. Jedinou činností člověka, která nic takového nepřináší a která zároveň zastavuje i činnost myšlenkovou, jest joga, čili soustřeďování myšlenek na vnitřní božství. Proto jest joga jedinou cestou, která nás zbavuje ovoce našich skutků. Z toho vidíme, že jogismus a jeho filosofie jest nejvyšší cesta, jaká byla dána člověku. Proto také veškeré knihy pojednávající o koncentraci začínají vždy veršem, že některý bůh byl dárcem oné knihy. Obyčejně jsou jogické spisy indicky psány ve formě rozmluvy mezi bohyní a bohem. Bohyně se táže a bůh jí odpovídá a poučuje ji o nejvyšších tajemstvích jogy.

51. Když ses spojil s věděním (v jogu) a vzdal se ovoce svých skutků, tu jako mudrc zralý v moudrosti, jsa osvobozen od otroctví, které sluje zrození, vejdeš do sídla, kde není starostí.[38])

[38]) Joginové se vymanili z pout svých skutků a tím také z osídel znovuzrození a pak se odeberou do sídla blažených. K tomu je třeba připojiti některé vysvětlivky podle názorů mystiky křesťanské. Nikdo nemůže odpustit hříchů nežli Kristus v člověku. Tam, kde Kristus v člověku žije (kde se znovuzrodil) je také odpuštění hříchů. Není-li v duších Krista, není u nich ani milosti nebo odpuštění, neboť tímto odpuštěním je Kristus sám (Jakub Böhme). Když člověk se duchovně probudil, poznává, že Kristus v něm je hlavním činitelem ve všech jeho skutcích a jedině pak koná člověk božskou vůli. Tam tedy směřují slova Písma: „Pane, ne má, ale Tvá vůle se staň!" Jinak člověk musí neustále podléhati své vlastní malicherné vůli, která je vedena jeho zaslepeným rozumem. A tu jsme zase u staré nauky: Jedinou cestou, kterou dojdeme ke zničení vlastní vůle, je jogická koncentrace, čili zastavení myšlenek, jež jsou největšími našimi svůdci a překážkami dokonalosti. Před každým činem před-

chází představa nebo myšlenka. Kdo dovede svoji mysl za všech okolností ovládnouti, nedá se svésti ani ke hněvu ani k vášni jiné a také dovede potlačiti již v zárodku každou myšlenku, která by ho zavedla. Ale cesta k této dokonalosti je dlouhá. Nechť se nikdo nedomnívá, že by toho mohl dosáhnouti dříve než za celý život plný práce a námahy! Tento duchovní vývoj má však v e l m i mnohé stupně a tu možno říci, ku potěšení slabších a nejslabších, že Duch vždycky pomáhá a že mnoho lze dobýti již tomu, kdo málo let upřímně pracoval mysticky. Takové menší výsledky jsou však vždycky mocnou vzpruhou k další činnosti. Jenom se jimi nikdo neuspokojuj a pracuj dále, dokud nebude dosaženo cíle.

Sídlo, kde není starostí, je ovšem podle indických názorů nirvana, což znamená úplné vyhasnutí pozemských tužeb a spojení s Bohem.

52. Když tvoje duše úplně zmatená tím, co slyšela, dosáhne klidného odpočinku v nejvyšším Duchu, pak také poznáš tohoto Ducha.[39])

[39]) Nikdo nemůže přijíti k Bohu najednou, nýbrž různými stupni osvícení. Věta „zmatená tím, co slyšela", znamená spletité cesty světa klamů, jakož i bludiště různých náboženských nauk, které jsou tomu, kdo se jimi zevně obírá, spíše poutem, než prostředkem k osvobození.

Ardžuna pravil:

54. Jak, ó Kesavo,[40]) poznáme toho, který stojí pevně a který nalezl klid v nejvyšším Duchu a jak mluví ten, jehož srdce je v klidu? Jak se chová a jak vypadá v pohřížení?

[40]) Kesava znamená toho, jehož záře se projevuje vševědoucností. Tento přívlastek je zde oprávněn, poněvadž Ardžuna se táže na věci tajemné a božské.

Svatý Pán pravil:

55. Když ze sebe vyvrhl veškeré žádosti, které se usadily v srdci a když je spokojen ve svém Já, skrze toto Já, pak sluje mužem, jehož myšlenky jsou v klidu.[41])

[41]) „Je třeba, abys věděl, že tvoje duše jest střediskem a obydlím a říší Boha, a aby nebeský král mohl spočinouti na trůnu tvé duše, jest nutno, aby tvoje duše byla čistá, klidná a prosta hříchu, nepohnutá bázní, prosta chtíčů a myšlenek a naplněna mírem." (Michael de Molinos, španělský mystik.) Význam slova „spokojen ve svém Já" znamená ,že duše uzavřena ve své komůrce s Kristem požívá naprosté blaženosti a je úplně odvislá. Zevní známky osvíceného mudrce podobají se těm, které vidíme buď u šílence nebo dítěte, chceme-li to vyjádřiti obřadně. Také svatý Pavel praví: „Jsme blázni k vůli Kristovi." (I Kor. IV. 10.) Je však jisto, že po případě není žádných zevních známek božského osvícení zasvěcenci. Když Petr prohlašuje poslání Ježíše, řekne mu Mistr: „Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův, neboť tělo a krev nezjevilo tobě, ale Otec můj, který je v nebesích." (Matouš XVI. 17.)

56. Kdo nedopustí, aby jeho mysl byla otřesena nějakým utrpením, a čí duše je tak povznešená, že se netěší ze žádného pozemského majetku, kdo se dovede všeho vzdáti a k ničemu se nepřipoutá, kdo nezná ani bázně ani hněvu, ten jest světcem, jenž dosáhl míru.[42])

[42]) „Čtyřicet let jsem četl a modlil se, ale nenalezl jsem nic užitečnějšího a vhodnějšího k dosažení velikého tajemství, než to, že duch má býti jako malé dítě a jako ubohý žebráček v přítomnosti Boha." (Michael de Molinos.)

57. Kdo za všech okolností se zbaví připoutanosti a kdo vždy přijímá stejně příznivé tak jako nepříznivé, kdo nezná lásky ani nenávisti — toho duše zakotvila v míru.[43])

[43]) Tímto veršem jest odpověděno na otázku, jak zasvěcenec mluví. Je z toho vidno, že světec mluví

bez každé osobní pohnutky. Člověk osvícený je neustále proniknut paprsky božské moudrosti a poněvadž je odevzdán do boží vůle, mluví z něho neustále Bůh. Zevně může vypadati jako člověk obyčejný, ale jeho vnitřní světlo září z každého slova a každý kdo se k němu přibližuje, pociti onu božskou moc. Veliký světec indický Rama-Krišna, jehož mnohé výroky jsem přeložil ve své knize „Divy a kouzla indických fakirů", měl takovou moc, že mnohé lidi z nesčetných zástupů, kteří k němu přicházeli, ať to byli lidové nebo Angličané, pouhým podáním ruky převedl vnitřně ze světa vnějšího do světa duchovního, takže se okamžitě změnili celou svojí povahou a stali se lidmi zbožnými.

58. Kdo jako želva, když vtáhne svoje údy do skořápky, za všech okolností vtáhne dovnitř veškeré svoje smysly od zevnějších předmětů, ten v sobě ustálil nejvyšší moudrost.[44])

[44]) Želva jest symbolem mystické koncentrace. Právě tak jako želva vtáhne hlavu a údy do skořápky, tak také mystik vtáhne do svého duchovního srdce, které je uprostřed prsou, veškeré svoje smysly. Tato duševní činnost je spojena skutečně s pocitem, jako bychom se celí soustředili dovnitř na jeden bod tam, kde si představujeme plamének božského já. Tato nejvyšší koncentrace vede také k onomu mystickému tichu, o kterém praví na př. Jakub Böhme: „Když se dovedeš přinutit k mlčení, uslyšíš nevýslovná slova boží." To znamená, že kdo dovede utlumiti svoje myšlenky a představy a kdo vytrvá po delší dobu v těchto cvičeních, tomu se konečně ozvou nejdříve inspirace v podobě lehounkých myšlenek, jež vycházejí z d o l a, totiž z duchovního centra a nikoliv z mozku, tedy shora. Takovým způsobem odpovídá n e j d ř í v e Duch Svatý na otázky, s nimiž se k němu obracíme. Ale tyto otázky nechť se s počátku týkají jen mystického života a nikdy zájmů světských! Později pak slyší mystik hlas boží, jenž se podle individuelních vlastností a schopností žáka může jeviti rozmanitě. Krásným příkladem takového hlasu, který sluje u mystiků „vnitřní Slovo" je démon řeckého mudrce Sokrata, učitele Platonova. Tento jeho hlas ho doprovázel od dětství a vždy mu jen zakazoval — nikdy mu k ničemu neradil. Zajímavou stať o tomto „démonu" (slovo to neznamená ďábla v našem smyslu, nýbrž bytost božskou) Sokratově jsem přeložil a zařadil do nové své knihy „Praktická Mystika", která vyjde brzy v nakladatelství Zmatlíka a Paličky, Praha-Letná. „Pravda mluví v nitru, aniž je při tom slyšeti slov", napsal Tomáš Kempenský.

59. Světské věci nemají půvabu pro toho, kdo po nich netouží. Když spatřujeme Nejvyššího, tu i chuť po všech věcech odpadá.[45])

[45]) Všichni mystikové píší o nejvyšší sladkosti, která plyne v přítomnosti boží a která jim znemožňuje jakoukoliv touhu po věcech hmotných. Mystický vývoj přináší s počátku jisté pocity bolestné, ale pak zase staví nejvyšší blaženost. Ovšem nutnou podmínkou k dosažení vnitřního osvícení jest vyhlazení veškerých tužeb po věcech hmotných. Kdyby lidé věděli, že v Bohu naleznou vše, více než dokonalou náhradu za veškeré požitky světské a tělesné, při čemž jako nádavkem, že obdrží ještě nesmrtelnost, tu zajisté že by se snadněji odpoutali od marnosti tohoto světa. Zdá se však, že lidstvo kleslo nyní nejhlouběji, pokud se týká celkového smýšlení náboženského. Je sice mezi námi mnoho těch, kteří mají stálé a nekolísavé snahy po duchovnu, ale u porovnání s celkem, je jich přece jenom malé procento. Mnozí z nich se také spokojují s naukami nedokonalými, jako na př. se spiritismem, jemuž se přikládá omylem mnohem větší důležitost, než ji zasluhuje. Jiní se těší zcela prázdným filosofováním theosofickým, nebo anthroposofickým, ve kterém je sice velmi mnoho hluboké moudrosti, vzaté z nauk indických, antických a středověkých, ale vše to je zkaleno moderními, nesprávně pojatými názory, které zapovídají — a to se hlavně týká theosofů — veškerá mystická

cvičení a označují je jako věc nebezpečnou. Tito vůdci a učitelé zabraňují tisícům svých přívrženců skutečný duchovní pokrok tím, že mu zabraňují jogickou cestu, čímž na se béřou ohromnou zodpovědnost.

60. Někdy se stává, ó Kauntedžo, že bouřlivě vzrušené smysly strhnou násilně i duši moudrého člověka, který touží po dokonalosti.[46])

[46]) Tím je řečeno, že i vyspělý jogin může upadnouti do pokušení, a že mu může i chvilkově podlehnouti. Jestliže se záhy vzchopí, a vrátí se soustředěně do svého nitra, tu dojista takový poklesek po odpykání trestu nebude míti dalšího vlivu. „Ačkoliv zkoušky jsou člověku velmi obtížné a nepříjemné, přece jen mu velmi prospívají, poněvadž se jimi stává pokorným, očišťuje se jimi a poučuje", napsal Tomáš Kempenský. Podobně se vyslovila také madame Guyonová, jak jsem uvedl vpředu.

61. Kdo přemohl veškeré svoje smysly, může odpočívati v Mém božství, ve svém pravém Já. Kdokoliv ovládne svoje smysly a orgány, jest v klidu.[47])

[47]) Madame Guyon napsala: „Lidské skutky jsou buďto zevní nebo vnitřní. První se jeví zevně, poněvadž jejich předmětem je něco smyslového a tyto skutky nemají v sobě ani něco dobrého, ani něco špatného, kromě těch, které vznikly z dobré nebo špatné pohnutky. Ale o těchto skutcích nemluvím, nýbrž jenom o vnitřních, které jsou jedině pravými skutky duše, jimiž se vnitřně duše k nějakému předmětu obrací, nebo od něho odvrací. Když jsem zaměstnána Bohem a chci vykonati něco jiného, tu se musím od Boha odvrátiti a vracím se k tvorům, podle míry, jak tento čin je mocnější nebo slabší. Když se od tvora vracím zase k Stvořiteli, vyžaduje to novou činnost, a čím je tato činnost dokonalejší, tím opravdovější jest obrácení. Ale k pravému, úplnému obrácení je třeba mnohých skutků, jimiž se obracíme k Bohu."

62. Když někdo touží po smyslových věcech, tu jeho srdce a mysl se k nim obrací a jest jimi přitažena. Z tohoto přitahování vznikne žádost a ze žádosti se probudí vášeň.[48])

[48]) Tu je zase potvrzení nauky o kontrole, čili soustřeďování myšlenek. Když myšlenka nebo lépe představa se v nás probudila, počneme býti vnitřně přitahováni k onomu předmětu a pak je tu ihned touha a konečně vášeň.

63. Z vášně vznikne klam a z klamu se rodí ztráta paměti[49]); z toho vzniká ztráta rozeznávání a ze ztráty schopnosti rozeznávací je člověk zničen.

[49]) Vášeň člověka zaslepí, tak že zapomene na svoje dobrá předsevzetí a tím přestává rozeznávati správné od nesprávného až upadl do vášně, která ho smete jako vichřice a po případě zničí. Za takového klamu smyslového přestaneme uvažovati o pravdě, třeba že jsme před tím byli o ní pevně přesvědčeni. Jestliže tento stav potrvá déle, ztratíme také schopnost úsudku a nakonec ztratíme schopnost rozeznávací a tím může člověk klesnouti nadobro. A příčinou všeho toho? Nic jiného než třeba jediná nepotlačená představa nebo myšlenka. Ale jsou mnohé předměty, kterých je nám naprosto třeba k udržení tělesného zdraví. Kdybychom se chtěli vyhnouti i těm, porušili bychom svoje tělo a tak bychom se zbavili jediného prostředku, jenž je nám dán jako nástroj k dosažení dokonalosti. Indové, ač jsou zároveň velikými askety, přece jen uznávají, že k dosažení spásy je třeba člověku zdravého těla. Kdyby toho nebylo, mohli bychom dojíti k nihilistickému učení, že nejlepším způsobem dostati se z pout světa je sebevražda. To by bylo ovšem nesmyslem největším! Proto je naprostá askese právě tak škodlivá, jako zase úplné hovění smyslům. Mystik může jíti cestou střední, ale nesmí se vzdávati velikému hněvu, což je i podle indických názorů n e j t ě ž š í m

hříchem, nesmí se oddávati obžerství a nesmí také podlehnouti sexuelním výstřednostem. Jinak by člověk, žijící rodinným životem, nemohl býti nikdy mystikem. Ale hlavní věcí je, aby se nedal člověk poutati žádným svým skutkem a aby vše činil s myšlenkou, že je prost příchylnosti nebo odporu.

64. Kdo však se setkává s věcmi smyslovými a je prost příchylnosti i odporu k nim a když ovládá svoji duši a když jeho duše poslouchá jeho vůli, dojde míru.[50])

[50]) Z tohoto verše jest vidno, jak se má chovati pravý mystik nebo jogi.

65. Když dosáhl míru, je to konec všeho utrpení, a ten, jehož srdce je vždycky klidné, dojde pokoje nejobsáhlejšího.

66. U člověka, jehož duše není v klidu, není také duchovního vědění. Ten, kdo nemá klidné srdce, nemá také radostné touhy po duchovním osvícení, ale kdo netouží po míru, nedojde ho a jak by mohl býti šťasten bez míru?[51])

[51]) Jedině víra, že božské Já jest absolutní, probudí v nás snahu, o které se zde mluví. Důvod, proč bez duchovního vědění není duše v klidu, je vysvětlen v následujícím verši 67.

67. Duše toho, kdo jest otrokem bloudících smyslů, jest hnána tak jako loď ve vichřici na moři.[52])

[52]) „Tak jako loď bez kormidla je hnána vlnami sem a tam, tak také nedbalý člověk, který nezůstává věren svému předsevzetí, podléhá mnohým pokušením." (Tomáš Kempenský.)

Jestliže jenom jeden smysl se vymkne naší kontrole, musí žák padnouti. Budiž nám tedy výstrahou, abychom se nenechali ukolébati domnělou bezpečností, když naše smysly se nám již nezdají býti tak rozbouřenými jako dříve. Tato okolnost jest totiž

velmi často způsobena faktem, že jiné smysly nabývají síly a nikoliv že by v nás vznikla čistota. Obyčejné neřesti se uplatňují znovu po dlouhých časových přestávkách, kdy se zdálo, že jsou mrtvy. Pokud jest jenom jediný smysl neposlušný, nesmíme zapomínati na nauku v posledním verši podanou, ke které se také vztahují verše sv. Matouše V. 29. 30.: „Jestliže pak oko tvé pravé horší tě, vylup je a vrz od sebe —" a dále: „A pakli ruka tvá pravá horší tě, utni ji a vrz od sebe, nebo užitečněji jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby všechno tělo tvoje uvrženo bylo do pekelného ohně." Také nutno míti na paměti, že nejlepším lékem proti zlu jest ne potlačování, nýbrž vylučování žádostí a to lze nejlépe prováděti tím, když neustále mysl ponořujeme do věcí božských. Trpělivý odpor jest jedinou obranou proti činným útokům žádostí. Psal jsem již na jiných místech o tom, že jsou jisté okultní společnosti v Evropě i v Americe, které hledí soustřeďovati veškerou svoji činnost jenom na takovéto zevní očišťování a které zároveň zapovídají svým členům veškerá duchovní cvičení, ať jsou jakéhokoliv rázu. To jest naprosto chybné a vzniklo to jednak z nesprávného pochopení východních a západních mystických nauk a pak také z toho důvodu, že vůdcové těchto společností neznají pravé cesty a nemohou tedy udati správných prostředků koncentračních. Někteří členové naší první theosofické lože v Praze, založené baronem Leonardim, Gustavem Meyrinkem, mnou a jinými, přistoupili tehdy do tak zvané „Východní Školy" čili esoterického kruhu A. Besantové. Ale ukázalo se, že cvičení tam předpisovaná jsou naprosto nesprávná, a že jsou v úplném odporu k jogickým pravidlům a předpisům a také ovšem ke křesťanské škole mystické, což se ovšem ukázalo teprve později, když jsme vstoupili do této školy poslednější. Když pomyslím na statisíce lidí, kteří mají upřímnou a poctivou snahu a kteří jsou sváděni k takovým věcem a nemají příležitosti, aby se poučili o pravém duchovním školení, srdce mi krvácí nad těmito du-

šemi, které jsou bludnými naukami vedeny na scestí. Jedinou konejšivou myšlenkou jest mi při tom vědomí, že ten, kdo opravdu touží po pravdě, musí k ní dříve nebo později dojíti a že tito lidé nejsou dosud na onom stupni, aby jim byla poskytnuta tato příležitost.

68. Proto, ó Mohutný, má pevné poznání jenom ten, jehož smysly a orgány jsou ve všech směrech ovládnuty.[53])

[53]) „Kdo jenom zevně se vyhýbá pokušení a kdo nevytrhne kořenu, svede jen málo ba pokušení se vrátí ještě rychleji a on to pocítí ještě hůře." (Tomáš Kempenský.)

K tomuto vytržení kořene všeho pokušení je však potřebí ještě něčeho více než pouhé lidské vůle, třeba bychom jí používali k tomu po leta. Kristus neřekl nadarmo, abychom se modlili: „Neuveď nás v pokušení." To naznačuje zřetelně, že Bůh sám pokušení sesílá i těm, kteří dospěli i velmi vysoko na žebříku mystického vývoje. Krásným a hrozným příkladem je tu osoba Zanoniho v románu stejného jména od Bulwera, kteréžto dílo nemohu dosti vřele doporučiti těm, kteří začínají se studiem okultním. Toto dílo bylo zcela jistě Bulwerovi inspirováno, neboť psal, aniž znal dosahu, neboť jsou v něm nejhlubší okultní a mystické pravdy. K přemožení veškerých smyslů a orgánů je třeba také milosti boží, bez níž člověk nesvede nic. Kdo by se domníval, že toho dovede, upadne do nejnebezpečnějších osidel největšího nepřítele lidské duše, t. j. duchovní pýchy. Ale kdo naopak svaluje vše na Boha a opírá se jen o Boha a sebe považuje v největší pokoře za nic, ten se vpravdě uzavírá do neprostupné věže, neboť je chráněn nejvyšší mocí. Kdo se s důvěrou opírá o Boha, nebude nikdy zklamán. Ale v těchto věcech jest právě viděti obrovský rozdíl mezi cestou okultní, na př. Mulfordovou a mezi cestou mystickou. Jestliže Mulford radí, abychom se o sobě domnívali, že jsme s to vykonati největší věci, týká se to zcela správně

naší duševní polarity čili našeho stavu k zevnímu světu. Takové myšlenky přitahují dojista hmotné úspěchy. Také magik, který chce ovládati neviditelno, musí míti kromě víry v Boha také víru v sebe, aby nepropadl zkáze. Ale ten, kdo jde k Bohu, má se představovati ve své skromnosti jako nepatrné, bezmocné děcko, které není před Bohem nic. Pak bude přijat božstvím do jeho láskyplného klína.

69. Co jest pro jiné bytosti nocí, to je pro toho, kdo žije v ukrocení den a to, co ostatní bytosti považují ze den, vidí zírající mudrc jako noc.[54])

[54]) Paracelsus napsal: „Tak také když tělo člověka přestane pracovati a odpočívá, zahájí jeho duch práci a když on ustal, tu počne pracovati zase tělo." Tento poslední verš se vztahuje na skutečnost našeho života. Dokud bdíme, je v činnosti naše tělo se zevními smysly. Ale ve spánku — v noci — jsou smysly ukonejšeny a v nečinnosti a za to duch náš počne pracovati a působí na veškeré naše vnitřní oblasti, počínajíc zevním tělem a končíc duší. Proto také se veškeré nemoci hojí ve spánku nejlépe, poněvadž náš duch může za tohoto klidu smyslů nejlíp působiti svojí vůlí na všechny naše součástky, duševní, astrální a jich prostřednictvím na hmotné tělo. Ale zároveň ve spánku jsme také v bližším spojení se světem neviditelným a mnohdy naše vjemy v této době (sny) to zřejmě dotvrzují. Zde však běží ještě o něco zcela jiného nežli o obyčejný spánek. Spisovatel Bhagavad-Gity má totiž na mysli onen mystický stav, spánku podobný, ale přece zcela jiný než obyčejný spánek, který sluje samadhi nebo mystické vytržení světců. V tomto samadhi je všechno naše smyslové poznání z doby obyčejného bdění jako noc u porovnání s obrovským osvícením, které zažívá světec ve svém vytržení do klínu božství. Pamatujme, že žádný smrtelník obyčejný — kromě nejvyšších, slavných Spasitelů — neviděl Boha tváří v tvář v e b d ě n í, nýbrž v ž d y c k y jen v tomto samadhi.

Člověk může za plného bdění obdržeti i velké záblesky božského poznání, ale s Bohem se nemůže spojiti dokud jeho tělo bdí. A zase naopak, to, co se zdá obyčejným lidem u světce nocí nebo spánkem (stav samadhi, kdy je tělo nehybné a ztrnulé) jest pro něj nejvyšším bděním a nejvyšší chvíli svatých zkušeností. Jenom u těch nejvyšších zasvěcenců, kteří postoupili tak daleko, že jejich c e l á smrtelná podstata tělesná se stala nesmrtelnou, že až do posledního atomu je jejich zevní tělo proměněno, mohou a mohli obcovati s Bohem ve bdění — ale ani toto „bdění" nemůže býti totožné s bděním obyčejného člověka. Příkladem takového adepta je Henoch ze Starého Zákona, o němž se praví, „že chodil stále s Bohem, ale pak že ho nikdo neviděl." Jeho tělo totiž zmizelo, poněvadž nebylo z takových látek jako těla naše.

70. Jako voda vtéká do moře, ale ono zůstává stále nezměněno a nikdy se nepřeplní, tak také ten, do kterého vstupují chtíče, ale zůstává při tom ve svých mezích, dosáhne míru — ale ne ten, kdo trvá při svých žádostech.[55])

[55]) Voda vtéká do moře, ale ztrácí tam svůj charakter. Tak také chtíč vstupuje do člověka čistého, ale ihned se v něm ztrácí.

71. Člověk, který se vzdal všech tužeb a putuje[56]) prázden všech žádostí, a kdo se necítí být ani činitelem ani majitelem, dosáhne míru.

[56]) Výraz „putuje" znamená žebravého mnicha indického, který chodí od místa na místo a prosí o potravu. Kdo svaluje veškeré svoje činy na Boha a kdo se nepovažuje za majitele čehokoliv, co mu bylo Bohem propůjčeno na statcích pozemských, vyprostil se z pout a dosáhne věčného míru. Proto také Kristus radil k chudobě, zříkání se světského majetku, poněvadž tyto věci, třeba byly pro svět příjemné, jsou světci největší překážkou. Pro člověka, který chce jíti mystickou cestou a zůstati při tom ve stycích se světem, je tato cesta dvojnásob obtížná, ale je ovšem možná, jak svědčí zářivý příklad posledního německého mystika J. Kerninga, kterého se mi konečně podařilo uvésti i do české literatury.

Všichni ti, kteří nastoupili upřímně mystickou cestu, byli jati hlavně s počátku velikou touhou odejíti někam na poušť a přervat veškeré svazky příbuzenské i rodinné a vzdát se vůbec všeho. To je touha zcela přirozená — kdo to myslí upřímně — ale není správná, třebaže mnozí jí podlehli a že dosáhli svého cíle. Svými svazky pozemskými jsme přijali mnohé povinnosti, které bychom rušili, když bychom jich neplnili a tím bychom se dopouštěli na svých bližních těžkých křivd a ublížili bychom i sobě. Jenom málo je těch lidí, kteří jsou skutečně povolaní k osamělému životu beze všech styků s jinými lidmi, jako to činí někteří světci v Indii, kteří se dávají zazdívati do skalních nebo podzemních kobek s jediným malým otvorem pro podávání potravy.

72. To znamená odpočinutí v nejvyšším Duchu, ó synu Prithy a když mudrc toho dosáhne, není již klamán. Kdo je v tom upevněn ve chvíli smrti, dosáhne Nirvany v nejvyšším duchu.

Takto se končí druhá kapitola, která sluje „Pravé poznání Ducha" ve svaté Bhagavad-Gitě, posvátného podání a božské moudrosti, knihy o božském spojení, líčící rozmluvy mezi svatým Krišnou a Ardžunou, jak jest obsažena ve svaté Mahabharatě, která jest sbírkou stotisíce veršů od Vyasy.

Klaníme se Krišnovi, který prohlášením této duchovní filosofie zachránil před blátem zoufalství a zármutku svého zbožňovaného Ardžunu.

Kapitola III.

Moudrost správného skutku čili Karma-joga.

Slovo Karma znamená konati skutky. Vše, co člověk činí z vlastního osobního popudu, nemá pro věčný život ceny, kromě jogických cvičení. Karma v jistém smyslu znamená také zákon odplaty, čímž se rozumí působení vyšších sil, které registrují s matematickou přesností veškeré naše činy a myšlenky, ať dobré nebo zlé, jejichž výsledky se k nám po jisté době vracejí v téže podobě, jak jsme si zasloužili. Karma Joga není nic jiného nežli život ve vůli boží, neboť pak jest vůle boží také vůlí člověka — obě jsou jednotkou a kdo tak žije, spojil se s Bohem. Pak zmizí rozdíl mezi lidským Já a Brahmou a následkem toho jest spása ještě v tomto životě, když tělo dosud jedná.

Ardžuna řekl:

1. Jestliže podle tvého úmyslu, Dženardano[1]) jest vědění nad činem, proč, ó Kesavo, mě ženeš do těchto krutých skutků?

[1]) To znamená toho, kdo splňuje veškeré prosby lidí. Kesava je Pánem všeho a proto může zbaviti Ardžunu nutnosti krutých činů.

2. Zdá se, že můj rozum je klamán slovy dvojího smyslu. Prohlaš mně s bezpečností jednu cestu, kterou bych mohl dosáhnouti blaženosti.

Svatý Pán pravil:

3. Na počátku byly mnou vyhlášeny dvě cesty oddanosti pro celý svět, ó ty, jenž jsi bez hříchu — jedna cesta k dokonalosti vede duchovní moudrostí a druhá cesta vede lidi skutky.[2])

[2]) Výraz „Na počátku" znamená, že se tak stalo při stvoření světa. Výraz „bez hříchu" znamená, že jenom ti, kteří jsou čistého srdce, mohou obdržeti pravdu. Strach Ardžuny na základě jeho zmatku je bez podstaty, poněvadž je čistým člověkem a je schopen dojíti pravdy.

Zde se dotýká Krišna dvou cest, totiž cesty poznáním, což je cestou Sankhyů, která se jmenuje také Džnana Joga a cesty skutky, totiž Karma Jogy. Není ovšem v praxi možno obě tyto cesty od sebe úplně odděliti, ač obě jsou založeny na mystickém vývoji. První z nich se vztahuje k filosofickému hloubání, jak jsem vysvětlil již dříve a druhá se týká spíše vůle. Jenom ti, kteří se cítí vyproštěni ze všech pout světa, měli by se ho vzdáti, ale nikoliv ti, kteří se ze světa musí vyrvati násilím, jak se často stává. Tento dvojí charakter cesty se zakládá na podstatě žákově, je-li dosti čistá, či méně čistá.

4. Člověk nedosáhne osvobození z činů, když se pouze činů vzdal, neboť nečiní-li nic, nemůže dosáhnouti cíle.[3])

[3]) „Jak může blázen žíti podle vůle boží? Jak může člověk, který nic nezná, býti ve vůli boží? Veškeré tyto věci jsou proti boží vůli, neboť Bůh nás nechce míti jako hloupé blázny, kteří nic nevědí, nic neznají a ničemu nerozumí." (Paracelsus.) Tato slova velikého středověkého Mistra mohou býti mnohému pohnutkou, aby poznal, jakým směrem se má dáti v životě, k dosažení vnitřního osvícení. Jsou mnozí, již se domnívají, že by mohli dojíti spásy, když by někam usedli a nečinili nic, než snad soustřeďovali se na vnitřní božství. Domnívají se, že Bůh by se jim musil po čase projeviti, poněvadž nechtějí nic než Boha. Při tom ovšem zapomínají, že jsme stvořeni k činnosti a nikoliv k tělesné i duševní lenivosti.

Vůbec každý extrém nebo každé vystoupení z mezí je škodlivé jak v životě hmotném tak i duchovním, a právě v duchovním životě ještě škodlivější. Kdo se domnívá, že by mohl zameziti veškeré hromadění se karmy pro další životy, když by nic nečinil, je na omylu, neboť člověk nemůže býti v naprosté nečinnosti ani minuty, jak je ukázáno v následujícím verši.

5. V pravdě nikdo nemůže býti nečinným ani na okamžik, neboť všechny bytosti jsou stvořeny ke skutkům, nemajíce neodvislosti.[4])

[4]) „K tomuto (poznání) nemůže dospěti nikdo v tomto životě, když by se necvičil v zevních skutcích. Když totiž člověk se cvičí v životě rozjímáním (koncentrací), nemůže již pro vnitřní svoji náplň postrádati toho, aby tato náplň se nevylévala a aby se vzdaloval skutečného života." (Mistr Eckhart.) Těmi zevními skutky u žáka mystiky rozumí středověký adept šíření svaté nauky, neboť jeho vnitřní naplnění milostí a věděním božím je po čase tak veliké, že z jeho duše přetéká, tak že je nucen hlásati tyto pravdy alespoň z části těm, kteří je chtějí slyšeti. Podle věčného duchovního zákona je nucen každý, kdo poznal okultní zákony (třeba jen z části) pověděti je dále. K tomu ho nutí Duch, „který nikdy nespí". Kdo darmo vzal, musí darmo dáti dále, tak zní toto pravidlo, kteroužto pravdu zakusili všichni okultisté, i ti, kteří třeba jen povrchně se věnovali těmto naukám. Ale tím více platí a jeví se tento zákon v mystice. Žák je nucen dávati dále a každý to činí — jeden více, druhý méně, podle toho, co sám přijal. Ale dává jen těm, kteří chtějí přijímati nebo se táží. Jinak by si zase uškodil. Ten pak, kdo jde cestou k Bohu, je ještě nucen k jiným skutkům. Je nabádán, aby na př. dával almužny a konal vůbec dobro podle svých sil, je vnitřně nucen, aby se zúčastňoval boje proti zlu ve všech jeho formách atd.

Kdo konečně by zkusil býti naprosto nečinným, přesvědčí se brzy, že to není možno, neboť i myšlenky jsou činnost a když by spal, pracuje zase jeho

duše ve snu a tak je přece činným. Násilně potlačovaná činnost vede k poblouznění a ke všelikým jiným škodlivým následkům, jak bude ihned ukázáno.

6. Ten, kdo potlačuje svoje orgány činu a cítění ale zůstává připoután ku předmětům svých smyslů, klame se ve svém srdci a sluje pokrytcem.[5])

[5]) Orgány mysli jsou podle indických názorů ruce, nohy, jazyk, plodicí ústrojí atd. „Běda vám, zákonníci a farizejové, pokrytci, že čistíte povrchu konvice a mísy, ale uvnitř plné jsou loupeže a nestřídmosti. Farizeji, slepče, vyčisť prvé to, což vnitř je v konvi a míse, aby i to, což jest zevnitř, bylo čisto." Mat. XXIII., 25. 26.

Pokrytectví je známou vlastností všech svatoušků, kteří zejména v oblastech církevních hráli a hrají veliké úlohy. Těmi se ovšem nebudeme zabývati, ale nutno je zmíniti se o těch lidech, kteří jsou pokrytečtí sami k sobě, kteří si namlouvají, že vedou svatý život a při tom klamou sebe i jiné jenom zevním zdáním. Takových pokrytců je ohromně mnoho, hlavně v okultních společnostech, ale méně v mystice, poněvadž v mystice musí každý dokázati dosaženými výsledky, že koná opravdu cvičení a že žije podle mystických pravidel. Kdo těchto výsledků nemá, není mystikem praktickým. Vymysliti si zde nemůže nikdo nic, poněvadž nikdo neví, jaké věci v mystice přicházejí. O tom jsem se široce rozepsal v Ohnivém Keři. Pokrytec se domnívá klamati jiné, ale klame nejvíce sebe a škodí nejvíce sobě. Příčinou toho je zase pouze duchovní pýcha, poněvadž člověk, který nedosáhl toho, co by chtěl, napodobuje alespoň svůj pokrok, aby se jevil větším v očích svých bližních.

7. Ale ten, kdo svojí myslí drží na uzdě svoje orgány a v oddanosti jedná, jest povýšen.[6])

[6]) Je totiž povýšen nad pokrytce, poněvadž postupem dosáhne moudrosti. „Naše vidění a vědění

je v Bohu, který se projevuje každému v tomto světě, pokud chce, neboť ví, do jaké míry je to člověku dobré a užitečné. My nejsme svým pravým Já a o Bohu nic nevíme. Jen sám Bůh je naším věděním a viděním." (Jakub Böhme.) Tato slova velikého mystika se pojí k výkladu posledního verše, jehož smysl znamená, že máme duchem potlačovati svoje žádosti, ale při tom se míti k práci, jenže bez ctižádosti a připoutanosti. Kdo to dovede, ten obdržel milost boží. Je to věc velmi obtížná, ale je možná u člověka zbožného.

8. Ty však vykonávej správné činy, neboť činnost jest vyšší než nečinnost. Nečinností bys nemohl dokonati ani své tělesné cesty.[7])

[7]) Vhodná činnost je zahrnuta v povinnostech náboženských a morálních a naše tělesná cesta jest vyplněním účelu našeho života. Krišna zde vykládá, že činnost se má týkati nejen skutků náboženských (obětí atd.), nýbrž i prací vůbec, jak je zřejmo z následujícího verše 9. K tomu se také pojí slova evangelistova: „Dávejte císaři, co je císařovo a co je Božího, Bohu." (Mat. XXII., 21.)

9. Veškeré vykonané činy, kromě těch, jež jsou konány k vůli Bohu, poutají činitele. Proto vykonávej skutky jen k vůli Němu, ó synu Kunti, a buď prost připoutanosti.[8])

[8]) Pokání neznamená vzdáti se činnosti, nýbrž vykonávati skutky k vůli Bohu. Jinými slovy, mějme neustále na paměti a na mysli, že činíme vše pro Boha, oddávajíce se do jeho vůle. Není naprosto nutno vzdávati se něčeho jiného kromě žádostí. Na dalších stupních cesty, kdy je člověk osvícený, nemusí se vzdávati nutně ani činů jiných. Ale takový člověk podléhá již zcela jiným zákonům, nežli lidé ostatní. „Neříkám, že člověk by v přirozených uměních neměl nic badati a ničemu se učiti, avšak vlastní rozum neměl by býti počátkem." (Jakub Böhme.)

10. Když na počátku Pán všech bytostí stvořil je zároveň s obětí, pravil: S tímto se rozmnožujte, nechť toto jest vaší krávou hojnosti.[9])

[9]) Abych ukázal, jaké rozdíly jsou v překladu, tohoto a jiných veršů, stůjž zde překlad verše tohoto, jak jej uvádí Hartmann. „Když pán všech tvorů stvořil lidi a dal jim schopnost obětovati se, řekl: „Odvahou k oběti se budete rozmnožovati; odříkáním dosáhnete vyplnění svých přání." — To je ovšem překlad volný, který u takové posvátné knihy není na místě, a k tomu má ještě zcela jiný význam.

Vlastní smysl tohoto verše jest asi tento: Oběťmi lze dosáhnouti všeho, čeho si přejeme, i rodinné rozmnožování. V originále je slovo Kamaduh, což znamená dojíti přání, neboť Kama je přání a duh jest dojíti, nebo dosáhnouti. Srovnej k tomu Genesis I. 28.

11. Krmte tím bohy a kéž bohové sytí zase vás. Vzájemným sycením nechť vy i oni dosáhnete blahobytu.[10])

[10]) Těmito bohy, kterým má býti obětováno, jsou andělé boží. Přinášením obětí si připravuje člověk dobro časné i věčné. Ale tento verš má ještě jiný význam. Kdo totiž přináší oběť nejvyšší, která právě spočívá v mystické koncentraci, což znamená potlačování a umrtvování našeho zevního já, nasycuje tím svého vnitřního člověka, čili božské Já, které zevnímu člověku vrací vše, v podobě potravy duchovní. Tato duchovní potrava je pravou nebeskou manou pro každého mystika. Bližšího významu nelze však pověděti z příčin mnohých, ale hlavně ne proto, aby byla ukojena zvědavost lidí neduchovních. „Když člověk přináší svoji domýšlivost božskému duchu, činí se schopným ku přijetí duchovního života." Také zde upozorňuji na př. na verš: „I řekl jim Ježíš: Amen, amen, pravím vám: nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti krve jeho, nemáte v sobě života. — Kdož jí tělo mé a pije mou krev, máť život věčný a

já jej vzkřísím v neposledniší den". (Jan VI., 53. 54.) — To je tedy pravý pokrm boží, o kterém lze čísti stejně v křesťanských Písmech jako u dávných národů předkřesťanských, v Egyptě, Indii, Arabii, Persii — ba nalezl jsem i stopy těchto mystických nauk o „pojídání boha" také u starých národů Amerických. Rovněž staří Keltové a hlavně Druidové měli již tyto názory. Odtud se na př. Druidové, kteří byli jedním z nejvyšších a nejčistších náboženských svazů, obviňovali z lidských obětí. Dělo se tak z neporozumění onoho mysteria. Podobně byli obviňováni i Templáři a rovněž i první křesťané z obětování malých dětí. Všechny tyto pomluvy vznikly tím, že do nezasvěcené veřejnosti proniklo něco z tajných nauk druidických (od galského slova druidh, což značí muže moudrého), templářských a nauk prvých křesťanů, přejatých od gnostiků, co se týkalo těla a krve Pána. A tak z nepochopení a zaslepenosti vzniklo krvavé pronásledování hlavně prvých křesťanů a později Templářů.

12. Bohové si cení obětí, dají vám žádané potěšení. Ten, kdo se těší z jejich daru, aniž jim co dával, je právě takový jako zloděj.[11])

[11]) Veškeré dobré věci, které máme, přicházejí od Boha. A podle nařízení Stvořitele má býti část užívaného obětována bohům. Tak alespoň znějí náboženské předpisy indické. Takový zvyk byl u všech starých národů, rovněž u Řeků a Římanů, kteří užívali tak zvané libace, než počali jísti, totiž ulévali z nádob vína na počest bohů. Nám, kteří jsme vychováni v jiných směrech, zdá se býti takové obětování pokrmů, nápojů nebo jiných darů, něčím nelogickým, ačkoliv se dosud udrželo v křesťanských chrámech obětování posvátných rouch, nádob, různých skvostů a konečně květin.

Při tom máme vždy pamatovati na skutečnost, že vše, co máme, jest nám dáno Bohem, či vlastně jen propůjčeno, abychom udrželi svoje hmotná těla ve zdraví a síle ku práci a povinnostem. Kdo to vše

přijímá a nic z toho neobětuje nebo za to neděkuje, je vlastně zloděj, jako ten, který béře to, co mu nenáleží. „Obětuj se a vzdej se celý Bohu, pak tvoje oběť bude Bohu příjemná", píše Tomáš Kempenský. Rovněž citáty z Písma, jako: Jan VI. 51, 1 Kor. XI., 27, 29, jsou doklady o hodnotě starých obětí.

13. Když budete jísti jenom to, co zbylo z obětí, budete prosti všech hříchů. Ti vtělení hříšníci, kteří připravují jídla pro sebe, pojídají hřích.[12])

[12]) To se týká lidí, kteří přijímají dary světa, které jsou vlastně dary božími a nic z toho neobětují, ani v almužnách, ani jinak. Oni jsou vtělenými hříchy v lidských podobách. Takoví „pojídají hřích", poněvadž to, co přijímají, děje se cestou nespravedlivou. — Nauka Bhagavad-Gity není prostou naukou morální a filosofickou, nýbrž týká se ve mnohých směrech také náboženských obřadů a výkonů. Jako každé zjevení, jsou i v Bhagavad-Gitě místa, která připouštějí rozmanitý výklad podle pochopení čtenáře a pochopení komentátora. Výklady mohou býti ovšem různé, ale pravého smyslu pochopí přece jenom ten, kdo má otevřené srdce pro věci duchovní.

14. Plodinami se živí bytosti, plodiny přicházejí z deště, déšť přichází z oběti a oběť se rodí z činu.[13])

[13]) Až k těmto slovům se vztahují výroky Pána světa, začínající ve verši desátém. Veškeré bytosti ať duchovní nebo hmotné musí míti jistou potravu. Pozemská potrava roste z deště, který přichází s hůry, ale to, co přichází z nebes, je způsobeno tím, co stoupá nahoru, totiž obětí, která může býti buď zápalná, nebo i myšlená, při čemž myšlenky stoupají také k nebi. Toto stoupání vzhůru děje se činem. „Jenom to, co přichází s nebes, stoupá zase do nebes". (Kerning.)

15. Věz, že veškerá činnost se rodí z Ved a

Vedy vyšly z nevyčerpatelného Ducha. Proto Duch, který vše proniká, je obsažen v činnosti.[14])

[14]) Náboženské povinnosti vycházejí z Ved, které jsou konečnou autoritou. Ačkoliv vše, co se děje, je způsobeno silou Nejvyššího, přece jenom tato síla se zvláště projevuje náboženskými rituály, tak jako světlo, které vše proniká, zdá se býti zvláště přítomno v předmětě průsvitném. Vše vzniklo z Jediného a proto také praví Paracelsus: „Je nutno také, abyste věděli, že jedině číslo 1 je studnicí moudrosti a že kromě něho není čísla jiného." Tento verš se týká také všudypřítomnosti Boží, pročež je také Bůh přítomen v obětích. Pokud se týká obřadů staroindických, nelze jich zde blíže vykládati, poněvadž jsou nesmírně složité, ale podotknouti mohu, že jsou právě tak symbolické jako na př. naše obřady katolické. Z náboženství vychází vše na jedno — pouze zevní roucho jest jiné, ale jádro je vždy totéž.

16. Když je takto kolo uvedeno do pohybu, tu ten, kdo se neobrátí ke starým předpisům, ó synu Prithy, kdo žije hříšně a těší se svými smysly, žije nadarmo.[15])

[15]) To se týká člověka, který žije ve světě, a který má svůj život zařídit podle principů náboženských. Teprve když přijme osvícení a stojí před Bohem, stává se sám zákonem. To jest nejvyšším duchovním stavem, kterého dosáhne málokdo, ačkoliv všichni by měli po něm toužiti. Obrazem točícího se kola byl naznačován běh tohoto světa. Kdo by se tedy neúčastnil v pokroku všeobecném práce lidstva, žije nadarmo, zvláště když při tom hoví svým smyslům.

17. Kdo však nalézá svoje štěstí v Duchu, kdo jest Duchem naplněn, kdo se spokojí s Duchem, ten nemusí činiti nic jiného.[16])

[16]) Podobnými slovy se vyjadřují všichni mystikové, na př. Tomáš Kempenský: „Nade vše a ve všem musí spočívati duše moje v Pánu, neboť on jest věčným mírem svatých." Ti, kdo nalézají potěšení v Duchu, těší se také z duchovních věcí — právě tak, jako lidé smyslní se těší zase z věcí světských. Jakmile je někdo naplněn Duchem, neexistuje pro něj žádná jiná touha. Tak jako rozsvícená lampa nepotřebuje druhé lampy, aby byla viděna, tak také duchovně moudrý člověk nepotřebuje nic ke svému potěšení kromě Ducha, čili svého pravého Já, které jest pravou trestí rozkoše.

18. Pro takového není ve světě vpravdě žádného zájmu o to, co se děje, ani o to, co se neděje. On není odvislý od žádného předmětu, ani bytosti.[17])

[17]) Velikou překážkou duchovního pokroku je to, že člověk se poutá k pozemským předmětům nebo bytostem. Takovým poutem je na př. přátelství, takovým poutem je láska. Ale takovým poutem jsou také vlastnosti opačné, jako nenávist, zášť a pod. Poutem je také láska k jistým neživým předmětům, na kterých člověku záleží a kterých by nemohl postrádati. Člověk vnitřně osvícený jest prost všech těchto pout, poněvadž poznal božího Ducha a nalezl v něm vše, ba tisíckráte více nežli může poskytnouti svět. Proto mu také nesejde na tom, co se ve světě děje nebo neděje a proto také neočekává pomoci od žádné jiné bytosti. Takový člověk jest odvislý pouze od Boha, který mu vše dá.

19. Proto čiň vždycky bez připoutání to, co musí býti vykonáno. Člověk, který je činný bez pout, dosáhne nejvyššího.[18])

[18]) Tímto veršem jest vyjádřeno pravé jádro Karma Jogy: „Konej svoji povinnost, ale nemysli na výsledky nebo ovoce své práce!" Takový člověk dosáhne Nejvyššího poněvadž se stane schopným božského osvícení, neboť očistil svoji podstatu. — „Proto slož vše hlavně na Mne, poněvadž Já jsem to, který vše dává." (Tomáš Kempenský.)

Z těchto nauk je patrno, že žijeme ve světě naprosto zvráceném, neboť podstatou nynějšího života jest odměna za každou práci a povinnost, takže člověk jest přímo sváděn, aby myslil na ovoce své práce, totiž na odměnu. Řád světa se valně změnil od dob, kdy byla psána Bhagavad-Gita, ale proto myšlenky, které jsou v ní vyjádřeny, platí dnes právě tak jako tehdy. Je pouze třeba odpoutati se od těchto myšlenek na mzdu a konati vše tak, jako by to činil člověk pro Nejvyššího. Kdo si na tento způsob myšlení navykne, uvidí, že práce mu předně nebude obtíží a za druhé mu to ponese ovoce ještě jiné, totiž duchovní.

20. Džanaka a jiní dosáhli skutky svého cíle. I když se podíváš na lidi a spatříš, že je třeba, aby byli drženi u svých povinností, musíš i ty svoje povinnosti vykonávati.[19])

[19]) Džanaka byl král z Mithily, který pro svoji moudrost a svatost byl slavný. Podle jeho příkladu jednali i jiní, což dokazuje, že člověk může vykonávati svoje práce a povinnosti a při tom přece může býti joginem. Velmi krásné a poučné příklady takových činů podává Vivekananda v knize „Karma Joga", jež vyšla nákladem Zmatlíka a Paličky. Karma joga je právě tak nejvyšší cestou, jako mystická cvičení jiná, ale při každé takové cestě musí konečně žák tím nebo oním způsobem býti přiveden Duchem ke koncentraci, poněvadž bez ní není možný nejvyšší vývoj vnitřní. Proto přese vše dobré v cestách jiných je přece jen soustředění myšlenek nejpřednější. O tom budu mluviti obšírně na vhodném místě této knihy.

21. Cokoliv koná člověk vyššího postavení, to činí i lidé postavení nižšího a cokoliv přijímá vyšší jako autoritu, to přijímá i ostatní svět.[20])

[20]) Zde Krišna naznačuje, že by bylo dobře, kdyby mnoho lidí následovalo příkladů krále Džanaky, který

žil ve světě a přece byl velikým joginem. Je to samozřejmé, poněvadž kdyby všichni lidé se chtěli státi sanyasiny podle indického smyslu, nemohl by svět obstáti, protože všichni lidé by přestali vykonávati hmotné práce a oddávali se jenom jogickým cvičením. Ovšem, zabývati se praktickou mystikou ve světě je věc stokráte obtížnější než praktikovat ji v uzavřenosti od světa. Proto však přece, zejména v nejnovější době, je taková snaha po skutečném mystickém vývoji, zejména u nás po vydání některých mystických spisů, že ještě před desíti lety by byl nikdo něco podobného neuvěřil. Jest jisto, že nyní nastalo zase jedno z oněch období, kdy Duch Páně si přeje, aby jeho učení se šířilo mezi lidem. Jest zřejmo, že vše to souvisí s následky světové války a utrpením, jakož i s ideovými převraty v celém světě. Nešíří se jenom mystika, nýbrž i veškeré ostatní okultní vědy, hlavně astrologie, telepatické pokusy, magnetismus a neméně spiritismus. To vše jsou známky blížícího se převratu duchovního, což je ještě podporováno zmatky v náboženství, které zavládly v některých zemích.

22. Ó, synu Prithy, ani já nemohu nic činiti ve světě trojnásobném, čeho bych byl již dříve nedosáhl, ale přes to jsem neustále činným.[21])

[21]) Krišna sám se tu staví jako vzor ustavičné práce. Podle vzoru zjeveného božství může člověk míti nejlepší příklad, aby napínal neustále svoje síly k práci a činnosti. Proto praví svatý Jan evangelista XIV., 6.: „Já jsem cesta, pravda a život." V tom je zahrnuto, že Bůh je neustále činný, poněvadž kdyby se svojí činností ustal, zahynul by veškerý život ihned. K tomu se pojí následující verš 23.

23. Kdybych netrval neustále v činnosti, řídili by se podle mne všichni lidé, ó synu Prithy.[22])

[22]) Božská práce je ovšem spojena se svojí tajemnou silou, která nemůže býti donucena k činnosti ně-

jakou silou jinou. Chápání člověka sebe sama se mění s každým jeho činem, ale ne tak u božství, ačkoliv božství samo o sobě praví, že nepřestává pracovati.

24. Kdybych ustal ve své činnosti, tu veškeré bytosti by byly ztraceny a já bych byl příčinou zmatku a veškeré bytosti bych usmrtil.[23])

[23]) „Kdyby Bůh přestal mluviti svoje slova, i na okamžik, musila by pominouti nebesa i země. V krásném zrcadle věčnosti, ve věčném sebevědomí Otce, vytvořil obraz svého já, svého Syna. V tomto zrcadle se odrážejí veškeré věci a lze je tam poznati — ovšem ne jako tvory, nýbrž jako Boha bohů." (Eckhart.) Zde jsme se dotkli mysteria božské činnosti. Bůh je neustále činný svým Slovem čili Ježíšem Kristem. Kdyby Bůh přestal mluviti svoje Slovo, které se z Něho nepřetržitě r o d í, stanuly by veškeré síly na zemi i na nebi a vznikl by zmatek a zkáza všeho. Proto také staré indické svaté spisy praví, že Bůh, když chtěl stvořiti svět, v y d e c h l. To je totéž jako vyslovení Slova, které musí neustále zníti. Poněvadž jsou však ústa obrazem božských úst může i člověk, jako obraz boží z milosti Nejvyššího zroditi v sobě ono Slovo, čili naroditi se znovu k věčné činnosti jako osvícený adept. Tato činnost je právě onou mystickou cestou mantrickou, kterou jsem po prvé v českém jazyku vysvětlil v „Ohnivém keři". Podle Kerninga a mnohých starších mystiků a alchymistů, jakož i starověkých gnostiků jsou lidská ústa obrazem ženského lůna, z něhož se rodí Kristus, t. j. Slovo. Bůh tedy není pouze Stvořitelem světa, nýbrž i jeho udržovatelem. Bez Boha bychom nebyli a také bychom bez boží činnosti ihned zanikli. Z těchto vysvětlivek je patrno, jak malé a chatrné jsou naše pojmy o Bohu!

25. Tak jako blázni se zaměstnávají různými věcmi, ó synu Bharaty, jsouce k nim připoutáni, tak také nechť moudrý jedná týmž způsobem, ale bez pout.[24])

[24]) Tento verš se vztahuje také na zevní formy náboženské, které svedly mnohé k připoutanosti právě tak osudně, jako život světský. „Písmeno usmrcuje, ale Duch dává život", je psáno. Není ovšem každý dosti zralý, aby mohl pochopiti mysteria náboženství, ale právě proto nemá být zevní forma náboženská zase zavrhována, aby nebyly plevy vysypány se zrním. Naopak, každý se má snažiti, aby nalezl jádro, které je ukryto v každém náboženském obradu a předpisu. Tak na př. nikdo neměl do nedávna ani zdání, jak veliká moudrost životní jest ukryta v katolické zpovědi. Tento předpis nebyl stanoven sice Kristem, ale byl jistě dán lidmi, kteří nahlédli z vnitřního poznání do hlubin lidské duše a kteří znali psychologii nad veškeré svoje současníky. Teprve nedávno dospěla psychologie vědecká k přesvědčení, že mnozí lidé trpí tak zvaným nahromaděním fixních idejí, které žijí v podvědomí a odtud působí rušivě na duši, tak že z nich vznikají často velmi těžké choroby psychické. Vědecky se tomu říká „trauma". Jsou to představy nebo ideje z mládí či také z jiných životních období, o nichž pacient se nikomu nechce nebo nemůže svěřiti z různých příčin. Ale jakmile byly tyto myšlenky (na příklad ve zpovědi) vysloveny, ztrácejí ihned svoji škodlivou moc. Viz o tom: H o p p e: „Přirozené a duchovní základy světa a života, strana 457 a dále. — Z toho vidíme, že i v nejpodivnějších předpisech církevních (jsou jenom pro náš zevní rozum tak podivné!) je obsaženo mnoho dobrého jádra a že nemáme zavrhovati toho, co důkladně neznáme. Dnešní vystupování z náboženských obcí a zase přistupování do nich je známkou, že se lidé zabývají více těmito duchovními předměty a je to tedy úkaz potěšitelnější než naopak.

26. Nechť mudrc nepůsobí zmatků v myslích nemoudrých, kteří jsou připoutáni k činnosti, ale nechť každý moudrý a Bohu oddaný podporuje každé dobré dílo a spolupůsobí v něm.

27. Veškeré činy, které se dějí, jsou vykoná-

vány pohybem přírodních sil. Ale srdce těch, kteří jsou oklamáni domněnkou, že pravé já je tělem a jeho orgány, domnívají se, že činitelem jsou oni.[25])

[25]) Tomuto klamu podléhá ovšem skoro celý svět, který nepoznává rozdíl mezi působením vlastním a působením sil neviditelných, které jsou okolo nás a které na nás neustále účinkují. Jsou lidé, kteří sotva za den mají jedinou vlastní myšlenku. Všechny ostatní myšlenky přijímají telepaticky od jiných lidí, blízkých i vzdálených, ba také od jiných, mimolidských bytostí. Tací lidé jsou jako stroje, které jsou poháněny parou nebo elektřinou nebo jinou silou a které by se domnívaly, že pracují z vlastních sil. Když si představíme, že celý prostor je naplněn miliony a miliony pohybujících se myšlenek rychlostí větší než blesk, že jsme jimi obklopeni a pronikáni jako hustou sítí, když si představíme, že kolem nás existují myšlenkové útvary lidí zemřelých třeba před tisíciletím, že k tomu na nás působí i bytosti mimolidské, dobré i zlé, a když na chvíli usedneme do tichého pokoje a snažíme se nemysliti na nic, tu brzy poznáme, jaký příval myšlenek se hrne do našeho mozku, myšlenek nelogických, které nemají spojitosti a z nichž jenom nepatrná část vznikla v našem podvědomí, pochopíme, že někteří lidé žijí vlastně z cizích hřiven, že opakují jenom to, co bezděčně přijali odjinud a že vlastně sami nemyslí nic. Neviditelný svět, který je okolo nás, je mnohem mocnější světa hmotného, aniž toho tušíme. Přírodní síly, k nimž náleží jako nejmocnější i síla myšlenková, lze ovládnouti, ale nejtěžší věcí jest ovládnouti sílu vlastních myšlenek. Jestliže je dovedeme vysílati činně do vesmíru, staneme se pány svého osudu, jak tomu učí Mulford. Ale podobně se má také s jinými silami přírodními, které na člověka působí a jež lidé omylem pokládají za činnost svoji.

28. Avšak, ó Mocný, ten, kdo zná pravdu,

o rozdílu mezi Já čili duchem a mezi silami přírodními a jejich pohybem a kdo pozná, jaké moci v silách a formách působí, není poután svými činy.[26])

[26]) Síla rozeznávací mezi tím, co je v člověku věčné a co jest časné, jest první podmínkou toho, kdo chce přijíti k pravému poznání. (Sankaračaria.)

29. Ti, kteří jsou oklamáni vlastnostmi přírody stávají se připoutanými k činnosti těchto vlastností. Nechť ten, kdo poznal pravdu, nezpůsobí kolísavost v pracovitosti u lidí, kteří neznají svého pravého základu.[27])

[27]) Předcházející nauky lze shrnouti takto:

1. Čin jest nevyhnutelný pro všechny lidi, kromě pro ty, kteří dosáhli duchovní moudrosti.

2. Ale i ti mohou podle své volby jednati ku blahu světa.

3. Lidé nemoudří jsou poutáni tužbou po ovoci svého skutku.

4. Moudrý jest osvobozen, poněvadž ví, že božské já jest něco rozdílného od přírodní síly a činu.

Kdo se zajímá pouze o přírodní síly čili o přírodní vědy, a který neví nic o podstatě věci, je člověkem bezbožným a podobá se chlapci, jenž se těší z prázdné mýdlové bubliny, která se leskne v duhových barvách.

30. Odevzdej veškeré činy Mně a s myslí upřenou na tajemné pouto mezi člověkem a božstvím bojuj bez očekávání, jsa prost pocitu jáství a zbaven veškerých obav.[28])

[28]) Pravá víra není snad domnělým považováním za pravdu nějakých mínění, nýbrž uznáním skutečnosti. Taková víra není ani klamem ani domněnkou, nýbrž cítění síly pravdy, ze které vychází poznání. (Eckhart.)

Tajemné pouto, o němž se nahoře mluví, jest vlastně koncentrace, jak se vyjadřuje spisovatel poznamek Sankaračaria v Bhagavad-Gitě na místě jiném.

31. Ti lidé, kteří se vždycky řídí mými slovy s vírou a bez pochybnosti, budou také osvobozeni od následků činnosti.[29])

[29]) Víra jest přesvědčení, že věci nepozorovatelné a nechápatelné jsou pravdivé na základě písem a výroků osvícených učitelů. Jestliže se dáme vésti vírou, dojdeme postupně k osvobození, jak bude popsáno v kapitole VIII.

O víře jsem mluvil na mnohých místech svých spisů velmi podrobně a zde mohu opakovati jenom to, že pravá víra je ž i v o u s i l o u, která musí býti v člověku probuzena a vznícena Duchem. Jinak k ní nemůže nikdo dospěti. Pravá víra činí nás schopnými, poznati na ráz duchovní pravdu a sice i o věcech, které jsme nikdy neslyšeli nebo nečetli. Pravá víra je nám činí přístupnými b e z rozumového přemýšlení a vůbec víra duchovní nemá nic společného s rozumem, který je pouze výsledkem naší výchovy, nastřebaných od mládí názorů a také našeho okolí. Nezapomínejme, že sugesce, totiž názory slyšené a čtené budují pomalu, ale jistě naše postavení k věcem pozemským i božským. Proto také je každému podle jeho schopností a nadání a zásluhy určen vyučovací postup již na školách, dále v rodině a později na školách vyšších. Naše styky s různými lidmi mají na nás také veliký vliv. Zvláště lidi, které máme rádi a s nimiž se hledíme z příchylnosti častěji scházeti, uplatní tento vliv svých názorů na nás zcela bezděčně, ale přes to s velikou silou. Kdybychom se mohli najednou zbaviti těchto všech cizích názorů a vlivů, stáli bychom sami před sebou jako obnaženi a viděli bychom, že jsme skoro prázdni v l a s t n í c h názorů. Lidé si navykli od dlouhých staletí přejímati od jiných svoje přesvědčení, nic sami nezkoušejí a opakují jako papouškové jenom to, co četli nebo slyšeli. Také naše žurnalistika přispívá velmi značně k porušení čistého proudu duchovního, který k nám neustále přitéká s výše. Její názory jsou dosud nesmírně materialistické, poněvadž žurnalistika je služkou školní vědy a frázovitě opakuje jenom to, co káží kněží vědy se svých kateder. To vše působí tedy na náš charakter a to vše je určováno karmickými zákony. Víra je dnes Popelkou, a pěstuje ji jenom jednotlivec kdesi v ústraní, z obavy, aby nebyla porušena špinavým dechem světa. A přece jen na víře stojí a pada i celá ta slavená školní věda! — Ale víra je největší silou, kterou lze dosáhnouti vše, jak nám přislíbil již Kristus. Nutno pouze vypěstovati ji a pilně střežiti. Kdo ji má, nemluv o ní před nikým, neboť bys ji vydal zkáze, ale ochraňuj ji, jako poklad nejdražší. Při tom nemám však na mysli onu slepou víru lidí povrchně zbožných, kteří se těší, že po smrti přijdou přímo na nebesa, poněvadž chodili pilně do kostelů! Mezi touto vírou a živou vírou je ohromný rozdíl. Avšak i ti, již se oddávají jen povrchní zbožnosti odnesou si svoji odměnu, protože každé přibližování se k božství musí nésti bohaté ovoce v příštích životech.

32. Ale kdo se neřídí těmito mými naukami, nebo se jim posmívá a jedná proti nim, o tom věz, že se klame ve všem vědění, že je ztracen a že nedovede rozeznávati.[30])

[30]) „Člověk vidí Boha a zvíře se dívá na zemskou hroudu — a z toho lze poznati, jakým kdo jest." J. Scheffler. Všichni lidé, kteří se neřídí božím zákonem, jsou pošetilci, a jdou vstříc nevyhnutelné zkáze, poněvadž jenom božské světlo poskytuje člověku věčný život.

33. Také moudrý se sklání k tomu, co jest přiměřeno jeho povaze a veškeří tvorové jednají v souhlasu se svojí přirozeností. Co by pomohlo, když by to někdo chtěl potlačovati?[31])

[31]) Přírodou se míní souhrn všech sil, které tvoří vědomou osobní bytost, a sice tajemným vztahem k

vědomí, jež jest božskou trestí. — Všichni tvorové, ba i všechny neživé věci se řídí svojí povahou, čili jinak řečeno, poslouchají přírodních zákonů. Jestliže sestoupíme do nižších oblastí sil a všimneme-li si fysikálního světa, vidíme, že všechny síly se řídí přesně určitým zákonem a že ve svých výkonech jsou vždycky stejné a nezměnitelné. Totéž vidíme na př. u nerostů a jejich krystalisaci, která se vytváří vždycky podle jistého ustáleného vzoru a nikdy se od něho neodchyluje. Stejně také rostlinstvo se chová poslušně k přírodním zákonům, klíčí, pučí, roste a pak zkvétá a vydává plody podle svého určení. I zvířata jednají poslušně podle své povahy, totiž podle sil, které jsou v nich projeveny. Jedině člověk se opírá velmi často těmto přírodním zákonům a uvaluje tím na sebe nejtěžší tresty, které pak přičítá všemu jinému, jenom ne sám sobě. Proto všichni velcí zasvěcenci kázali poslušnost jako první ctnost, která člověka vede k dalšímu vývoji, a sice naprosto bezpečně a nezbytně. Kdo je poslušen přírodních zákonů, poslouchá také zákony boží a ovšem také lidské a tím spěje přímou cestou k dokonalosti a k vyproštění se z pout hmoty.

Abych se vrátil k onomu vztahu mezi naším vědomím a božskou trestí, nutno říci, že tento vztah se nazývá zasvěcenými nesprávným věděním nebo ilusí, poněvadž každý tvor sice zdá se býti oddělený od ústředí vědomí, ale ve skutečnosti ono všeobecné vědomí jest Bohem a proto se nemůže rozdělovati. Ale jestliže všichni tvorové se chovají podle své povahy — a dojista není žádného, který by od své podstaty nebyl úplně odvislý, k čemu jsou pak nařízení Písma a přikázání? Odpověď na to je krátká. Dílo přírody je totiž dvojnásobné. Ona způsobuje, že tvorové se uchylují od pravdy, ale na druhé straně je zase k pravdě přitahuje. Souvztažnost mezi duchovní bytostí a onou silou přírodního působení, které jest jmenováno na druhém místě, je stejná, jako vztah mezi svody a přírodním působením, které odvrací tvory od pravdy. Ti, kteří náležejí „ke stádu", uslyší dojista hlas pastýře.

34. Odpor a žádost mají svá sídla v předmětech smyslových. Nepodléhej těmto dvěma vášním, neboť jsou to nepřátelé člověka.[32])

[32]) Pokud jsme uvězněni v těle, vnímáme okolní předměty buď s pocitem příjemným nebo nepříjemným. Je sice pravda, že příroda je neodolatelná, avšak její síly mohou býti uvedeny v pohyb jenom pocitem příjemnosti nebo odporu a tento pocit vzniká ve smyslech. Jestliže světské žádosti jsou přemáhány vírou v duchovní pravdu, tu příroda bude konečně přemožena. Tomáš Kempenský praví: „A neodloučí-li se kdo zcela ode všech tvorů, nemůže se volně obírati věcmi božskými. Rozjímavý život (koncentrace) má právě proto tak málo přátel, že málokdo se dovede odloučiti od toho, co jest pomíjející, to jest od tvorstva. A jestliže se člověk nepovznese v duchu, neodtrhne-li se ode všech tvorů a nespojí-li se dokonale s Bohem, tu všechno to, cokoli ví nebo má, nestojí za mnoho.

35. Mnohem lépe jest vykonávati vlastní povinnosti, třeba se to nedělo naprosto dokonale, než konati povinnosti jiného s dokonalostí. Lépe jest zemříti v plnění vlastních povinností, neboť povinnost jiného jest plna nebezpečí.[33])

[33]) Zde se dotýká neznámý autor Bhagavad-Gity kastovní soustavy indické. Jak známo, měli Brahmíni několik kast, které se nikdy nesměšovaly a z nichž každá měla svoje povinnosti. Mnozí evropští vykladači indické literatury se podivují tomuto zařízení, neboť neznají jeho původu a podstaty. Tam, kde jsou zavedeny takové kasty, je vtělování se lidských duší mnohem snadnější a jaksi uspořádanější než jinde, poněvadž každé lidské ego se vtělí do oné kasty, kam náleží a tím také karmické zákony jsou mnohem prostší a jednodušší. Ovšem, duchovní zákon karmický se nedá nijak obejíti zrušením kast, neboť i u jiných národů se vtělují lidské duše vždycky jen

tam, kam patří a nikdy jinam — aby nový člověk mohl kliditi ovoce, svých dřívějších činů. Jest marně kázati, že všichni lidé jsou si rovni. Tento klam se nevztahuje ani na hmotné tělo, nadtož na vyšší principy člověka. Každý lidský organismus, jak ví velmi dobře lékařská věda, má svoje odchylky a takový organismus jest přece jenom nejhrubší zevní stránkou člověka. Pokud se týká stránek duchovních, víme také, že v nejhrubší a nejnevzdělanější rodině se může naroditi genius dobra, anebo zase v rodině nejšlechetnější může se zroditi zločinec a netvor. Moderní nauky o vyrovnání jsou falešnou filosofií, která již přinesla a ještě přinese velmi mnoho utrpení a nakonec musí zvítěziti jako vždy — duchovní zákon. V podstatě jsou si ovšem všichni lidé rovni, poněvadž v jejich nitru je ukryta božská jiskra, ale ve svém vývoji jsou jednotlivci tak daleko od sebe, jako hvězdy na obloze od pozemských propastí. — „Když se sám nemůžeš učiniti takovým, jak by ses míti chtěl, jak bys chtěl, aby jiný byl podle tvé libosti?" (Tomáš Kemoenský.) — Neustále máme tu co činiti s nižšími duševními silami, které ovšem vznikly také kdysi z božství, ale nejsou již božské podstaty, poněvadž jsou usídleny v klamu našeho jáství. O těchto duševních silách praví mistr Eckhart: „Duše má kromě zevních smyslů ještě šest sil a sice tři nižší a tři vyšší. Nižší síly jsou: empirický rozum, schopnost hněvu a žádost. Těmto třem odpovídají tři schopnosti vyšší: paměť, vyšší schopnost poznávací a vůle. Tyto tři vyšší síly jsou povahy nebeské, poněvadž jejich působnost jest nadpozemská čili nebeská. Ale tyto duševní síly nejsou její podstatou, nýbrž ona je pouze vyzařuje. Lidská duše se v těchto silách nerozplývá. Všechny tyto síly vznikají z jedné podstaty a zůstávají v ní a to, co duše činí, to činí tato její prostá podstata prostřednictvím oněch sil. Svědomí duše, její prostá podstata a její čisté vědomí, které se týká jejího vztahu k sobě samé, jsou nehmotné a nemají nic co činiti s časem a prostorem."

Ardžuna pravil:

36. Čím tedy je člověk veden, ó potomku Vrišnia,[34]) aby i proti své vůli a jako by byl k tomu hnán mocí, se dopouštěl hříchu?

[34]) Potomek Vrišniho jest Krišna.

Svatý Pán pravil:

37. Je to chtíč, je to hněv zrozený z vlastností radžas. Věz, že to jest velkým pohlcovačem, velkým hříchem a nepřítelem na zemi.[35])

[35]) Radžas jest poháněji síla přírody. Velkým pohlcovačem je proto, že nezná nasycení. Velký hřích jest kořenem všech hříchů. Je nepřítelem, poněvadž je příčinou tohoto života, plného utrpení.

38. Tak jako plamen je zahalen kouřem a jako se zrcadlo halí rzí a tak jako děloha obklopuje zárodek, tak chtíčem a hněvem je svět obklopen.[36])

[36]) Zrcadlo se pokrývá rzí — to jest ovšem narážka na zrcadla kovová, jako se za starověku zhotovovala.

39. Tento odvěký nepřítel moudrého člověka zamezuje vám pravé poznání. Přetváří se jako žádost[37]) je nenasytný a obklopuje vše.

[37]) Přetváří se jako žádost, to jest může přijmouti podle vůle jakoukoliv formu. To se vztahuje na podstatu žádosti, která jest jako chameleon, totiž nesmírně proměnlivá. O nenasytnosti lidských tužeb jest pověděno v předcházející poznámce.

40. Sídlo tohoto nepřítele je ve smyslech, v mysli a v rozumu. On zahaluje rozeznávací schopnost a klame pána těla.[38])

[38]) Pánem těla jest božské Já, které je s tělem ve spojení. — Středověci mystikové nazývali tuto sílu radžas démonem, nebo ďáblem, který žene člověka

ke skutkům nešlechetným. Proto podle tehdejších představ působí ďábel na naši mysl i rozum.

41. A proto ty, ó nejlepší z potomků Bharaty, ovládej již od počátku smysly a buď vítězem nad tímto hříchem, který právě tak zamezuje poznání Boha, jako pravé poznání sděleného vědění.[39])

[39]) Symbolem tohoto osvobození, tohoto sebepoznání a tohoto vítězství je kříž. Tento symbol představuje člověka, jehož pozemská podstata má kořen v říši pozemské a je připoutána k hmotnému, ale jeho paže nebo síly se vznášejí a šíří nad hmotou a jeho hlava (duchovní poznání) se vztyčuje k světlu božímu. Kromě toho má kříž ovšem ještě mnoho jiných významů, zejména je to symbol mystické smrti, která je počátkem vnitřního života a duchovního osvícení. Pověděl jsem již jinde, že kříž byl znám jako posvátné znamení u všech nejstarších národů dávno před křesťanstvím, a byl vždycky znamením mystické smrti a zároveň mystického života. V tomto smyslu jej znali a uctívali staří Egypťané stejně jako Indové, staří národové asijští i američtí.

42. Praví se, že smysly a orgány jsou veliké, ale větší než smysly a orgány je myslící já, větší než myslící já je princip úsudku a to, co jest vyšší než princip úsudku jest On.[40])

[40]) On znamená nejvyššího Ducha. Smysly se týkají hmotného těla, myslící já jest manas, princip úsudku jest buddhi čili božská duše, ale největší jest Atma čili Duch Svatý. Manas jest mysl, totiž to, co člověku dává schopnost myšlení, cítění, poznávání a určování. Buddhi rozeznává věci duchovní a je schopna duchovního zírání a osvícení prostřednictvím božského ducha. Tomáš Kempenský mluví o těchto vztazích: „Neboť skrovničká síla, co nám ji zbylo, jest jen jako jiskřička pod popelem. Touto jiskrou je přirozený rozum, zastíněný temnou mrákotou, jenž

sice dovede rozsuzovati dobré a zlé, rozeznávati pravdu od nepravdy, ale nedostává se mu síly, aby též vykonal, co schvaluje. Nemá tolik světla, aby jasně pravdu poznal, a je příliš slab, aby náklonnostem člověka vrátil původní neporušenost." Z toho je vidno, že lidský rozum nemůže postačiti k poznání vyšší pravdy, kterou nutno hledati až v samém základu našeho bytí, totiž v božském Duchu.

43. V poznání toho, co jest větší než schopnost úsudková ó muži mohutných paží, uveď svoje já do míru v pravém Já, přemoz nepřítele, který jest mnohotvárný jako touha a jehož je nesnadno se chopiti.[41])

[41]) Stejně jako žádost je také naše mysl mnohotvárná jako chameleon, neboť se proměňuje při každé naší představě, ve formu toho, nač myslíme. Jestliže si představujeme strom, má naše mysl tvar stromu, myslíme-li na př. na rybu, má naše mysl ihned tvar ryby atd. Zkrátka naše mysl je jako voda, abych užil slov jednoho komentáře k Patandžaliho „Výrokům o joguˇ", která přijme každý tvar nádoby, do nichž byla nalita. Proto se slova Bhagavad-Gity týkají také lidské mysli, která je nesnadno přemožitelná a již se lze jen nesnadno uchopiti. Pouze vírou a vůlí můžeme mysl zkrotiti a uvésti — na jistou dobu — do onoho stavu klidu, ve kterém se nemění přes veškerou svoji tendenci k proměnám. Tento stav se nazývá právě mystickou koncentrací, kdy mysl nutíme, aby trvala nehybně u jedné představy, pokud možno vznešené, čisté a ušlechtilé. To je pak koncentrace mystická. Je ovšem ještě mnoho jiných druhů koncentrace, která však nemá oné čistoty a také ne onoho n e j v y š š í h o účelu — totiž spojení člověka s Bohem. Jsou také koncentrace na př. telepatické, při nichž vysílatel myšlenek vědomě nebo bezděčně posílaje na přijímače svoje myšlenky, si pokud možno nehybně představuje jednak osobu přijímací a jednak se soustřeďuje na věc, kterou jí chce

sděliti. Dále jsou ještě koncentrace magické, totiž takové, jichž užívají vysocí magikové, aby dosáhli jistých účinků na lidi i na bytosti astrální. Rovněž je třeba koncentrace k dosažení částečného vybavení astrálního dvojníka. Tím se zabývají ti, kteří se cvičením chtějí dostati do astrální říše — věc nad míru nebezpečná a skoro vždy neblaze končící — nebo ti, jíž díváním se do krystalů nebo zrcadel chtějí v sobě vyvinouti schopnost jasnovidnou. I to je však spojeno s velikým nebezpečím a proto od toho každého zrazuji s největším důrazem. Komu je milý zdravý rozum a kdo si nechce nevyléčitelně porušit — při nejmenším — nervovou soustavu do smrti, nechť zanechá podobných pokusů. Beztoho se toho lidé dopouštějí jen ze zvědavosti, aby to pak draze zaplatili. Také prostý magnetisér, když chce s výsledkem převáděti svůj ód do nějaké věci nebo přímo do člověka druhého k účelům léčebným, má tím větší úspěch, čím živěji se dovede soustřeďovati na tuto sílu, jak proudí z vlastního těla do člověka druhého. Z toho vidíme, že koncentrace je vlastně v mnohých směrech okultních známá. Ale také v obecném životě jest soustředěné myšlení spojeno s velkými výsledky při každé práci.

Takto se končí třetí kapitola svaté Bhagavad-Gity, nazvaná „spravné poznání činnosti" podle svatého podání, božské moudrosti a podle rozmluvy mezi svatým Krišnou a Ardžunou.

Kapitola IV.

Džnana Joga.

Správné vědění, jak zasvětiti svoje skutky Bohu, což vede k duchovní moudrosti.

Předcházející dvě kapitoly ukazují, že jsou dvě zdánlivě různé cesty, kterými ten, kdo touží po spáse, dosáhne Nirvany. Pro lidi, kteří se úplně očistili od pout světských, nezbývá nic jiného, nežli věnovati se čistému duchovnímu vědění. Ale pro ty, kteří dosud zápasí za volnost a kteří jsou dosud připoutáni ke světu svými tužbami, není jiné cesty, nežli hloubati o tajemství nejvyššího Ducha, předpokládajíc, že plní svoje povinnosti ve smyslu svého životního stavu, k němuž se zrodili, jakož i vykonávání dobrých skutků s čistým srdcem jedině k vůli božství. V této kapitole jest prohlášena věčná trvalost tohoto zákona, který byl uchován pro lidi svatou tradicí, jakož i tajemstvím božského vtělování. Tímto božským vtělováním se míní, že Bůh vysílá občas do našeho světa Spasitele, kterých přišla již celá řada a kterých přijde ještě více.

Svatý Pán pravil:

1. Již před dávnými věky jsem poučil Vivasvata této duchovní a věčné pravdě, která jest nevyčerpatelná. Vivasvat to prohlásil Manuovi a Manu o tom poučil Ikšvakua.[1])

[1]) Tato nauka jest nevyčerpatelná, poněvadž vede k Nirvaně. Vajvasvat znamená doslovně „slunce". Zde je toto jméno uvedeno jako první projev božské moudrosti při svoření. Manu znamená ducha smyslového vesmíru. Ikšyaku byl synem Manua, mystického zákonodárce, a byl zároveň prvním králem a zakladatelem sluneční dynastie indické historie. Tato jména značí symboly stejně jako historické osobnosti. Dr. Hartman v knize „Základy tajné nauky" praví: „Jest nemožno v hranicích tohoto díla zabývati se

vysvětlením historie vesmírové. Manu znamená zosobněnou božskou myšlenku a každý Manu je představitelem lidstva v jisté tvůrčí periodě. Od objevení se Vajvasvatu Manua, který byl naším praotcem, uplynulo 18,618.732 let. Trvání jedné manvantary, ve které přijde na svět 14 Manuů jest 4.294,080.000 let." — Z těchto ohromujících čísel vidíme, že jedině Indové nám zachovali ve svých spisech některá tajemství vesmíru a jeho vzniku i jeho duchovních zákonů. Kromě Indie byl tu v tomto směru ještě Egypt, ale knihy egyptské jsou až na „Knihu Mrtvých" ztraceny — alespoň pro tuto dobu — a dokud nebudou znovu nalezeny a správně přeloženy, nemáme jiného duchovního pramene o těchto předmětech kromě literatury indické. Tato literatura vznikla však vlivem mystického osvícení mnohých zasvěcenců, kteří tam působili mnoho tisíc let a toto duchovní světlo působí ještě stále i na nás, vzdálené potomky oněch dob a poskytuje nám dosud pravou duchovní moudrost. Jestliže porovnáme nauky indické s křesťanskými, vidíme, že křesťanství nám poskytlo sice morální cestu, ale nikoliv cestu filosofickou a také ne cestu praktickou, alespoň ne s takovou jasností a přesným vymezením, jako jogická cesta indická. Proto křesťanští světci, kteří tak krutě zápasili se svými těly a jejich žádostmi, musili tolik trpěti. Vyvinovali se ve svém úsilí za poznáním Boha s velikou energií — jistě ne menší, než je energie indických světců, ale neznali pravých prostředků, totiž mystické koncentrace — až na malé výjimky — a proto jejich cesta byla nesprávná a plná utrpení, nehledě k ohromné ztrátě času a síly. Teprve po studiu indických spisů mystických pochopujeme, že i Kristus nás učil podobným praktikám, jako jsou uloženy v knihách indických, ale vinou překladatelů a také spisovatelů evangelií dostaly se nám do rukou jenom úryvky oněch pravd, roztroušené na mnoha místech a ještě k tomu zahalené závojem desateronásobným. Proto jim rozumí jenom ten, kdo oklikami přes indické nauky dospěl k mystice křesťanské. V dobách, kdy byly napsány

knihy Starého zákona, byla mystická cesta pečlivě tajena a sdělována jenom ústně učiteli nebo vůdci vybraným žákům. Podobně se dělo také nepochybně v dobách Kristových. Také Kristus dojista poskytoval svým učenníkům tyto mystické pravdy, jenomže nám nebyly zachovány, anebo alespoň ne v Novém zákoně. Některé úryvky těchto jeho nauk se nám však zachovaly přece, a sice jednak v tak zvaných apokryfních evangeliích, která nejsou pojata do Nového zákona, a rovněž také v některých spisech křesťanských gnostiků, jako na př. v knihách „Pistis Sofia" a v „Knize Jeu".

2. Tato nauka byla postupně sdělována a královští mudrci (Rišiové) ji znali. Ale tato duchovní pravda byla ztracena ve veliké mezeře časové, o potírači nepřátel.[2])

[2]) Slovo riši znamená pěvce, básníka, nebo světce. Jsou to bytosti, které stojí mezi dévy a pitry. Dévové, jejichž jméno jest odvozeno od kmene zářiti, znamená bytost svítivou, nebeskou a božskou. Pitriové jsou předkové nebo praotcové. Rišiové jsou zřeci a proroci starých dnů. V indických kronikách jsou jmenováni různými jmény a jsou uváděny jejich rodiny. Skoro všichni jsou v jistých souvislostech se jmény hvězd. Višnu purana čítá tři druhy rišiů, a sice: 1. radžarišiové, čili královští rišiové nebo princové, kteří vedli zbožný život jako Visvamitra. Obývají nebe Indrovo. 2. Devarišiové (božští rišiové, čili mudrci), kteří jsou polobohy, jako Narada. Obývají světy devů. 3. Brahmarišiové, čili mudrci, kteří jsou synové Brahmy nebo Brahmíni jako Vasišta a jiní. Tito poslednější obývají svět Brahmův. Jejich pokrmem jest mystické slovo „svadha", které se volá při oběti.

Potírač nepřátel jest Ardžuna proto, poněvadž dovede své nepřátele ovládnouti.

Z tohoto verše je také patrno, že i v Indii byly mystické nauky sdělovány s počátku pouze ústním podáním čili tradicí a že byly po jistou dobu také

ztraceny. Proto je právě Bhagavad-Gita neocenitelným spisem, neboť odhaluje tato věčná tajemství nanovo. Proto je to kniha, kterou by měl čísti každý člověk, je to spis, vzniklý z duchovního světla, a šířící toto světlo až na naše časy. Také evangelium se zmiňuje o těchto tajemstvích slovy sv. Matouše, XIII. 35: „Vyslovím věci, které byly zakryty od založení světa." A dále: „Vám jest dáno pochopiti tajemství říše Boží." (Lukáš VIII. 10.) — „Moudrost, o které mluvím, není moudrostí tohoto světa, nýbrž moudrost božská, skrytá moudrost boží." (I. Kor. II., 7.)

3. Tatáž tajná, věčná a výtečná pravda je ti prohlášena dnes Mnou, poněvadž mě miluješ a poněvadž jsi mým přítelem.[3])

[3]) Tato nauka, zde rozvinutá, jest pravdou, hlásanou při založení světa a všichni, kteří vstoupili do věčného života, putovali touto stezkou a žádnou jinou. Poněvadž nebylo v jistých dobách vhodných lidí, kteří by mohli pravdu přijmouti, byl postup tradice přerušen. Tato nauka je „tajná", totiž nesmí býti sdělována nevhodným osobám. Proto také Svatý Pán ji prohlašuje jenom svému miláčkovi a příteli, to jest svému žáku. Poněvadž jsou tyto nauky hlubokým tajemstvím, jmenují se též naukou e s o t e r i c k o u, čili tajnou. Je to nauka, která nesmí býti hlásána s kazatelen a všemu lidu, může býti až dosud pověděna pouze v knihách. Ten, kdo jest veden paprskem božského světla, obdrží takovou knihu nejrozmanitějším způsobem a bude ji také čísti. Jiní lidé, jak jsem se sám osobně přesvědčil a jak jsem vylíčil v Ohnivém Keři, nemohou čísti Bhagavad-Gity, i když by jim byla dána do ruky, poněvadž nejsou schopni této pravdy přijmouti. Dále jsou ještě tací, kteří sice přečtou celou knihu, ale pak ji odloží a nemají z ní žádného užitku. Všichni ti nejsou dosud hodni, aby přijali toto veliké světlo.

V následujících verších jest prohlášeno tajemství božského vtělování. Duch Boží se nikdy nevtěluje,

leda podle působení nevyzpytatelné moci Boží. A lidská bytost naplněná božím Duchem není nikdy stvořena ve prospěch božství, nýbrž ve prospěch duchovního blaba celého světa, aby se projevila božská moudrost, milost a moc. Proto každého Spasitele poznáme ne podle těla, ale podle moci Ducha. Ale toto vtělování božské Bytosti do lidského těla, je největším tajemstvím a proto lidé o něm čas od času vůbec pochybují — jako se děje jistými třídami, zejména teď. Aby byly tyto pochybnosti odstraněny, vyslovuje Krišna následující verš 5. a násl.

4. Ardžuna: Viz, vždyť jsi se později narodil nežli Ikshavaku. Jak mám tomu rozuměti, když pravíš, že učení toto hlásal jsi již od počátku.

Svatý Pán pravil:

5. Mnoho bylo zrození Mých a také tvých, ó Ardžuno! Já je znám všechny, ale ty jich neznáš, ó znepokojovači svých nepřátel![4])

[4]) Bůh zná vše, poněvadž jeho moc jest bezpodmínečná a věčně čistá a pravá, zatím kdy člověk má poznávání omezené. Verš tento naznačuje, že božství se mnohokráte vtělilo a že také duch člověka se znovu a znovu vtěluje. Jak jsem již pověděl jinde, nazývají Indové vtělení boží avatarem.

6. Ačkoliv jsem bez zrození a ač moje podstata je nevyčerpatelná, přece jenom i když jsem Pánem všech stvoření, se zrozuji skrze svoji nezbadatelnou moc a ovládaje přírodu.[5])

[5]) „Kteříž ne z krve ani z vůle těla ani z vůle muže, ale z Boha zplozeni jsou — a slovo to tělem učiněno jest a přebývalo mezi vámi a viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného Otce, plné milosti a pravdy". Jan I., 13—14. — Vše, co mohou lidé věděti o božství, když si všímají historie některého božského vtělení, není božství samo, nýbrž je to pouze jeho tajemná, nezbadatelná moc. Božství se vtěluje

prostřednictvím zázračné moci Máje a jeho pozemské zjevení je tedy také klamem jako vše ostatní. Pamatujme jednou pro vždy, že Bůh je jeden a že je vždy stejný. On jest Krišnou a přece je sám, a Krišna věděl, že vědomí v něm je božské. Proto je pravda, že lidská bytost, ve které se Krišna jevil, nebyla Nejvyšším duchem, nýbrž jen jeho promítnutím. Proto také u všech spasitelů lze pozorovati, že jejich vůle se shoduje s vůlí Otce nebeského, jak se vyjádřil i Kristus. Člověk své duchovní podstaty nezná, ale Krišna ji znal. Z tohoto důvodů se projevuje sláva, moc, a pravda nejvyššího Boha celou svojí plností, v Slově učiněném tělem, tak jako sluneční světlo proniká v dokonalém tvaru prostředím naprosto průhledným.

V následujícím verši 7. je naznačeno, kdy dochází k božskému vtělení.

7. Ó synu Bharaty, kdykoliv spravedlnost mezi lidmi umdlévá, a kdykoliv se probouzí nespravedlnost, promítám se do stvoření.[6])

[6]) Jestliže zákon spravedlnosti zůstává neporušen, tu veškeří tvorové na zemi mají zdar a smrt pro ně znamená odpočinek v božství. Když by spravedlnost naprosto vyhasla, zahynulo by také lidské pokolení. Podle indické nauky objevuje se v každém takovém období vtělení Boha Višnu, ve kterém Logos, čili Slovo, jako Bůh člověk vystupuje, to jest, božská bytost se projevuje v lidském těle. Takový zjev jako osoba je synem Boží síly a proto se jmenuje Syn Boží. Ale také ve všech lidech, kteří jsou toho schopni a v každé době může se světlo slova projeviti živou silou. Písmo o tom praví: „A odpověděv anděl, řekl jí: Duch svatý sestoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe a protož i to, co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží." (Lukáš I. 35.) A jinde: „Amen, amen, pravím vám: A nyní jest, když mrtví uslyší hlas Syna Božího, a kteříž uslyší, živi budou." (Jan V. 25.) — (Mrtví jsou všichni lidé, kteří v sobě neprobudili mystický život.)

8. Objevuji se od věků do věků k ochraně dobrých a ke zkáze zlých, aby byla navrácena pravá víra a zákon spravedlnosti.[7])

[7]) Zde je vysvětlen účel božského vtělení, totiž, aby bylo lidstvo souzeno, a aby byl dán světu mír. Kdyby nedocházelo čas od času k těmto božským inkarnacím, zahynul by svět s celým lidstvem přílišným rozptýlením zla. Vývoj lidstva se pohybuje ve vlnách, totiž po jistou dobu stoupá mravnost a duchovní poznání a pak zase vše klesá do hlubin tmy, zármutku a bídy, což je způsobeno rozvratem duševním.

9. Kdo vpravdě zná moje božské zrození a moje dílo, nemusí se již vtělovati, když se vzdal posledního těla, ó Ardžuno, nýbrž přijde ke Mně.[8])

[8]) Kdo to pozná, totiž kdo to v sobě uskuteční, je pravým mystikem a poněvadž v sobě zrodil Krista, překonává tím zákon znovuvtělení.

10. Mnozí zproštěni připoutanosti strachu a hněvu a naplněni Mnou, a spoléhajíce se jenom na Mne, a očištěni odříkáním se pozemského, dosáhli Mého stavu.[9])

[9]) „Naplněni Mnou" znamená, že člověk se spojil vnitřně se svým božským Já, kdo se spoléhá ve všem jenom na Boha, kráčí nejvyšší stezkou zbožnosti a moudrosti. Toto spojení s Bohem není však nějakým rozplynutím se v nicotu, jak někteří vykládali, nýbrž ztráta časné existence ve věčném bytí, což lze porovnati se vzniceným jiskrou v ohni, která oheň proměňuje ve světlo. „Tak jako otec zrodil veškeré tvory, tak také zrodil mě a já jsem vyplynul se všemi bytostmi, ale zůstal jsem přece s otcem trvale. A tak jsem jeho jediným synem, kterého Otec věčně zrodil. Jednotlivý člověk není celým lidstvem. Když odložím to, co mě dělí od ostatních lidí, totiž veškeré osobní rozdíly a vrátím-li se ke své čisté

podstatě, tu zůstává zde jenom ona bytost, která stála věčně v Bohu jako obraz jeho ducha, totiž jeho Syn." (Eckhart.)

11. Kdykoliv se Mně přibližuje v nějakém tvaru, v témž tvaru se přibližuji i Já k němu. Ale všude, ó synu Prithy, ubírají se lidé Mojí cestou.[10])

[10]) Člověk není v Bohu ani více ani méně tolik, čím je Bůh v něm. V onom stupni, jak Boha v sobě poznává, v témže stupni jest v Bohu jako Bůh. Mnoho-li Bohu dáváme, právě tolik od něho přijímáme. Kdo se dá Bohu celý, obdrží také celého Boha. Proto v mystice dosáhne velikých úspěchů jenom ten, kdo se jí oddá zcela a nikoliv jenom v druhé řadě za nějakými zájmy jinými, ať jsou jakékoliv. Ovšem ten, kdo žije ve světě, musí konati svoje světské povinnosti a proto mu ani skutečného času mnoho nezbývá, ve kterém by se Bohu cele věnoval. To by byl ovšem stav zoufalý pro všechny, kteří jsou takto vtěleni. Ale všichni učitelé západní psali a učili, že člověku postačí, když vykonává pravidelně denně mystická cvičení alespoň půl hodiny. To je ovšem nejkrainější doba, kdy se člověk má věnovati zcela duchovnímu životu. Lidé jistí však ve všech stavech a za všech okolností kráčejí cestou boží, tak bylo, jest a bude vždy. — Proto vliv Nejvyššího nemůže na zemi nikdy úplně vyhasnouti, neboť božství má vždycky svoje pravé uctívatele, kteří šíří jeho moc neviditelným vlivem po všech oblastech země.

12. Ti, kteří hledají úspěchu ve skutcích, klaní se Bohu na této zemi. Úspěch, vzniklý ze skutků přichází rychle ve světě lidí.[11])

[11]) Kdo chce na tomto světě míti nějaký úspěch, musí obětovati dotyčnému Bohu, t. j. věnuje svůj čas, svoji sílu a myšlení a chtění nějaké myšlence nebo věci, kterou se nadchl. Tohoto úspěchu lze dosáhnouti dosti snadno, jak vidíme všude okolo sebe ve světě hmotném.

13. Čtyry třídy lidí (kasty) byly utvořeny Mnou, podle jejich schopností a povinností. Věz však, že já jsem nezměnitelný a nečinný a přece jsem jejich tvůrcem.[12])

[12]) Skutek jest vykonáván božskou mocí a nikoliv Bohem samým. Čtyři kasty indické představují čtyry třídy lidí, obdařených různými schopnostmi. Zmínil jsem se již dříve, jaký vliv má kastovnictví, u nás naprosto nepochopené, na karmické zákony a naopak.

14. Skutky se Mne nedotýkají a také ve Mně není žádné touhy po ovoci skutků. Kdokoliv Mě zná, není skutky vázán.[13])

[13]) Bůh nemá ani osobnosti ani egoismu. Proto se ho nic nedotýká. Když božství něco vykoná, necítí jako člověk, že něco získalo, nebo že by mělo něco, čeho nemělo dříve. Neproměnný Bůh je tvůrcem všech věcí, ale nikoliv ve své vlastnosti jako Brahma, nýbrž jako Slovo. Proto také podobně vyvolává účinek slunce všude život, aniž se toho slunce samo účastní. „Vše, co působící rozum činí v člověku přirozeném, totéž a ještě více činí Bůh v člověku, který se odloučil od světa. Vezme mu činný rozum a sám se postaví na jeho místo a pořádá pak vše, co by jinak prováděl rozum." (Eckhart.)

15. Staří, kteří znali tuto pravdu, konali skutky, ale při tom toužili po osvobození. Proto, věda to, čiň tak jako staří v bývalých dobách.[14])

[14]) Těmito skutky se nemíní ovšem prostá činnost tělesná, která je nutná k udržování života, nýbrž skutky vůbec ve smyslu spravedlnosti a nespravedlnosti.

16. I mudrc je v klamu, pokud se týká otázky, co jest činností a co jest nečinností. Pro-

to tě poučím, co je činnost a když ji poznáš, budeš osvobozen od zla.[15])

[15]) Toto rozpoznání pravé činnosti jest věcí velmi obtížnou, a proto této otázce věnuje Krišna důkladné vysvětlení.

17. Je třeba poznávati skutek a také upuštění od skutku a rovněž je nutno všímati si nečinnosti, neboť cesta činnosti jest poznatelna jen s obtížemi.[16])

[16]) Vůle myšlení a skutek zasahují ve svých příčinách a účincích neustále do sebe, poněvadž každá činnost tvoří vždycky nové příčiny. Proto je velmi obtížné rozeznávati mezi pravou činností a nečinností.

18. Kdo ve skutku vidí nečinnost, ať jest jakýkoliv a kdokoliv v nečinnosti vidí činnost, ten mezi všemi lidmi má duchovní osvícení. On je člověkem pravé činnosti, a vykonává správně veškeré skutky.[17])

[17]) Kdo jedná podle své božské podstaty, v tom je čin a jeho božská podstata a nikoliv jeho vlastní vůle. Někdy je tento verš chybně vykládán tak, že člověk se má vzdáti všeho posuzování, co je správné a co nesprávné, a že má jednati jenom podle svých pudů a že si má při tom neustále mysliti, jako by nemohl býti vůbec činným, poněvadž je spojen s nejvyšším Duchem. Takoví nemoudří vykladači se domnívají, že nečinnost je vlastně činností. Ale je tu snadno viděti, jestliže princip tohoto verše správně vyložíme, že také myšlení je činem. Žádné myšlení nemůže však napraviti křivdu. A to tím méně, poněvadž, když přestaly takové popudy, je i myšlení bezvýznamné.

19. Kdo ve všem, co podniká je vyproštěn z pout chtíčů, a když jeho činy se rozplývají v

ohni božského poznání, ten je nazýván lidmi duchovně osvícenými člověkem moudrým.[18])

[18]) „Proto je dětem třeba věděti, co mají samy počíti, když se chtějí naučiti cestě k Bohu. Tak také musí myšlenky rozbíti a odhoditi a nic si nepřáti a ničemu se již neučiti, jenom tomu, aby byly v pravé poslušnosti, aby věděly, že Duch Boží poučuje ducha lidského, že vlastní lidská vůle se úplně vzdala Bohu." (J. Böhme.) — U takových lidí se každý čin rozplyne v ohni božského poznání, poněvadž světec ať činí cokoliv, nečiní toho sám, nýbrž Bůh v něm. Proto také kázal Kristus: „Buď vůle Tvá!" Pokud se týká velikých světců a joginů, lze však říci, že dokud žijí ve hmotném těle, podléhají jistým návratům lidské vůle. Na př. v bibli je mnoho příkladů takového opírání se zasvěcenců boží vůli. Velmi drastickým příkladem je toho sám Mojžíš, který více než jednou jednal proti vůli Hospodina a tím si přivodil také trest — nesměl vstoupiti do „Zaslíbené země".

20. Kdo se vzdal všech pout, totiž ovoce svých činů, kdo je vždycky spokojen a kdo se na nic nespoléhá, ten nečiní nic, i když se dopouští skutků.[19])

[19]) Člověk je pak jenom nástrojem Boha. A tak jako nástroj v ruce řemeslníka nepracuje sám a není také stižen zodpovědností za vykonanou práci, tak také ten, v jehož vůli se projevuje Bůh, nemá zodpovědnosti za to, co činí a není svými skutky poután. Kdo však očekává ovoce za svoje dílo, je dosud připoután ke světu a nečiní vůli Otce. Jako mistr řemeslník ovládá nástroje, tak se má člověk dáti ovládati svým Mistrem, který sídlí v jeho nitru. Je psáno: „Což nevíte, že Ježíš Kristus je ve vás? (II. Kor. VII., 21.) Ale: „Bůh je ve všech lidech, než všichni lidé nejsou v Bohu — a proto trpí!" (Rama Krišna.)

21. Jsa prost všeho očekávání s myslí i tělem klidným, a když se vzdal jakékoliv radosti ze

zevních předmětů, ve kterémkoliv tvaru, a když vykonává jenom činy tělesné, nebude podléhati znovuzrození.[20])

[20]) „Vzdej se všeho a tak nalezneš vše. Vytrhni chtíč a nalezneš mír." (Tomáš Kempenský.) Kdo nic neočekává a kdo chová mysl i tělo v klidu, totiž ve vzájemné harmonii, a kdo se netěší ze žádné činnosti a udržuje jenom svoje tělo na živu, překonává zákon znovuvtělování.

22. Jsa spokojen se vším, co lze dosáhnouti bez námahy, jsa povznesen nad páry protiv a jsa zbaven nepřátelství proti jakémukoliv tvoru, je takový stejný v úspěchu i neúspěchu a proto i když koná skutky, není jimi poután.[21])

[21]) Kdo je v takovém duševním postoji, není zasáhnut vinou i když jednal. Kdo si nic nepřeje a nic nedoufá, je povznesen nad páry protiv, t. j. horka a chladu, potěšení a radosti. Kdo nezná nepřátelství ke kterémukoliv tvoru, je naplněn pravou božskou láskou a nemůže nikomu ublížiti. Již tato vlastnost sama o sobě činí člověka neodvislým od jeho skutků.

23. Skutky toho, ve kterém zemřely veškeré sklony k pozemskému a jehož srdce odpočívá ve vědění, jsou takové, jako by se nebyly staly, neboť byly vykonány k vůli Nejvyššímu.[22])

[22]) Poněvadž jeho já, jeho vůle, cítění a myšlení vešly v Boha, tu toto jeho Já samo o sobě není ničím a proto nemůže také činiti nic, ani zlé, ani dobré. Jeho duše se ztratila v Bohu a ve skutečnosti již neexistuje.

24. Nejvyšší Duch jest obětí. On jest ohněm a jest také obětním olejem a obětuje se sám. Kdo žije v nejvyšším Duchu, za své činnosti, vchází do Něho.[23])

[23]) Pro osvíceného člověka neexistuje vlastně nic než nejvyšší duch. Proto výsledky jeho činů jsou takové. „Ty mne potřebuješ, ale já nepotřebuji tebe. Ty nepřicházíš, abys posvětil Mne, nýbrž Já přicházím, abych posvětil tebe a zlepšil tě." (Tomáš Kempenský.)

25. Někteří zbožní lidé se súčastnili obětí bohům. Ale jiní obětují svoje osobní já v ohni, jenž jest nejvyšším Duchem.[24])

[24]) Oběť zde znamená veškeré věci, které nás připravují na konečné osvobození. Proto je tu učiněna zmínka o dvou nejdůležitějších formách oběti. Nejprve jest oběť čistými filosofickými studiemi a symbolickým rituálem, který se zde jmenuje „Oběti bohům". Ale za druhé je tu oběť osobního já, která jest obětí nejvyšší, neboť obětujeme-li svoji duši Bohu, podáváme mu nejdražší věc, kterou máme. Dále je tu učiněna zmínka o ohni, jenž jest nejvyšším duchem. Zmínil jsem se již na mnohých místech, že Bůh se projevuje všem mystikům jako svatý oheň. Nejlepším symbolem tohoto ohně byl Mojžíšův hořící keř, ve kterém byl skryt Hospodin. V tomto božím ohni musí býti vše lidské a pozemské, co ještě zbylo u mystika, spáleno a to se právě děje tak zv. ohnivým křtem, který není snad nějakou vysněnou báchorkou, nýbrž velmi reální skutečností a zkušeností, jak svědčí mnohá místa ze starých i novějších mystiků a rovněž pozorování mnohých lidí, kteří nastoupili mystickou cestu za našich dnů, na př. podle návodů Kerningových. (Viz spisy J. Kerninga, hlavně jeho „Cestu k nesmrtelnosti", jež vyšla nákladem Edice Psyche, Vinohrady, Šumavská 7, za 10 Kč.)

Každý mystik musí býti nakonec spálen tímto božským ohněm, jenž se však počne u pilných žáků projevovati rozmanitými způsoby často již velmi brzy. Bližší o tom nalezne čtenář v knize „Ohnivý Keř".

26. Jiní obětují smysly, počínajíce sluchem a

žijíce v ohni sebekázně. A opět jiní obětují zvuky a jiné dojmy smyslů v ohni smyslném.[25])

[25]) Někteří joginové obětují svůj sluch, totiž věnují se vnitřnímu tichu. „Kdo chce v sobě slyšeti „hlas ticha", toho sluch musí býti necitelný k zevním zvukům." (Blavacká: „Hlas Ticha".) To jsou zvláštní mystická cvičení, kdy žák se soustředí veškerou myslí na svoje božství a při tom tiše naslouchá do svého nitra. — Jiní zase si zacpávají uši a oči v jistých posicích jogických, aby se uzavřeli před zevním světem a sedí dlouhé hodiny v určitých posicích v meditaci nebo koncentraci, přinášejíce tak oběť svých smyslových dojmů. Mohu však každého ujistiti, že tyto praktiky indických joginů v různých posicích jsme prováděli i my v Praze před lety, než jsme znali pravou mystickou cestu a že žádný z nás se tím nedostal ani o krůček dopředu. Příčina toho je velmi jednoduchá — tato cvičení nejsou pro nás Evropany, nýbrž pouze pro Indy, kteří jsou svojí přirozeností zcela jinak založeni než my. Abych odmítl veškeré námitky, podotýkám ještě, že jsme tehdy měli veškeré dosažitelné knihy o jogických cvičeních a že jsme také byli ve spojení s lidmi, kteří nám mohli dáti přesné návody a rady. Přes to byla však veškerá námaha marná. Za to však ujišťuji každého, že jakmile jsme počli se správným mystickým cvičením, měli jsme všichni ihned určité výsledky, a sice všichni stejné, neboť v mystice jsou nezměnitelné zákony, podle nichž jest vše řízeno. Tato okolnost dokazuje také, že jsme všichni dostatečně citliví a také předurčeni k mystické cestě — ale ne k indické.

27. Jiní obětují, jsouce osvíceni vědomím, v ohni stálého míru, ve svém vyšším Já, veškerou činnost smyslů a životnosti.[26])

[26]) Tím se rozumí, že veškerá činnost a veškeré myšlenky jsou vyhaslé, když se pohřížíme do koncentrace na Nejvyššího, což vede k duchovnímu osvícení. — „Usmrťme a rozbijme v sobě veškeré obrazy

písmen, aby nic nezůstalo naživu a pak nechť si nepřejeme o Bohu nic dalšího věděti neb jedině to, co Bůh v nás a skrze nás chce věděti." (Jakub Böhme.)

28. A zase jiní vykonávají oběti bohatství a skutky kajícnými a také přinášejí oběti praxí mystickou. A ti učedníci, kteří jsou pevni ve svých slibech, přinášejí také oběť studiem.[27])

[27]) Takové oběti bohatství a všech zevních statků přinášeli hlavně ve středověku mnozí lidé, vstupujíce do klášterů anebo oddávajíce se životu poustevníků. Mnozí z nich činili velká pokání a ve své sebekázni prováděli nejpřísnější posty i sebetrýznění, jako to činí někteří joginové i dnes v Indii. — Mystickými praktikami se míní koncentrace. Jiná třída noviců se zaslíbí Bohu tím, že v tichém studiu hledají poznání pravdy.

29. A zase jiní obětují životní dech, který přichází do výše v životním dechu, jenž jde dolů anebo zase obětují spodní životní dech hořenímu. Jiní se oddávají regulování dechu, zastavujíce pohyby dechu vzhůru i dolů. A ještě jiní, kteří omezují svoji stravu, obětují životní dech životnímu dechu.[28])

[28]) Tento verš se týká jogických praktik, které se jmenují, pokud se týká dechu, pranajama. Někteří z nich zatajují dech, když vdechli a jiní jej zatajují při vydechnutí. Třetí pak si ucpávají cesty dechu s úmyslem, aby dech úplně ovládli. Poněvadž toto jogické dýchání jest jedním z nejdůležitějších cvičení jogických a protože mnozí lidé z neznalosti chtějí prováděti jogická cvičení dechová, nutno se zde o nich zmíniti podrobněji.

Nejprve nutno říci, že pouhé dechové cvičení nepostačí k dosažení duchovního osvícení, neboť k tomu jest nutna v prvé řadě koncentrace. Jogin, chce-li

prováděti dechová cvičení, musí si vybrati některou ze čtyřiaosmdesáti jogických posic (asana), na kterou si nejprve musí dokonale zvyknouti a v níž pak provádí svoje cvičení.

Mějme tedy za to, že jogin se seznámil dostatečně s takovou posicí a že se sprostil po případě zbytečného tuku některou ze šesti různých očišťovacích metod a pak teprve může přistoupiti k provádění cvičení dechových (pranajama).

Dech vchází do těla třemi průchody, jež sluji ida, pingala a sušumna. Ida má vchod levou chřípí a pingala pravou chřípí, ale je to cesta vlastně dechu éterického a nikoliv hmotného. Tento éterický dech vchází však do těla zároveň se vzduchem a ubírá se potom zvláštním průchodem v oblouku od šíje směrem k ramenu a pak dolů ke konci páteře. Druhý takový oblouk vede od pravého chřípí do týla a odtud k pravému ramenu a zase dolů ke konci páteře. Cesta dechu, která se jmenuje sušumna, vede středem míchy nakonec páteře.

Dech vstupuje skrze idu a pingalu do krajiny pupeční, odkud je rozdělen 72 000 průchody po celém těle. Do horní části sušumny může dech vstoupiti bez překážek, ale dole jsou mu v cestě různé nečistoty, jako žluč a jiné orgány, ale nejspodněji je mu v cestě hlavně mystická ohnivá síla hadí, která sluje Kundalini, jež spí v posledním článku míchy a musí býti nejprve probuzena, než éterický vzduch může mimo ni vstoupiti do sušumny, aby pak stoupal vzhůru. K docílení tohoto postupu slouží právě pranajama. Éterický vzduch, který jest veden dolů, jmenuje se prana a ten, který stoupá nahoru, jmenuje se apana. Když se oba spojí, dostanou se do střediska, které se jmenuje brahmarandra. Toto místo naznačují autoři na temeni hlavy, trochu do popředí. Je to místo proto tak důležité, že jest poslední stanicí dechu na cestě sušumnou. V brahmarandě se spojuje také božská síla Kundalini s Brahmou, kterýžto proces se jmenuje „mystická svatba". Jakmile dech vstoupil do brahmarandry, přestává dýchací činnost.

Ale nedostačuje, když jogin nepřetržitým cvičením uvedl dech do sušumny. Je totiž třeba, aby dech byl nadobro zničen. Obrazotvornost a dýchání jsou podkladem našeho vědomí a podle jogické nauky, když zničíme jedno, je také zrušeno vždycky druhé.

Pokud se týká vlastního cvičení dechového nutno říci ještě následující: Cvičeními, jež tvoří zatajování dechu, staneme se bohorovnými (zde cituji z knihy Hathajoga Pradipika) a by byl dosažen úplný výsledek, je k tomu třeba čtyř pomínek: vhodného místa, přiměřeného času, mírného jídla a konečně očištění průchodů (Nadi).

Ovšem, jsou to podmínky, jež jogi vůbec musí vyplniti, takže je nalézáme spojeny s jogickou praxí i jinde.

Místo k výkonu jogy.

Nezačínejme jogických cvičení v místě od vlasti vzdáleném, v lese, v sídle králů a uprostřed lidí. Stane-li se tak přece, zničí to výsledek. V cizině je žák často trápen touhou po vlasti a dále tu ještě hrají také velikou úlohu i vlivy astrologické, poněvadž tam, kde jsme se narodili se soustřeďují také veškeré hvězdné síly, které působily při našem zrození. Proto také v Indii až podnes je skoro každý osvícený guru (vůdce) astrologem a podle horoskopu žákova vypočítává cvičení a celý postup jogického školení pro žáka. Této okolnosti je na Západě až dosud naprosto nedbáno. Proto také nejsou u mnohých výsledky takové, jak by musily býti, kdyby byly zachovávány tyto duchovní zákony vesmírové. V Indii, kde je jogická cesta vypracována až k virtuositě, je tomu však jinak. Tam užívají všech možných prostředků, aby namahavá cesta byla usnadněna a pokud možno zkrácena. Pro útěchu těch, kteří by chtěli jíti cestou mystickou, lze však říci, že zde působí volba božské milosti — abych užil slov Jakuba Böhmeho — která překoná všechny překážky, je-li žák poslušen.

V lese je nebezpečí jedovatých hadů a dravé zvěře; v sídle králů je obvykle mnoho ruchu a uprostřed lidí není klidu a žák je vyrušován zvědavostí lidkou. Nemůže také svoje cvičení dosti dobře utajiti. — V krásné krajině, v zemi dobré a spravedlivé, kde je dosti almužen a kde není vyrušování, vystavme si chyši, jež buď obklopena plotem. V ohradě nechť je studna a nádrž s vodou. Chyše nebudiž příliš vysoká ani příliš nízká a nechť je prosta hmyzu. Zevně ji omažme dostatečně jílem a učiňme ji bez otvorů (oken) a tam, na utajeném místě cvičme pranajamu.

Čas ku provádění cvičení.

Doba tato je stanovena tak, aby jogin prováděl svá cvičení na jaře nebo na podzim a vyhnul se zimě, studenému období dešťů, a létu. Pak to bude provázeno výsledkem a jogin bude ušetřen nemocemi.

Strava.

Vhodná strava je: dobré pokrmy ze pšenice, rýže a ječmene, dále mléko, rozpuštěné máslo, cukr, čerstvé máslo, med, zelenina, sušený zázvor a čistá voda. Vyloučeny jsou pokrmy horké a hrubé, kyselé, jídla pokažená a kořeněná. Jogin musí jísti jen tolik potravy, aby byl zpola nasycen. Ani málo ani mnoho. Jogin nechť se posadí na trávu „kuša" nebo na kůži z antilopy nebo tygra a obličej nechť obrátí k severu nebo východu. Mnozí považují tyto předpisy za pouhé symboly, což není správné. Jsou-li „průchody naplněny nečistotami, nemůže jimi procházeti „vzduch". Proto pečujeme o vyčištění průchodů. Je mnohých předpisů, jež se týkají tohoto vyčišťování; uvádím pouze následující, poněvadž jsou si velmi podobny.

Představme si měsíční desku ve hrotu nosu, jenž jest naplněn její září, vtáhněme vzduch a šestnáctkráte opakujme symbol ‚tha', vdechujíce levou chřípí (ida) zadržujeme dech tak dlouho, pokud jsme neopakovali čtyryašedesátkráte symbol ‚va'. Pak

meditujeme o nektaru, který má téci z měsíce na špičku nosu, jako by tekl průchody těla, vyčistil je, a pak vydechněme vzduch, opakujíce dvaatřicetkráte symbol ‚lam'. K tomuto předpisu je třeba malé vysvětlení. Měsíc, o němž se tu mluví, je uvnitř těla joginova a vůbec v těle každého člověka. Není to tedy měsíc nebeský. Tento měsíc se nalézá na patře, ovšem ne hmotně, nýbrž duchovně. Je to symbol ženského božství, čili božské duše žáka. Naproti tomu je slunce, jako symbol muže, toto je v krajině pupeční. Slunce pohlcuje všechen „nektar", který z měsíce vytéká a proto jsou tu různé předpisy, jak tomu zameziti, neboť ten, kdo může píti tento „nápoj bohů", jenž byl znám dobře i starým Řekům, jménem ambrosie, stane se nesmrtelným. Jeden takový prostředek se jmenuje vitarikaparaní a jest popsán v „Ohnivém keři". Kdo dosáhne spojení měsíce a slunce, prošel tak zvanou „mystickou svatbou" (spojení mužského a ženského božství, čili Ducha svatého s Duší) a tím má mystické osvícení a nezemře.*

Když jogi usedl do některé posice, jež jsou popsány v mé knize „Divy a kouzla indických fakirů", a když před tím vyčistil svoje průchody (ida a pingala), počne prováděti vlastní pranajamu. Toto cvičení se skládá ze tří oddílů: vdechnutí (puraka), zadržení dechu (rečaka) a vydechnutí (kumbhaka). Je velmi mnoho způsobů pranajamy, kterých nelze tu uváděti. Také by to bylo pro naše čtenáře zbytečností. Uvádím jen jeden zajímavý způsob, poněvadž v něm dochází k různým tónům, které se ozývají také u každého mystika, poněvadž i křesťanský mystik prožívá veškeré zkušenosti jako indický jogi, jenom že pouhým cvičením koncentračním (tichou koncentrací) nebo cvičením hláskovým. Toto cvičení se jmenuje Brahmari Kumbhaka a provádí se takto:

Když přejde půlnoc, nechť jogin na místě, kde není slyšeti zvuku živých tvorů, provádí brahmari. Jako se zvedá a klesá kovářský měch, tak nechť vtahuje pomalu dech oběma chřípěmi. Když to učinil

dvacetkráte, provede vdechnutí. Tím se tedy rozumí, že plíce musí stále vdechovati a bez vydechnutí se stlačovati. Při tom si jogi zacpe rukama uši. Nato slyší v pravém uchu vnitřní tón (také mystické tóny je slyšeti po většině jen v pravém uchu). Nejprve zvuk cvrčka, dále tón loutny, pak bzučení včely, zvonu, gongu, tkalcovského člunku, zvuk kotlů, válečného bubnu, vodopádu, rachot padajících zdí a j. Nakonec lze slyšeti tón bez hlasu. V jeho znění se objeví světlo a v tomto světle je Duch. Tak docílí člověk, jemuž se šťastně podařilo brahmari, ponoření se v Boha.

Jak řečeno, veškeré tyto tóny slyší též křesťanský mystik. Jejich význam je důležitý, ale platí jen pro ty, kdo jdou mystickou cestou. Kdo může svými jinými zážitky dokázati, že je skutečně na cestě, tomu budou tyto tóny vysvětleny, jakmile je obdrží.

Se stanoviska mystického má dech ještě jiný mnohem hlubší význam. Když přišel Kristus po svém zmrtvýchvstání k apoštolům, pravil k nim: „Pokoj vám. Jakož Mne poslal Otec, tak i Já posílám vás." To pověděv, dechl a řekl jim: „Přijměte Ducha Svatého." (Jan XX., 21. 22.) Také v Genesis se mluví při stvoření člověka a vdechnutí do chřípí, když Hospodin dal prvním lidem duši. V mystických cvičeních se nikde nepředpisují nějaké zvláštní dýchací praktiky a přece jen mystik zažívá zřetelně a nesporně jisté zkušenosti s vnitřním dechem božím. O tom nelze ovšem veřejně psáti. Jenom na to upozorňují.

30. Všichni tito lidé, kteří znají (zásluhy) oběti, a kteří jedí jen po přinesení oběti, podle předpisů, odejdou k Věčnému Duchu.[29])

[29]) Při staroindických obětích se požívaly zbytky obětovaných pokrmů, které byly posvěceny. Také při tom pili z kalichů jistý nápoj (soma). Kdo by tu nepomyslil na naše „přijímání těla Páně" při mši? Je jisto, že mezi oběma rituály je mystický vztah. Zvláště je to jasno tomu, kdo zná duchovní význam

a podstatu „proměnění hostie a vína v tělo a krev Ježíše Krista. Také u Indů bylo ono soma nápojem nesmrtelnosti. Kdo požívá tělo a krev Páně, stane se nesmrtelným. Tato idea o požívání božího těla se vleče jako zlatá nit ve všech esoterických naukách náboženských. Je to skutečnost a nikoliv snad jen vysněný symbol, skutečnost tajuplná, kterou pochopí jen ten, kdo dosáhl zasvěcení a osvícení.

31. O, nejlepší ze synů Kuruových, ani tento svět není pro toho, kdo nepřináší obětí! Což pak světy jiné.[30])

[30]) Kdo nepřináší obětí, není hoden ani tohoto pozemského života, nadtož života ve vyšších světech. Svět tento povstal z obětí božstva a proto se má podle indického učení udržovati zase jen obětmi lidí. Tím více ovšem nutno obětovati — oběť nejvyšší, totiž sama sebe — když chceme dosáhnouti věčného života.

32. A tak mnoho obětí je kázáno ústy Ved. Poznej je všechny, jako vzniklé ze skutků.[31])

[31]) Veškeré oběti vznikly z lidského jednání a ne tedy ze skutků Boha. Když to poznáme, budeme spaseni, neboť pak se vyprostíme z klamu, že naše božské Já by potřebovalo nějakých činů, poněvadž je dokonalé.

33. O, zastrašiteli svých nepřátel, věz, že lepší oběť než činy je oběť věděním, neboť celý vesmír činů, ó synu Prithy, je zahrnut v duchovním vědění.[32])

[32]) Obětí skutky nejsou bez užitku, jak bylo již pověděno, ale mnohem lepší je oběť věděním duchovním, neboť v té je zahrnuto vše. Kdo se stal osvíceným v Duchu, nepotřebuje vykonávati náboženských povinností, poněvadž v něm sídlí samo božství a již jeho celý život je obětí nejvyšší. „Bůh nás nestvořil k vůli nám, nýbrž jako svoje nástroje, jimiž koná svoje divy a těmito nástroji chce pro-

jeviti svůj největší zázrak (proměnu člověka v Boha)." (J. Böhme.)

34. Hleď toho dosáhnouti pokorou, otázkami a službou. Pak mudrc, jenž vidí pravdu, ti to sdělí.[33])

[33]) Pokorou před Bohem a učitelem duchovním. Otázky znamenají, že žák se má svého vůdce, nebo lidí duchovně pokročilých, tázati na Cestu. Kdo se netáže, nemá pravé touhy, a kdo nemá touhy po duchovnu, tomu by bylo marno něco vykládati, neboť by výkladů nepřijal a nepochopil. Jenom ten, jehož nitro bylo Bohem pro pravdu otevřeno, cítí nesmírnou žádostivost poznati ji a jenom ten je schopen přijmouti ji. Proto také je tato nauka „tajná", totiž tajná pro ty, jimž se dosud nehodí. Jiným je zjevna. Službou se rozumí, že žák má svého vůdce obsluhovati, jako to činí všichni čelové (žáci) na Východě. Tím se s ním duchovně sblíží a pochopí snadněji jeho nauky. U nás není vůdců, alespoň ne pro začátečníky. Také jich není naprosto třeba. Každý má nejlepšího a nejvyššího Vůdce v sobě. Proto je se spokojiti s knihami, které však nutno velmi pečlivě vybírati, neboť v našich okultních knihách je až příliš mnoho takových, které svádějí k nepravé cestě a tudíž do nebezpečí. Je-li překladatel nebo spisovatel a nakladatel okultních spisů veden ziskem, neposlouží nijak věci, nýbrž uškodí jí. Kdo vydává sensace, neslouží směru duchovnímu, nýbrž vlastním zájmům a brzy jeho pravé úmysly vyjdou najevo. Z tohoto pachtění se po penězích vznikla u nás neblahá literatura okultní — bez veškerého ladu a skladu a bez soustavnosti. Čtenáři byli mnohými drahými spisy hrozně zklamáni, jak svědčí jejich mnohé dopisy a mnozí z nich byli od okultního badání přímo odvráceni. — Kdo je však v mystice pokročilý, dostane vůdce a sice nejlépe svého vnitřního Boha, který je nám nejbližší a ve svém vedení neklamný. Na velmi vysokých mystických stupních přijde však i vůdce zevní. Takový

bratr se pozná velmi snadno. Je toho třeba pro jisté pokyny, jež musí žák slyšeti přímo od lidské bytosti, nebo od toho, kdo byl kdysi člověkem, ale dnes je bytostí nadlidskou. K takové zkušenosti dochází však teprve po dlouhých letech poctivé snahy.

35. Až budeš míti toto poznání (vyšší vědomí), ó synu Pandua, neupadneš již nikdy do klamu, jako teď, tak že nekonečné množství tvorů uvidíš v sobě a pak ve Mně.[34])

[34]) Tento verš se vztahuje na poznání individuelního já, které pak splyne s božstvím. Všichni lidé jsou stále v klamu, že jejich osobní já je něčím zcela jiným, než Duch. Pouze naše „malé" já, totiž ona osobnost, která byla vytvořena našimi smysly, jež je podstatou mozkového vědomí a výsledkem výchovy a našich sklonů, je pomíjející a lze ji zachovati pouze mystickým znovuzrozením. Jinak je podrobena rozkladu, jako všechno pozemské. V tomto omylu jsou i theologové, mnozí okultisté a hlavně spiritisté, kteří se domnívají, že zevní osobnost (latinsky persona, což je doslovně „maska") je oním duchem, který je věčně živ. Kdo chce tuto zevní svoji osobnost zachovati, která je pouze maskou vnitřního Já, jež je v nás ukryto a o němž kromě člověka hluboko citově založeného nikdo nic neví, musí jíti Cestou mystickou. V této cestě se pak postupem projevuje zevnímu člověku onen božský nebo vnitřní člověk, který, kdyby se mu nepodařilo spojiti se s naší osobností, vyhledal by si po naší smrti osobnost jinou v těle novém. Ono já, které oživuje astrální tělo po tělesné smrti je smrtelné a nikoliv nesmrtelné. Klam spočívá hlavně v tom, že duchové zemřelých se projevují. To skutečně činí, ale jenom ony síly smrtelné, oživující astrální těla. Vlastní Já nesmrtelné, odebéře se ihned po smrti do vyšších božských světů. Při tom vezme s sebou do „nebes", totiž do místa blažených, božskou duši těch lidí, kteří náboženským životem nebo vůbec dobrými skutky si toho zasloužili. Tam božská duše

(buddhi) prožívá velmi dlouhou dobu odměn za svoje dobré skutky, aby se pak znovu spojila s božským Já a vstoupila do nového těla. Jiná část lidské duše (manas), která náleží zpola rozumovému středisku a zpola středisku pudovemu (kama), podlehne právě tak rozkladu jako vše ostatní. Po dlouhém čase vstoupí do světové oblasti oněch bytostí, jež slují u Indů devové a ty ji vstřebají, aby ze sil takto nasbíraných sestrojovaly nová rozumová střediska pro příští lidská pokolení. Veškeré spodnější principy člověka podléhají rozkladu kratšímu, ale všechny musí zhynouti. Jde tu ovšem o období dlouhá, neboť i astrální tělo, oživené třeba jen pudovým dvojníkem člověka, může se potulovati na jistých místech (strašidelné domy atd.) po mnoho set let. Ale po čase se rozpustí do svých elementů. Nejlepším dokladem toho jest, že u spiritistů — mám na mysli jen pravé projevy duchů zevních, s vyloučením všeho, co spadá do oblasti podvědomí media — se nikdy neprojevují duchové starých národů. Vždy to jsou astrální těla z dob modernějších. Tam, kde k tomu přece dochází, jsou to klamy. — Nebyl-li člověk nábožensky založen a žil-li jen světu zevnímu, zůstává jeho božská duše v pouhém zárodku a opakuje svá vtělení mechanicky dále, až je proniknuta v některé inkarnaci vědomím o božském Já. Praví se, že studium Bhagavad-Gity zachraňuje již samo o sobě před mnohými vtěleními, že probouzí duchovní život a že přivádí člověka rychle ke konečné spáse. Nadtož teprve když se řídíme jejími radami! Pak člověk věru se nemusí báti, že dlouho mu bude putovati v poutech hmoty, neboť slovo Pána, jak je mu v té svaté knize indické podáváno, ničí klam osobního já a přivádí k vědomí božský princip, čímž se oživuje i zárodek božské duše.

Předcházející nauky jsou vzaty z různých indických a jiných spisů a také částečně z knihy „Tajný buddhism" od A. P. Sinnetta. Některé podrobnosti pocházejí však přímo z „Hlubokého Pramene", knihy, jež nebyla dosud tištěna.

36. I kdybys byl největším zločincem mezi lidmi nespravedlivými, přeplavíš se přes oceán všech hříchů na loďce poznání.[35])

[35]) Zde jsme u jednoho z nejdůležitějších veršů Bhagavad-Gity. Krišna tu praví, že člověk může býti spasen i kdyby byl velikým hříšníkem, jen když jde cestou poznání, která ho přivede k osvobození. To je právě veliká útěcha pro všechny lidi, neboť všichni jsme více méně hříšní, že Bůh podává ruku i těm, kteří nejsou dokonalí. Kdo je světcem, nemusí již bojovati — ale kdo je světcem? Ten, kdo se znovuzrodil a nikoliv ten, koho jím prohlásila kterákoliv církev. Světce si volí Bůh a žádné concilium kardinálů, proto je mezi světci církevními mnoho těch, již jimi nebyli podle Ducha. Smrt mučednická nebo dobrý a bohabojný život nečiní ještě z člověka světce, poněvadž světec musil poznati Boha tváří v tvář, jak se vyjadřuje Rama Krišna. Že je to možno, o tom nechť se každý sám přesvědčí mystickou cestou. Již první záblesky tohoto božského poznání jsou nad pomyšlení ohromující a nevyličitelné a přece je přijali lidé většinou hříšní, jen když upřímně zápasili a nezapomínali na svoje povinnosti k lidem, Bohu i sobě a při tom pilně cvičili mysticky. Některé okultní společnosti však tvrdí právě opak řečeného. Míní, že člověk se musí napřed očistit a že pak teprve je schopen mystických cvičení, že jinak by mu uškodila. To jsou lidé, kteří mohou sice míti ve světě veliká jména, ale ve skutečnosti nevědí z pravé mystiky ani celé „a" — nadtož snad celou abecedu. Takové názory se však příčí pravdě, a proto je nutno proti nim vystoupiti s důrazem. Domnívám se, že božské slovo Bhagavad-Gity nebo slova Pána Krista, který pravil k lotrovi: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji", platí více, než mudrlantství některých lidí, třeba to myslili co nejlépe. V mystice a duchovním životě však neplatí teorie vymyšlené lidmi, nýbrž odvěké zákony. Kdo tedy cítíš touhu po Bohu, neboj se jíti k Němu prak-

ticky a jistě poznáš brzy, že se k tobě blíží. Pak budeš míti také dosti sil k odložení oněch pavučin a prachu, které dosud na tobě lpí. Ale nemysli příliš na tyto svoje nedostatky. Spíše na ně zapomínej a opovrhuj jimi. Nemni se nikdy býti člověkem čistým, jinak Bůh na tebe pošle ihned zkoušku a pokušení a pak v bahně se teprve rozpomeneš na svoji duchovní pýchu!

Zde nutno také připomenouti, že obvykle již na počátku mystické cesty dochází k tak zvané „potopě", totiž k výbuchu skrytých nebo pod popelem dřímajících vášní, jež se nanovo probudily. Na to musí býti každý připraven a čeliti tomu ze všech sil. Proto praví naše staré přísloví: „Koho Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje." Jinak by toto přísloví nemělo smyslu. Koho Bůh miluje? Svého žáka, který se k němu pravou cestou vrací. Pak přichází tedy „potopa", totiž ono zkoušení vášněmi a náruživostmi, jež je symbolicky u starých mystiků zobrazováno rozbouřeným mořem, po němž pluje lodička s bezmocnou dušičkou poutníkovou. Ale toto rozbouřené moře „potopy" se jeví v mystických zážitcích ještě jinak, jak vědí zasvěcení. Všechny události biblické, znovu zde opakují, mají dvojí význam. Jeden se týká historických dat — potopa biblická byla skutečnou potopou při zkáze Atlanditv (viz o tom velmi zajímavou knihu I. Donellyho: „Atlantis") a druhý zase vnitřního života. Proto také ve verši 36. této kapitoly se mluví o lodičce. Všechno zkrátka v této knize má hluboký význam, i věci zdánlivě nepatrné nebo obrazné.

37. Ó Ardžuno, tak jako planoucí oheň proměňuje palivo v popel, tak také oheň poznání zpopelní všechny skutky.[36])

[36]) Všechny skutky, kterých se člověk dopustil. Potom jsi osvobozen. Ale tímto ohněm poznání, jenž se projevuje hmatatelně a nikoliv jen symbolicky, je spáleno také naše zevní já a proměnilo se v popel, ze kterého vzlétne božský Fénix, totiž oslavený

Duch boží. — „Má-li se duše v Bohu poznati, musí se také sama ztratit a zapomenout, neboť když sebe vidí a poznává, nemůže viděti a poznati Boha. Kdo má přijmouti Boha, musí se Mu celý vzdáti a sprostiti se sebe." (J. Böhme.) Tím se rozumí, že člověk musí se tak soustřediti na Boha, že zapomene na svoje okolí i na svoji osobnost a po dobu cvičení se rozplývá v Bohu. O tom také praví V. Hoppe, v krásné své knize: „Přirozené a duchovní základy světa a života": „Na otázku, jak lze získati onu nekonečnou, neomezenou a věčnou oblast nám nadřaděné transcendentální osobnosti, odpovídám předem: nikdy jí nelze získati úmyslným a vědomým nadcházením za pomoci teoretického, vědeckého studia. Meditace a kontemplace v samotě, jakož i tužby po bohatším, širším životě nepomíjejícím, pobyt v starých klášterních zahradách, na vyhlídkách mohutných horstev, četba hlubokých děl, jakými jsou Platonovy „Dialogy", Dantova „Božská Komedie" a „Nový Život", jsou s to vzbuditi v nás transcendentální cit a uvést i nás do oblasti transcendentálního vědomí."

Podobně se také mluví ve všech spisech alchymických o tomto živém ohni, kterým je nutno zahřívati nádobu s rodícím se kamenem filosofickým. Alchymie je totiž sestrou mystiky. Jednak pojednává o skutečném, chemickém dosažení kamene nebo zlata filosofického a jednak její symboly se vztahují přímo na cestu mystickou. O tom nalezne čtenář zajímavé poučení a doklady v knize: „Elixír Mudrcův", kterou vydal C. Astr. Onen filosofický oheň není totiž nic jiného, než plamen duchovní, který se zapálí koncentrací a jehož teplo musí mystik stále udržovati. Proto ten, kdo počal cvičiti mysticky, nemá ustávati, poněvadž tím ztrácí příležitost k dosažení „kamene", kterým je symbolický Kristus. Totéž činili však také alchymisté v laboratoři. I oni musili udržovati stálý a volný oheň pod svými retortami. Jeho vyhasnutí se označuje jako ztráta největší.

38. Nic není na zemi tak posvátného jako poznání. Ten, kdo správně je schopen žíti, uskuteční toto poznání v sobě během doby.[37])

[37]) Během doby znamená, že většina lidí potřebuje k tomuto převratu duchovnímu velmi mnoho času. Lze vskutku říci, že většina lidí musí takto pracovati mnoho věků a jen ti, kteří přišli již z předešlých životů připraveni a jejichž božská duše byla již v předcházejících vtěleních proniknuta božím světlem, docházejí jako najednou spásy a osvíceni. Tací lidé však zápasili právě tak dlouho jako my, jenže počali dlouho před námi. Pravé poznání je darem božím a proto nic není nad ně světějšího. Kdyby lidé věděli, jaké možnosti nosí ve svém nitru, obrátili by se dovnitř a zanechali by nesmrtelných radovánek světa, které jsou pomíjející a nemají ceny.

39. Člověk, který má víru a který se klaní Pánu, kdo krotí smysly a činné orgány, dobude poznání a pak rychle dosáhne míru nejvyššího.[38])

[38]) Víra je hlavní podstatou mystické cesty. Bez víry není síly ke cvičením a bez cvičení není postupu. Víra je však darem z nebes a proto neustávejme o ni prositi. I ti, již jsou již na cestě, kolísají někdy ve víře, jako se dělo prvým učedníkům Páně v dobách evangelických. Proto se tomu nedivme dnes, i když má někdo přemnoho důkazů o pravosti své cesty. Vnitřní život je založen jen a jen na víře, tak jako vše na této zemi. I sama věda, jak jsem již řekl, by nemohla býti bez víry. — Všichni se opíráme o víru, ale největší víry je třeba v duchovním životě, poněvadž je spojen s největším sebezapřením. Kdo se koncentruje, zapírá sebe sama, poněvadž potlačuje svoje myšlenky, které jsou činností zevního já a toto já se chce uplatniti za všech okolností z plné síly. Když se proti němu stavíme, bouří se a nechce se podrobiti. Ale jeho zkrocení se podaří každému, kdo má víru v moc Pána, poněvadž tam, kde

nestačí síla lidská, pomůže Duch Svatý. Hledejte tedy víru. Ona je přední pákou každého mystika a když cítíte, že v ní umdléváte, proste o ni nepřetržitě a bude vám dána. Stejně nutno je klaněti se Pánu. Zbožná mysl je druhou pákou. Dále je nutno nepodléhati pokušení smyslů a býti pánem ve svém domě, totiž v těle. Kdo smyslům podléhá, je jako majitel domu, který se stal otrokem svých sluhů.

40. Blázen a člověk víry nemající a pochybovač budou zničeni. Pro člověka, jehož duše pochybuje, není blaženosti ani na tomto světě ani v budoucím, ani ve kterémkoliv jiném.[39])

[39]) Zde je vyložen opak víry, totiž pochybnost. Kdo nemá víry, je nejnešťastnějším tvorem na zemi, poněvadž nemá duchovní opory a také pak nevěří ani tomu, co je hmotné a co má před očima. Takový člověk je ztracen, jako je ztracen člověk nemoudrý. „Víra je protivou všeho zevního vnímání a všech zevních zkušeností, poněvadž je světlem nezbadatelným. A víra jako takové nezbadatelné světlo nás osvobozuje právě velikostí vědění od mudrlantství, velikostí chtění před chtíči a náplní obrazů před obrazy." (Eckhart.)

Pochybnost vzniká z nevěry a nevěra je odvrácení se našeho citu, našeho srdce od Boha. Nejprve se odvrátíte od svého stvořitele svým srdcem a pak teprve v Něj nevěříte, poněvadž Jeho světlo na vás již nedopadá. Je to právě tak, jako když zavřete oči před sluncem. Když byste to činili po dlouhou dobu a chodili se zavázanýma očima, nebudete nakonec již ani věřit, že slunce je na obloze. Kdo pochybuje nebo kdo je nevěrcem, je slepec, který však může každou dobou sejmouti si sám s očí pásku a spatří znovu duchovní světlo Boha. Pak pozná zase, že neviděl Boha, poněvadž je a byl v Něm jako všechny věci, tak jako je Bůh zase v nás. — Pochybnost však a nevěra je způsobena hlavně zevním rozumem, který chce o všem hloubati a vše

pochopiti — tedy také Boha. A když mu to není možno, zamítne Jeho existenci. Zevní rozum je však nadevše přístupný cizím vlivům, o nichž průměrní lidé nemají ani tušení. Jsou to vlivy tajné, telepatické, které jsou vysílány na nás z neznámých bytostí, buď lidských nebo i jiných, dobrých i zlých. Mezi zlými jsou vlivy démonické, které působí neustále, aby zamezily vliv duchovního světla. Tyto zlé vlivy se uplatňují zejména velmi mocně ve v ě d ě a sice tím, že zvracejí všechny téměř vynálezy ke sklonům z l ý m. Téměř veškeré pokroky zevní vědy byly tímto způsobem zneužity ke zkáze, o čemž nás nejlépe poučují doby válečné. Na druhé straně jsou ovšem zase vlivy dobré, které jsou v neustálém boji s vlivy zlými, démonickými a záleží pak na člověku, ke které straně se přiklonil. Psal jsem již často také o tom, že víra a její směr mají ohromný vliv na náš život posmrtný. Kdo věří, že bude po smrti živ, stane se podle jeho víry — kdo pak v tento život další nevěřil, bude sice také žíti, ale neuvědomí si toho. Kdo nemá o něčem vědomí, pro toho to neexistuje, z čehož je patrno, že nevěrci po smrti budou j a k o m r t v í. Z toho následuje, že ten, kdo v sobě probudil mystickou cestou pravý duchovní život, který je jedině životem věčným, i kdyby se to stalo v míře nepatrné, bude živ na věky, poněvadž to, čeho v lidském těle nedosáhl, postačí již udržeti ho v duchovním vědomí a toto vědomí bude v dalších existencích stále stoupati, protože je nezmarné. Kdo věří na příklad v nebe podle církevních nauk se všemi svatými a anděly, kteří pějí chválu boží, vytvoří si touto vírou (poněvadž víra je hlavní silou imaginace tvůrčí, čili obrazností, která rodí živé obrazy) ono nebe podle svých představ a bude v něm po smrti jistou dobu žíti. Tak je se všemi lidmi, kteří si představují n e p r a v ý posmrtný stav. Naše víra tento stav vytváří a podle své víry budeme pak kliditi. Na tyto okolnosti není ani možno položiti dostatečného důrazu — tak jsou důležité pro každého.

Proto se jen modleme o pravou víru, abychom nevstoupili do světa klamů, který není o nic lepší než tento náš svět hmotný, ba který se zdá ještě skutečnějším.

41. O vítězi nad bohatstvím, věz, že skutky nepoutají toho, kdo se odřekl svých činů, poněvadž došel duchovního poznání a jehož pochybnosti jsou roztaty vědomím, že je totožný s Nejvyšším a toho, jenž není nedbalým.[40])

[40]) Bohatství je velikým poutem k pozemskému a je zároveň mnohem větší zkouškou než chudoba, poněvadž také velmi často zatvrzuje lidské srdce. Kdo přemohl touhu po bohatství a majetku, odpoutal se od pozemského. Proto také Kristus napomínal, abychom se vzdali pozemských statků a kráčeli za Ním. „Spíše projde velbloud uchem jehly, než bohatec vstoupí do království nebeského", je věta, která tyto věci symbolicky znázorňuje. Nedbalý je ten, kdo zapomíná, že je zajedno s božstvím.

K a p i t o l a V.

Karma sanyasa Joga čili správné poznání, jak vzdáti se skutků.

V této kapitole se vykládá, že člověk ze své vůle nemůže konati „svatých skutků" a že ze své osobní síly nemůže vykonati nic dobrého, poněvadž veškeré dobro pochází od Boha. Abychom však jednali moudře a dobře, musíme býti moudrými a jednati ne sami, nýbrž jako nástroje boží vůle, kteráž je matkou moudrosti. Ten, kdo chce jíti pravou náboženskou cestou, může se vzdáti buď úplně svých skutků

nebo je může vykonávat, ale v pravém duchu, domnívá-li se, že by tak bylo lépe. Odejít na poušť a vzdáti se skutků vůbec není každému možno a dáno, ale je to zajisté cesta v jistém směru nesnadnější než zůstati ve světě a jednati v pravém poznání. Rozdíly tyto jsou vyloženy v následující kapitole.

Ardžuna řekl:

1. Chválil jsi, ó Krišno, vzdání se skutků a pak zase jejich pravé konání. Zjev mi s jistotou, která cesta z obou je lepší.[1])

[1]) Ardžuna zde projevuje svoji nejistotu a žádá o vysvětlení.

Svatý Pán pravil:

2. Odříkání se skutků i pravé jejich konání jsou oboje nástroje k dosažení nejvyššího dobra, ale z obou lepší je správné konání skutků než odříkání se jich.[2])

[2]) „Koncentrace přizpůsobuje základ duše a činný život náleží zase silám. Ale oboje si neodporuje, neboť spíše jedno jest druhým podporováno a neseno." (Eckhart.) — Pro žáka jest lepší, když vykonává svoje náboženské a lidské povinnosti ve světě, než aby se jich vzdal a uchýlil se do samoty, neboť obtíže asketického života jsou větší a jeho předpisy přísnější. Přes to však mohu říci, že u každého mystika, zvláště na počátku cesty, vzniká skoro neodolatelná touha, aby se vzdal světa, a všech skutků, aby mohl odejíti někam do samoty a věnovati se úplně svým cvičením. Tato touha je však u většiny naprosto nesplnitelná, zvláště v našich poměrech. Je také klamná a nesprávná. Člověku se zdá, že kdyby se odpoutal od světa, mohl by si cestu usnadniti, že by se vyhnul pokušení a že by snadněji dosáhl vysokého cíle. To vše se člověk domnívá, poněvadž nezná obtíží asketického života. Tím nemíním ovšem

mnišský život v našich západních klášteřích, který není žádnou askesí, nýbrž životem velmi pohodlným, nehledě k některým řádům, jež se věnují péči o nemocné. Ale to je zase jiná stránka náboženského nazírání. Askese, má-li býti prováděna dokonale, hodí se jen pro zvláště vyvolené a ten, kdo by se chtěl touto cestou dáti, pozná brzy, že je mu její směr nemožný a vrátí se za krátko zase do světa. — Ale naopak vykonávání povinností a skutků ve světě je sice mnohem snadnější, ale není tak snadné, jak by se snad mnohému zdálo, jestliže vše chceme prováděti v pravém duchu, nechceme-li míti nic pro sebe, a uvalujeme-li vše na Boha. Když se o to pokoušíme, zpozorujeme brzy, že tento stav, neboli toto zharmonisování duševní jest možno teprve po dlouhé době, neboť člověk naplněn svým sobectvím od mládí, navykl si jednati jen a jen pro sebe, k čemuž ovšem přispívá také náš klam, že jsme oddělenou jednotkou od celku.

3. Jenom ten jest člověkem naplněným odříkání, kdo nad ničím nepociťuje ani záliby, ani odporu, poněvadž se povznesl nad páry protiv, ó ty, jehož paže jsou mocné. Takový unikne snadno poutům.[3])

[3]) „Pokud duše ve svém sobectví se živí rozumem, kráčí ve vlastním klamu a její světlo, které považuje za božské, pochází jenom z hvězdných konstelací." (Jakub Böhme.) Kdo se povznesl nad páry protiv a kdo nepociťuje nad ničím ani záliby ani nechuti, dosáhl duševní rovnováhy a uniká z otroctví hmoty. Třebaže konal skutky, přece jenom je vykonává v pravém světle a není jimi poután. Proto skutky, správně konané, mají v zápětí stejný výsledek jako odříkání, ale bez oné veliké námahy askety.

4. Jenom blázni a nikoliv moudří praví, že odříkání a správné konání skutků jsou věci různé. Ten, kdo jedno koná dokonale, dosáhne ovoce obou.[4])

[4]) Ovoce obou znamená dosažení duchovního znovuzrození čili nirvany.

5. Cíl, který je dosažen askety, je také dosažen lidmi, kteří správně jednají. Ten, kdo vidí, že odříkání a správné konání skutků jest jedno a totéž, vidí správně.[5])

[5]) Správné konání skutků jest ono, ve kterém člověk odevzdává ovoce svého konání nejvyššímu Duchu. — Tímto cílem se mění dosažení božského poznání. Poněvadž duše jest věčná, je také nesmrtelná a nemusí nesmrtelnosti teprve vybojovati. Ale individualita člověka je teprve tehdy nesmrtelnou, když člověk si uvědomí, že jeho nesmrtelná část duše jest skutečně takovou. Vědění se stává teprve tehdy dokonalým, když jsme nabyli zkušenosti.

6. Ó muži mohutných paží, věz, že jest nesnadno dosáhnouti pravého odříkání se bez správného vykonávání skutků. Zbožný člověk, jenž správně skutky koná, dosáhne za nedlouho pravého odříkání se.[6])

[6]) Srdce člověka se nedá očistiti jinak než správným konáním skutků a pak naprostou oddaností k nezbadatelnému nejvyššímu duchu. Ten, jenž se uchýlí ze světa, s úmyslem, aby hledal božství, podstupuje většinou bezúčelné utrpení. Takovéto utrpení si způsobovali naprosto marně přemnozí křesťanští světci, jak jest vidno z jejich životopisů. Byli to lidé většinou málo vzdělaní, třebaže jejich srdce toužilo nesmírně po Bohu a proto neznali pravé cesty koncentrační a domnívali se, že jenom umrtvováním svého těla a jeho potřeb dosáhnou spásy. Poněvadž se uměli pouze modliti zevním způsobem a nikoliv soustřeďováním, poněvadž se modlili jenom ústy, tak jako to činí většina lidí i dnes, působila u nich jenom askese a vyvinuly se okultní síly, které však byly neřízeny, kterých nedovedli používati a jež se proto vybíjely způsobem často hrůzným. Tito světci trpěli

strašlivě za svoji n e v ě d o m o s t — za nic jiného. Byli v jistém smyslu zaslepeni, domnívajíce se, že sebetrýzněním se zalíbí Bohu. A jenom málo z nich bylo tak šťastno, že dosáhli buď poučením od některého zasvěcence, nebo šťastným dosažením vnitřního vnuknutí čili vnitřního Slova, pokyny ke správné koncentraci. Pak ovšem činili obrovské pokroky mystické, ale zároveň se také vzdali nesmyslného života asketického. Jenom ti z nich, kteří toto dosáhli, byli světci pravými. Bůh nechce, abychom se trýznili, abychom byli katany svého vlastního těla, kterého potřebujem n e z b y t n ě k dosažení úplného duchovního znovuzrození. Toto naše tělo musí býti k tomu cíli silné a zdravé a harmonicky vyvinuté a nesmí být zmrzačeno ani hladověním, ani bičováním nebo jinými asketickými krutostmi. Nechci tím říci, že posty občasné by nebyly velmi prospěšné, ale jenom potud, aby tělo jimi nebylo zeslabováno. Veškeré nadsazování, jako všude, je škodlivé i zde. — Kdo dovede svoje skutky odevzdati správně Pánu, ten později dovede se jich také vzdáti ve správném duchu. K životu čistě asketickému je třeba zvláštní milosti boží, která člověku, jenž je k tomu určen, pošle také duchovního vůdce, jenž bude žákovi rádcem.

7. Kdo je čistého ducha a kdo ve své oddanosti je pevný, kdo ovládne svoje tělo a svoje smysly, pro koho jediné Já jest bytostí oživující veškeré tvorstvo, ten zůstává nedotknut i když vykonává skutky.[7])

[7]) „A všeliký, kdož bojuje, ve všem je zdrželivý. A oni zajisté proto, aby porušitelné koruny vzali, ale my neporušitelnou. Protož já tak běžím, ne jako v nejistotu, tak bojuji, ne jako vítr rozrážeje, ale podmaňuji tělo své a službu podrobuji, abych snad jiným káže, sám nebyl nešlechetný." (První ep. Kor. IX. 25.—27.) — „Komu jest vše stejné a kdo vše shrnuje v jedno a v onom Jednom spatřuje vše, ten

může býti pevným v srdci a může míti Boha v míru." (Tomáš Kempenský.)

8. Ten, kdo zná pravdu, a je pohřížen v pravé poznání, cítí že nic nečiní, zatím kdy vidí, slyší, dotýká se, čichá, jí, chodí, spí a dýchá.[8])

[8]) V Indii lidé zbožní a zejména joginové neříkají nikdy o svém těle, to jsem já, neříkají mne bolí hlava nebo noha, nýbrž mé tělo bolí hlava nebo noha. Zkrátka je nutno odmysleti se od těla, které je sice naše, ale přece není naším já. Kdo to činí, vzdává se ovoce svých skutků a ve skutečnosti nevykoná on sám nic. Následující verš 9. to ještě více vysvětluje.

9. I když mluví, i když něco připouští, když otvírá a zavírá oči, cítí, že jsou to jenom jeho smyslové orgány které se zaměstnávají zevním světem.[9])

[9]) „Vůle stvoření má se s celým rozumem a usilovnou žádostí ponořiti do sebe, jako nehodné dítě, které si naprosto nezasloužilo této vysoké milosti. Také nemá svému rozumu ani svému vědění přikládati žádné ceny a také nemá podle svého rozumu a podle své přirozené sobeckosti nic od Boha žádati, nýbrž má se jenom prostě vnořiti do lásky a milosti Boží v Kristu Ježíši, a toužiti, aby jeho rozum a jáství v životě božím byly jako mrtvé. Také se má vzdáti božskému životu úplně v lásce, aby Bůh s ním činil jako se svým nástrojem, jak a co mu libo." (Jakub Böhme. „Poslušnost.")

10. Kdokoliv koná skutky a věnuje je nejvyššímu Duchu a vzdává se veškeré odvislosti, není dotčen hříchem tak jako lotosový list není smáčen vodou.[10])

[10]) „Uval na Hospodina činy své a budou upevněna předsevzetí tvá." (Přísloví XVI., 3.) — „Jísti, píti, bdíti, spáti, pracovati, odpočívati a podrobiti se všem potřebám přírody, je ve skutečnosti velikým břemenem pro člověka Bohu oddaného, který by se rád vyprostil, aby byl zbaven všech hříchů." (Tomáš Kempenský.) — Slovo hřích, kterého je v tomto verši použito, znamená stejně ctnost i nectnost, pokud se týká vlastností našeho Ducha, který ve své podstatě je totožný s božstvím. Ve skutečnosti rozdíl mezi naším vnitřním duchem a Nejvyšším Duchem jest pouze slovní. Slovo hřích v indickém smyslu je rozdílný od pojmu našeho. V hořejším verši je ho použito na místě zásluhy dobré nebo špatné, což oboje jest připoutaností.

11. Ti, kteří mají správné vědění o skutcích a kteří se vzdali veškeré připoutanosti, vykonávají svoje skutky prostřednictvím svého těla, mysli a rozumu, ba i zdržováním se veškeré činnosti svých smyslů, aby svoje srdce očistili.[11])

[11]) To jsou lidé svatí nebo joginové, kteří již dosáhli pravého poznání. U těch není pak připoutanosti, poněvadž jejich mysl se neodvrací od vnitřního života ke světu zevnímu. Proto také mohou jednati bez součinnosti svých smyslů. Jednají z vnitřních popudů a nikoliv ze zevní vůle. Stav takových vyspělých lidí je pro ostatní naprosto nepochopitelný a nelze ho také nijak vysvětliti. Kdo nedosáhl osobně těchto zkušeností a duchovního přerodu, která je s nimi spojena, snažil by se marně, zobraziti si duševně vnitřní život takového světce.

12. Člověk Bohu oddaný, který se vzdal ovoce svých skutků, dosáhne věčného míru. Ale člověk světský, který je připoután svými skutky, poněvadž hledí na jejich plod, zůstává v otroctví.[12])

[12]) „Když duše zase dosáhla své pravé podstaty, a když stojí zas ve své původní nevinnosti, a když pozemský rozum a vše ostatní odpadlo do zadu a

když duše je přijata v čistou Jednotu, pak působí v duši Bůh to, co ona sama před tím působila svojí nejvyšší silou. O člověku, který toho dosáhl, lze skutečně říci: Tento člověk je Bůh i člověk. Dosáhl z milosti vše to, co měl Kristus svojí přirozeností." (Eckhart.) „Nýbrž miluite nepřátele své a dobře čiňte a půjčujte, nic se odtud nenadějíce a bude odolata vaše mnohá a budete synové Nejvyššího. Nebo On dobrotivý je i k nevděčným a zlým." (Luk. V., 35.)

13. Vítěz a podmanitel, který správným poznáním se vzdal všech skutků, sídlí v míru ve městě s devíti branami a nekoná při tom skutků, aniž jich dává vykonávati.[13])

[13]) „Vy pak nejste v těle, ale v Duchu, poněvadž Duch Boží ve vás přebývá. Jestliže pak kdo Ducha Kristova nemá, tenť není jeho." (Řím. VIII., 9.) — Městem s devíti branami je lidské tělo s jeho devíti otvory, kterými vnikají do těla většinou smyslové doimy, anebo jsou to také průduchy éterických vdechů, jimiž dýchá člověk vnitřní. Bližší o tom v knize „Kerningův testament", který vyšel s mými poznámkami nákladem Zmatlíka a Paličky, Praha-Letná. Ten, kdo zvítězil zříkáním se své činnosti, toho duše jest prosta všech následků skutků — ať přímých nebo nepřímých. Nepřímými skutky jsou ty, které vykonají jiní lidé na naše rozkazy nebo na naše přání.

14. Duch nestvořil světské konání skutků ani skutky samy, aniž stvořil pout mezi činem a jeho výsledky, nýbrž jenom příroda, která jest podstatou každé bytosti, je při tom v činnosti.[14])

[14]) Činy se rozumí výsledky skutků zvláštních činitelů. Světské konání skutků znamená všeobecný princip činnosti. Pouto jest následek událostí. Přírodou se míní božská síla tvůrčí, která jest dále vyložena v kapitole VII. ve verši 14. Nejvyšší Duch je nezměnitelný a nemusí tedy tvořiti, ale božská tvůrčí síla jest příčinou všech věcí, ačkoliv sama o sobě jest odvislá od nejvyššího Ducha. Proto také v mikrokosmu, totiž v člověku, nemá svědomí žádného podílu na lidském zaměstnání, nýbrž chová se jako tichý pozorovatel a zákon svědomí slouží člověku jako směrnice jeho jednání. Svědomí jest ovšem u každého člověka na jiném stupni vývoje. Vždy podle jeho duchovní dokonalosti. Ale právě tento stupeň postačuje na onu dobu úplně k jeho vnitřnímu vedení, jen kdyby člověk vždycky při svých skutcích se tázal a dbal jeho napomenutí.

15. Pán nepřijímá ani hříchů ani dobrých činů kohokoliv na sebe. Nepravda zastiňuje pravdu a tím jsou tvorové oklamáni.[15])

[15]) Jsou dva aspekty tajemné, nezbadatelné moci nejvyššího Ducha, totiž pravda a nepravda, čili jinými slovy pravé vědění a nepravé vědění. Význam tohoto vesmíru spočívá v tom, že jest zjevením této moci v jejím dvojím aspektu a že jest skutečnou identitou moci a Mocného. Toto mysterium jest úplně vysvětleno v kapitole VII.—XII. — Poznamenávám, že tento verš je skoro ve všech jiných překladech, které jsou mi po ruce, přeložen s naprostým neporozuměním a tedy nesprávně. Je to jedno z nejobtížnějších míst Bhagavad-Gity.

16. Těm bytostem, kterým nepravda je oloupena o svou moc pravdou, těm poznání jako slunce odhalí Nejvyššího.[16])

[16]) Duchovní poznání neobdržíme oklikami nebo spekulativní filosofií nebo výpočtem, nýbrž jenom vnitřním zjevením světla pravdy. Při tom nic nedosáhne kombinacemi nebo vynalézavostí a každé zevní hloubání vede jenom do bludiště a k omylům, které se pak staví pravému poznání pravdy v cestu. Jestliže tento závoj omylů mizí, tu pravda se odhaluje sama jako slunce. Právě proto je třeba, aby každý skutečný mystik upozorňoval na omyly, kte-

ré zavádějí lidi na necesty, a do bludišť. Takové omyly jsou šířeny zvláště nyní, kdy okultní badání se nanovo probudilo po celém světě, bezčetnými knihami, které jsou psány na falešných základech lidmi, kteří pravdy sami nikdy nepoznali a proto ji nikomu nemohou dáti. Lze říci bohužel, že devadesát procent všech moderních okultních knih náleží do této třídy spisů spekulativní filosofie. Jsou vymýšleny a budovány theorie a nauky, které sice dovedou uspokojiti zevní lidský rozum, ale neobsahují ani zrnka pravdy. Tato Pravda spočívá řenom v lůně božství a lze jí dosáhnouti jen vnitřním osvícením. Kdo se zabývá takovými spisy, nasycuje svoji duši nesprávnými představami, jež mu jsou nadále velikými překážkami, zaviněnými četbou nesprávných knih. Musím říci, že většina spisů theosofických a anthroposofických, jakož i četných jiných, zejména spisů, které vydávají různé t. zv. „mystické" a „okultní" společnosti v Anglii, Americe i v Německu, náleží do této třídy okulních děl. Tyto spisy nejsou o nic lepší než díla mnohých moderních filosofů, která také holdují jenom lidskému zevnímu rozumu, a která jsou sice důmyslně napsána, ale nepravdivá.

17. Ti, jejichž sebevědomí a poznávací princip vstoupil do Nejvyššího, jejichž Já jest spojeno s Bohem, jejichž oddanost jest pojata do Nejvyššího a jejichž cílem jest dosáhnouti volnosti, ti omyli svoje skvrny Pravdou.[17])

[17]) „Jestliže se spolehneš více na svůj rozum a dovednost než na sílu, která se podrobuje Ježíši Kristu, pak staneš se zřídka a teprve pozdě člověkem osvíceným, neboť Bůh chce, abychom se jemu podrobili úplně a abychom vystoupili nad rozum prostřednictvím ohnivé lásky." (Tomáš Kempenský.)

18. Mudrci vidí tutéž bytost ve všem, ať je to brahmín, učený ve Vedách, podle písmeny

i ducha a prostý všeho sobectví, nebo kráva nebo slon, nebo pes, nebo vyvrženec.[18])

[18]) Tím je řečeno, že osvícený vidí ve všech bytostech jenom nejvyššího ducha. Brahmín představuje vlastnost satva, kráva představuje vlastnost radžas a slon tamas. Tyto vlastnosti jsou vysvětleny v kapitole XIV. „Mistr pravil: ‚Vše co existuje je Bůh.' Jeho žák to chápal doslovně, ale ne v pravém duchu. Když pak kráčel jednou ulicí, setkal se se slonem. Řidič slona volal hlasitě se svého vysokého místa: ‚S cesty! S cesty! Ale žák rozvažoval ve své mysli: ‚Proč bych se uhnul? Já jsem bůh a slon je také bůh. Proč by se bůh bál sama sebe? S touto úvahou se neuhnul. Konečně slon ho chopil svým chobotem a mrštil jím stranou. Žák byl vážně poraněn a když se vrátil ke svému mistrovi, vyprávěl celé dobrodružství. Mistr mu řekl: ‚Zcela správně, ty jsi bůh. Slon je také bůh, ale Bůh v tvaru řidiče tě varoval také shora. Proč jsi se nevšímal jeho výstrahy?" (Rama Krišna.) — Tento poslední příklad vysvětluje, jak se máme dívati na tyto nauky v pravém světle, abychom nebyli uvedeni v omyl.

19. I v tomto pozemském světě dosáhnou ti nebeské dokonalosti, kteří dosáhli duševní vyrovnanosti, poněvadž čistá duševní vyrovnanost jest v Bohu. Proto dosáhnou míru v nejvyšším Duchu.[19])

[19]) „Viz, abys byl jaksi hostem a poutníkem na zemi, kterého se ruch světa nedotýká." (Tomáš Kempenský.)

20. Ten, kdo zná nejvyššího Ducha a jehož mysl je v dokonalém klidu, a nedá se oklamati a jest upřena na nejvyššího Ducha, neraduje se, když ho potká něco příjemného a nermoutí se, když obdrží něco nepříjemného.

21. Ten, jehož srdce není připoutáno

předmětu smyslů, které jsou zevní, shledává to, co je uvnitř a co jest blažeností. Takový člověk odpočívaje ve spojení s nejvyšším Duchem, těší se z věčného blaha.[20])

[20]) Mudrc necítí zevní radosti nebo bolesti, poněvadž jest ponořen do blaha uvnitř, které jest zároveň dílem, jež přesahuje lidské pochopení. Ale nikdo z lidí, kteří si uvědomují jakoukoliv radost zevní, nemohou odpočívati v božství ani na okamžik.

22. Radosti, vzniklé ze styku smyslů a orgánů se zevním světem se rodí s bolestmi a mají počátek a konec. Ale moudrý, ó synu Kunti, si jich nepochvaluje.[21])

[21]) Světské radosti jsou již ve svém počátku spojeny s bolestí, poněvadž se počínají tím, že ukončují předcházející stav věcí a samy se musí skončiti také. Kdyby radost se nezrodila z bolesti, neměla by konce. Jestliže nějaká radost přestane býti příjemná za krátkou dobu, jest jasno, že již od počátku přinášela s sebou utrpení. Duchovní radost jest ovšem něco zcela jiného, ale je tajemná a světskému člověku nevysvětlitelná.

23. Kdo již na této zemi a dříve ještě než se osvobodí od svého těla, dovede snášeti tlak, který vzniká ze žádostí a hněvu, má pravé vědění a je blažený.[22])

[22]) „Proto se snaž odvrátiti svoje srdce od viditelného a povznésti se k neviditelnému. Neboť ti, kteří se dají vésti svou smyslností, poskvrňují svoje svědomí a ztrácejí milost boží." (Tomáš Kempenský.)

24. Ten, jehož radost je vnitřní, jehož potěšení jest uvnitř a jehož světlo jest také uvnitř, má pravé vědění a spojiv se s nejvyšším Duchem, dosáhne v Něm věčného míru.[23])

[23]) Bůh ve své podstatě jest věčným mírem. Kdo může dosti hluboko vniknouti do svého nitra, do onoho centra, ve kterém Bůh sídlí, nalezne tento mír v sobě již na zemi.

25. Míru v nejvyšším Duchu dosahuje mudrc správným zřením, když svoje hříchy vyhladil, když rozťal svoje pochybnosti, když ovládl svoje smysly a orgány a když myslí na blaho všeho tvorstva.[24])

[24]) Mudrc, který správně vidí, znamená toho, který je vnitřně osvícen a znamená pravdu. Kdo se věnoval blahu všeho tvorstva, sklízí nejvyšší ovoce, ať již to činí skutky, nebo pouhými myšlenkami. Proto také Buddha nařizoval svým žákům, aby vysílali každého dne na vše strany světové přání blaženosti a míru všem tvorům. Doporučuji toto cvičení všem, kteří se zabývají nebo budou zabývati praktickou mystikou, ale také všem jiným, poněvadž je v něm jistá mystická síla, která přináší všem veliké dobrodiní. Když chceme toto cvičení konati, čiňme tak nejlépe se zavřenýma očima a o samotě a vysílejme několikrát přání míru a blaženosti nejprve k východu, pak k jihu, pak k západu a nakonec k severu. Při tom mysleme nejenom na lidi, nýbrž i na všechny bytosti „ve třech světech".

26. Pro lidi, kteří se odřekli svých činů a jejichž srdce jsou v klidu před žádostí a hněvem a kteří poznali svoje Já, jest na obou stranách, před smrtí i po smrti mír v nejvyšším Duchu.[25])

[25]) „Pojďtež ke mně všichni, kteříž pracujete a obtíženi jste a já vám odpočinutí dám. Vezměte jho mé na se a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete odpočinutí duším svým." (Mat. XI., 28, 29.) Podle indického učení jsou největšími hříchy žádost a hněv. Hlavně hněv strhuje mystika velmi rychle s cesty a je mu největší překážkou. Jakmile cítíme, že se nás zmocňuje hněv, učme se vzpomenouti si vždy na opak hněvu, totiž

na lásku. Buddha k tomu předpisuje, abychom přitiskli jazyk pevně na patro, zaťali zuby a vyvrhli tak ze sebe hněvivou myšlenku. Dokonalosti v tom lze dosáhnouti pouze dlouhým cvičením.

27. Když člověk ze sebe vypudil zevní představy, když obrátil oči na bod mezi obočím a když spojil vrchní a spodní proud životního dechu, který pak zůstává ve chřípích,

28. Ten, jehož smysly a orgány jsou ovládnuty, a kdo také ovládá svůj princip myslící a rozeznávací, — kdo se věnuje vnitřnímu nazírání a kdo se zbavil touhy, strachu a hněvu, jest osvobozen.[26])

[26]) Tento verš se týká ovšem provádění jogických cvičení podle indických předpisů. Nejprve je nutno upříti pohled mezi obočí nebo podle jiných spisů také na hrot nosu, čímž se odvracíme jednak od zevních předmětů, ale zároveň také tím dosáhneme jistých fysiologických účinků na zrakové nervy. Při tom se musíme ovšem zbaviti také zevních dojmů, čehož docílí jogi koncentrací myšlenek, ve které nedovoluje vstoupiti do svého nitra žádné jiné představě, než té, kterou si zvolil. Po případě potlačí na jistou dobu svoje představy a myšlenky vůbec. S tímto cvičením je také spojeno dýchání vnitřní a zevní nebo podle jiných vrchní a spodní. Kerning ve svém „Testamentu", o němž jsem se zmínil již nahoře, vyložil toto dvojí dýchání tak důkladně, a uvedl také cvičení a výsledky jejich tak jasně, že by bylo zbytečno opakovati to v těchto poznámkách. Kdo to činí, ovládá také svůj myslící a rozeznávací princip a pohružuje se do dokonalé koncentrace. Tím je zbaven také veškeré žádosti (na dobu koncentrace) i strachu a hněvu. Takovým cvičením dosáhne člověk osvobození. Bližší o dýchání jogickém, jakož i všech praktikách jiných je uloženo v mé knize „Divy a kouzla indických fakirů" (Praha, Vilímek, II. vydání)

a pak ve spisu Swami Vivekanandy: „Radža Joga", která je s doprovodem mých vysvětlivek přeložena a vydána u Zmatlíka a Paličky, Praha-Letná. Pro nás na Západě nezbývá však ze všech těchto indických předpisů nic jiného, kromě koncentrace myšlenek, a pokud možno regulovaný způsob života. Vše ostatní je myšleno jen pro Indy a jiné národy na Východě. V knize „Ohnivý keř" jsem to dostatečně odůvodnil.

29. Kdo ve Mně poznává Toho, jenž stejně přijímá oběti jako pokání, a kdo ve mně vidí Nejvyššího Pána všech světů, a přítele všech tvorů, dosáhne míru.[27])

[27]) Bůh je přítelem všech tvorů, poněvadž je Bůh nejvyšší láska. Kdo Ho v tomto smyslu poznává, může tak zase jen láskou k Němu a proto je osvobozen. Bůh přijímá všechny naše oběti i pokání, což bude vysvětleno později. Nic, co Mu člověk přináší i byť to byla kratičká modlitba, není nadarmo a člověk z toho okusí jednou ovoce nejvyšší, třeba že na okamžik byl účinek neviditelný.

Kapitola VI.

Atmasanyama Joga čili Správné hloubání.

Tato kapitola pojednává o vnitřním posvěcení pomocí správné koncentrace a hloubání (meditace).

Svatý Pán pravil:

1. Kdokoliv koná skutky, kterých konati musí, ale bez nároků na jejich plody, ten je kajícím člověkem a zároveň koná skutky spravedlivé a nepřináší jen posvěceného ohně a nekoná jen to, co nařizuje zákon.[1])

[1]) Podle brahminských přednisů je nutno udržovati posvátný oheň k jistým obřadům. „Láska, jež se projevuje zevními skutky, není poslední základnou duchovního života, nýbrž je jenom následkem vnitřní činnosti. Toto vnitřní dílo je stále se opakujícím pevným úmyslem, vzdáti se vlastní vůle a oddati se úplně Bohu. Je to stále se opakující klid, který se dostavuje, když vystoupíme ze všech popudů zevního světa." (Eckhart.)

2. Věz, ó synu Pandua, že to, co lidé nazývají odříkáním, je spravedlivou činností. Když se člověk nevzdá úmyslu, nestane se nikdy spravedlivým vykonavatelem činů.[2])

[2] Úmyslem se míní cit, že máme něco vykonati. Obtížné jest pochopiti, jak odříkání, v němž jest obsažena představa přerušené činnosti, mělo by býti totéž jako činnost, když je vykonávána. Ale když uvažujeme, vidíme, že když ustáváme v nějaké práci, je to již samo o sobě činem. Vyvrcholením odříkání jest onen stav, ve kterém se vzdáváme i úmyslu, že se budeme činu odříkati. Zatím na druhé straně v případu správného vykonávání skutků objevíme brzy, že je zde jakési možné poznávání toho, co jest spravedlivé. Vše, nač můžeme mysliti, jest nedokonalé. Avšak naděje, která nás podporuje, když hledáme správnou cestu, dokazuje nám, že spravedlnost existuje, ale že ji neznáme. Přirozeným výsledkem toho jest vymizení touhy po činnosti, v čemž je zahrnuta i ona forma, která se nazývá přerušením činnosti. — Poněvadž duch člověka oddaností k Bohu se stává božským, tu také nejvyšší oddanost je nejvyšším výsledkem, nejdokonalejší pokání jest nekonečnou blažeností a nejhlubší pokora jest nejvyšším pozvednutím.

3. Praví se, že moudrý, který hledá pravdu, musí býti činným, aby dosáhl posvěcení. (Jogu.) Když k tomuto posvěcení vystoupil, tomu jest

klid prostředkem, aby dospěl k nejvyššímu cíli.[3])

[3]) „V tom právě spočívá pokrok a dokonalost člověka, když z celého srdce se oddá do vůle boží, když nic nehledá ani v malém ani ve velkém, ani v čase, ani ve věčnosti, a když také klidně děkuje při štěstí i neštěstí, když vše váží na stejných vážkách." (Tomáš Kempenský.)

4. Když člověk se vzdal všech úmyslů a plánů a když nemá žádného pouta, které by ho vedlo k činnosti smyslové, tu se o něm praví, že dosáhl koncentrace.[4])

[4]) Úmysly, o kterých se zde mluví, jsou sklony, o nichž nemáme tušení. Náš myslící princip, čili čita, obsahuje nesmírně nepatrné vlnky náruživosti, vášní a žádostí a sklonů, které jsou pod prahem vědomí a jež musí býti naprosto zničeny, máme-li býti prosti všeho nutkání k činnosti. Veškeré žádosti jsou pouze projevem těchto podvědomých sklonů. Po čase, právě když toho nejméně očekáváme, se tyto dřímající sklony probouzejí, ale mohou býti potlačeny trpělivostí a koncentrací, ale pouze velmi vytrvalou. Právě u mystika, který ušel již veliký kus cesty, se projevují skoro vždy tyto dřímající sklony k zevnímu světu a křesťanští mystikové je nazvali „velkým pokušením". Tyto tužby se objevují pak v ohromné síle a mohou býti pro toho, kdo není na ně připraven, velikým nebezpečím. Někdy se stává, že tyto skryté tužby se objevují mystikovi démoničtí tvorové nebo i v jiných postavách. O tom píše velmi poučně Kerning v knize „Cesta k nesmrtelnosti", kterou jsem přeložil a opatřil poznámkami. (Edice Psyche, Král. Vinohrady, Šumavská 7.)

Když bychom chtěli potlačiti veškeré tyto dřímající sklony, vyžadovalo by to nesmírné množství času. Je k tomu třeba jiné metody, která je účinnější a proto nutná. Není to nic jiného, nežli ode-

vzdání všech skutků, jakož i síly k veškeré činnosti Bohu. Jinak se můžeme také věnovati, abychom tyto skryté pohnutky potlačili, duchovnímu studiu. Jiných prostředků k zadupání stále doutnajícího ohně tužeb není. Bez Boha bychom neměli ovšem ani síly, ani víry k takovému podniku, ale když se úplně odevzdáme božství a když víme, že vírou lze dosáhnouti konečného cíle věčného života, můžeme dosáhnouti všeho.

5. Pozvedni svoje já jenom svým já, — ale nesnižuj ho. Tvoje já je ti přítelem, ale také je tvým nepřítelem.[5])

[5]) „Duše má jaksi dvojí tvář. Jedna je obrácena k tomuto světu a tělu a propůjčuje mu sílu k různé činnosti. Druhá se obrací přímo k Bohu, a Bůh v ní působí nepřetržitě svým světlem, ale tak, že duše o něm neví, poněvadž se nepoznala." (Eckhart.) Na této pravdě spočívá právě náš posmrtný život, neboť běží o to, abychom pokud možno zachovali obě tváře své duše, jak pozemskou tak nebeskou. Jinými slovy, je to podle indického učení jednak princip manas a jednak šestý princip buddhi, čili duše lidská a duše božská. Když člověk zemřel bez nejmenšího vnitřního života mystického, zůstává jeho pátý princip, čili pozemská duše skoro celá s astrálním tělem blízko země a může se lidem projevovati. To činí právě duchové spiritistů. Ale pravé čili božské já s božskou duší odebéře se na nebesa, čímž ovšem lidská osobnost není zachráněna, neboť ono božské já s božskou duší nebylo obsaženo v našem pozemském vědomí. Naše pozemská osobnost je soustředěna pouze v principu pátém, totiž v manasu. Ale tak jako musí zahynouti po čase astrální tělo, tak také se rozplyne pozemská duše člověka a spojí se s universální duší světa. Z toho následuje, že individualita čili osobnost takového člověka hyne. Jeho vědomí, totiž ono božské, se nalézá ve stavu blaženosti a zároveň ozařuje svým světlem duši božskou, kdežto druhé vědomí, čili druhá část člověka

pozemského buď bloudí v astrálu, anebo se těší z jiných prací, které tam provádí právě tak skutečně, jako před smrtí na úrovni pozemské. To také vysvětluje Kerning ve spisu „Cesta k nesmrtelnosti", uváděje zároveň prostředky, jimiž lze pozemskou osobnost člověka zachrániti na věky. Komu by se zdálo toto rozštěpení vědomí něčím neobvyklým, nechť si vzpomene, že i za pozemského života máme dvojí vědomí, jedno denní a druhé ve spánku, nebo že jisté osoby, které mohou vysílati svoje dvojníky, přesunují rychlostí blesku svoje vědomí z dvojníka do těla fysického a naopak, anebo že mají i zároveň vědomí jednak ve fantomu dvojníka, a jednak ve svém hmotném těle.

6. Ono já jest přítelem člověka, poněvadž jeho vyšší pudy přemáhají já nižší. Ale zároveň je také jeho nepřítelem, poněvadž jeho nižší sklony jsou překážkou jeho vývoje.[6])

[6]) V tomto verši, jako v předcházejícím, se mluví ovšem o člověku vnitřním čili o dvojí tváři našeho já, jak nahoře vysvětleno. „Naším životním úkolem by mělo býti zvítěziti nad sebou a denně nabýti nad sebou větší moci a zvětšiti poněkud v sobě dobro." (Tomáš Kempenský.)

7. Ono já člověka, které je pokořeno a jež je prosto žádosti a hněvu, jest nejvyšší Já, které zůstává stejně klidné v horku i zimě jako ve cti a haně.[7])

[7]) Toto nejvyšší já jest obrazem Boha. Komu se podaří potlačiti svoje zevní já koncentrací, ten pozná ono vyšší já, které je prosto žádosti i hněvu a jež jest vždycky tichým pozorovatelem, nezměněným v horku i v zimě, v starostech i radostech.

8. Ten, jehož srdce jest spokojeno s poznáním božského v člověku, jehož duch prodlévá v nejvyšších oblastech ducha, kdo zvítězil nad smysly a zůstává neochvějný, ten odpočívá v

božství. On jest osvíceným joginem, jemuž kámen a zlato jsou stejnými věcmi.[8])

[8]) K takovému stavu duchovnímu dospěl Rama Krišna, který kdysi obdržel darem od jistého indického boháče váček se zlatými penězi. Odebral se s nimi k řece, a vysypav zlato do jedné ruky, nabral do druhé ruky kus říčního bahna a říkal si: Toto je zlato a toto je bláto. A pak zase naopak. Díval se na bláto a řekl: Toto je zlato, a když pohlédl na peníze, řekl: Toto je bláto. Potom smísil oboje a hodil vše do řeky, a řekl si: Bláto a zlato je jedno a totéž. — Ovšem tento duševní stav jogina se nevztahuje nejen na kámen a zlato, nýbrž na veškeré věci ostatní.

9. Kdo je vždy stejný a kdo pohlíží stejně na svoje soudruhy, na přátele i nepřátele a na cizince, i na ty, kteří se o něj nestarají, na osoby vzdálené jako na příbuzné, na dobré i špatné, jest člověkem výborným.[9])

[9]) Nesuďte, abyste nebyli souzeni." (Mat. VII, 1.)

10. Nechť jogin se stále namáhá, aby jeho srdce odpočívalo v Nejvyšším, nechť přebývá v samotě a na tajném místě s tělem i myslí ovládanými a nechť je při tom prost všeho očekávání a majetku.[10])

[10]) „Když jsme chudí a prázdní všeho stvořeného, povznáší to duši k Bohu a tak jako prázdnota (představ) tak také vyrovnanost a oheň touhy působí na náš pokrok. V osamělosti nemůže bydliti nic jiného kromě Boha, jenž je absolutně prostý a nehmotný. Proto, když jsme prázdni, nemůžeme nic tak přijmouti jako Boha. Když je duch lidský volný ve svém odvrácení se od světa, nutí tím Boha, aby do něho vstoupil." (Eckhart.)

V tomto verši se činí nanovo zmínka o jogických cvičeních. Je třeba prováděti je o samotě a na tajném místě, totiž tak, abychom nebyli vyrušováni. Toto pravidlo platí také pro mystiky na západě. Dále nemáme při cvičení nic očekávati. Proti tomu se prohřešují mnozí praktičtí mystikové, kteří konají koncentrační cvičení jenom proto, aby obdrželi nové důkazy o přítomnosti boží mystickými stavy, totiž jistými zážitky hmotně pociťovanými, jež se dostavují v různých formách. Kdo tak činí, velmi si škodí, jak jsem byl sám svědkem, poněvadž ztrácí nadobro i to, čeho již vybojoval. Mystická cvičení nemáme konati proto, abychom obdrželi důkazů o duchovním životě, nýbrž jen a jen z lásky k Bohu, abychom dosáhli s ním spojení. Na vyšších stupních, jak shora řečeno, máme se vzdáti i této vznešené touhy a odevzdati se bezpodmínečně do vůle nejvyšší. Že při těchto cvičeních musí i západní mystik ovládati dokonale svoje tělo i mysl, je samozřejmé. Velmi mnozí píší nebo přicházejí osobně a stěžují si, že již rok konají cvičení mystická, a že nemají žádných zjevných zážitků. Tyto zážitky nebo mystické stavy, jak jsem vysvětlil v „Ohnivém keři", nejsou nic jiného než ukazateli, kam jsme na cestě došli. Dále jsou ovšem skutečnými přeměnami v těle hmotném, astrálním a duševním i konečně v duši samé. Proto jsou na druhé straně velmi důležité, poněvadž podle nich lze poznati, kam až dospěl žák. Kdo jich nedosáhl ani po dvou měsících, buď nekoná cvičení správně nebo se pro mystiku dosud nehodí. Ale nevěřím, že ten, kdo se ke cvičení již o d h o d l a l, by se nehodil pro mystický vývoj. Spíše lze předpokládati, že nedovede prováděti správné koncentrace, ať již tiché nebo cvičení písmenových.

11. Když si zvolil na čistém místě svoje sídlo, ani příliš vysoké, ani příliš nízké a pokryté zvířecí koží na zemi prostřenou a na trávě „kuša",

12. sedí na onom místě a hledí se soustřediti a očistiti svoji mysl, při čemž ji upírá na jeden

bod a nutí myslící princip, jakož i smysly a orgány ke klidu.[11])

[11]) Mnozí vykladači těchto a následujících veršů upadají do velkých omylů, domnívajíce se, že je v nich nějaký skrytý symbolism. Tak někteří myslili, že tráva kuša slouží k jakémusi isolování jogiho, aby v něm zůstal životní magnetismus. Jiní se domnívají, že ani vysoké ani nízké místo, znamená životní postavení jogiho, který by pak musil býti vždy středních vrstev. To vše jsou nesprávné domněnky. Místo k výkonu jogických cvičení nemá býti proto ani vysoko, ani nízko, aby jednak nebylo v hlubokých údolích, která trpívají v době dešťů tropických povodněmi, a aby nebylo také v horách, kde vládne často vichr a krutá zima. Kožišiny a tráva slouží jen k tomu, aby jogi mohl pohodlně usednouti do zvolené posice a nebyl obtěžován nerovností půdy. O účelnosti takového opatření může souditi jen ten, kdo takovou posici jogickou prováděl několik let, jako jsme činili my v Praze, když jsme poznali s počátku jen indickou cestu, a domnívali jsme se klamně, že je to cesta jediná. Posice indické jsou i na koberci velmi obtížné pro každého, kdo jim nenavykl již z mládí a na půdě nerovné nelze jich vůbec provésti, jak jsem se přesvědčil často v přírodě.

Pokud se týká upírání myšlenek na jeden předmět, jako když světlo sluneční dopadá skleněnou čočkou na ohnisko a soustřeďuje se tam, nutno říci, že tímto bodem zvoleným musí býti vždycky božství anebo nějaká boží vlastnost a nikdy nic jiného. Koncentrace na jiné předměty zneužívají totiž mnozí okultisté a zejména magikové a používají jí k vývoji psychických sil nebo jasnovidnosti. Ale to jsou cvičení velmi nebezpečná, která vedou skoro vždy ne-li ke zkáze takového všetečky, tedy alespoň k těžkému ublížení na těle i duši. Koncentrace myšlenek je posvátný úkon a kdo jej znehodnocuje něčím jiným, dopustí se těžkého přestupku proti duchovním zákonům a je proto spravedlivě trestán. Kromě toho

musíme v mystické koncentraci míti stále ještě na zřeteli, že Bůh je naším nejvyšším cílem. To bude ještě vysvětleno v následujících verších.

13. Udržuje tělo, hrdlo a hlavu zpříma a nehnutě, s dokonalou rozhodností a jako by se díval na hrot nosu, a neohlížeje se nikam,

14. s myslí v nejvyšším klidu a prost strachu, opíraje se o slib brahmačaria, s myšlenkami ovládanými a upřenými na Mne, jako nejvyšší cíl, zůstává tak jogin seděti.[12])

[12]) Hlavu a tělo i hrdlo musí jogi držeti v jedné kolmé přímce, aby síla kundalini, která se dole probudí, mohla nerušeně stoupati v míše do výšky. Jogi se nesmí báti, že by mu v cvičení uškodila. Strach je největším nepřítelem úspěchu, poněvadž ten, kdo se bojí, nemá víry. Slib brahmačaria se týká celibátu, služeb vůdci a žebrání o potravu. Cvičení nutno konati s naprostou odhodlaností, neboť to je doprovázeno pevnou vůlí, bez níž by veškerá námaha byla marná.

Jogi se dívá na hrot svého nosu. Tím není však míněno, že by musil šilhati, neboť v textu je řečeno „jako by se díval". Když totiž mystik indický koná svoje cvičení, činí tak vždy s očima otevřenýma a protože se nedívá nikam, jsa soustředěn myšlenkami a odvraceje se od vnějšího světa, postaví se jeho zorničky rovnoběžně, jako to známe u somnambulů a některých medií a tím může na okamžiky spatřovati hrot nosu. Když jsme na počátku své mystické dráhy v Praze prováděli jogická cvičení, nevěděli jsme o tom, a proto jsme se namáhali šilhati na hrot nosu, až nás bolely oči, čímž ovšem byla naše koncentrace rovna nule. K tomu přispěla ještě další nepříjemná okolnost, totiž nezvyklá jogická posice, která je s počátku také velmi bolestná. Proto se praví v původních indických spisech o jogu, že žák musí nejdříve o v l á d n o u t i zvolenou posici, aby mu nebyla obtížnou — aby v ní mohl vytrvati bez námahy a

bolesti — a pak teprve smí přistoupiti ke koncentračním cvičením. Při tom se však spojují oba proudy prany — ida a pingala — a dech éterický vstupuje do středního pruchodu čili do susumny, kde zmírá, to jest zadržuje se sám sebou. Aby to jogi usnadnil, zatajuje dech pranajamou jak je vysvětleno od Swami Vivekanandy v knize „Radža Joga" a konečně také v mém spisu „Divy a kouzla indických fakirů.

V křesťanské mystice není však žádného dechového cvičení (kromě těch, jež uvádí Kerning ve spise „Testament") ale přece jen vyspělejší mystik zažívá občas stejný mystický stav umrtvení dechu, při němž dech najednou ustává, plicím nelze ani vdechnouti ani vydechnouti a plíce jsou najednou jako prázdné. Tento stav může trvati i minuty a přece jen mystik nepociťuje žádných obtíží dýchacích, naopak je to spojeno se zvláštním blahem.

Myšlenky jogina musí býti ovšem koncentrovány na Nejvyššího Pána, jenž je joginovi nejvyšším cílem. V křesťanské mystice, jak jsem již jinde napsal, je však důležito, aby si žák dovedl vyhledati onen tvar božství, který je mu nejvíce příbuzný. Tím míním takovou formu Boha, která je mystikovi jako přirozená a nejmilejší. Ve skutečnosti je to onen duchovní paprsek, spojený s obrazem Boha, kterým byla duše žákova naplněna. Takový obraz boží sídlí v duši každého člověka, ale může býti u různých lidí jiný. Božských aspektů čili vztahů ke člověku je nesmírně mnoho, ale u křesťana lze tyto vhodné obrazy velmi snadno vypočítati, poněvadž není mnoho božích forem, ve kterých svého Tvůrce vzýváme. Jednak je to Hospodin Bůh, Stvořitel světa, pak Ježíš Kristus, dále Duch Svatý, kterého si lze představovati právě tak jak je dosud zobrazován i církevně, totiž jako bílou holubici a konečně je tu naše ženské božství, totiž Panna Maria, kterou si lze představovati v různých tvarech Madon, třeba podle některého obrazu velkých umělců, jako na př. Rafaelovu Madonu Sixtinskou. Také lze k tomu zvoliti některou osobně oblíbenou sochu. Málo komu je známo, že výtvarné umění sloužilo s počátku pouze k usnadnění náboženských a mystických představ. Je zajisté mnohem snadnější pro začátečníka, představiti si Boha v nějakém tvaru nežli bez tvaru, což je koncentrace nejvyššího ale nejobtížnějšího druhu. Proto byly zhotovovány obrazy a sochy božské. Na počátku byly tyto obrazy pokud možno prosté a nebylo jich mnoho. Ale později se vše to zvrátilo v rozmanitost a přílišnou náplň forem, takže chrámy byly pak přeplněny sochami a obrazy bohů a svatých. Dnes je proto obtížno zvoliti si vhodný způsob koncentrace. Zejména v Indii, ve chrámech brahminských je spousta forem, poněvadž je mnoho velkých i menších bohů a všichni mají ještě k tomu nesmírný počet tvarů jednotlivých svých aspektů a sil. Rama Krišna pravil: „Jako z téhož cukru se dělají různé postavy ptáků a zvířat, tak také jediná sladká Matka (bohyně Kali, která je jinou formou Panny Marie, Isidy, Afrodity, Venuše, Astarty a jiných starých forem božských), je vzývána v různých zemích a v různých staletích různými jmény a tvary. Různá vyznání jsou jen různými cestami k dosažení Všemohoucího." („Rama Krishna, his Life and Sayings" by Max Müller, Str. 100.) — Ale nejen obrazy bohů nebo Boha slouží mystikovi jako usnadněný prostředek ke koncentraci, nýbrž podle indického spisovatele Patandžaliho, může mu k tomu sloužit i obraz některého světce nebo světice, které si zvláště žák oblibuje nebo obraz velikého filosofa nebo vůbec každého velikého muže, kterého žák považuje za bytost s Bohem sjednocenou. Za všech okolností musí však býti takový obraz naprosto čistý — alespoň v očích žákových. Když by někdo ve starém Řecku chtěl prováděti mystická cvičení, mohl by si k tomu účelu zvoliti obraz některého velikého hrdiny národního, jako Herkula nebo Jasóna a j. U nás by si mohl někdo zvoliti na př. Husa — se stejným výsledkem, když by ho považoval za bytost proniknutou posvátnou mocí boží. Ve všech těchto případech objeví se pak mystikovi zvolené božství v onom tvaru, jak si je představoval a teprve později

pozná Boha i ve formách jiných a konečně pozná i Boha bez tvaru, což je nejvyšším cílem.

Když mystik koná tato cvičení, představuje si onen zvolený obraz — k tomu vede žáka nejlépe jeho cit, neboť vhodný tvar boží poznáme jenom citem a nikdy rozumovým hloubáním — a jakmile to konal dlouhou dobu a bez přerušení, splyne nakonec s oním božským tvarem, tak že jej vidí všude a ve všem. To ilustrují nejlépe slova Kama Krišny: „Když se dívám na ctnostné ženy z rodin ctihodných, vidím v nich Božskou Matku, oděnou v rouchu cudné paní a zase, když se podívám na ženy veřejné ve městě, sedící na otevřených verandách a oděné v roucho nemravnosti a nestoudnosti, vidím v nich také Božskou Matku, která si hraje jiným způsobem." (Tamtéž, str. 148.) Kdo by takového vhodného božského tvaru nemohl najíti, nechť se jen modlí, a bude mu jistě odhalen. Vůbec modlitbou a prosbami lze dosáhnouti mystikovi všeho — i věcí hmotných, o čemž jsem psal již často. Mnozí lidé, i smýšlení duchovního se domnívají, že zázraky se dnes nedějí, ale to není pravda — dějí se dnes právě tak jako za starodávna, jenom že musíme k nim míti oči otevřeny. Dějí se obyčejně tak, že zapadají jaksi do všedního života, zcela nenápadně a jenom ten, kdo pozoruje sebe, svoje modlitby a okolní život, pozná, že jsou tu stejné duchovní, magické síly, které účinkují jako kdy jindy. Tažte se někoho, kdo provádí delší dobu správná mystická cvičení a užasnete, co vám bude vyprávěti.

15. Když jogi takto uklidňuje svoji mysl, soustředěním na Nejvyššího, tu s myslí ovládnutou dosáhne nejvyššího míru v nirvaně, to jest Mé podstaty.[13])

[13]) Nirvana byla vysvětlována jako naprosté zničení lidské individuality. To je však pochybené, neboť nirvana je ve skutečnosti věčný mír, v němž vyhasne pouze světské já člověka. Komentář indické Bhagavad-Gity k tomu praví: „Nejvyšší vědomá bytost ve vesmíru je Iswara nebo Pán, ale jeho podstatou je vědomí, které je totéž, ať se projevuje kdekoliv, v mravenci právě tak dobře jako v nejvyšší nebeské bytosti. Poznání této pravdy je nirvana. V nirvaně není představy o subjektu, čili bytosti poznávající a objektu, čili předmětu poznávaného a proto také pojem rozdílnosti i s pojmem nějakého rozdílu mezi individuem a universálním Duchem nemá v absolutnu místa, neboť toto absolutno je Nejvyšší Duch."

16. Ale tohoto niterného spojení se nedostane člověku, který příliš mnoho jí nebo příliš málo jí, také ne tomu, kdo přílišně spí nebo kdo spí příliš málo.[14])

[14]) Zde je oceněno správně přílišné jídlo, tak jako přílišné posty, což oboje je škodlivé. Také ten, kdo příliš mnoho spí je lenivý a nemůže se věnovati mystickým cvičením, k nimž je třeba nejvyšší energie a svěžesti duševní. Kdo příliš málo spí, je zase přepadán při koncentraci spánkem, což je velmi těžkou překážkou. Když se to stane mystikovi zvykem, nemůže se vůbec soustřeďovati a je pro mystickou cestu ztracen. V takovém případu nutno se soustřeďovati s otevřenýma očima a státi při cvičení. Jinak zvyku usnouti neunikneme. Kdo by to tedy pozoroval, nechť se řídí těmito radami, založenými na zkušenostech dlouholetých.

17. Kdo střídmě jí a umírňuje se v chůzi i v práci a kdo střídmě spí a bdí, tomu stane se koncentrace ničitelkou všeho utrpení.[15])

[15]) Indický komentář praví, že jogi nemá nikdy jíti dále než osm mil. Pokud jde o práci, týká se to přílišné námahy, jak duševní tak tělesné a i mnoha mluvení. Ten, kdo mnoho mluví, nebude nikdy pravým mystikem, poněvadž mluvením ze sebe vydává příliš mnoho jistých sil. Kdo je mlčelivý, má naopak brzké úspěchy. Komentář dále dodává, že jogi má bdíti po první čtyry hodiny a poslední čtyry hodiny

noční a ostatní hodiny spáti. — Koncentrace zničí veškeré utrpení a sice již zde na zemi — ovšem v řídkých případech a jen u velkých mystiků — a také po smrti tělesné, poněvadž zamezí každé další vtělení, která jsou vždy spojena s utrpením. „Koncentrace by nebyla nikdy pravá, kdyby se stavěla v ostré protivě proti činnému životu. Pozemský život má svoje neodkladné požadavky, které musí býti splněny. Pokud je duše v tomto těle, přistupuji k ní s plným oprávněním božské povinnosti i potřeby časného života a proto se musí duše vpraviti do podmínek svého pozemského života s činnou láskou a do zájmů svých bratří." (Eckhart.)

18. Když úplně ovládnuté srdce zůstává v klidu v pravém Já, pak jogi, jsa prost veškeré připoutanosti k jakémukoliv předmětu touhy, jest v jogu.[16])

[16]) Srdcem se míní spojení vůle, myšlenky a představy jáství. Tento stav není ovšem konečným osvobozením, poněvadž v něm posud trvá pojem osobního vědomí, ale je k němu krokem. Tento stav se v určitých periodách opakuje také u mystika křesťanského. Stav jogický je takto vypsán. Podle toho může každý poznati, kdy dosáhl p r a v é koncentrace, neboť onen stav nastupuje i h n e d. Veškeré předcházející úsilí žákovo, dokud nenastal tento stav klidu, je pouhým bojem s koncentrací, totiž zápasem s potlačováním myšlenek a představ. Jakmile jsme úplně prázdni všech duševních obrazů a myšlenek, nastupuje tento stav, který je nejvyšším klidem a odpočinkem a jenž se nazývá také mystickým „tichem". V tomto stavu má žák velmi často představu, jako by se vznášel nad propastí beze vší podpory, nebo jako by plynul volně ve vesmíru. O oné propasti píší staří gnostičtí spisovatelé z prvních křesťanských století dosti často. Žák tu může okusiti také z části záblesky onoho splynutí s celým vesmírem, ono rozšíření individuelního já na všechny tvory a věci. Nežádej si však nikdo tohoto stavu, kdo ho

nezažil, neboť tím by ses odvracel od vlastního cíle koncentrace — jímž je Pán. Nechť jen každý trpělivě čeká, neboť takové a podobné mnohé stavy musí nastati samy, bez naší vůle, která by ti byla jen překážkou.

19. Obraz, který představuje jogina v koncentraci, když jeho srdce je v míru a když jeho soustředění trvá, je jako lampa na místě chráněném před větrem.[17])

[17]) Soustředěná myšlenka je nehnutá jako plamen lampy, která stojí na místě, kde není větru. Myšlenka musí spočívati bez kolísání na jednom bodu nebo jedné představě, a je skutečně jako nehybný plamen. Je plná síly a živosti a přece se nepohne.

20. Když srdce utišené výkonem jogy odpočívá po posledním zápase a když spatřuje vyšší Já jako sama sebe a je v něm uspokojeno,

21. když pozná jogi vyvrcholení nejvyššího blaha a když se ocitne tam, kdy nemůže odpadnouti nikdy od pravdy,

22. když dosáhl toho, co nemůže býti ničím předstiženo a když ten, jenž toho dosáhl není pohnut ani velikým zármutkem,

23. pak věz, že pozná z vlastní zkušenosti, že joga je odpoutání ode všech utrpení a že se má po dosažení toho snažiti s vírou a bez lhostejnosti.[18])

[18]) „V podstatě duše možno viděti a poznati Boha, a čím více člověk v pozemském životě se přiblíží k onomu duševnímu základu svým poznáním, tím blíže je poznání Boha." (Eckhart.) — Člověk dosáhne spokojenosti jenom poznáním svého vyššího Já, protože veškeré lidské touhy jiného směru jsou marnivé a vedou pouze k touhám jiným, nikdy neuspokojujíce. Ve skutečnosti je člověk naplněn velikou touhou

po blaženosti nejvyšší, která je jenom v Bohu, ale poněvadž jsme zaslepeni, považujíce světský klam za pravdu, pachtíme se, hnáni touto touhou po štěstí za cíly jinými, které nás však musí vždy zklamati, poněvadž jsou vesměs povahy časné. Jakmile však člověk se dovedl vzdáti věcí časných a zatouží plnou silou svého srdce po věčném, otevrou se mu zavřené brány a on poznává svůj klam v paprscích věčného světla a vidí, že to, co považoval za slunce štěstí bylo jen bludičkou bez významu a trvání. — Pravdou ve verši 21. se míní nirvana, totiž spojení se s Bohem, který je věčnou pravdou. Kdo tuto pravdu poznal, nemůže se jí již nikdy vzdáti, poněvadž se stal z člověka slepého osvíceným. Není to tedy jako s našimi pozemskými „pravdami", jaké nám předkládá na př. naše zevní věda, a které se mění den za dnem, podle toho, jak věda mění svoje názory. Pravda je jen jedna a ta musí býti nezměnitelná a nemůže ustoupiti na zítřek něčemu jinému, jako se stává s „pravdami" vědeckými. — Kdo toho dosáhl, není vyrušen ze svého míru ani tím, co by u jiného člověka způsobilo veliký zármutek, poněvadž člověk osvícený zůstává vůbec nepohnut všemi lidskými city, kromě tím, jejíž nazýváme láskou. Ta zůstává v platnosti i u adepta, ale je tu vyvinuta ve stupni mnohem vyšším a čistším, než veškeré lásky pozemské.

Potom teprve jogi z vlastní zkušenosti ví, že dosáhl věci nejdrahocennější a ničím nepředstižitelné. Vyšší Já jakmile bylo dosaženo, zastiňuje vše ostatní, tak že potom ustává veškerá lidská snaha po něčem jiném. Proto je psáno: „Milovati budeš Pána Boha svého z celé duše své, ze vší síly své a z celého srdce svého." — „Pak umlknou veškeré smysly, vůle duše a vůle boží splynou v jedno a obejmou se láskyplně ve vřelém objetí. Pak nemůže duše konati nic jiného, než skutky boží, poněvadž v ní nic nezůstalo a nic v ní nežije kromě Boha. Pak je vystřelen šíp beze hněvu a také bolest po něm není pociťována, pak se otevře čistá a jasná studna léku

milosti, která osvítí vnitřní oko, tak že pociťuje v blaženém zírání rozkoš božího navštívení, ve kterém nalézáme nikdy neslýchané věci z duchovního pokladu, které nebyly nikdy zapsány v žádné knize. (Mistr Eckhart.)

Joga má býti prováděna s vírou. To jsem vysvětlil již dříve. Nevěra je největší překážkou a lhostejnost rovněž. Kdo věří svatým knihám, je pošetilcem, když se jimi neřídí ze všech svých sil, tak jako by byl pošetilcem ten, kdo ocitnuv se na poušti žízniv a naleznuv čistý pramen, nenapije se z něho.

24. Když se vzdáš všeho toužení, jež se zrodilo z lidských úmyslů a zároveň se vzdáš i úmyslů samých, a když myšlenkami ovládneš smysly a tělesné orgány, které chtějí neustále a všemi směry uplatňovati svoji činnost,

25. dosáhneš postupně ve vnitřním Já míru, a jsa trpělivý a donutiv mysl, aby spočívala v pravém Já, nemysli na nic jiného.[19])

[19]) V těchto dvou verších je vysvětlena technika koncentrace čili jogy. Osvobození možno dosáhnouti průměrnému člověku jenom postupně. Náhlého osvícení se může dostati jen rozenému adeptu, který v předešlém životě neučinil posledního krůčku ke spáse. Jinak musíme trpělivě čekati a bdíti, spočívati svojí myslí ve vnitřním božství, které je naším pravým Já. Při tom nesmíme po dobu koncentrace mysliti na nic jiného. Patandžali jak známo definuje jogu čili koncentraci těmito slovy: „Koncentrace je přerušení změn mystického principu." (Yoga Sutta, I., 1.) Tímto myslícím principem je jistá duševní síla, kterou v sanskrtu nazývají „čita" a jež je nástrojem duše k myšlení. To, co myslí, je mysl nebo manas, a to čím manas myslí je čita. Tato čita má neustálé tendenci nebo sklon, proměňovati a přijímati na sebe různé podoby jako Proteus, onen mořský stařec podle řeckého bájesloví, který se uměl proměňovati ve veškeré tvary. Tato snaha city je právě velikou pře-

kážkou koncentrace, neboť musí býti zadržena a ukrocena. Jakmile s tím však žák započne, pozná brzy, že se jeho čita proti tomu bouří a zpečuje. Přicházejí pak tím více vlny proměn, nejrozmanitější představy se bouří a vytyčují před duševním zrakem žáka, aby ho svedly k odvrácení se od tuhé myšlenkové kázně. Jakmile to žák zpozoruje — děje se to velmi často tak znenáhla, že teprve po chvíli ve svém soustředění nám vnikne do vědomí, že myslíme na něco jiného než na svůj cíl — musí ihned zapuditi veškeré představy, které mu byly nastraženy čitou a počíti znovu v naprostém klidu a bez mrzutosti. To je důležité. Klidu nesmíme pozbýti i kdybychom se tisíckráte za půl hodiny musili vraceti k onomu nehybnému bodu své zvolené představy. Tento zápas s čitou je mnohdy velmi úporný a jsou lidé, jimž se podaří zkrotiti ji až po několika měsících cvičení a jakmile se to však podařilo jen jednou, třeba jen na několik okamžiků, poznal v nich jistou sílu jogickou, které dříve neměl a také se ihned dostavují mystické výsledky v podobě zážitků, jež si žák musí zaznamenati. O tom jsem psal obšírně v „Ohnivém keři". Ale i když se tak stalo jen jednou, je již jistá etapa na cestě dosažena; další vývoj je jistý, jestliže žák neumdlí a nepřestane cvičiti. Ono umlčení myšlenek v dosažené koncentraci se nazývá právě „mystickým tichem", které jednou zažité pozná žák vždycky. Toto ticho se postupně vrací a mysl mystika v něm pak trvá vždy déle a déle, až konečně může vstoupiti do božského vytržení, v němž ochutná sladkost Boha, ale z něhož zase bývá vypuzen na pozemskou úroveň, aby se tam po čase a v době milosti zase vrátil. Jenom ten mystik, který cele a bez nejmenšího zbytku dovedl obětovati vše pozemské v těchto mystických stavech, dosáhne již na zemi spásy a stává se nesmrtelným v těle. Jest jich málo, ale je to dosažitelno, právě tak v Indii, jako u nás. Mnoho Bratří Rosikruciánů dosáhlo této nesmrtelnosti v těle. To jsou ti, jimž je určeno, aby mezi námi bděli nad vývojem lidské rasy, aby zabránili přílišnému klesnutí do zájmů hmotných a zlých. V takovém nebezpečí se nalézá lidské plemeno právě teď po světové válce, jak lze každému pozorovati. Proto také duchovní vědy všech směrů se nešířily již od osmnáctého století takovou měrou jako dnes. Ony jsou povolány k tomu, aby byly protiváhou stoupající vině zla. Kdo tedy i dnes činí překážky okultnímu snažení, nebo kdo i dnes se mu posmívá, je bez výjimky v rukou démonů, kteří jsou nepřáteli lidstva a chtějí jeho zkázu. Nezapomínejme totiž, že jako jsou bytosti dobré — andělé a zasvěcenci, čili Mistři — tak jsou také mistři zla a jejich spřeženci, jsou démoni — nikoliv ve smyslu obrazném, nýbrž skutečném. Tyto zlé bytosti jsou mnohdy velmi důmyslné. Inspirují na př. filosofy materialistické ke zdánlivě výborným výpadům proti duchovní vědě, čímž svádějí lidi slabé a víry nemající k odpadnutí od náboženství a duchovního života vůbec. Tyto filosofické nepravé směry jsou tím nebezpečnější, že se maskují pravdou, ale jen maskují. I u nás máme na př. směr realistický čili jinak pravdivý, který má býti jakousi náhražkou duchovního života a podává lidu náboženství rozumové, místo citového. Je to však směr naprosto bludný, poněvadž vychází z bludného základu — z lidského ruzumu, místo z duchovního citu. Rovněž ono učení, které doporučuje místo morálky náboženské morálku občanskou sem patří.

Vše má svoji dobu a tak i tento boj duchovních sil nadešel právě v době nejnutnější. Výsledek je nepochybný, jako vždy — třeba že velká část lidí se dala oklamati a zavésti, přece jen velmi mnozí, kteří neměli ani tušení o duchovním, tajném učení, jsou k němu přivedeni a jsouce vedeni pravou touhou, zachrání se před všeobecnou zkázou. — Je tedy na každém, kdo to myslí upřímně s duchovním pokrokem lidstva, aby činně spolupůsobil s těmi, již jsou v boji za věc svatou a pravdivou!

Pokud se týká vnitřní koncentrace, uvádím ještě jeden citát z Mistra Eckharta: „Bůh pozvedne duši nad veškeré představy věcí hmotných a pomíjejících.

Pak se duše ocitne v jistém stavu zapomenutí sebe a všech věcí, které se netýkají Boha. Bůh také zvedne pak duši nad veškerou povinnost činnosti zevní a vnitřní." Pokud se týká vnitřní činnosti je zřejmé, že v koncentraci jinak býti nemůže, ale slova Mistra Eckharta se dotýkají také jistého stavu pozemského, do kterého vstoupí osvícený mystik a v němž je zbaven veškerých pozemských povinností, tak že se může jedině oddati svým cílům duchovním. V tomto stavu nemusí se mystik starati o denní chléb ani o jiné potřeby, neboť jeho život se tak utváří, že je zbaven veškeré světské práce. Za to však tím více pracuje duchovními silami. Toť onen stav, o němž jsem se z předu zmínil, že jsou v něm Bratří Rosikruciáni, kteří pečují o blaho lidstva.

K tomu poznamenává Mistr Eckhart: „Kdyby byl člověk nepřetržitě v onom stavu, kdy je spojen s Bohem, nebylo by to, pokud je na světě, nejlepší. Pak by totiž člověk nemohl nic činiti, než dílo boží. (Mystik je totiž při spojení s Bohem u vytržení a jeho hmotné tělo je v bezvědomí, což sluje extase nebo samadhi.) Ale člověk je povolán konati mnohá díla a proto je nutno, aby sice nejvyšší síla udržovala svůj pohled na spásu v Bohu, ale aby to, co spatřuje, sdělovala dále nižším silám, aby tak jim poskytla poznání dobra a zla. Koncentrace nevyžaduje tedy nějaké nečinnosti, nýbrž živou činnost všech sil." (Srovnej také „Karma Joga" od Swami Vivekanandy.)

26. Když mysl, která je stále činná a nestálá, vychází k jakémukoliv předmětu, čímž tě vyšinuje ze soustředění, pohni ji, aby se podrobila Duchu.[20])

[20]) Touto větou je naznačeno to, co jsem vyložil již nahoře. Jakmile se mysl vzdálí od určeného cíle, donutíme ji, aby se zase vrátila.

27. Nejvyšší blaženost obdrží dojista jogi, který je v koncentraci, jehož mysl je v klidu,

jehož vášně byly uhaseny, jenž je zajedno s Nejvyšším Duchem a prost dobra i zla.[21])

[21]) Jogi musil uhasiti svoje vášně a nikoliv je pouze potlačit, poněvadž pak by jen doutnaly a vyšlehly by nanovo mocným plamenem v době nejméně očekávané. Jogi je prost dobra i zla, to znamená, že je vyproštěn z dobrých i zlých činů, které nahromadil v předešlých vtěleních. Kdo se stal pravým mystikem, tomu budou veškeré hříchy odpuštěny, totiž jeho karma je z milosti Páně vymazána.

28. A tak jogi, když věnuje svoji mysl koncentraci, je zbaven nedokonalostí a bez obtíží dosáhne vrcholu blaha spojením s nejvyšším Duchem.[22])

[22]) Tímto veršem je naznačena povaha posledního cíle jogy, totiž nirvana. Je to nejprve zničení všeho utrpení a pak pro toho, kdo jí dosáhl je to dokonalá, nepřerušená, čistá a věčná blaženost. Nirvana je dosažena duchovním osvícením a spojením se s Bohem, k němuž vede jediná cesta, koncentrace nebo joga.

Utrpení je zde na zemi každému údělem, ať je filosof nebo člověk hrubě založený nebo konečně člověk zbožný. Tomáš Kempenský o tom praví: „Čím výše kdo v duchovním životě dospěje, tím těžších křížů nalézá, neboť čím více miluje nebeskou vlast, tím trpčeji snáší vyhnanství zde na zemi. — Ale ani ve mnohonásobném takovém utrpení nebývá člověk bez úlevy a útěchy, neboť pozorujeme, jak mu hojně přibývá užitku z toho, když trpělivě snáší svůj kříž." (Následování Krista, II., 7.—8.) Utrpení je tedy známou cestou pozemskou pro toho, kdo chce dojíti spásy. Ne všichni trpí stejně, ale všichni lidé mají své větší a menší žaly, jež jsou jim zkouškami a duchovním tříbením. Teprve tehdy, když se zbavil člověk všech pozemských žádostí a když dospěl k úplné milosti boží, přestává nutnost těchto zkoušek a člověk znovuzrozený a osvícený je prost všeho u-

trpení a dochází věčné blaženosti, která sluje u křesťanů nebem.

29. Ten, jehož mysl je v klidu koncentrací a jenž ve všem vidí jednotnost, spatřuje také božské Já ve všech bytostech a každou bytost v Bohu.[23])

[23]) K tomuto stavu nelze dospěti dříve, než dokud si člověk nepodrobil veškeré svoje smysly a hmotné tužby a dokud nesplynul s Bohem. Záblesky podobného stavu mají mnozí mystikové již na své cestě, ale pravý tento stav je nedosažitelný jinak, než s podmínkami shora vytčenými. Proto si nelze o tomto božském nazírání učiniti představu. Je to mysterium, jako vše božské. Vůbec nelze ani dosti upozorňovati, že je marné ztrácení času a energie u toho, kdo chce hloubati svým zevním rozumem o božských věcech a nebo o Jeho vlastnostech a silách. Bůh je veliké tajemství, proto se také v křesťanských spisech nazývá „Skrytým Bohem". Toto Jeho tajemství je odhalitelno člověku, ale teprve tehdy, když přestal býti člověkem — takovým, jak se nám jeví všeobecně na zemi. Kdo tedy o těchto věcech hloubá, neškodí mu to sice, ale lépe by učinil, kdyby jako prosté a nevinné dítě, které je vedeno jen láskou a slepou důvěrou, se počal ubírati přímo ke zdroji veškeré pravdy a všeho poznání, totiž ke svému Tvůrci, cestami, jež jsou naznačeny v této knize a mnohých jiných. Pak poznenáhlu se mu počne odhalovati jedno boží tajemství po druhém a když bude oslněn již počátečními úspěchy a bude se v duši varovati, že poznal to, co jiní lidé neznají, tu nechť jen pokorně skloní hlavu a řekne si: „Ač je to, co jsem obdržel, jenom nepatrný zlomek božího světla, přece nejsem hoden ani toho!"

„Zevní rozum může míti jen jednu představu po druhé, ale když se posadí na místo rozumu Bůh, může vyvolati zároveň celou náplň představ a sice v jediném okamžiku a v jednom člověku. Vše, co dovedeš dobrého, vytvoří se a stojí tu připraveno

— vše zároveň v jednom okamžiku a v jediném pohledu. Zevní rozum by toho nesvedl — je to tedy zřejmě dílem božím, neboť Bůh v sobě má všechny představy." - (Eckhart.) Takovým způsobem snaží se tento veliký mystik vysvětliti, či spíše přiblížiti pochopení ono veliké tajemství, když znovuzrozený člověk vidí ve všem Boha a vše v Bohu. Při tom je také důležito, že mystik v tomto stavu poznává zároveň jednotnost Boha svého (vnitřní, veliké Já) a Boha zevního, kterýž je Kristus.

30. Kdo všude vidí Mne a kdo vše ve Mně vidí, toho neopustím a on také není pro mne ztracen.[24])

[24]) „A já slávu, kterou Jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jedno jsme. — Já v nich a ty ve mně, aby dokonáno bylo v jedno a aby poznal svět, že jsi ty mne poslal a že jsi je miloval, jakož jsi mne miloval." (Jan, XVII., 22.—23.)

Poslední verš naznačuje, že Bůh poznal žáka mystiky, právě tak jako poznal mystik Boha. Tím je spojení dokonáno. Čtenář nechť tu také srovná předcházející citáty z výroků Rama Krišny, který také viděl na př. ve všech ženách svoji Nebeskou Matku, bohyni Kali.

31. Kdokoli, spoléhaje se na duchovní jednotnost, klaní se Mi, jenž jsem ve všech bytostech, ten je moudrým joginem a ať žije v jakýchkoliv podmínkách, je ve Mně přítomen.[25])

[25]) Zde je důležitá poučka, které by si měli všimnouti všichni ti okultisté, kteří vidí ve své fantasii tak zv. Mistry, říkají theosofové Mahatmy, jako bytosti vznešeného vzezření, jako nadlidi, jako tvory nadpozemské, kteří nemají vlastně s lidmi již nic společného a již, vládnouce magickými silami, nezabývají se ničím jiným, než svými duchovními pracemi. Tím nechci říci, že by takových bytostí nebylo, ale chybou je, obraceti se k nim, místo přímo k

Bohu a spoléhati na jejich pomoc, místo na pomoc boží, neboť i tito Mistři, jak jsem vysvětlil ve svých podrobných článcích v časopise „Psyche" (Edice Psyche, Vinohrady, Šumavská 7.) v ročníku I., (články o Rosikruciánech), jsou podrobeni vůli boží a jsou jen sluhy Nejvyšší Moci. Zasvěcenci se mohou objeviti v nejrůznějších stavech a pomínkách životních. Velcí Mistři mohou dosáhnouti své dokonalosti na zemi za všech životních okolností, čehož nejdrastičtějším důkazem je Rama Krišna, který byl praobyčejným chrámovým sluhou, který neuměl ani čísti ani psáti a jen po paměti znal svatá písma brahmínská. To jsou pak praví vůdcové duchovní pro pozemšťany, neboť s těmi se lze stýkati tělesně a netřeba tu nijakých zvláštních schopností, jako jasnovidnosti a pod., abychom s nimi mohli vstoupiti do spojení. Ale žák se nikdy nesmí spoléhati ani na takového tělesně žijícího mistra nebo vůdce, nýbrž jenom na Boha. Když by činil vše co nejlépe a spoléhal při tom na přispění svého vůdce, byl by zklamán, neboť Bůh je ve všech věcech první podporou a v cestě mystické zvláště. Tím více nechť tak činí všichni ti, kteří konají mystická cvičení nemajíce vůdce, jako většina těch, kteří hledají nyní spásu prostřednictvím knih a styky s jinými žáky.

32. Kdokoliv, mezi joginy, ó Ardžuno, poznává všude stejnou radost i bolest, měře ji svým vlastním já, ten zasluhuje, aby byl zván člověkem nejvýtečnějším.[26])

[26]) „Nebo jsem lačněl a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijímali jste mne. — A odpovídaje král, di jim: „Cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých těchto nejmenších, mně jste učinili." (Mat. XXV., 35.—40.) Slovy „stejnou radost i bolest" je naznačeno, že člověk má spolucítit se svými bližními, poněvadž nejvyšší Duch je obsažen ve všech bytostech. Tak vidíme i zde potvrzení nauky křesťanské, která vznikla v jiné době a v jiné zemi a přece jen souhlasí s tím, co vyřkl

Kristus. Totéž je ovšem naznačeno i slovy: „Nečiň jinému, co nechceš, aby tobě nebylo učiněno."

Ardžuna pravil:

33. Ó Madhubijce, jogu, kterou prohlašuješ jako klid, nevidím takovou, poněvadž mysl nedovede býti v klidu.

34. Mysl je vskutku neklidná, ó Krišno, je bouřlivá, divá a silná a podmaniti si ji je podle domněnky právě tak obtížné, jako spoutání vichřice.[27])

[27]) Mysl je bouřlivá, protože ničí mír. Je divá, poněvadž její činnost je beze všeho řádu a je silná, protože ji lze poutati jen obtížně. Ardžuna patrně uvažoval o slovech Krišnových a přesvědčil se o těchto vlastnostech mysli. Proto mu není jogická cesta dosti jasnou.

Svatý Pán pravil:

35. Zajisté, ó muži, mocných paží, je mysl neklidná a obtížně lze ji spoutati. Ale, ó synu Kuntin, dlouhým cvičením a potlačením žádostí lze ji podrobiti.[28])

[28]) Každý, kdo zkusil koncentrační cvičení, přesvědčil se o předešlých slovech. Mysl je velmi vrtkavá a připoutati ji na delší dobu k jednomu předmětu je velmi nesnadné. Ale je to možné, když se v tom denně cvičíme. Je však nutno konat tato cvičení denně, poněvadž je nebezpečí, že když i jen jednou vynecháme, můžeme upadnouti vrozenou lidskou leností po druhé a po třetí a pak vždy častěji, až konečně zanecháme mystických cvičení vůbec, což je mnohdy spojeno s těžkými tresty. Cesta mystická je smlouva s Bohem. Kdo ji nastoupil, slíbil Bohu, že k Němu neochvějně půjde, ale že se vzdává věcí pozemských, třeba že v nich pro tu chvíli ještě tonul. Bůh tuto smlouvu přijme a nikdy ji nezruší, ale člo-

věk ji někdy porušuje a někdy i zcela by ji zmařil, kdyby mohl. To je však nemožné, poněvadž ten, kdo jen jednou počal, musí se k této cestě vždycky zase vrátit v příštím vtělení, jak uvidíme z následujícího textu. Neradím však nikomu, aby přerušoval cvičení mystická, když k tomu nemá jiného důvodu, než snad lenivost, poněvadž by mohl býti stižen těžkými tresty za svoji lehkovážnost. Mystika není pokusným zvířátkem a nesmí sloužiti k nějakému přesvědčování skeptiků nebo k ukojení zvědavosti. To ponechme spiritismu nebo jiným okultním směrům, které nestojí tak vysoko, jako cesta mystická, která je cestou královskou a která je královnou mezi naukami okultními. Lidská zvědavost dovede ovšem profanovati vše a vrhla by se i na mystiku, ale před tím každého varuji!

Kdo se cvičí denně, dosáhne dříve nebo později onoho vnitřního myšlenkového klidu, který sluje tichem a jež jednou dosažen, se stále vrací. Nelze ovšem přesně určiti pro každého dobu, kdy se tak stane, protože se to řídí jednak individuelním nadáním, okolím, usilovnou vůlí a mnohými jinými okolnostmi. Někteří toho dosáhli po několika dnech, jiní za několik měsíců a opět jiní až za rok nebo dva. Hlavní podmínkou úspěchu je odpoutání od všech světských zájmů. Kdo je naplněn tou či onou žádostí, tomu se vtírají s ohromnou silou myšlenky na žádaný předmět do koncentračních cvičení, tak že takový člověk vidí pak vnitřním zrakem předmět své touhy právě tehdy, když je mu nevítán, totiž v době cvičení. Proto nemá v mystice výsledků člověk, který se na př. zamiloval, který touží po hmotném zisku nebo po světských zábavách — vůbec nikdo, kdo svojí touhou visí na něčem hmotném nebo kdo je ovládán kteroukoliv vášní. V takové době, totiž pokud se vášeň nebo touha nevybouřily — nemůžeme-li jich přemoci, nezačínejme mystické cesty. To se ostatně stává velmi zřídka, poněvadž v dobách těch málokdo má zájem také o věci duchovní vůbec a mystika je těchto zájmů vrcholem.

36. Logické koncentrace dosáhne obtížně ten, jehož srdce není ovládnuto, ale ten, kdo svoje srdce ovládá, dosáhne ji vhodnými prostředky.[29])

[29]) „Největší a jedinou překážkou jest, že nejsme sproštěni vášní a žádostí a že se nenamáháme nastoupiti dokonalou cestu svatých." (Tomáš Kempenský.) — „Počátek všech zlých pokušení je nestálost mysli a malá důvěra v Boha." (Tvž.) Vhodnými prostředky k onomu ovládnutí mysli jsou víra v Boha a modlitba, jakož i čtení mystických spisů. Kdo tak činí, udržuje svoji duši i svoje srdce jaksi v neustálé duchovní harmonii a ve vhodné náladě pro mystiku. To poznali všichni, kdo konají mystická cvičení sami na sobě. Všichni souhlasně tvrdí, že jakmile se stávají slabými, sáhnou po některé dobré mystické knize a již po přečtení několika stránek vrací se jim dobrá nálada a síla k dalšímu zápasu. A nejen to. Všichni se také přesvědčili, že i mystické stavy, které již prožili — nebo i docela nové a dosud jim neznámé, vznikají při četbě takových spisů. Totéž se děje i při hovoru s jinými mystiky o náboženských nebo svatých předmětech. Tím je podán důkaz, že vše je dílem lidské nálady a že je naší první povinností tuto náladu udržovati a vraceti se k ní všemi prostředky. Nejhůře je časem na tom ten, kdo je osamocen a kdo se nemůže stýkati s jinými, stejně smýšlejícími. Vím to z vlastní zkušenosti, kdy řadu let byl jsem v Praze sám na cestě mystické, kdy všichni ostatní moji přátelé odešli z tohoto města jinam. Tu byla nejtěžší perioda zápasu. Těm, kdo by se ocitli v podobných nesnázích, radím, aby navázali alespoň styk písemný se stejně smýšlejícím mystikem. Příležitost k tomu poskytne zaříšté buď nakladatelství Zmatlíka a Paličky nebo vydavatelství jediného našeho mystického časopisu „Psyche", Vinohrady, Šumavská 7.

Ardžuna pravil:

37. Jakého konce, ó Krišno, dosáhne ten,

který přijde sice s vírou, ale jehož mysl je vrtkavá a kdo neměl úspěchů v jogu?[30])

[30]) Koncem míní se stav po smrti. V této otázce je obsaženo mnoho, co musí zajímati každého žáka v mystice, neboť ne všichni dojdou cíle v jediném vtělení.

38. Bude zbaven obého dobrodiní a rozplyne se jako oblak bez veškeré podpory, ó ty, jehož paže jsou tak mocné, když na cestě k Duchu byl nejistý a nezkušený?[31])

[31]) „Oboje dobrodiní znamená jednak dobro, vznikající z činů a jednak z duchovního vědění, kterého lze nabýti jogickou cestou. Rozplynutí jako mrak znamená zničení duchovní individuality, jako se děje na př. s astrálním tělem, které se skutečně jako oblaka na konec rozplyne ve své elementy.

39. To jest mojí pochybností, ó Krišno, kterou můžeš odstraniti beze zbytku. Není jistě jiného odstranitele takové nejistoty pochyb nad Tebe.

Svatý Pán pravil:

40. Ó synu Prithy, ani zde ani tam nedojde zkázy, a nikdy, synu můj, nebude postižen zlým koncem ten, kdo jednal poctivě.[32])

[32]) Kdo se poctivě snažil i kdyby to bylo v nejmenší míře, dosáhnouti duchovního vývoje, není nikdy postižen individuelní smrtí. Kristus pravil: „Já jsem cesta a pravda a ž i v o t." A na jiném místě řekl: „Já jsem dveře!" Nikdo nemá ponětí, jaká ohromná významnost spočívá v těchto několika Jeho slovech. Kdo kráčí za Kristem, ale ne tak, jako to vykládá církev ústy svých nevědomých vykladačů, nýbrž doslovně tak, jakou cestou šel On, ten dochází pravdy a také života, totiž věčného života duchovního. Že máme Krista následovati jiným způsobem než podle zevního rozumu a než jen čistým životem, je zřejmo z toho, že se nazval „dveřmi". Kdo prošel Kristem, rozumí tomu, kdo neprošel, je mu to tajemstvím. Ale kdo klepá, tomu se právě tyto „dveře" otevrou. Že se tímto klepáním rozumí neustálé vracení se myšlenek k niternému Já, vysvětlil jsem již mnohokráte. Kromě toho má toto k l e p á n í ještě j i n ý v ý z n a m.

Kdo tedy nastoupil poctivě mystickou nebo jogickou cestu, není postižen záhubou ani zde ani ve světě druhém, neboť jeho cesta musí býti dříve či později dokonána. Kdo tedy začal, může býti jist, že také ukončí, třeba že to trvalo tisíce let. Co se dále s takovým člověkem děje, pověděno ve verši následujícím.

41. Ten, kdo odpadl od jogy, když odešel pak do světa spravedlivých a když tam prožil nesčetných let, narodí se znovu v rodině lidí čistých a zámožných,

42. nebo i v rodině lidí moudrých a jogu oddaných. Ale na této zemi je obtížnější dosáhnouti zrození takového.[33])

[33]) Kdo tedy přestal konati mystických cvičení a kdo se jím zpronevěřil, odejde po smrti do sféry lidí spravedlivých a blažených, kterou theosofové nazvali devachanem, to jest místem, kde sídlí devové nebo polobozi. To jest onen „ráj", který slíbil Kristus lotru na kříži. Ale tento pojem ráje nesmí býti ztotožňován s pojmem nebes, což znamená v mystickém smyslu sídlo těch, kteří dosáhli úplného spojení s Bohem. Tam přebývá duše lidská po dlouhou řadu let. Podle tvrzení H. P. Blavacké a A. P. Sinnetta trvá tato doba průměrně 1800 let, ale není to nijak zaručeno. To by byla tedy doba, která leží obvykle mezi dvěma vtěleními, ale jen u člověka, který měl jisté duchovní snahy. U lidí ostatních a také u duševních mrzáků a u dětí je tato doba poměrně velmi krátká. Někteří takoví lidé se bezpochyby vtělují již po několika měsících. Vše to jsou ovšem dohady,

neboť bližších zkušeností o těchto věcech dosud není. Kdo však získal jisté duchovní síly svými snahami a hlavně ten, kdo nastoupil mystickou cestu, může se také vtěliti velmi rychle, vzdav se blaženosti v „ráji" jako zásluhy za vykonané dobro. Ze všeho toho je viděti, že tyto věci musí býti lidem dosud neproniknutelně zastřeny. Ze slov Krišnových je však jisto jen jedno — že totiž mystik není nikdy zavržen, i když se mu podařilo jen málo dosáhnouti. A to je právě důležité a mělo by to být každému pobídkou. Takový člověk se pak zrodí v rodině lidí čistých a zámožných. To znamená, že jeho okolí bude takové, aby měl pokud možno nejméně překážek ke svému dalšímu duchovnímu vývoji, protože u lidí špatných by zbytečně trpěl, tím, co by kolem sebe viděl a u lidí chudých, kteří by zápasili s bídou by měl také překážky v podobě boje o chléb vezdejší. Každý mystik musí totiž v jednom pokročilém období svého vývoje býti zcela neodvislým. Musí býti zproštěn všech starostí o život vezdejší, tak aby se mohl věnovati úplně a bez výhrady svým náboženským cvičením. K tomu cíli byly také zřizovány kláštery — u nás jako na Východě — ale u nás se tyto instituce jak známo zvrhly úplně, neboť ti, kteří je obývají, nemají většinou ani tušení o jejich pravém účelu.

Některému duchu takového člověka se podaří i vtěliti se v rodině joginů nebo lidí svatých, ale o tom praví Krišna, že je to obtížně dosažitelno. Vše záleží bezpochyby na duchovní síle, jakou si člověk v předešlém životě nastřádal svými snahami. Jisto je dále, že se svým vývojem pak pokračuje právě tam, kde přestal v předešlém životě. Na počátku jde jeho mystický vývin velmi rychle vpřed, poněvadž prožívá jenom to, co již dosáhl ve vtělení předešlém. Jakmile má ony mystické stavy za sebou (vše se musí v novém těle zase opakovati, protože vše to souvisí nejen s duchem ale i s tělem astrálním, které se nově buduje a také s tělem hmotným, jehož každá buňka musí býti prostoupena silou vnitřního

člověka nebo vnitřního Já) jde již jeho další postup tempem mnohem volnějším, poněvadž dosahuje stupňů, jichž dříve neměl. Tak jeho zasvěcení pokračuje podle téhož plánu, jako na př. studie na školách, s přestávkou prázdnin a odpočinku, které zde představuje pobyt v devachanu. Skutečně lze pozorovati, že život ve světě neviditelném je obrazem světa viditelného, vlastně naopak — náš život hmotný, naše státnické zřízení, naše zákony a předpisy i odměny a tresty jsou jenom slabým odrazem onoho velikého a pravidelného života nad námi, který neznáme a jehož jsme přece jen účastni. Kdo by o tom přemýšlel, dojde pak velmi snadno ke správné představě, které státnické zřízení je správné a které zákony jsou na místě. Stejně se to má i s fysikálními silami, jako elektřinou, magnetismem, přitažlivostí, přilnavostí a všemi jinými — jsou to jen jaksi opisy sil duchovních v nižších a hrubších oktávách.

Komu se podaří vtěliti se v rodině světců, ten je ovšem již jaksi předurčen milostí boží, aby se stal v tomto novém životě rovněž světcem. Ale podle slov Krišnových je takové zrození obtížně dosažitelné — a je-li tak v Indii, tu jistě je mnohem obtížnější na Západě.

43. Tam se zase setká s věděním, které měl v dřívějším těle a s tímto tělem se snaží nanovo dosáhnouti dokonalosti, ó synu Kuru.[34])

[34]) Kdo se znovuzrodí z lidských rodičů, když v některém předešlém vtělení, obvykle posledním, získal některé vědomosti okultní a zvláště mystické, seznámí se s nimi obvykle již ve svém mládí. Přijme tyto nauky jako něco samozřejmého a nikdy se jim neopírá. To budiž vodítkem při posuzování lidí s nimiž se stýkáme a kteří před našima očima počínají poznávati okultní školení. Podle toho, jak je přijímají, lze velmi snadno rozeznati jaký učinili v tomto směru pokrok již dříve. Všichni ti, kteří na př. chtějí vše najednou zvěděti, kteří se snaží zevním rozumem pochopiti nejhlubších tajemství, kteří pochybují a

kteří se konečně opírají těmto naukám, jsou na počátku svého duchovního vývoje. Ti pak, kteří zřejmě proti těmto směrům bojují, vězí ještě hluboko ve hmotě — jejich doba dosud nenastala. S tohoto stanoviska posuzujeme, ale neodsuzujeme, protože oni nevědí, co činí. Dokud v sobě člověk neprobudil náboženského citu, nemůže býti ani pravým okultistou, nadtož mystikem. Jsou okultisté, kteří nevěří na př. v reinkarnaci a jsou i takoví, kteří nevěří ani v Boha — to je ovšem smutný záliv, do kterého se uchýlili a záliv velmi nebezpečný, poněvadž takový duševní postoj přinese jistě tresty velmi těžké. S duchovním poznáním jakéhokoliv stupně je totiž vždycky spojen jistý stupeň povinností a zodpovědnosti. Kdo tedy poznal, že existuje neviditelný svět, a popírá ještě Boha, je falešným učitelem i když jeho okruh je zcela nepatrný a lež v těchto oblastech se tresce velmi přísně.

44. Poněvadž vlivem oněch minulých cvičení pracuje dále i proti své vůli a třeba že se jen o mystickou koncentraci zajímal, dosáhne přece mnohem více, než co slibují vedické rituály.[35])

[35]) Takový člověk je hnán dopředu duchovním zákonem, tak že i proti své vůli musí často pokračovati v díle započatém. Viděl jsem za své praxe i to. Byli lidé, kteří se bránili jakémukoliv okultnímu školení, ze strachu, že by to pro ně bylo nebezpečné, ale přes to musili jíti dále a konečně zakotviti pevně v přístavu mystiky. Mystikou se právě dosáhne mnohem více než co slibuje kterákoliv náboženská soustava těm, kteří se řídí jejími předpisy. Kdo by na př. porovnal naše křesťanské rituály (ve svátostech, návštěvy chrámů a pod.) s předpisy jiných náboženství, dojde ke stejnému výsledku. Kdo nastoupil vnitřní cestu mystickou, nabude tisíckráte více zásluhy než kdyby konal pilně vše to, co předpisuje na př. katolická církev svým věřícím, a když by vše

to vykonával a míjel mystická cvičení, nedosáhne nikdy pravé spásy, poněvadž nevstoupil „dveřmi", kterými je Kristus. Zevní obřady se nemohou svým duchovním účinkem vyrovnati duchovní cestě, ale přece jen nezasluhují zavržení. Pro jisté lidi mají cenu.

Slova „i proti své vůli", znamenají, že člověk může býti nucen vyšší mocí k mystické cestě, jestliže zevní jeho rozum se tomu třeba protivil. Člověk je ovládán vnitřním Já aniž o tom měl tušení. Domnívá se, že mnohé myšlenky jsou jeho a zatím jsou mu inspirovány a vnukány z vyšších středisk jeho nitra. Je známo, že lidé podléhají myšlenkám, které přijali z prostoru, oblastí mentálních, kde se pohybuje na miliony myšlenek jako vlny bezdrátové telegrafie, která ostatně není nic jiného než hmotným napodobením onoho neviditelného světa myšlenek, který bez našeho vědomí kolem nás od věků do věků víří a který na nás všemožnými vlivy působí. Mnoho lidí po celý svůj život má sotva několik původních, totiž svých myšlenek. Většinu toho co si lidé zdánlivě samostatně myslí, přijímá odjinud, od blízkých i vzdálených lidí, jejich myšlenkové proudy a víry naplňují naše okolí a dorážejí na naše mozkové buňky, které jsou jako přijímací stanice radia. Také mnoho bytostí neviditelných, dobrých i zlých, vysílá svoje myšlenky na lidi a mnozí z nás přijímají i tyto vlivy. Proto učily všechny školy okultní od pradávných věků, abychom každý ovládal svoje myšlenky, a aby se tak vyhnul vlivům cizím, zejména zlým.

Je v nás však jedno středisko, kterého nelze ovládnouti — je to božské Já, které je všemohoucí a které vysílá svoje inspirace způsobem tak mocným a zase tak jemným, že se jim nikdo neubrání. Kdyby nebylo těchto božských inspirací, byli by lidé jako zvířata, beze všeho citu pro dobro a krásu (krása je totiž dobrem ve světě hmotných tvarů, jak učil již velký řecký zasvěcenec Platon), mravnost, zbožnost atd. Tyto inspirace má občas každý člověk

— jeden více jeden méně a těm právě musí podlehnouti i proti své vůli, když božství chce, aby se ubíral cestou mystickou.

Je-li někdo pouze zvědav na cestu koncentrační nebo jogu, není tím řečeno, že by došel k výsledkům v posledním verši uvedeným, ale ten, kdo na př. zanechá veškerých svých povinností, jenom proto, aby pokud možno zvěděl vše o mystice, je výše, než ten, kdo koná vše hmotné podle povinností svých. Není to sice pravá cesta, ale takový člověk jednou jistě na ni vstoupí. Je-li tomu tak i u začátečníka, jak vysoko nad ostatními stojí pak ten, kdo skutečně cestu nastoupil, třeba, že se mu to napoprvé nepodařilo dokonale? Každé mystické cvičení, ba každá kniha o mystice ať indické, ať naší, kýmkoliv s dostatečným zájmem a bez posměchu nebo rouhání přečtená, je užitkem pro věky. Každá taková četba nese věčně svoje ovoce, třeba se neobjevilo ihned. Vše, co pochází z Boha, vede zase k Bohu a tím do věčnosti, ať je to nauka nebo obřad, kniha, či živé slovo, nebo čin. Proto by měl každý, kdo je přesvědčen o okultních a mystických pravdách, zejména tehdy, když se ocitá v davech lidí nebo ve veřejných místnostech (posledněiší jsou zvláště naplněny špatnými myšlenkovými útvary) vysílati myšlenky a představy o mystice a náboženských věcech. Takovým způsobem se nejlépe šíří duchovní nauka. Čiňte tak i v divadlech a biografech v meziaktí! Nemáte ani tušení, jaké dobro tím vykonáte pro své bližní i pro sebe!

45. Moudrý, který se snaží mocně a jenž se zbavil hříchů, a jenž nabyl dokonalostí vlivem úsilí, která vynaložil ve mnohých vtěleních, přichází pak k nejvyššímu cíli.[36])

[36]) Souhrn úsilí věnovaného přiblížení se k Bohu, vede konečně nezbytně k nirvaně, nebo spáse. Proto ani jediná myšlenka, věnovaná duchovnímu pokroku, není ztracená. To by měli míti na mysli všichni, kteří zdánlivě nepokračují. Pokrok se děje stále, třeba člověk toho nepozoroval.

46. Člověk, který provádí mystickou koncentraci, stojí nad asketou a také nad člověkem, jenž se věnoval vědě, ba je výše i nad tím, kdo koná dobré skutky. To potvrzuji. Proto, ó Ardžuno, buď joginem.[37])

[37]) Zde potvrzuje božství, totiž Krišna, věc nemálo důležitou. Všichni lidé jsou ve svém pokroku a ve svých snahách na různých stupních, ale nejvýše stojí ti, kdo provádějí mystická cvičení, poněvadž jsou na přímé cestě k Bohu. Tím se rozumí, že musili nastoupiti tuto cestu z lásky k Bohu a jen pro Boha a ne snad z nějaké zvědavosti nebo jenom proto, aby se přesvědčili, zdali ti, kdo káží duchovní nauky, mluví pravdu! Je to sice neuvěřitelné, ale znám případy, kdy došlo k takovým výstřelkům lidského zmatení. Mystika je pro člověka branou do věčnosti a je věcí nejvážnější na světě. Kdo by ji chtěl použíti k něčemu jinému, nejen že nedojde cíle, ale zklamán trpce, nejde zaslouženému trestu. — Z předcházejícího je vidno, co v očích Boha má větší cenu, zda dobré skutky, sebetrýznění, a odpírání, a učenost nebo prostá mysl, která sama sebe obětuje v soustřeďování se na božství.

47. Ze všech těch, kteří provádějí koncentraci, ten, který se mi klaní srdcem, jež vstoupilo do mne a kdo je naplněn vírou, jest nejvyšší v jogu. To potvrzuji.[38])

[38]) Srdce, jež vstoupilo do Mne, znamená, že celá vnitřní podstata člověka musí se rozplynouti ve vědomí vnitřního božství. Člověk má dvě srdce, jedno je hmotné a druhé duchovní. Toto duchovní srdce je uprostřed prsou a jeví se mystikovi, který dobyl vnitřního zraku, jako rubínově zářící srdce s plamenem jako křišťál čistým a zářícím tenounkými paprsky do okruhu asi dvacítipěti centimetrů. V tomto duchovním srdci sídlí Duch Svatý, kterého každý nosíme ve svých ňadrech. Ale nejen to, srdce duchov-

ní také zahřívá zvláštním teplem, které mystik cítí. Ono teplo se podobá přibližně pocitu, jako by nám na obnažená prsa na ono střední místo svítilo slunce. Duchovní srdce je také zobrazeno v krásném, ale bohužel nepřístupném díle: „Tajné figury Rosikruciánů ze XVI. a XVII. století, které vyšlo před časem v novotisku u Barsdorfa v Berlíně. Každý mystik musí v sobě toto duchovní srdce rozžehnouti. Obrazy Krista a Panny Marie s duchovním hořícím srdcem na prsou nejsou tedy výplodem nějaké fantasie, nýbrž skutečným faktem, který v mystice dochází svého potvrzení. Také ono srdce hořící, jež je symbolem pozemské lásky, je tohoto mystického původu. —

Tak jako je mnoho lidí různých typů, tak také nejsou všichni mystikové nebo joginové stejní. Jedni mají víru velikou a oddávají se svému rozjímání a svým koncentračním cvičením s ohromnou silou a vytrvalostí, jiní to činí na stupních nižších a opět jiní jsou ve všem tom vlažní, poněvadž se nedovedli zbaviti starostí o pozemské blaho ani na tu chvíli, kdy se věnují duchovnu. Podle toho jsou však také výsledky. Postup a pokrok mystika je v přímém poměru s jeho vírou a úsilím a pokorou a láskou k Bohu. Ten stojí pak nejvýše, kdo pracuje pilně, vytrvale a kdo má plnou víru, která je této duchovní práce pokladem.

Sláva Nejvyššímu, kterému se klaní všichni zbožní a jenž prohlásil, že koncentrace na Něj jest nejvyšší jogou, prováděnou s vírou.

Kapitola VII.

Dosažení duchovního poznání silou božské lásky.

Touto kapitolou se začíná vlastní a nejkrásnější část celé Bhagavad-Gity. Je v ní, jako i v následujících pěti kapitolách vylíčena Krišnova

a zároveň nejlepší způsob královského umění nebo mystiky, čili jako Indové říkají „Radža Jogy". Předcházející kapitola pojednává o duchovním zrození a jak je lze dosáhnouti. Poněvadž to znamená dosažení Boha a protože je Bůh láska, lze dosáhnouti onoho duchovního znovuzrození silou božské lásky. V tomto oddílu jsou uloženy nejvznešenější myšlenky o Bohu, jakož i o Jeho poměru ke světu i člověku. „Čím více kdo o Bohu ví, tím pevněji v Bohu stojí a tím je také více u Boha a v Jeho říši", napsal Paracelsus. Čím lepší máme představu o Bohu, pokud to lze pozemskému člověku, tím snadněji se mu odevzdáváme, tím silnější je naše víra a tím také schopnost k nejvyšší cestě. Pamatuji se velmi dobře, jak ubohé byly moje představy o Bohu, když jsem učinil asi v šestnáctém roce svého života první kroky na cestě k poznání spiritismem! To, co nám podává bible a evangelium, jsou jistě věci krásné a hluboké, ale jsou nám vykládány způsobem tak nedokonalým a zkomoleným, že to nijak nepostačuje pro člověka přemýšlejícího. Proto také nynější úpadek našeho náboženství katolického. Záleží totiž na tom nesmírně, jakou představu kdo má o Nejvyšším Duchu, neboť podle toho se řídí celý jeho vnitřní vývoj, na němž jedině záleží a nikoliv na učenosti nebo světské chytrosti. Oboje poslednější slouží jen hmotnému světu a neslouží duchovnu a věčnosti, o kterou jedině běží, neboť co je celý svět se všemi ohromnými prostorami a hvězdami, když

vše to musí jednou propadnouti zkáze, kdežto duch lidský je věčný a přetrvá veškeré stvoření hmotné? Kdo má tedy jasnější a správnější představy o Bohu, ten se mu přiblížil a neupadne tak snadno do klamných bludišť filosofických nebo náboženského blouznění a také jeho duchovní podpora se tím podstatně zvětší, tak že mnohem lépe ponese i kříž života. Pravá představa o Bohu je podkladem celého života. Duchovní svět je onou tajnou silou celé mechaniky lidských pohnutek a to, co zde vidíme hmotným okem jest pouhým odleskem pravdy a stínem, který vrhá ruka Všemohoucího na vesmír, jenž je Jeho zrcadlem. Třeba že veškeré lidské tušení a všechen lidský um a důmysl a zevní rozum nemohly nikdy pochopiti Jeho slávy, ba ani ne jediného jejího paprsku, přece jen jisté světélko pravdy o Bohu je nám dáno a ten, kdo se tohoto světélka chopí a neodvrací od něho očí, nikdy nezabloudí.

V tomto oddílu Bhagavad-Gity jsou slovy Krišnovými popsány takové boží vlastnosti, v obrazech tak pestrých, živých a nejvýš přiléhavých, že celá náboženská literatura světová, jakýchkoliv směrů se k nim nemůže porovnati. V tomto ohledu je Bhagavad-Gita knihou jedinečnou, ač máme mnoho spisů božského zjevení.

Poněvadž vlastnosti boží jsou nepomyslitelné, lze je podávati člověku jenom v symbolech. Ale tyto symboly se mění a měnily podle doby a národů a podle těch, kdo je tlumočili z vnitřního světla ostatním bližním. Každý adept přibarvuje poněkud svojí individualitou to, co spatřoval z božství, ale všechna zjevení se přece jen shodují ve hlavních rysech, jestliže dobře chápeme symboliku, které v nich bylo použito. Chápání symbolů není však u každého stejné. Jeden vidí vnitřním okem jasněji a jiný temněji. Kromě toho každý symbol má několik významů. Nejméně tři: na úrovni hmotné, na úrovni astrální a konečně nejvyšší význam na úrovni duchovní. Zde běží ovšem jen o svět duchovní, poněvadž hmotná pláň a astrální jsou tu vedlejší. Sluší také podotknouti, že sice nejbližší nám neviditelný svět, totiž astrál je velmi důležitý, ale že mu přikládají mnozí okultisté mnohem větší váhu, než má ve skutečnosti. Ba někteří šli tak daleko, že nevidí dále než do astrálu jako by nad tím nebyla spousta světů vyšších, duchovních.

Indický mudrc Sankaračarya dělí všechny uctivatele Boha na tři třídy:

1. Ty, kteří mohou poznati pravdu přímo a sice pochopením slovních symbolů a kteří poznávají, že pravé Já jest totožné s Bohem. Tato třída zbožných nepotřebuje žádných jogických cvičení, neboť poznává pravdu tak, jako člověk, který se podívá na slunce a zví ihned, že je to slunce, dárce všeho světla a života.

2. Ty, kteří nemohou v sobě poznati pravdy, poněvadž neklid jejich povahy jim toho nedovoluje, aby v nich tak působilo duchovní světlo.

Vášeň a připoutanost ke světu jsou tu hlavními překážkami. Ale tito lidé dostávají přece jen světlo duchovní pravdy a sice vírou a mohou dosáhnouti svatosti a spásy koncentrací. Člověk takový slyší, že božství je absolutní a že je totožné s pravým jeho Já. Věří tomu, ale není to v něm uskutečněno. Je to právě tak, jako když někdo věří, že je chemie skutečnou a pravdivou vědou, ale při tom o praksi chemikově nemá ani zdání. K těmto lidem patří všichni ti, již jsou schopni pravé mystické cesty.

3. Ty, jejichž tělesné vášně jsou tak mocné, že se nemohou ani koncentrovati a vstoupiti prakticky na cestu. Ale při tom jsou to přece jen lidé Bohu oddaní a hledí láskou k Němu a láskou k bližnímu, jakož i dobrými skutky a konáním svých povinností, hledíce při tom odevzdati se do vůle boží, přiblížiti se alespoň nepatrně k Bohu. Je zřejmo, že k těmto lidem náleží veliká třída zbožných, kteří se spokojují se zevními náboženskými obřady a proto je mezi nimi ohromný počet lidí všech stupňů duchovního vývoje. Těm je věnována kapitola IX. této knihy, jakož i tři kapitoly následující. Kapitola VIII. je psána pro třídu druhou, kdežto tato, VII. kapitola, se týká třídy prvé.

Svatý Pán pravil:

1. Slyš teď, ó synu Prithy, jak mne dokonale poznáš, když budeš Mně svým srdcem oddán, když budeš prováděti jogu, spoléhaje na mne.[1])

[1]) Jak již jinde pravéno, musí se člověk spoléhati jedině na Boha. To platí zejména v mystice. Mnozí chybují hlavně v tom, že se spoléhají na vůdce, mají-li jakého anebo spoléhají na to, že počnou vykonávati cvičení mystická, teprve tehdy, až vůdce naleznou. To jsou však jenom výmluvy z duchovní slabosti, ze slabé vůle a víry. Krišna zde slibuje Ardžunovi nové poučení, spojené zároveň s praktickým poznáním. „Otec zajisté miluje Syna a ukazuje mu všecko, což sám činí a větší nad to ukáže Jemu skutky, abyste vy se divili." (Jan V., 20.) — „Nyní zajisté vidíme v zrcadle a skrze podobenství, ale tehdáž tváří v tvář. Nyní poznávám z částky, ale tehdy poznám, tak jakž i známostí obdařen budu. Nyní pak zůstává víra, naděje, láska, to tré, ale největší z nich jest láska." (I. Kor. XIII., 12.—13.)

2. Společně s tímto poznáním chci ti oznámiti toto vědění úplně, tak že nezbude nic, co bys ještě musil poznávati.[2])

[2]) Slova „společně s tímto poznáním" znamenají, že bude dána Ardžunovi nová tajemná, duchovní síla a nikoliv jenom poučení. Ve skutečnosti je taková síla obsažena v celé Bhagavad-Gitě, neboť je to spis, proniknutý světlem božím a kdo jej přečte s nepatrným třeba pochopením, učiní nevyhnutelně veliký duchovní pokrok, poněvadž uslyšel tajné pravdy a tím v sobě otevřel okno do věčnosti a do nebes. Tímto oknem bude pak jistě za nedlouho prouditi další světlo. Proto ne všichni lidé mohou čísti této svaté knihy. Jak se to děje a jak jsou při tom člověku činěny překážky, o tom jsem napsal zajímavé doklady ze skutečnosti, které jsem sám viděl. Čtenář je nalezne v mé knize o praktické mystice „Ohnivý keř". Málo je těch, kteří mají na stole Bhagavad-Gitu, a ještě méně je těch, kdo v ní často čítají. Každý může však býti ubezpečen, že v ní najde vždycky posilu a mnoho nového poučení, jakmile po ní zadychtí jeho srdce. Kdo pak po ní dychtí, ten je ve stavu milosti boží a proto má také usednouti a

nepřetržitě cvičiti koncentraci, pokud jen vydrží. Je to pravá a vhodná k tomu doba, která přinese vždy dobré výsledky.

3. Mezi tisíci lidmi je snad jeden, který má snahu po dokonalosti a mezi všemi, jež se takto snaží, je snad jediný, jenž Mne skutečně zná.[3])

[3]) Je mnoho povolaných, ale málo vyvolených. Ti, již vstoupili na cestu, jsou skutečně hodni, aby byli považováni za vrcholný výkvět lidstva, ač na to nesmí býti pyšni, poněvadž se tak stalo z milosti boží. Mezi všemi je jich však velmi pořídku, kteří opravdu Boha poznali, poněvadž toto poznání je tak vzácné, jako diamant nalezený na ulici. Ale jsou přece a to budiž všem pobídnutím.

A. Lasson v knize „Meister Eckhart" praví: „Mystika slibuje hlubší poznání, než obyčejné zevní náboženství, ba nejhlubší poznání možné, ale nemá úmyslu, uzavírati se do temných záhad před nezasvěcenými. Ve svatém písmu se nazývají nejdůležitější nauky zjevení „mysteriemi", z části proto, že jsou předneseny v podobenstvích a z části proto, že přesahují sílu obyčejného rozumu a že jsou přístupny lidské duši jen tehdy, když se jí dostalo božského zjevení." — Proto také ten, kdo obdržel jen malou část božského zjevení — což se stane právě na cestě mystické — rozumí těmto tajemstvím zcela jinak než jiní, ale nemůže toho druhým vysvětliti, poněvadž k tomu není výrazů v lidské řeči a protože druzí nemají onoho niterného citu, aby pochopili, i když se jim vše naznačuje symbolicky. Jinak to není vůbec možno druhým lidem sdělovati. — (O obtížnosti božského poznání srovnej: Jan, I. 18. a Mat. XI., 27.)

4. Země, voda, oheň, vzduch a akaša, jakož i manas, buddhi, ahamkara jest oněch osm, z nichž se skládá moje osmerá vezdejší podstata.[4])

[4]) Toto poučení se týká ovšem jenom hmotné podstaty boží (prakriti), totiž onoho aspektu, jak se Bůh

jeví v přírodě. Prvních pět jsou elementy přírodní, z nich země neznamená snad hmotnou zemi, nýbrž spíše božskou s i l u aneb onen princip, pomocí kterého je země stvořena. Tento element odpovídá jako všechny ostatní jednomu lidskému smyslu a sice čichu. Druhým je voda, která v sanskrtských spisech sluje apas. Odpovídá chuti. Třetím je oheň, jenž sluje tedžas nebo agni a odpovídá zraku (světlo). Dalším je vayu čili vzduch, jenž odpovídá hmatu a konečně je akaša, která je vlastně éterem a odpovídá zvuku.

Manas znamená všeobecně lidskou duši, vlastně spíše onen princip v člověku, který myslí a který má představy. Manas je spojeno jedním svým pólem s atrálním tělem a tím také s duší zvířecí nebo kamou a druhým pólem zase s vyšším principem, totiž s božskou nebo vyšší duší, která sluje buddhi a je sídlem úvah o dobru a zlu a také sídlem svědomí. Nad tím vším stojí atma, čili Duch svatý. Ahamkara konečně znamená onen klamný pocit osobnosti, který člověka nabádá, aby se domníval, že je oddělenou bytostí od Boha. Je to pocit jáství.

„Elementy jsou pouze vlastnosti jediného, pravého elementu (prakriti), který není ani mokrý, ani suchý, ani studený, ani horký. Je to činnost a práce vnitřních nebes (v člověku), která je pravým andělským životem ve stvoření lidském." (J. Böhme, Mysterium magnum.)

Krišna praví dále, že těchto osm principů skládá jeho osmerou vezdejší podstatu, t. j. podstatu nižší. Toto učení se shoduje naprosto také s kabbalou, podle které zevní vesmír má podobu boží a proto také člověk hmotný je stvořen k obrazu božímu a je mikrokosmem, čili světem malým u porovnání s makrokosmem čili vesmírem, jenž je světem velikým čili zodiakálním člověkem. (Viz také „Ohnivý keř".) Adonai tedy, čili Jehovah má stejně, jako Krišna praví o sobě, podobu lidskou, když se na něj díváme s pozemského hlediska, neboť celý vesmír, se všemi světy a prostorami je obrazem boha v l i d s k é p o s t a v ě.

5. To je však podřízené. Poznej Moji vyšší podstatu, která je poznávajícím a kterou je udržován vesmír, o ty, s monutnými pažemi.[5])

[5]) Tento nizší aspekt bozi je ovšem podřízený, ale přes to je třeba vedeti o něm, poněvadž má v praktické mystice svoji důležitost. (Viz „Ohnivý keř", příslušnou kapitolu o původu mantrických cvičení.) „Poznávající je to, co je duchovní ve vesmíru i v člověku a toto duchovní právě udržuje běh světa. To jest ona jediná síla, která se jeví v nesčíslných silách jiných a která kdyby přestala působiti i na pouhý zlomek vteřiny, způsobilo by to zřícení se celého vesmíru. V duchovním světě jsou právě ony jemné síly, které ovládají vše pozemské. Podle okultních zákonů ovládá vždycky jemnější síla sílu hrubší. Jinými slovy, vládnoucí síla ve vesmíru je Logos nebo Slovo — to Slovo, o kterém praví sv. Jan, že bylo na počátku u Boha a Bůh že byl Slovo. Toto Slovo je Kristus, nebo ona tajemná síla boží, která se vyjadřuje mystickým zvukem ve vesmíru. Tak zvaná hudba sfér Pythagorova, což je vlastně doslovný a nesprávný překlad, který má zníti hudba světokoulí (planet) je posledním výrazem tohoto božského Slova, které kdyby přestalo zníti, znamenalo by to konec světa. Mystik pozná tuto hudbu planet při svých cvičeních, neboť jak jsem již napsal v „Ohnivém keři" je každá samohláska představitelkou jedné planety.

6. Věz, že vše to, co bylo stvořeno, vyšlo z onoho pramene, z oněch dvou, neboť Já jsem celého vesmíru původ i konec.[6])

[6]) „Z oněch dvou" znamená z vyšší i nižší podstaty boží. Bůh je alfou i omegou všeho stvoření. V těchto dvou písmenách je symbolisována dvojí moc božství: počátek i konec. Ale právě proto je to ono Slovo, které se ozývá i v naší řeči, totiž z jejích elementů — písmen. Proto jsou písmeny a jejich cvičení tak velikou mocí — je v nich obsažena prasíla božská.

7. Ó ty, jenž jsi podmanil bohatství (světské), věz, že není nic nade Mne, že vesmír držím na nitce, jako jsou drahokamy navléknuty na šňůrce.[7])

[7]) „Dívej se na jednotlivosti jak vyplývají ze Mne z nejvyššího dobra a proto musí býti také vše vedeno zase ke Mně jako ke svému původu. (Tomáš Kempenský.) Šňůra s drahokamy nebo perlami je neviditelná, ale přece jen je drží pohromadě. Tak je i s božstvím, kterého sice nevidíme, ale které přes to drží vše stávající svojí silou a moudrostí. Tato božská moc je právě tresti božího tajemství.

8. Ó synu Kuntin, já jsem osvěžující chutí vody, září slunce i měsíce, svatým slovem ve všech Vedách, zvukem v prostoru a lidskosti v lidech.[8])

[8]) Tímto veršem se počíná řada symbolů, do nichž se halí božství. Svatým slovem ve Vedách jest míněno Om, které je jménem a znakem božím a jež cvičí všichni indičtí joginové.

9. Jsem posvátnou vůní země a skvělostí ohně, jsem životem ve všech bytostech a silou koncentrační u těch, jež se svou myslí soustřeďují na Ducha.[9])

[9]) Bůh nemá sám o sobě žádných vlastností, jak již učili staří vedantisté a také jiní filosofové, ale uděluje všem věcem jejich vlastnosti. Jinak pověděno: každá věc jest projevem božské moci a stupeň tohoto božského zjevení je odvislý od jejich dokonalosti. Ve všech věcech pak je vždycky Bůh tím nejlepším, jejich nejvýznačnější charakteristickou vlastností, jak ještě uvidíme později. Proto je také ve všech tvorech ž i v o t e m. Ale v tomto verši je jiná věc, která nás musí svrchovaně zaujímati. Jsou to slova: „Jsem koncentrační silou u těch, kteří se soustřeďují na Ducha." K tomu poznamenává Sankaračarya: „Silou koncentrační, totiž tou, která je s Bo-

hem spojuje." Jak je Bhagavad-Gita mylně překládána, o tom svědčí na př. citát z překladu Čuprova, kde místo koncentrace se praví: „Já jsem kajícnost v kajících." Podobně i F. Hartmann, který přece znal mystickou školu, přeložil toto místo: „Já jsem odříkání v tom, jenž se odříká." Z toho je viděti, jaké omyly jsou i jinde. Mudrc Sankaračarya jistě vystihl pravý smysl těchto slov, která jsou tak důležitá, když dodal: „že koncentrace spojuje lidi s Bohem." Větší pravdy nebylo nikdy na zemi vysloveno a také nebylo nikdy prohlášeno většího tajemství!

10. Poznej mne, synu Prithy, jako věčné sémě všech bytostí. Jsem moudrostí moudrých a mocí mocných.[10])

[10]) Věčné sémě znamená konečnou a jedinou příčinu všech tvorů. Moudrost je projevem pravdy buďto ve formě víry nebo v jistém poznání pravdy u osvíceného Duchem. Moc znamená schopnost přemáhati protivenství.

11. Mezi silnými jsem silou, která je prostá záliby a touhy a ve všech tvorech jsem žádostí, která se však neprotiví spravedlnosti.[11])

[11]) Síla bez touhy a záliby je ta, která je spojená s nejvyšší ctností a jež se nestane nikdy služkou nějaké vášně. Žádost, která se neopírá spravedlností, je na př. tužba po jídle a pití, ale nikoliv pro požitek, nýbrž jen k zachování života tělesného.

12. Věz, že nálady vznikají z vlastností satva, radžas a tamas, které povstaly ze Mne, a jsou ve Mně, ale Já nejsem v nich.[12])

[12]) Nálady nebo duševní hnutí jsou stavy mysli, které vedou k různým zkušenostem. Satva je světlo a radost, a proto z ní vzniká nesobeckost, pravdivost, a tak dále, zkrátka všechny ctnosti. Radžas je vlastnost, ze které vzniká žádost a vášeň a tamas je vlastnost temná, a vzniká z ní pošetilost, duchovní lenivost a zmatek.

Tyto tři základní vlastnosti (guny) jsou souhrnem všech nedokonalostí, které jsou spojeny nezbytně se světem, ale Boha v nich není, poněvadž je nad nimi svojí podstatou vysoce povznesen. Brahm (absolutní božství) je sice spojeno s Majou (přírodou), ale ona není v Něm. Proto teprve tehdy, když pronikneme jejím závojem, poznáme Boha. Tři gunas jsou právě vlastnostmi, které činí přírodu takovou, jak se nám jeví, ale při tom je vše to, co kolem sebe vidíme klamem. Je to zajímavé, že i naše západní věda svými neinovějšími výzkumy o hmotě to naprosto potvrzuje. Nauka, kterou prohlašovalo božství ústy mnohých zasvěcenců a proroků, je teď potvrzena jinou cestou, totiž vědeckou a sice nikoliv jen filosoficky, nýbrž pokusně. Poznání skladby atomů na základě elektronové teorie, je k tomu klíčem. Hmota ve skutečnosti neexistuje a to, co se nám z d á hmotou, jest výsledkem zákonitého a podle různých látek rozmanitého chvění elektronů, totiž elektrických nábojů, které víří s ohromnou rychlostí kolem atomového jádra a tvoří tak ony základní částečky všech látek organických i neorganických. Tři guny jsou výslednicí těchto neviditelných sil, jevících se jako různé vlastnosti hmotné a také duševní. O souvztažnostech těchto tří vlastností a jejich účincích na přírodu i na člověka bylo by možno napsati celou knihu.

13. Celý svět oklamán těmito třemi vlastnostmi, z nichž se rodí nálady, nezná Mne, Neproměnlivého, jako Toho, jenž jsem od nich oddělen.[13])

[13]) Nižší příroda je jenom projevem Boha a nikoliv Bůh sám. Svět je zaslepen zevními tvary a vlastnostmi hmoty, která se stále proměňuje na rozdíl od Boha, který zůstává stále týmž. „Na světě byl a svět skrze Něho učiněn jest, ale svět Ho nepoznal." (Jan, I. 10.)

14. Proto tato moje klamající moc, vzniklá z oněch vlastností, je tak nesnadno přemožitel-

ná. Je božská a proto ji překročí jenom ti, kteří své útočiště hledají pouze ve Mně.[14])

[14]) Moc klamající přírody je božská, poněvadž je božského původu a klame proto, že dovede učiniti, aby věci se zdály jinými než jsou, v našem podivuhodném světě temnoty. Jenom ten překročí tento závoj klamu, kdo jedině hledá útočiště u Boha. Protože Bůh je čistá pravda, dospěje k ní každý, kdo Ho hledá a přemůže tak klam světa zevního. Jenom ti, kteří vedeni vírou, obětují veškeré svoje chtění Bohu, poněvadž vědí, že Bůh není přírodou, a že On jest jejím Pánem, dospějí ke spáse.

15. Nejhorší z lidí, oklamaní a zločinci, kteří jsou oloupení klamající mocí o své duchovní vnímání, hoví si v démonických náklonnostech a nehledají u Mne útočiště.[15])

[15]) Démonické náklonnosti vedou k zatemnění ještě většímu a jsou charakterisovány krutostí, lží a podobnými vlastnostmi. Tací lidé nejsou pro tuto dobu schopni přijmouti jakékoliv duchovní světlo a podobají se démonům, kteří mají jen nižší vědění a jsou smrtelní.

„Proč mluvení mého nechápete? Protože slyšeti nemůžete řeči mé. Vy z otce ďábla jste a žádosti otce svého chcete činiti. On byl vražedlník od počátku a v pravdě nestál nebo pravdy v něm není. Když mluví lež, ze svého vlastního mluví. Nebo lhář jest a otec lži." (Jan, VII., 43, 44.)

Sem patří také ti skeptikové, kteří se rozčilují, ba zuří, jakmile jen uslyší slovo o duchovních věcech. Ti právě vyzývají často okultisty a mystiky, aby jim dokázali svoje tvrzení a ukázali pravdu, poněvadž nevědí, že by taková pravda existovala. Kdyby pravdy poznali v onom duševním stavu, v němž tonou, byli by jejím světlem zničeni. Těch nechť se každý varuje a nic s nimi nemá, poněvadž veškeré vysvětlování je u nich marné a k tomu jejich myšlenkové proudy poškozují každého, kdo má víru a kdo je duchovně založen. Střezte se jich!

16. Ctyry třídy lidí, kteří jsou spravedliví, se mi klaní, ó Ardžuno — trpící, ti, již hledají pravdu, ti, kteří baží po dobru a mudrci.[16])

[16]) Trpící hledají u Boha spásu a vykoupení ze svého utrpení. Proto také světová válka přinesla tolika lidem duchovní cestu. Kdo hledá pravdu upřímně a neustává, musí za čas poznati, že zevní badání mu pravdy nedá a proto ji počne hledati namnoze duchovními cestami, až ji nalezne. Kdo baží po dobru, dojde konečně také k Bohu, poněvadž Bůh je dobro nejvyšší. Mudrci pak nehledají nic z předešlého, neboť vědí, že vše to je v Bohu a že Pán v jejich srdcích sídlící jim dá vše. Poněvadž mnozí lidé zbožní a takto se snažící jdou mnohými cestami, jsou také způsoby jak Boha dosáhnou, různé. Kdo pozoruje tyto jejich cesty, musí již nad tím býti naplněn úžasem jak neskonale moudrá a všemohoucí je moc boží, která je vede bezpečně dále, ač o tom nemají tušení.

17. Z nich nejlepší je moudrý člověk, věčně osvícený, který je výlučně oddán jenom Mně. Mudrc Mne v pravdě nejvýš miluje a Já jeho.[17])

[17]) Ten, kdo miluje Boha nadevše, je také Bohem milován a za odměnu mu dá Bůh sama sebe. Bůh v mudrcovi miluje vlastně sama sebe, poněvadž jakmile byl s ním člověk skutečně spojen, není pak „ty a já".

18. Všichni tito lidé jsou vpravdě výborní, ale jogi (mudrc) jest Mnou — to prohlašuji, poněvadž mudrc se svým srdcem v míru, je na cestě k nejvyššímu cíli, kterýmž jsem Já.[18])

[18]) Jogi nebo mudrc je ve skutečnosti již tolik jako Bůh, poněvadž s ním splynul. Ale také všechny ostatní lidi Bohu oddané přijímá Pán na milost a praví o nich, že jsou výborní, poněvadž v určené době i oni musí k Němu přijíti. Dosud jim v tom brání jen jejich nevědomost, která zamezuje, že se v nich nemůže

projeviti věčná láska s plnou silou. Přece je však lépe klaněti se Bohu i kdyby to bylo z pohnutek sobeckých — jako na př. činí ti, kteří se modlí s vírou o pozemské statky — než neklaněti se mu vůbec, neboť sobecky zbožný se může v každé době vzdáti svého sobectví a státi se pravým zbožňovatelem Pána. U lidí bezbožných to není tak snadné.

19. Po mnohých vtěleních nalezne Mne jogi jako Vasudevu, který jest tím vším, ale takového lze najíti jen s velkými obtížemi.[19])

[19]) Vasudeva je Syn člověka, totiž člověk, který se stal Slovem na rozdíl od člověka Božího, který je vtělením Logosu (Slova) v člověku. Ale oba jsou jedno a totéž. Vasudeva je všechno lidstvo, v němž je skryt boží oheň v mystickém srdci každého. Naproti tomu Syn Boží je Kristus nebo Krišna, který se vtělil do tvaru hmotného, aby kázal duchovní pravdy a spasil svět. Vasudeva je také jiné jméno Krišnovo.

20. Lidé, kteří jsou oloupeni svými různými tužbami o schopnost poznati pravdu, klaní se jiným bohům a přijímají různé způsoby zbožňování podle sklonů svých srdcí.[20])

[20]) Kdo má různé touhy a žádosti je zaslepen, jak již mnohokráte bylo pověděno a proto se klání jiným bohům nebo kosmickým silám a činí to podle svého charakteru různým způsobem. To se týká obřadů nebo rituálů, zpěvu zbožných písní a podobného. Lidi také místo Bohu se klanějí světcům, nebo těm, které za světce považují. Veškeré tyto sklony v tomto směru jako ve všem jiném jsou výsledkem skutků a přesvědčení z předcházejících vtělení. Proto je nesmírně důležito, aby člověk poznal alespoň základy duchovní pravdy, poněvadž názory v jednom vtělení zakořeněné se vlekou dále po mnohých vtěleních dalších a nebyly-li správné, zabraňují člověku pravé nastoupení cesty. Zbaviti se těchto klamných názorů a jejich vlivů lze však člověku vždycky a sice

upřímnou modlitbou za osvícení. To budiž útěchou všem, kteří jsou takto postiženi a kteří cítí, že jejich názory jsou pochybné. Kdo toho necítí, tomu není prozatím pomoci. Ti všichni musí čekati, až jim pomůže karma, která se přece jednou vybije. — Je jistě lépe klaněti se jedinému Bohu i když to činíme nesprávně nebo z pohnutek nepravých, než býti modloslužebníkem, protože v prvém případu je možno postupně dojíti spásy.

21. Kdo zbožný se klaní jakémukoliv tvaru Boha ve víře, tomu přece odplácím vírou Já.[21])

[21]) Zde jsme u důležitého verše. Veškeré tvary bohů jsou tvary nebo formy jediného Boha, jenž jest však bez tvaru. „Jogi, který spatřil Boha v jednom tvaru, zná Ho jen v oné formě. Ale ten, kdo Ho viděl ve tvarech mnohých, může jedině říci, že všechny ony tvary jsou jediným Bohem, neboť Bůh je mnohotvárný. Má tvary a nemá tvarů a mnoho je Jeho tvarů, kterých nikdo nezná. — Mnoho je jmen božích, a konečně mnoho je tvarů, které vedou k Jeho poznání. Ať v jakémkoliv jménu nebo podobě Ho voláte, s tím jménem a v té podobě Ho spatříte." (Rama Krišna.) Proto je každému dáno poznati Boha, i když se mu klaní v podobě nějakého nižšího božství, poněvadž za oním obrazem je přece jen pravý Bůh a zbožnému dává On jeho víru a oddanost. Proto také ti, již se klaní různým světcům mají z toho užitek, ač ne takový, jako kdyby se klaněli přímo jedinému Bohu. Z toho následuje, že všechna náboženství, jen jsou-li v pravém duchu pochopena, vedou ke spáse a pošetilostí je každý náboženský boj. Každý člověk je veden svojí vnitřní přirozeností, která je výsledkem nabytých zkušeností z předešlých životů, aby se Bohu blížil, podle svých možností. Kdo tak činí, dobře činí. Ale to se ovšem týká jen zevního náboženství a jeho předpisů. Něco jiného je cesta mystická nebo jogická, která nemá co činiti se zevními obřady, nýbrž proráží všemi překážkami a nabyté sklony ničí a vede přímo k poznání Pána. Je proto ne pro dav, nýbrž

pro vyvolené, kteří jsou zvláště silní u víře a lásce k Bohu.

22. Jsa nadán vírou, hledí takový člověk nakloniti si onoho zvláštního boha a obdrží od něho splnění svých přání, ale ve skutečnosti byla splněna Mnou.[22])

[22]) Nepravi bohové mají sice jistou moc, ale nikoliv moci nejvyšší. Jejich moc pak není než pouhý odlesk moci boží. To, co takový zbožný obdrží od nižšího boha, je obvykle rázu světského a netýká se to osvícení duchovního nebo spásy, kterou může dáti jedině Nejvyšší Pán. Kdo se obrací k nepravým bohům, je sice také vyslyšen Pánem, poněvadž Pán přijímá veškeré modlitby, ať směřují kamkoliv, ale jeho odměna je úměrná k jeho víře.

23. Výsledky takového zbožnění, ó lidé malého rozumu, jsou jen dočasné. Ti, kteří se klaní bohům, odejdou k bohům, ale ti, již se klaní Mně, přijdou ke Mně.[23])

[23]) Odměna jejich je třeba ohromně dlouhý a blažený život po smrti, jestliže se s takovým nižším bohem spojili, jako to činí někteří indičtí magikové, spojujíce se po smrti nebo i za živa s některým vysokým devou, který může býti dobrý nebo i zlý. Takový deva žije však jenom nakonec stvoření (manvantary), což může ovšem trvati mnoho milionů let. A právě tak dlouho v něm žije i ten, kdo se mu usilovně klaněl a spojil se s ním. V některých indických knihách je vypsán dopodrobna postup takového magika, který tím docílí nepravého znovuzrození, ne v Bohu, nýbrž v onom devovi. Také středověcí evropští magikové znali podobné rituály, které však vždycky vedou ke zničení lidské individuality. Mnozí se tak spojovali i s démony, což je nejhorším a nejčernějším zločinem, jakého se člověk může dopustit. Ve všech těchto případech opustí však boží oheň (vyšší Já) takového člověka a na jeho místo nastoupí onen deva. To je právě hřích „proti Duchu svatému, který nemůže býti

odpuštěn", poněvadž v takovém případu opustil Duch svatý onoho člověka a nemůže se do něho vrátiti. Všech těchto chyb menších i větších se dopouštěli a dopouštějí lidé jenom proto, že nižší bohové jsou jim bližší a také snadněji dosažitelní, než Nejvyšší Pán.

24. Blázni se domnívají, že Já, neprojevený, se projevuji, neznajíce Mé nejvyšší podstaty, která je nevyčerpatelná a nad níž není nic vyššího.[24])

[24]) Jsou skutečně blázni ti, kteří projevující se bohy považují za Boha pravého, který se neprojevuje ve tvaru viditelném. Absolutní božství se nikdy nezjevuje, jenom naše osobní Já, které je Logosem a jež je božstvím individuelního člověka, se mu může projeviti ve všech možných tvarech, jak pověděno již dříve. Ale proto přece je toto osobní Já za jedno s absolutním Bohem. Je to mysterium, kterého vykládati by bylo zbytečno, ač mnoho indických soustav se o to pokouší. Vede to pouze k marnému hloubání zevním rozumem, ale k žádnému výsledku positivnímu. Kdo chce Boha poznati, nechť to činí jedinou správnou cestou — jogickou čili mystickou.

25. Jsa zahalen svou tvůrčí mocí, neprojevuji se světu a proto tento oklamaný svět Mne nepoznává jako nezrozeného a věčného.[25])

[25]) Světu se Bůh neprojevuje, ale činí to svým oddaným sluhům. A on řekl: „Vám dáno jest znáti tajemství království božího, ale jiným v podobenství, aby hledíce neviděli a slyšíce nerozuměli." (Luk. VIII., 10.) Svět zná jenom zdání, ale nikoliv pravdu, ve které je Bůh ukryt.

26. Znám tvory minulé i přítomné a také budoucí, ó Ardžuno, ale nikdo nezná Mne.[26])

[26]) Sankaračarya k tomu dodává: „Jako kouzelník tvoří klamy pro všechny, ale sám jimi zůstává nedotčen, tak také je svět sice klamán gunami, ale na Mne nemají vlivu, neboť moje vševědoucnost je

neporušitelná." A neníť stvoření, kteréž by nebylo zjevné před obličejem Jeho, nýbrž všecky věci jsou nahé a odkryté před očima toho o kterém jest řeč naše. (Žid. IV., 13.)

27. Ó synu Bharaty, všechny bytosti v době zrození svého upadají v klam, ó ty, jenž děsíš své nepřátele, a sice mámením protiv, totiž lásky a nenávisti.[27])

[27]) „Z nepoznání (jednotnosti celku) vznikají změny v mysli (samskaras); z nich vzniká klam odděleného vědomí, z toho vzniká vnímání smyslové, a z něho upoutanost láskou a nenávistí. Nepoznávání pravdy je pramenem všeho zla." (Gautama Buddha.)

Jakmile se nějaký tvor narodí, upadá do tohoto trvalého klamu, prostřednictvím pozemských smyslů, které jsou nedokonalé a jejichž vlivu podléhá vše živé. Proto jest jedinou cestou zbaviti se těchto klamů světa koncentrace, ve které smysly a jejich vjemy jsou vyloučeny z vědomí a kterou se zároveň probudí vnitřní smysly duchovní, jimiž člověk chápe a vnímá věci duchovního světa, který je pravdivý. Napsal jsem již v „Ohnivém keři", že tyto smysly duchovní se projevují právě tak bezpečně a reálně, ba ještě více, jako naše smysly zevní. Kdo toho nezažil, nemůže o tom míti ovšem představy. Jedině těmito vnitřními smysly lze čeliti zdání zevního světa, ale konečné vybavení se je možno teprve po úplném splynutí s božstvím. Proto každý skutečný mystik žije vlastně dvojím životem. Jednou jako obyčejný člověk podléhá všeobecným klamným dojmům smyslů zevních a po druhé zase přijímá smysly duchovními pravdy světa druhého, který je pravdivý a neklamný. Tyto vyšší vjemy se dějí s počátku symbolicky, ale tak, že mystik zároveň je obdařen porozuměním pro mystické a okultní symboly, jež jsou pro něj řečí Ducha, nade vše jasnou a výmluvnou. Když se v mystikovi probudilo absolutní jasnozření, chápe pak i hmotné věci po způsobu duchovním a stává se prorokem, poněvadž zná všech světských věcí podstatu

a vidí tajné příčiny příštích událostí. — Při zrození ztrácí lidské já veškeré vzpomínky na svoje duchovní zkušenosti.

28. Lidé činů spravedlivých, jejichž hříchy byly odčiněny, jsou prosti párů protiv a klamu a klaní se Mi ve víře trvalé.[28])

[28]) Ve víře trvalé znamená, že vědí bezpečně, že se klaní pravému Bohu. „Ti, jejichž hříchy byly odčiněny", znamená, že byly zničeny z větší části poněvadž člověk se stává úplně čistým teprve když dosáhl nirvany nebo spásy.

29. Ti, již se snaží uniknouti rozkladu a smrti a spoléhají na Mne, znají Brahmu jakož i Ducha Světa a znají také zákon karmy.[29])

[29]) Kdo spoléhá na Pána, tomu dá Pán veškeré poznání. Ti, kteří tak činí, patří do prvé třídy zbožných, jak byli vylíčeni na počátku této kapitoly. Ale ti, jichž duchovní schopnost není tak veliká, musí se spolehnouti na božskou milost a musí se na Boha soustřeďovati ve cvičení mystickém. Ti patří do druhé třídy. Verš tento se týká také oné tajemné otázky, zdali je člověku možno dosáhnouti nesmrtelnosti v t ě l e, jak se tvrdí zejména o Henochovi ze Starého zákona a o mnohých zasvěcencích ze středověku, zvláště o Bratrech Růžového Kříže. Pro mystika není o tom nejmenší pochybnosti. Ten, kdo dosáhl za živa spojení s Bohem, obdrží velmi často svolení rozložiti pozvolna svoje pozemské tělo v atomy a postupně je nahražovati jinými atomy nesmrtelnými. Tak se může objevovati kdykoliv a jak dlouho mu libo mezi lidmi smrtelnými, aniž měli tušení, že jsou ve styku s bytostí nadlidskou. Všichni staří bohové, jak u Řeků, tak u jiných národů a mnozí hrdinové starých dosáhli této zázračné vlastnosti. Přemožení smrti je pak nejvyšším výsledkem jogy, jak vyličuje na př. Kerning slovy prostými ve spise: „Cesta k nesmrtelnosti." Tato cesta je právě cestou mystickou. Pak mystik také pozná Ducha Světa, jako nejvyššího Pána a

pozná též tajemné zákony karmy a sice nejen své, nýbrž i každé jiné a celkové.

30. Ti, kteří Mne veskrze znají jako Adhibhutu, Adhidaivatu a Adhiadžnu, spočívajíce svojí myslí ve Mně, dosáhnou Mne úplně ve chvíli smrti.[30])

[30]) Adhibhuta je Pán vesmíru, Adhidaivata je Bůh všech bohů a Adhiadžna je nejvyšší obětí (Kristus). Většina mystiků dosáhne boha právě v okamžiku smrti, když se duch jejich odloučil od těla. Tím však dosáhli také nesmrtelnosti na onom světě, která je ovšem něčím zcela jiným, než zdánlivá nesmrtelnost astrálního těla, jež je oživeno jen zbytky lidské duše na čas a musí se rozplynouti, poněvadž božské Já je již dávno z něho vzdáleno. Tento omyl spiritistů bude však záhy i jimi pochopen, neboť chvíle duchovního rozjasnění je velmi blízká.

Tak se končí sedmá kapitola, nazvaná: „Poznání Ducha" ve svaté Bhagavad-Gitě, v božské moudrosti, v knize, jednající o spojení s Bohem, podle hovoru mezi svatým Krišnou a Ardžunou.

Klaníme se Krišnovi, jehož zbožňovatelé, snažící se po osvobození, obdrží ono poznání, jež je vyprošťuje z tohoto života nevolnictví.

Kapitola VIII.

Dosažení vnitřního osvícení mocí božského Ducha.

Poznati věčného Ducha a státi se jím jest ve skutečnosti totéž. Kdo Boha poznal, ten s ním také splynul — ve svém vědomí, neboť ve

skutečnosti nebyl nikdy nikdo něčím jiným. Ale ve svém tělesném stavu, v tomto otroctví hmoty, jsme tak oklamáni, že si neustále představujeme, že jsme něco jiného než Bůh, který je v nás. Teprve po velkých zápasech, které jsou tak znamenitě vylíčeny, bez filosofických příkras v knize Kerningově „Cesta k nesmrtelnosti" (Nákladem Edice Psyche, Vinohrady, Šumavská 7.) dojde člověk k onomu zničení klamu, poznav svoje vnitřní světlo, jež je věčné a které činí člověka nesmrtelným na všech úrovních existence.

V tomto posledním tvrzení je obsaženo právě to, co mnozí, i zkušení a velmi sečtělí okultisté nevědí. Ve skutečnosti jsme nesmrtelní, ale jenom na úrovni duchovní nebo nejvýš na úrovni božské duše (buddhi), ale ve všech ostatních úrovních, tak jako na úrovni pozemské nebo hmotné, podléhá člověk rozkladu a jen nesmrtelné, božské Já zbývá. Kdo však dosáhl duchovního osvícení, kdo v sobě probudil vnitřního člověka, který je Synem božím, stane se nesmrtelným vědomě i ve všech světech ostatních, od hmotného, astrálního až k nejvyšším světům, které již hraničí s oblastí božskou. Kdo v sobě realisoval nebo uskutečnil božské vědomí, ovládá všechny ostatní úrovně, podle okultního zákona, že vyšší moc nebo síla ovládne vždycky síly nižší.

Přítomná kapitola je určena těm, kteří sice vědí, že Pravda je vtělena ve slovech svatých zjevení, ale nemohou jí dosud postřehnouti.

Božství samo zde vykládá, jakým způsobem je člověku možno, aby si uvědomil svůj pravý původ a aby se vyprostil z mámení svého hmotného okolí.

Ardžuna pravil:

1. Co je Brahma, co je Adhyatma, co je Karma? Co je Adhibhuta, ó Purušotamo, o němž bylo mluveno a co se nazývá Adhidaivatou?

2. Jak může býti Adhiadžna v tomto těle, ó Vítězi nad Madhuem a jak Tě mohou poznati v hodině smrti duše lidí, které na tebe upřeně myslí?[1])

[1]) Brahma má dva aspekty. Jeden se týká Boha s celou přírodou jako celek, a příroda je jeho přívlastkem. Tento aspekt je vyložen hlavně starými kabbalisty jako Jehovah a pak druhý aspekt jako Brahm, který nemá žádných přívlastků ani vlastností, což je tedy Absolutno a nejvyšší skutečností. Jinak je to také božství neprojevené přírodou. První je také podle křesťanských názorů Synem, jenž je stále v klínu Svého Otce a jenž je Bohem, když si odmyslíme Jeho přívlastky. Druhý aspekt je také nejvyšším Duchem, kterého nikdo nikdy neviděl, jenom nejvyšší adepti ve svých nejhlubších vytrženích Ho poznávají, aniž mohou o těchto zkušenostech něco říci. Vymyká se to prostě lidským pojmům.

Adhyatma znamená doslovně to, co žije v těle a proto to značí steině smysly a orgány, jako nejvyššího Ducha, který tajemnou silou klamu se jeví jako Duch sídlící v každém člověku.

Proto také napsal Jakub Böhme: „Chceme-li mluviti o Bohu, co Bůh jest, musíme pilně uvažovati o silách přírodních a k tomu o celém stvoření nebes a země a rovněž o hvězdách a elementech a tvorech, kteří vyšli z posledně jmenovaných a také o svatých

andělích a ďáblech a lidech, o nebi a pekle." (Aurora, I. 1.)

Karma znamená náboženské obřady a vůbec naskou činnost. Jinak je to Nemesis, čili spravedlnost, podle pojmů starých Řeků a moc božské odplaty a odměny. Jakmile se člověk počíná pomalu osvobozovati od svých starých a klamných názorů, na př. tehdy, když se přesvědčil o pravdách okultních, počne se vyprosťovati ze zákona karmy, jak jsem vylíčil podrobně v „Ohnivém keři" a tím také počíná vcházeti do vlivu zákonů vyšších. Kdo nastoupil cestu mystickou nebo jogickou, vyprostí se za čas úplně z karmy, ale jenom tehdy, když veškeré svoje činy svaluje na Boha a když vše, co činí koná ve jménu božím. Pak ovšem na něj nespadá zodpovědnost, neboť Bůh takové úmysly vždycky přijímá. Karma je zákon, jemuž podléhá svět hmotný a jen z části svět astrální a některé jiné, nižší úrovně. Karma může býti zničena již za života pozemského a není pravda, jak učili někteří theosofové, že karma musí býti za všech okolností vyčerpána. Z milosti boží může býti karma odpuštěna a to se právě stává těm nadšeným mystikům, kteří ve svých cvičeních se zanícením neumdlévají. S počátku mystického i okultního vývoje (magického) se ovšem karma počíná shrnovati na několik krátkých let a člověk je stíhán pak důsledky svých činů minulých, dobrých i zlých — ale zlé převládají. To se děje proto, aby mystik nebyl později ve své práci rušen karmickými vlivy zlými, neboť dobré vlivy člověka nikdy tak nevzrušují a neuvádějí ho do zneklidnění, které pak velmi nepříznivě působí na koncentrační cvičení. Kdo je tedy na počátku mystického školení stíhán „ranami osudu", jak se tomu obvykle říká, nechť se jen neboří a vytrvá. Za krátko se nejhorší karma vybije a pak bude požívati nerušeného klidu. Jenom je při tom nutno, jak jsem již řekl, svalovati všechny činy na Boha, aby se netvořila karma nová. Kdo pak s vírou a důvěrou prosí Boha, by byl vyproštěn z těžkých zkoušek, může se naditi i toho, že také tyto karmické vlivy

budou vymazány z jeho účtů — z milosti boží. Proto nám nařídil Ježíš Kristus abychom se modlili „odpusť nám naše viny". Jaký by měla smysl tato slova, kdyby skutečně nemohly býti naše hříchy odpuštěny? — Toto odpuštění se dělo a děje neustále z nejvyšší milosti Pána, který vládne nad nižším zákonem osudu nebo karmy, který je určován planetárními vlivy, o čemž nás poučuje astrologie. Tyto planetární a vůbec kosmické vlivy, jsou však podřízeny, jako vše na světě, vůli boží a mohou býti odvráceny — odpuštěním. Na základě neporozumění, vlastně změněním pojmů okultních a z neznalosti okultních zákonů vzniklo na př. v církvi katolické dogma o odpuštění hříchů při zpovědi. Výkon zpovědi sám o sobě je hluboce okultního významu, ale odpouštěti hříchy může jenom ten, kdo je ve spojení s Bohem, tedy vysoký adept, jehož vůle splynula s vůlí boží a nikoliv každý kněz, který nemá ani ponětí o duchovním znovuzrození. Za to však má jeho úřad kněžský, který byl na něj správně přenesen biskupem, onu moc, o které mluvil Kristus. Z moci tohoto úřadu děje se na př. proměna chleba a vína v tělo a krev Kristovu při mši. Děje se to mystickv ale skutečně, ať byl kněz jakýkoliv ve svém lidském konání. Tuto moc má každý posvěcený kněz ať jí věří či nikoliv, ale moc hříchy odpouštěti měl jen Kristus a jeho žáci, které zasvětil duchovně. Zpověď sama o sobě je založena zasvěcenými mystiky v prvních stoletích křesťanských (nikoliv tedy Kristem), aby ti lidé, kteří jsou obtíženi ve svém svědomí nějakým přečinem, mohli se zbaviti následků podvědomých vlivů, které působí zhoubně na lidskou duši a vedou často k těžkým chorobám duševním. Zde nemusí ani běžeti o skutečný čin, nýbrž jen o skryté pudy a myšlenky, které vyslovením při zpovědi nabudou skutečné formy a tím se jich postižený zbaví. Z celého zařízení zpovědi je patrno, že zasvěcenci křesťanští, kteří vzali zpověď z rituálů Parsů a jiných náboženských soustav, pochopili dobře její význam, ke kterému došla až teď moderní psychologie, velikými oklikami.

Tedy zkrátka, osud člověka ovládá a žene, ale člověk mu nemusí podlehnouti, obrátí-li se na nejvyššího Pána, jemuž je osud poslušným sluhou.

Purušotama je doslovně Nejvyšší Duch a v tomto smyslu, zde užitém znamená Boha vševědoucího.

Adhibhuta znamená nejvyššího Pána, sídlícího v zemi, vodě a jiných elementech a v celém vesmíru výsledků (příčiny jsou v astrálu a vyšších světech), skrze tajemnou božskou moc, která způsobuje naši ilusi o světě.

Adhidaivata znamená nejvyšší projevené vědomí, které sídlí v slunci a jehož výrazem je slunce, jako životodárný pramen světla a tepla, nebo vědomý rozum, ve svém působení při koncentraci na podstatu nebeských bytostí. Ne nadarmo se někteří staří národové klaněli slunci, v němž viděli výraz a symbol Pána nebes nebo Boha v tomto zvláštním mystickém aspektu. — Při koncentracích na nebeské bytosti lze je pohnouti ke sdělení jejich moci člověku, což spadá do oboru evokační magie.

Adhiadžna je doslovně „velekněz obětních obřadů". Obřadem, o který zde běží je však lidský život, který může býti za jistých okolností nejen obětí nýbrž i nejvyšším obřadem k uctívání Boha. Veleknězem oné nejvyšší oběti je také vnitřní božské Já, které řídí koncentrační cvičení člověka, když jde mystickou cestou, poněvadž, jak již vyloženo, je koncentrace obětí nejvyšší, a nejtěžší, protože při ní obětuje člověk sama sebe, totiž myšlenky a vědomí zevního svého já, tedy toho nejlepšího, co se mu zdá. V pravé koncentraci musí totiž zaniknouti pojem jáství, poněvadž mystik splývá s předmětem své koncentrace — s Bohem. V tomto smyslu je mystické cvičení také nejvyšším náboženským obřadem. Slovo „jak" v posledním verši znamená, jak tento Adhiadžna sídlí v těle, zdali uvnitř či zevně, zdali stále nebo jen dočasně. Také to může znamenati, jak Ho lze poznati, buďto jako totožného s Nejvyšším Duchem nebo jako přívlastek tohoto Ducha. Madhu zde znamená med, totiž očekávaný výsledek činů

nebo ovoce skutků. Ten, kdo překonal tento „med", pozná vše, co je ve vztahu ke skutkům vůbec, jakož i jejich následky — pozná zkrátka zákony Karmy.

Svatý Pán pravil:

3. Brahma je nejvyšší bytí, které nikdy nezachází a jeho podstatou je Adhyatma. Karma znamená rozloučení se se všemi věcmi, pro blaho tvoření a jejich znovuzrození.[2])

[2]) Adhyatma je tentýž Brahma, který se jeví svojí mystickou silou jako individuelní Duch, jako nejvnitřnější jádro člověka, jako pravé bytí. Karma zde znamená veškeré obřady, jež mají v zápětí vývin oné schopnosti, kterou se člověk vzdává všeho pozemského k vůli božství nebo bohů, tam, kde není dosud pravého pojetí Boha jediného. Ve IV. kapitole je vysvětlen tento blahodárný vliv obřadů na blaho všech tvorů myslících. Obřady nejsou prázdnými skutky, bez důležitého pozadí, poněvadž vše, cokoliv souvisí s uctíváním Boha, má ohromný vliv na budoucí život člověka a na linii jeho dalšího vývoje. To poznal také svými jasnovidnými schopnostmi německý mystik Kerning a právě proto doporučuje v knize „Student", aby každý se alespoň v neděli zúčastnil mše.

„Bůh je sám vidění a cítění nicoty a proto je také jmenován „nic", ač je to vlastně Bůh, poněvadž je nepochopitelný a nevyslovitelný." (J. Böhme.)

4. Adhibhuta znamená stav, plný změn. Adhidaivata je Puruša. V tomto těle jsem Adhiadžnou, ó nejlepší z těch, kteří měli někdy tělo![3])

[3]) Puruša má dva významy. Podle jednoho je to ten, jenž spí ve městě s devíti branami, totiž v těle a za druhé to značí toho, „který je naplněn". V druhém významu je si představiti Purušu jako universální vědomí, které jedině způsobuje svou činností, že člověk prostřednictvím svých smyslů a orgánů poznává objektivní skutečnost v podobě duševních obrazů nebo představ. O tomto Duchu se praví, že sídlí na slunci, jako středisku, jež dává celé naší soustavě život.

5. Kdo ve chvíli smrti odchází a zůstavuje tělo, mysle při tom na mne, ten vskutku dosáhne mého stavu — o tom není pochybností.[4])

[4]) Kdokoliv se soustřeďuje na Boha v jeho pravé podstatě, přichází, podle tohoto výroku k Němu.

6. Ale když někdo vlivem neustálého soustředění se na nějaký zvláštní útvar, odchází z tohoto těla, a když myslí v hodině smrti na onen útvar, pak odejde právě k oné formě, ó synu Kuntin.[5])

[5]) Zde jsme u věty veledůležité, která dává klíč k různým posmrtným stavům člověka. Útvary, o nichž je tu zmínka jsou různé jiné bytosti vysoké nebo nízké, devové nebo i ďáblové a jiní tvorové, na které může člověk v hodině smrti mysliti soustředěně a k nimž pak dojista jeho duše přichází. Kdo myslí na duchy mrtvých, přijde k nim a kdo myslí na anděla přijde také k němu, ale to není pravou cestou duše, neboť v obou těchto případech a ve všech jiných, kdo neznal cesty k Bohu, následuje buď zničení individuality (v případě temné magie) nebo k velikému utrpení posmrtnému, když duše se musí odloučiti od onoho předmětu své touhy a vrátit se, aby se znovuzrodila ve hmotném těle. Také může takové počínání přivoditi pro následující pozemský život posedlost nevyléčitelnou. Jsou také jisté magické koncentrace, které vedou ke snaze, aby člověk odešel předčasně z tohoto těla. To souvisí s jistými zhoubnými pocity sexuelními, které vznikají koncentrací na zvláštní ženské duchy. Takový člověk umírá rád a domnívá se blahově, že ho očekává ráj na onom světě. Ale jeho blaženost se musí ukončiti a zachrání-li při tom svoji duši, je to spojeno s ohromným utrpením. O těchto předmětech ví však dosud velmi málo západní

okultismus a také by nebylo radno o tom něco uveřejňovati. Jsou bytosti, které vládnou po případě vysokou mocí a které mohou býti právě tak dobré jako zlé, a s nimiž duch lidský může vstoupiti do spojení. Ba takové bytosti jsou šťastny, když se jim toto spojení podaří, poněvadž se domnívají, že tím získají něco z nesmrtelného ducha lidského. Když na ně upře někdo zvláštním způsobem svoje chtění a myšlení, může s nimi vstoupiti do spojení. Ale to je vždy temnou cestou, velmi nebezpečnou. Proto je pro člověka, který se neumí ovládati, mnohem lépe, když těchto bytostí nezná, neboť tím se vyhne jejich přitahování. Proto jsou tyto věci skrývány pečlivě těmi, kdo je znají. Lze však říci alespoň tolik, že je přitahuje právě tak láska jako na př. bázeň před nimi. Kdo o nich neví, a nezná jich, nebojí se jich a také jich nemůže milovati a právě tím se jim vyhne nejlépe.

7. Proto v každé době se soustřeďuj myšlenkami na Mne a bojuj tak, aby tvoje mysl a tvoje duše byly Mně oddány — pak dojista přijdeš ke Mně.[6])

[6]) Každý mystik je vlastně bojovníkem a proto je také v mystice spousta symbolů, které se vztahují na tento zápas vyššího Já s nižším.

8. Kdo v nepřetržité oddanosti upíná svoji mysl jedině na Mne, a nikam jinam se neobrací, ten, ó synu Prithy, skrze vhodné soustředění na božského Ducha, přijde k Němu.[7])

[7]) Zde je vysloveno jasně a zřetelně základní pravidlo mystiky a jogu. Kdo myslí pevně na Boha, přijde zcela jistě k Bohu. Ale musí to činiti do svého nitra a nikoliv jinam. „Božský člověk, Kristus, je Pánem všeho a zahrnuje v Sobě celou božskou podstatu a proto není také žádného jiného místa, kde bychom Boha mohli poznati, než v podstatě Krista, v nás (poněvadž tam právě sídlí celá náplň boží.) (J. Böhme, „Čtyrycet otázek".)

9. Kdykoliv se správně soustřeďuje na nejvýš Moudrého, na Věčného, na Nejvyššího Vládce, na Nejjemnějšího z jemných, na Udržovatele všeho, který nemá myslitelného tvaru, jenž je povahy sluneční, poněvadž je nad veškerou temnotou,

10. s myslí neochvějnou, a s láskou, která sjednocuje a se silou koncentrace, ten v hodině smrti, když soustřeďuje veškerou svoji životní energii mezi obočí, dosáhne nejvyššího, zářícího Ducha.[8])

[8]) Nejjemnější znamená prvou příčinu všeho, jako nejvyšší a nejjemnější moc. Povaha sluneční u Boha má kromě uvedené ještě zvláštní mystický význam. Kdo provádí koncentrační cvičení po delší dobu, přesvědčí se, že Kristus skutečně sídlí ve slunci. Ve starých soustavách náboženských, o nichž dnešní domýšliví učenci všelicos bájí a jimž naprosto nerozumí, je mnoho pravdy, o které dnešní moudrost školní katedry nemá ani tušení. Koncentraci nutno prováděti s láskou, neboť bez ní nebylo by cvičení správné.

Láska sjednocuje Boha s člověkem, a síla koncentrace realisuje toto spojení. Mezi obočím je důležitý mystický lotus, jak je vyloženo v „Ohnivém keři". Síla koncentrace, je zvláštní schopnost, o které nelze zhola nic říci, poněvadž se to vymyká lidským výrazům. Kdo provádí, vlastně pokouší se prováděti koncentraci, tomu se najednou, zcela neočekávaně otevře jistý vchod do nadvědomí, což se jeví zvláštním duševním pocitem a naprostým vnitřním klidem a tichem. To je ono mystické ticho, kterému věnovala svoje výklady Mabel Collinsová a jemuž svůj hold složila i H. P. Blavacká, když napsala svůj spis: „Hlas Ticha". Síla koncentrační jednou dobytá, vrací se pak občasně vždycky, a sice stále častěji, podle vytrvalosti žáka. Zářící Duch je ovšem božství, jehož podstatou je také zář, světlo a oheň. O tom jsem

psal hlavně v jednom článku své mystické revue „Psyche", která vychází v Edici Psyche na Vinohradech.

11. Povím ti krátce, jaká je cesta těch, kdo pomocí slova nevyčerpatelného, jak psáno v textech vedických, prostí připoutanosti, pracující o své spáse, žádajíce si tohoto spasení prostřednictvím života brahmačariho.[9])

[9]) Brahmačari je členem jistého řádu, který má svoje vůdce. Jsou to mniši, kteří složili sliby, podobné těm, jaké skládají naši mniši. Nevyčerpatelné slovo je pranava nebo Om (vyslov aum), jímž lze poznati božství. Je to posvátná slabika, o které jedná mnoho sanskrtských textů. Methoda o používání této slabiky, která se však hodí jen pro Inda, je popsána dále.

12. Kdokoliv ovládl svoje brány, kdo uzavřel svoji mysl do srdce a kdo životní síly umístil v hlavě, a je v klidu koncentrace,

13. opakuje při tom jediné nevyčerpatelné a věčné Om, ten, ať kdykoliv odejde ze svého těla, vchází k nejvyššímu cíli.[10])

[10]) Životní síly nejsou pouze výsledkem jáství a mysle. Když tedy mysl je soustředěna na jáství, nejsou tyto životní síly dokonale vstřebány, ale jsou soustředěny v duši, jejímž sídlem podle indických mystiků je lotus mezi obočím. Branami se myslí otvory tělesné a smysly. Svoji mysli musí se člověk soustřeďovati na mystické srdce, jak již bylo pověděno. Mystická slabika Om je tajemným symbolem Boha, ale její užívání lze doporučiti jenom těm, kdo jsou rození Indové. U nás na Západě, jak jsme se mnohokráte přesvědčili nemá onoho vlivu jako v Indii, protože jsme jinak ve své podstatě založeni a jinak vychováni. Při této koncentraci vyslovuje jogi neslyšně v ústech Om a při tom myslí na jeho význam.

V tomto smyslu je Om mantramem, totiž posvátnou slabikou meditační. Nyní však obrací Krišna Ardžunovu pozornost k těm, kteří neznají těchto mystických zákonů a již jich tedy nemohou použíti. Ale i pro ty je cesta bezpečná.

14. Kdokoliv se srdcem, jež se neobrací jinam, nepřetržitě a po celý život myslí na Mne — pro toho, jako pro jogina v neustálém soustředění, jsem snadno dosažitelný, ó synu Prithy.[11])

[11]) Tím, že člověk neustále myslí na Boha není řečeno, že by se nesměl zaměstnávati svými povinnostmi a konati svoje práce. Ale toto myšlení na Boha, tato koncentrace, musí býti základnou celého jeho života. Každé zanedbávání povinností by vedlo k výsledkům zcela opačným. Je však jisto, že u každého mystika musí nastati jednou doba, kdy bude zbaven všech světských povinností, aby se mohl po jistý čas úplně a bez výhrady věnovati své mystické práci. To je doba před dosažením nejvyššího cíle a každý může býti přesvědčen, že Duch se postará, aby jeho životní okolnosti se tak utvořily. „Když se nemůžeš soustřeďovat neustále, čiň tak alespoň dvakrát denně, ráno a večer." (Tomáš Kempenský.) Při tomto verši mohu ještě podotknouti, že jeho četba otevřela u nás moderní školu mystickou. Jeden člen našeho mystického kroužku, kdy mnozí z nás hledali dosud marně, a zkoušeli různá cvičení, počal prováděti toto neustálé soustřeďování se na Boha ve svém nitru. Byla mu k tomu ovšem dána zvláštní milostí boží schopnost, aby to prováděl správně beze všech zevních poučení. Dosáhl tím za krátko důležitých mystických stavů, které měli jiní naši členové, již nalezli tehdy svého křesťanského vůdce a kteří tyto stavy znali ze svých zkušeností. Když sdělili pak tento případ onomu vůdci, vyjádřil se, že je tím dána jiná cesta, zcela bezpečná a jistá a že tato cesta vede právě žáka k cíli — bez vůdce — jako cvičení větná, která vůdce zmí-

něný dával svým žákům. To se také potvrdilo. Toto cvičení nazváno mnou pak na rozdíl od cvičení písmenových (podle Kerninga) „tichou koncentrací". Mystik může prováděti beze škody cvičení oboje střídavě. Ale tichá koncentrace je mnohem obtížnější než cvičení písmenové. To vše je vysvětleno podrobněji v „Ohnivém keři".

15. Ti lidé vznešených duší, kteří Mne takto dosáhli, a spolu také nejvyšší vyplnění jsoucnosti, nezažívají již rychle se opakujících nových vtělení, které jsou sídlem bolestí.[12])

[12]) Ti, kteří dosáhli spojení s Bohem jsou ovšem osvobozeni od dalších vtělení, která se rychle střídají u porovnání s věčností. V lidském těle zažívá každý více bolestí než blaha, proto konečná slova tohoto verše.

Onen božský stav je zároveň vrcholem jsoucnosti, s níž naše existence nemůže býti vůbec porovnána.

16. Všechny světy víří neustále, až od sídla Brahmy — znovu a znovu, ale, synu Kuntin, když mne někdo dosáhne, není již pro něj nového vtělení.[13])

[13]) Všechny světy musí se vrátit v Boha, i když pro člověka jejich trvání je nekonečně dlouhé, totiž až do konce manvantary. Toto slovo znamená ohromně dlouhou periodu časovou, kdy svět je projeven. Je to tak zvaný Brahmův den, kdežto po něm následuje Brahmova noc, čili pralaja. Poněvadž v české okultní literatuře nebyly dosud různé světy podle indických názorů podrobněji uvedeny, činím tak zde po prvé:

Višnu Purana uvádí tyto vyšší světy:

a) Pradžapatya nebo Pitri-loka (loka je místo). V tomto světě obývají praotcové. (Jinak Pitris.)

b) Indra-loka (svět Indry) nebo Svarga (nebe).

c) Marut nebo Diva-loka. (Nebe bohů, nebo nebesa boha větrů).

d) Gandharva nebo Mahr-loka. (Svět Gandharvů a nebeských duchů.)

e) Džana-loka, kterých se počítá 18.000. Jsou to světy svatých.

f) Tapo-loka. (Svět rišiů nebo zřeců.)

g) Brahma nebo Satya-loka. (Svět Brahmův a věčné pravdy.)

Jména pekel jsou velmi četná, neboť skoro každý druh hříchu musí býti podle staroindických názorů odpykán ve zvláště k tomu ustanoveném pekle. — Jiný popis uvádějí Vyasa a Vačaspati Mišra ve svých komentářích k Patandžaliho Yoga Sutra:

1. Bhu-loka (země). Rozpíná se od Aviči, což je nejspodnější peklo, kde lidská a každá jiná individualita je nadobro zničena. Je to svět, kam přicházejí jen zřídka duše lidí, většinou jen černí magikové a nejzatvrzelejší zločinci. Druhou hranicí Bhu-loky je hora Meru, kde je sídlo bohů. Že se tímto výrazem nemíní pouze hmotná země, je viděti z okolnosti, že v tomto světě bydlí nejen lidé, nýbrž také mnoho bohů a stejně veliké množství polobohů a bytostí démonických.

2. Svět sfér, ovzduší (Antariksa), v němž ku podivu nejsou uváděni žádní obyvatelé. Sahá od hory Meru až k polární hvězdě. Nyní následuje pět nebeských světů.

3. Prvním z nich je svět Indry (Machendra), který je obydlen šesti třídami bohů, jejichž těla nepocházejí z rodičů, nýbrž vznikají z atomů. Ale tito bohové holdují pohlavní lásce.

4. Svět Mahar Pradžapatiho (Pán tvorů), který je obydlen pěti třídami bohů, ovládajících hrubé elementy a žijících z koncentrace. Teď následují světy Brahmy.

5. Svět Džana se čtyřmi třídami bohů ovládajících jemné elementy (tatvas, pranu a pod.), jakož i jemné orgány.

6. Svět Tapas, čili svět asketů, který je obydlen třemi třídami bohů, ovládajících kromě hrubých a jemných elementů také pralátku (prakriti). Tito bohové

žijí dvojnásob déle než obyvatelé světa předcházejícího a ti zase dvojnásob déle než obyvatelé světa čtvrtého, jejichž trvání životní se rovná jednomu kalpa, čili periodě stvoření. Bozi šestého světa nemají žádné překážky poznání dolů a není jediné věci vzhůru, která by jim byla temná. „Od Aviči až do světa Satya poznávají veškeré jemné a veškeré skryté věci, kromě jiného."

7. Svět Satya se čtyřmi třídami bohů, kteří kromě předešlých elementů, ovládají také tři guny, totiž satva, tamas a radžas. Jejich trvání je neohraničené, t. j. oni nemusí již do kruhu vtělení. Na konec světa ponoří se do nejvyššího Brahmy.

Vyasa k tomu poznamenává: „Jogin může vše to poznati, když svojí koncentraci (totiž soustředění vyššího stupně) provádí na bránu slunce. Nechť se cvičí potud, pokud to vše neuzří." — Jiný komentátor, Vacaspati Misra píše: „Brána slunce znamená sušumnu." Zde je tedy zase tajemná sušumna, o které jsem psal podrobně i v knihách „Divy a kouzla indických fakirů", v překladu Vivekanandy „Radža Joga" a v „Ohnivém keři", a která v soustavě jogické hraje úlohu tak důležitou. Vicaspati Misra praví dále, že jogi se má soustřeďovati ještě na jiná střediska, o čemž ho poučí jeho vůdce, dokud všechny ony světy nespatří. Hlavními středisky jsou v tomto směru lotus mezi obočím, a sahasrara, které jsou vysvětleny v uvedených mých spisech i překladech.

Nad Aviči se zvedají velká pekla v šesti poschodích „kde živé bytosti se rodí, jako by byly vrženy do dlouhého a bědného života, aby poznaly a pocítily všechna utrpení, která si vyvolaly svojí karmou".

A pak přichází na řadu sedm podsvětí: Mahatala, Rasatala, Atala, Sutala, Vitala, Talatala a Patala. Jako osmý svět se sem někdy počítá naše země se zlatým králem, horou Meru. O těchto podsvětích se praví ve Višnu Purana: „Když se mudrc Narada vrátil z těchto oblastí na nebesa, prohlásil, že podsvětí jsou nádhernější než Indrovo nebe." Tam sídlí Asurové, polobozi, démoni, Daytiové, Danavové, Rakšasaové a

jiné bytosti, které tam odpykávají svoji karmu a především Nagaové (hadí bozi). Jména předcházející znamenají různé druhy démonů, obrů a jiných bytostí, z nichž k některým se ještě vrátíme. Hadí král Šesa nese na svých sto hlavách svět jako korunu. Také sem může přijíti člověk, vlastně jeho duše na své kolotavé cestě inkarnacemi.

Pokud se týká manvantary a pralayi, je třeba ještě říci, že každé trvá 8.640,000.000 našich roků. Abychom si toto číslo mohli jen představiti, je již třeba duchovního osvícení, neboť obyčejný lidský rozum k tomu naprosto nestačí.

17. Den Brahmův je vymezen tisícem jug a jeho noc se také ukončí po tisíci jugách. To vědí ti, kdo znají Brahmův den a jeho noc.[14])

[14]) Kdo zná den a noc Brahmy? Pouze nejvyšší zasvěcenci, kteří přemohli vliv času, neboť jenom takoví mohou pochopiti ony nesmírné periody a mohou je i v i d ě t i. Čas je totiž poimem zcela klamným, ve věčnosti neexistuje. Podle Patandžaliho „Výroku o jogu", které jsem přeložil v knize „Radža Joga" od Vivekanandy, pozná jogi čas a tedy i věčnost koncentrací dokonalou (tak zvanou samyamou) na „mezidobí vteřin." Toto „mezidobí vteřin" je již samo o sobě průměrnému člověku něčím nepochopitelným. Ale pozvolným cvičením a ovládnutím mystických schopností — hlavně dokonalým vývinem vnitřních smyslů, se mystikovi pravý význam onoho výrazu objeví.

Právě na základě těchto vysokých duchovních schopností a nikoliv snad nějakými hvězdářskými výpočty, dosněli staří indičtí rišiové, nebo mudrci k poznání oněch časových period, jak dále uvádím.

Výraz yuga znamená zde vlastně čtyry obyčejné yuga. Toto časové vymezení se udává následovně:

1 lidský rok jest 1 den a jedna noc bohů.

12.000 takových nebeských roků jsou 4 yuga.

1000 čtveroyuga jest 1 den Brahmův. Jeho noc má stejné trvání.

360 dní a nocí Brahmových jest 1 Brahmův rok.

100 roků Brahmových jest lhůtou jeho projevu. Po uplynutí tohoto nesmírného období se uzavře Brahma a vesmír nebude po stejně dlouhou dobu existovati projeveně, aby se pak nanovo z Brahmy vyvinul. Těchto 100 Brahmových roků sluje také Brahmův „věk", v němž se Brahma svou mystickou mocí 36.000 kráte vyzáří a svoje projevení zase do sebe vtáhne. Jinak sluje také toto tvoření a ničení stvořeného Brahmovým „dechem". Když je Brahmův den, je to jeho výdech a když nastane Brahmova noc, je to jeho vdechnutí. Tak celý svět napodobuje se vším živým právě dýcháním onu věčnou a neobsáhlou pulsaci čili tep božího dechu — ovšem v míře mnohem rychlejší. Na základě těchto dechů a výdechů se tvoří ve všech světech éterické proudy, o nichž také mluví podrobně Kerning ve svém „Testamentu" (Můj překlad této knihy vyšel s poznámkami v nakladatelství Zmatlík a Palička, Praha-Letná). Člověk dýchá dvojí vzduch — jeden hmotný a druhý éterický, kteréžto oba dechy se v těle střídají. Správněji řečeno: vnitřní člověk vdechuje éterický vzduch nebo pranu a zevní člověk při tom vydechuje vzduch obyčejný a naopak. Kdo dovede onen vnitřní dech ovládnouti vhodným cvičením vyvine v sobě mystické schopnosti silou člověka vnitřního čili božského Já.

Zde je také na místě zmíniti se alespoň zběžně o pranické síle, která kolotá stále kolem nás a jež je zároveň dárcem našeho života a zdraví, jakož i příčinou magických sil, které se jeví v člověku i mimo něho. Prana, jak známo, vychází hlavně ze slunce, které jest jejím zdrojem. Proto tak zázračně působí na všechny nemoce světlo sluneční a hlavně vědomé vdechování prany přímo ze slunce.

Techniku tohoto dýchání popsal Ramačaraka v Knize o dechu (nákladem Sfinx, Praha). Zmínil jsem se již v knize „Ohnivý keř" o jistých vírech astrálních, které se tvoří kolem mystika při koncentraci. Tyto víry nebo kruhy jmenují Indové „pitha". Toto pitha je vlastně pranickým vírem a zároveň je příčinou všech zjevů somnambulních, magnetických, hypnotických, zjevů posedlosti, spiritistického automatického psaní, pohybů stolků, materialisací, přínosů a všech magických výjevů jiných. Také jasnozření spočívá na tomto pitha. Proto západní věda nebude moci nikdy vysvětliti těchto zjevů, poněvadž je k tomu třeba duchovního vývoje a osvícení, kterých učenci nemají a míti nemohou, poněvadž rozumová cesta, kterou se jedině ubírají, k tomu nevede. Jednotlivec může tyto zákony poznati, ale ne vědou, nýbrž duchovním vývojem mystickým.

V jedné věci se sice věda přiblížila k této pravdě, je to nejnovější její poznání, že hmota je klamem a že atomy ve skutečnosti neexistují, ale to jest jen pablesk skutečnosti. V celé přírodě probíhá neustále prana, která je vlastní podstatou života. Tato síla je různé jemnosti a podle střediska, v němž se projevuje, jsou také její účinky různé. A přes to je to stále jen prana, čili dech života.

Místa a předměty, kde se prana jaksi hromadí, aby tam počala vířiti, jmenují se pitha. Veškeré tyto projevy spočívají na zákonech přitahování a odpuzování, čímž právě vznikají ony víry, jako točící se proudy větrné, které se srazily na jednom místě. Mnohé z těchto pithas, podle svého původu mohou trvati nesmírně dlouho a jiné jsou zase velmi krátké. K prvním náleží na př. kouzelná moc některých staroegyptských talismanů nebo vůbec předmětů, soch, nástrojů i celých staveb. Staří egyptští magové znali dokonale tyto zákony pithy a hleděli jimi chrániti před znesvěcením mumie nebo posvátné předměty. Magická síla tak upoutaná adeptem, přetrvá věky a proto i za našich dnů dějí se některými staroegyptskými předměty úkazy, kterých ovšem věda vysvětliti nedovede.

Jak již pověděno, vznikají víry pithy přitahováním a odpuzováním. Tvoří se tak zcela přirozeně také naším způsobem myšlení a naší koncentrací, která může míti za předmět věci hmotné právě tak jako duchovní. Tím se vysvětlují telepatické účinky na osoby milované i nenáviděné. Tím lze způsobiti okouzlení ve smyslu dobrém i zlém, požehnání i kletba je pitha.

Modlitba s vírou spojená a vřelá je pitha. Kdo se tak modlí, vytváří kolem sebe pranické (a tím astrální) víry a přitahuje k sobě vyšší bytosti, které jsou posly nebes a mohou mu pomoci. Také naopak, kletbou přitahujeme vlivy zlé — prostřednictvím pithy.

Mystik nebo jogin může takové pithy vyvolávati podle své vůle a tím ovládá viditelnou přírodu. Může je vyvolati stejně ve svém těle jako jinde a sice pouze tím, že se dotkne těla nebo předmětu jiného svým prstem, nebo pouze svým prstem na ono místo ukáže. Jogi, který ovládl pranu, dosáhne zkrátka zázračných sil. —

Takové pitha je nazýváno také místem odpočinku nebo podpora. To platí zvláště o bytostech neviditelných, které musí míti pithu, aby se mohly zjeviti nebo vůbec nějak projeviti. Media spiritistů jsou středisky organickými, ve kterých se tvoří snadno pitha, ale bez jejich vědomí. V tom je právě veliký rozdíl u porovnání s joginem. Pitha může býti vyvolána zúmyslně nebo také bezděčně. Pithu bezděčnou vyvolávají často lidé, kteří jsou sensitivní a mají k tomu vlohy. Jinak se na př. pitha bezděčně tvoří při coitu. Při koncentrační praxi a při modlitbě se tvoří pitha vyššího řádu. Při správné koncentraci se může tvořiti pitha vědomě.

Když se pitha vytvoří, jest jí přitahována řada neviditelných bytostí, od Rišiů, Devů, Pitriů, až k bytostem zemřelých a elementálům i démonům. Tyto bytosti v ní odpočívají. Poněvadž mají jemná těla, mohou se zjeviti jenom na pitha, na víru pranické síly.

Rovněž na místech, kde se mnoho let lidé vroucně modlí, tvoří se trvalé pitha, jako ve chrámech, u soch světců a bohů, na místech poutnických a jinde. To je právě viditelno a pociťováno lidmi sensitivními nebo jasnovidnými. Psal jsem již v revue „Psyche" o jednom případu, kdy spiritistické medium bylo vedeno duchy k jedné staré kapličce do polí, aby tam vidělo jak neviditelné jinak bytosti sbírají „bílé obláčky", které byly nakupeny za oltářem a jak je nosí do bytu,

aby je tam uložili jako zboží drahocenné, jehož pak užívali při projevech — hlavně hmotných.

Těmi obláčky byly pouze víry pithy.

Indové rozdělují víry pithy na pět hlavních druhů:

1. Upasana-pitha, jako v obrazech, v ohni a vodě. Když v těchto věcech vznikne pitha, jsou v nich neviditelné, božské síly. Oheň ztrácí svoji palčivost (viz zkoušky čarodějnic v mé knize „Tajné síly přírody a člověka", Praha, Vilímek), voda se pohybuje a vře, jako živá. Takové pokusy s vodou konal před svědky Cagliostro a také znamenité medium fysikální D. D. Home. Jestliže vznikne pitha v obrazech (to se děje hlavně modlitbami zbožných lidí) obdrží tyto obrazy zázračnou sílu léčivou, nebo s nich kane krev a pod.

2. Parthiva-pitha. Toto pitha je hlavně ve chrámech, mešitách, na místech poutnických, kaplích a tak dále. Je též tvořeno modlitbami. Může býti buď stálé nebo přechodné. V prvém případu vzniklo přirozeně modlitbami, jako na poutnických místech a přechodné je tam, kde někdo zbožný vyvolal svým nadšeným myšlením vír, který uhasne za krátko. Z toho je viděti, že ony pouti na určitá místa nejsou jen pověrami, nýbrž že mají skutečný podklad a jestliže se někdo vzdává náboženských obřadů, návštěvy kostelů a podobných zevních věcí, poněvadž někteří kněží určité církve se ukázali nehodnými, nečiní dobře, protože se tím vzdává jemných blahodárných sil, které v kostelích může nastřebati. Náboženství a církev je dvojí — toho dosud lid náš zcela nepochopil! Jestliže nechcete nic míti s kněžími, můžete si je odmysliti, jsou-li přítomni ve chrámě, ale nezavrhujte posvátných vlivů, které jsou nahromaděny na určitých místech a jež se také projevují při jistých obřadech.

Pitha ve chrámech se dělí v Indii na mnoho odrůd, jichž mi zcela nelze vypočítávati.

3. Dživa-jantrika-pitha vzniká v lidských tělech, jako při klanění se jistým chlapcům a dívkám (kteří jsou nadáni podle indických názorů božskými silami) a také v těle jasnovidců. Toto pitha vzniká také při zbožňování světců za jejich života.

4. Sthula-jantrika-pitha. Toto pitha nemá nic společného s uctíváním božských sil nebo osvícených osob, neboť je ho používáno k věštění a k badání do budoucnosti. Sem patří také psaní planchettou, věštění z pohybů různých předmětů, věštění kůstkami, kartami a pod. Na př. dvě ženy si v Indii podají ruce a sice tak, že levá ruka je vložena do pravé a pravá do levé, tak že se kříží. Do tohoto kříže se postaví květináč s rostlinou. Hrnec se počne brzy pohybovati jako stůl v kroužku spiritistů. Také u nás známe podobné věštění s klíčem, který se zaváže do evangelia tak, aby jeho ouško vyčnívalo, při čemž dvě osoby zavěsí si okraje ouška na ukazováčky, aby kniha s klíčem na nich visela. Pak položí nějakou otázku a kniha se otočí a spadla by na zem, kdyby nebyla zadržena.

5. Bezděčné pitha, které vzniká při souložl a při páření zvířat. Zde je pitha základem plození a proto mají Indové tento akt v takové zbožné úctě.

Vír pranický se tvoří myšlením, mantramy (kouzelnými a mystickými větami) a předměty. Také různé skutky, které dovedou vznítiti lidskou obraznost, vyvolávají pithu. To se děje na př. při magických evokacích. Ale výsledku neposkytuje ono vzrušení nebo imaginace, nýbrž vytvořené pitha. Některé předměty pomohou člověku ke zvýšené činnosti myšlenkové, jako stůl u spiritistů.

Bylo již pověděno, že pitha může také přitáhnouti duchy zlé. Aby tomu Indové zabránili, usmiřují obětmi nebo klaněním se deset světových stran. Tantrikové znají pithu, která sluje Šava sadhana čili cvičení na mrtvole. V tomto případu se soustřeďuje pitha na čerstvé mrtvole, na které sedí Tantrik a koncentruje se. Je-li toto pitha provedeno přesně podle pravidel, musí se mrtvola zvednouti a mluviti. Podobné pitha znali také staří Egypťané a nazývali je „otevřením úst u mumie". Byl to zvláštní obřad, kterým se přivábil duch mrtvého do mumie tak, aby mluvila.

Staří Indové znali dokonale působení jemné prany a proto některé jejich zvyky zdají se sice pověrečné a nerozumné, ale ve svém jádru mají podklad okultní.

Tak je na př. zapovězeno členům vyšších kast klaněti se svatým sochám a obrazům, které byly vztyčeny nižšími kastami a sice proto, aby klanějící se nevssál do sebe pithu nižšího řádu a podobně. Také je možno, že nižší pitha vssaje pranu příslušníka vyšší kasty a uškodí mu tím. Myšlenky a okolí jistých lidí jsou naplněny jejich pranou, která může býti čistá nebo nečistá. Tím se vysvětluje mnoho zvyků, které jinak se zdají býti prázdnou pověrou.

Zákony pithy by měli znáti také všichni magnetiséři, zvláště ti, kteří léčí svým vlivem, poněvadž u nich právě se uplatňuje ono vyssávání nebo zapuzování pranických výbojů. Z předcházejícího je vidno, že naše západní badání musí se dříve nebo později věnovati praně a pithaíckým vírům — jestliže vůbec chceme v okultních věcech pokročiti. Staří Rišiové udali dvě cesty k tomuto badání: buďto jogická cvičení, jimiž se může každý tak dalece vyvinouti, aby věci tyto sám studoval, nebo použitím lidí, kteří k tomu mají vrozenou schopnost — totiž dobrých a vyškolených jasnovidců. Podrobnosti o vírech pranických nalezne čtenář v knize „The World's Eternal Religion", (Published by the Publication Departement of the Sri Bharat Dharma Mahamandal, Benares, 1920.)

18. Z neprojeveného pochází vše projevené. Na sklonku dne a na počátku noci se vše ponoří do onoho neprojeveného.[15])

[15]) Neprojevené zde znamená onen stav Boha, který je vlastně základem všeho projeveného a na němž se všechny věci objevují jako vlny na hladině vody. „Bůh stvořil veškeré věci z absolutní podstaty, která je také Jeho základem. V tomto stvoření jsou všechny věci nečasné, jako Bůh sám a stvoření je projevem Boha, jeho jáství pro sebe. Je to poznání, ve kterém poznávající s poznaným jsou naprosto totožné." (Mistr Eckhart.)

19. Na počátku takového tvůrčího dne se objeví toto shromáždění bytostí, aby bylo zni-

čeno na počátku noci, ó synu Prithy, aby se zase objevilo při počátku dne, ale bez vlastního přičinění.[16])

[16]) „Bez vlastního přičinění, proto, že žádná bytost nevzniká z vlastní síly, ovládajíc přírodu. „Středem každé věci je Duch podle prapočátku Slova. Tvary těl vznikají ze zkušenosti vůle, poněvadž centrum každé věci se vyslovuje jako část vyřknutého Slova a sice různě, na způsob božské řeči." (J. Böhme.)

20. Je však ještě něco jiného neprojeveného, nikterak netotožné s předcházejícím a to jest věčné a nezachází, i když všechny věci byly zničeny.[17])

[17]) Zde jest učiněno prohlášení o jediném věčném Duchu, který je vyjádřen slabikou „Om". Tímto veršem je také naznačena přednost všeho stvořeného kromě božství. Nejvyšší Duch je neprojeven, poněvadž je skryt zraku i všem ostatním smyslům, ale není nijak totožný s vědomou, hmotnou příčinou vesmíru.

21. Jmenuje se to neprojeveným a nepomíjejícím. A to sluje také nejvyšším cílem nebo nejvyšší Cestou. Kdož tohoto cíle dosáhnou, nevrátí se již nikdy — neboť je to mým nejvyšším sídlem.[18])

[18]) Tyto dva verše naznačují, že Nejvyšší Duch, jehož symbolem je Om, jest zcela různý od toho, co si představujeme jako příčinu a výsledek.

22. Tento Nejvyšší Duch, je dosažitelný jenom výhradní láskou. Všechny bytosti v Něm sídlí a On vše toto stvoření proniká.[19])

[19]) Poněvadž je Bůh nejvyšší láska, může býti také jen láskou dosažen, ať se již tato láska projevuje u člověka, který prahne po Bohu různým způsobem. U jedněch je to láska k vědění a u jiných je to čistá touha po sebeobětování, což sluje mystickou cestou.

23. Vysvětlím ti teď, ó synu Bharaty, doby, kdy lidé, provádějící jogu odcházejí, aby se již nevrátili a kdy se zase musí vrátit.[20])

[20]) Následující verš 24. se týká jistých mystických stavů, které vedou duši člověka buď k dalšímu vtělování anebo ho osvobozují, když jimi prochází v hodině smrti.

24. Oheň, světlo, den, čtrnáct dní rostoucího měsíce a šest měsíců severního okruhu slunce — kdo jde touto cestou, pozná Nejvyššího a jde k Nejvyššímu.[21])

[21]) To jsou ovšem stavy mystické, které nemají žádného spojení s přírodními jevy. Jsou to zážitky pouze niterné, které si každý pokročilejší mystik dovede vysvětlit. Poněvadž jsou to pro všechny ostatní lidi svatá mysteria, která nesmí býti profanována, nelze se o tom šířiti. Tato cesta se jmenuje také „stezkou bohů".

25. Kouř, noc, také čtrnáct dní ubývajícího měsíce, a šest měsíců jižního okruhu slunce — ti lidé, kteří jdou touto vyznačenou cestou jsou lidmi skutků a padají zpět, poněvadž se jim dostalo paprsků měsíčních.[22])

[22]) Totéž platí o tomto verši. Měsíční paprsky znamenají nebeská sídla blaženosti, t. j. onen stav, který nazval Kristus „rájem", když mluvil s lotrem na kříži. Ale tato blaženost se končí, jakmile lidská duše zažila odměnu za dobré skutky — podle karmických zákonů.

Sankaračarya k tomu poznamenává: „Zúčastňování se náboženských obřadů výhradně k vůli božství vede k postupnému osvobození a lidský duch stoupá stále do vyšších oblastí. Když jsou tyto obřady konány za zvláštním účelem, zajišťují pobyt v některé dočasné oblasti nebeské (ráji), kde pak onoho cíle duše dosáhne." To znamená, že člověk dosahuje oněch ideálů, o něž prosí Boha a kterých na zemi dosáhnouti ne-

mohl. Adelma Vayová, jedna z nejlepších jasnovidek evropských, jejíž spisy jsou bohužel rozebrány, líčí na př. tak zvanou říši katolických křesťanů, do které přicházejí všichni ti, již se řídili zevními předpisy tohoto náboženství s plnou vírou a přesvědčením. Podle jmenované autorky je v této říši vše, čemu katolický křesťan zevně věří. Jsou tam všichni světci, ale je tam také papež s kardinály atd. Vše to je ovšem říše přechodné blaženosti, je to pouhý sen, který se musí ukončiti, aby lidské ego se nanovo vtělilo. Je to právě také sen, jako náš život pozemský, který je také pouhým klamem, jak již bylo vysvětleno. Podobně se to má se všemi ostatními zevními soustavami náboženskými. Každý věřící po smrti zažívá to, čemu věřil, ale jenom na čas. Přes to však i toto počínání podle slov uvedeného indického Mistra, vede nakonec ke spáse. Jenom že to trvá nesmírná tisíciletí, než člověk tak pokračující pozná pravou cestu. — „Když člověk činí to, co je zapovězeno svatými autoritami, přichází do oblastí pekelných Ten, kdo se neúčastní žádných náboženských obřadů a kdo také nemá víry, oddanosti a duchovní moudrosti, odchází do země stínů a pak se zase vrací na zem. Tato cesta sluje „temnou cestou". Je to cesta „předků".

26. Tyto dvě cesty světa, pravím, slují bílá a temná, a jsou to cesty od věčnosti. Jednou odchází člověk, aby se již nevracel a druhou se zase vrací.[23])

[23]) Bílá cesta je naznačena ohněm mystickým a jmenuje se také cestou bohů, poněvadž na ní dosahuje člověk duchovního osvícení. Je to jinak pověděno cesta mystická. Temná cesta se otvírá těm, kdo konají dobré skutky, jak již praveno a účastní se náboženských obřadů a řídí se předpisy své víry — ale jen zevně za účelem osobního zisku, totiž proto, „aby přišli do nebe." A zase mohu citovati Sankaračaryu, který praví: „Jsou to cesty světa, totiž pro ty, kdo se klaní Bohu skutky a kdo konají náboženské obřady

za tím účelem, aby dosáhli osobního štěstí. Ale tím se nemíní všichni lidé, neboť atheisté, skeptikové, nevěřící, pokrytci, magikové a posměvači nemohou dosáhnouti žádné z obou cest."

Domnívám se, že tím je dosti pověděno, aby člověk věděl, čím se má říditi. Také podle toho může každý věděti již napřed, jaký osud ho očekává po smrti. Veškeré jiné teorie o záhrobním životě jsou mylné a spočívají na klamných názorech nebo na klamných sděleních medií. Není tak snadno vypátrati člověku vlastní činností pravého stavu věcí v záhrobním životě. Spiritisté se domnívají, že tyto záhady rozřešili. Ale dříve či později musí poznati svůj klam. Proto je nutno obrátit se o poučení k výrokům velikých zasvěcenců, kteří znali tyto zákony z vlastního nazírání a kteří musili světu říci pravdu nezakrytou a přesnou. Takovým byl Sankaračarya. Ve světě neviditelném je mnoho klamů i pro toho, kdo má vyšší schopnosti, ale není duchovně znovuzrozen. Tak na př. učení Swedenborgovo je ve své podstatě dobré, ale pokud se týká záhrobí je klamné. Swedenborg podle své víry viděl křesťanské nebe a křesťanské peklo — viděl právě ony říše přechodné, o nichž jsem se vpředu zmínil a jež nejsou pravými zeměmi spásy, nýbrž jen dočasným sídlem duší. Ale Swedenborg, ač byl znamenitým jasnovidcem, je považoval za konečný cíl lidské duše. Proto radí někteří moderní mystikové, aby člověk, než nastoupí cestu, zbavil se všech svých předešlých názorů náboženských. Toho sice není právě třeba, ale je důležito, abychom si nečinili klamných představ o životě po smrti — jinak vejdeme do světa sice krásného, ale právě tak dočasného a klamného, jako je náš pozemský. Astrální úrovně, kam přichází většina lidských duší po smrti, jsou nejrozmanitějšího druhu, ale všechny jsou klamné. Je také zajímavo, jak odpovídají duchové ve spiritistických seancích na otázky, týkající se mystiky nebo jogy. Podle svých osobních zkušeností a podle výroků jiných mých přátel mystiků, nevědí duchové obyčejně zcela nic o těchto největších

duchovních zákonech, jestliže jich nezná medium. V posledním případu poví duch to, co zná medium a tlumočí také jeho názory. Ale obvykle duchové přiznávají, že je mystická cesta pravá — nebo okamžitě odcházejí bez odpovědi. Proto také tam, kde spiritisté se upřímně o mystiku zajímají, souhlasí s ní i duchové a radí ke cvičením. To má ovšem svoje dobré důsledky, poněvadž pro mystiku není vhodnější půdy než u spiritistů, kteří jsou většinou lidé zbožní, poctiví a věřící a proto se mezi nimi mystické učení šíří.

Někteří okultisté rozeznávají ještě třetí cestu. To je cesta lidí duchovně mrtvých, která vede prostřednictvím zdánlivého vědomí k — ničemu. Je to právě cesta oněch stínů, kterou jde veliký proud lidstva nevěřícího a Boha zavrhujícího. Kdo tedy káže nevěru a odvrací lidi od náboženství — třeba i povrchního — dopouští se největší nepravosti. Tresty, které tací lidé musí později odpykati, jsou tak strašné, že právě nestačí vtělení na naší zemi, nýbrž na jiných světech, s utrpením mnohem přísnějším.

„Bytosti, jak jsou o sobě (bez duchovního světla) rovnají se nule. Jsou odpadlí od podstaty a proto jsou bezpodstatné. Co nemá podstaty je nic. Jenom když jsou ozářeny světlem, ze kterého čerpají svoji podstatu, mohou býti něco. Všechny bytosti nemají samy o sobě žádné podstatnosti, neboť to záleží na přítomnosti boží v nich." (Eckhart.)

27. Znaje tyto cesty, ó synu Prithy, nedá se člověk, provádějící koncentraci, klamati. Proto, ó Ardžuno, věnuj se koncentraci ve všech dobách.[24])

[24]) Když pouze člověk přemýšlí o těchto dvou cestách, které nevedou ke spáse, má to již samo o sobě veliký vliv na jeho duchovní vývoj. Kdo pozná, že náboženské výkony nevedou ke konečnému cíli, jestliže nejsou prováděny pouze z lásky k Bohu a jenom k osobnímu úspěchu, vystříhá se takového počínání. Když pak uvážíme, že již pouhé toto vědění a znalost obou cest vede k takovým důsledkům na posmrtný stav člověka, jaký je opravdu výsledek, když člověk nastoupí skutečně pravou cestu!

28. Ať jsou jakékoliv zásluhy prohlášeny svatými ve Vedách pro toho, kdo se oddává obětním úkolům, askesi a kdo dává almužny, přece jen všichni ti, kdo, vědouce to, provádějí koncentraci, vše to předstihují a dosahují nejvyššího cíle.[25])

[25]) Veškeré pozemské snažení po spáse jinými cestami, kromě mystické, je sice dobré a nese svoje ovoce, ale konečného cíle dosáhne člověk nejinak než koncentrací, jak jsem napsal mnohokráte v jiných svých spisech. Ani bohabojný život, ani ctnosti, ani nejpřísnější askese nedovedou k nejvyššímu cíli — k duchovnímu znovuzrození.

Klaníme se Krišnovi, Pánu všech mysterií, a jejich správného pochopení, jenž prohlásil odpověďmi na sedm otázek cestu koncentrace.

Kapitola IX.

Pravé poznání královského tajemství.

V této kapitole naleznou důležité poučení všichni ti, kdo neschopni správné koncentrace, mají přece jen touhu po spáse, k níž dojdou ti, kteří se vydali na „cestu bohů" uvedenou v kapitole předešlé. Ti, jichž duchovní stav je nižšího druhu, a kteří nemohou prováděti jogu nebo jíti cestou mystickou se soustředěním, mají ještě jinou naději. Jakým způsobem přijímá Božství jejich zevní uctívání, jsou-li mu věrně oddáni, je prohlášeno v této kapitole.

Svatý Pán pravil:

1. Tobě, jenž nejsi naplněn duchem odporu, vysvětlím i toto nejtajemnější vědění i způsob jak je poznati. Když to zvíš, unikneš zlu.[1])

[1]) Zlem se tu rozumí otroctví hmoty. „O velikých a svatých věcech máme mluviti jenom ve smyslu velikém a vznešeném a s duší pozdviženou." (Eckhart.)

2. Toto jest královské vědění, královské tajemství, výborný prostředek posvěcovací, lze to přímo prováděti, je to věc zákonitá, snadno výkonná a svými výsledky nevyčerpatelná.[2])

[2]) Tento způsob je snadný, poněvadž nevyžaduje přísného pořádku života ani askese a jeho výsledek je nevyčerpatelný, protože vede k věčné spáse. Je to cesta pro všechny lidi, kteří mohou a chtějí milovati Boha, ale nemají sil k mystickým cvičením.

3. Lidé, kteří nevěří v tuto svatou pravdu, ó ty, jenž zapuzuješ své nepřátele, vracejí se stále do světa, který dává jenom smrt a nenalézají Mne.[3])

[3]) Svatou pravdou je oznámení cesty mystické. Kdo jí nevěří, nemůže se odpoutati od otroctví svých smyslů a tím je stále vlečen do nových a nových vtělení.

4. Celý tento vesmír, ač nemám tvaru projeveného, byl Mnou rozprostřen. Veškeré bytosti sídlí ve Mně, ale Já nesídlím v nich.[4])

[4]) Tvar neprojevený znamená, že Bůh je neviditelný. Bytosti sídlí v Bohu, poněvadž Bůh jest jejich Já. Ale Bůh nesídlí v nich, neboť Jeho nejvyšší vědomí je právě tak nezměnitelné, jako prostor, jenž se sice zdá měniti svůj tvar podle věcí, které jsou v něm, ale je při tom stále stejný a neproměnlivý.

„Jakmile vypátráme mistra nějakého díla, tu ho již také poznáme. Ve věčných věcech činí víra všechny věci viditelnými a ve věcech tělesných a v přírodě činí to světlo hmotné." (Paracelsus.)

5. Aniž jsou veškeré věci a bytosti ve Mně, — viz moji tvůrčí moc! Jsem sice podporou všech bytostí, ale nejsem v žádné z nich a tak Můj Duch tvoří všechny věci.[5])

[5]) V předešlém verši praví Krišna, že je ve všech bytostech a v tomto praví zase, že v nich není, neboť i to je iluse. Je tomu skutečně tak, protože vesmír není nic jiného, než Nejvyšší Duch, proto jakýkoliv vztah mezi obsahujícím a obsahem je klamný, nebo jinými slovy: Nejvyšší Duch, jako podpora všech bytostí božskou mocí je přece jen od vesmíru neodvislý. „To co zevně poznáváme je ve světle přírody. Ale nad tímto světlem je světlo ještě jiné, v člověku, totiž světlo, jímž poznáváme věci duchovní. Ti, kteří hledají při světle přírody, mluví o přírodě, ale člověk je více než příroda. Bůh je sice v přírodě, ale je také v Duchu, je také v andělu a proto má vlastnosti všeho. První světlo je dáno tělu a druhé duši." (Paracelsus.)

6. Tak jako vzduch v prostoru se všude pohybuje, a není ničím omezen, tak jsou všechny věci ve Mně — hleď tomu porozuměti.[6])

[6]) Pohyby vzduchu nemají na prostor vlivu a přece je vzduch v něm. Tak také v Duchu jsou obsaženy všechny věci, které se zdají skutečnými oddělenými předměty od Pána Stvoření. „Naše duše v době sídla pozemského nebydlí v pramenu božím, aby mohla tento pramen pochopiti ve svém jáství, nýbrž tak jako slunce svítí skrze sklo, a přece jen se sklo nestává sluncem, také duše sídlí u Slunce Ducha a Síly a nechává toto slunce, aby jí prozařovalo a působilo." (Jakub Böhme.)

7. Na konci kalpy se všechny věci vrací ke Mně, ó synu Kuntin, a pak zase na počátku nové kalpy je promítám.[7])

[7]) Jedna mahakalpa, čili velké období trvá 311,040.000,000.000 našich let.

8. Opíraje se o svoji podstatu, znovu a znovu vyzařuji toto celé shromáždění bytostí, aniž se tomu mohou opírati.[8])

[8]) Aby člověk pochopil alespoň zdáli božskou moc a její vlivy, vykládá teď Krišna některé tajemné způsoby Svého působení. Čím lepší představu máme o Bohu, tím lépe pro nás, neboť pak dovedeme také lépe na Boha mysliti a protože naše myšlenka je jedinou spojkou, která nás vědomě a podle naší vůle s Bohem sbližuje, je tato věc důležitější než se někomu zdá. Je to proto, že teď jsme příliš otráveni tak zvanou kulturou a že naše přirozené duševní vjemy o božských a svatých věcech se ztratily zvrácenou výchovou a učenost, která nemá často ceny ani pro život pozemský — natož pro duchovní. Jsme otráveni dále nezdravými názory svých předků, jichž máme za sebou mnoho generací a knihami, které vyšly z lidských mozků, neosvícených sluncem pravdy, nýbrž jenom pasvětlem rozumu, který je pošetilý a přece jen o sobě myslí, že je neomylný. Stále ke mně přicházejí lidé ze všech míst našeho státu a stěžují si, že jedinou jejich překážkou, která jim nedovoluje míti dosti víry a oddanosti k Bohu — je jejich zevní rozum, jenž nechce pochopiti nic, co není dokázáno cestou hmotnou.

Proto je tak důležito pro každého bez výjimky třeba jen čísti tyto kapitoly, poněvadž je v nich božská síla, která přemůže nakonec ono lhaní rozumu a přivede konečně člověka do onoho stavu plného dobra a požehnání, kdy počne chápati zase svým srdcem nebo citem a kdy se mu počne zjevovati první paprsek netušených pravd. Veškerá „věda" jest jen pro tělo, ale duši nedá nic. A čím člověk více zví zevním svým rozumem, tím se stává domýšlivější na toto své vědění, tak že je málo učenců, kteří by řekli upřímně, že nevědí nic — se všemi svými výzkumy a knihami. Jenom hvězdáři, kteří jsou nuceni po-

hlížeti do hlubin nebeských a vidí jejich zázraky, bývají lidmi skromnými a věřícími.

Mohlo by se také zdáti, že Bůh, když působí svojí tvůrčí silou, podléhá nějakým zákonům. Ale to jest nemožné na základě božské absolutnosti, kterou je božství neodvislé ode všeho. Proto praví jedno přísloví, že Bohu je možné vše. Pro Boha zákonů prostě není. Vidíme to porovnáním s lidmi, kteří dospěli k vysokým duchovním stavům a ovládají pak všechny pozemské i nebeské síly magicky. Tu se zdá, že takoví lidé zvrací všechny zákony fysikální. Ale oni pouze stojí za těmi zákony, kterých nemůže překročit člověk obyčejný a sami podléhají zase zákonům jiným. Tak, čím více bytost lidská stoupá, tím více zákonů přírodních si podrobuje, ale Bůh sám stojí nad tím vším a pro Něho zákonů není.

9. Ó ty, jenž jsi zvítězil nad bohatstvím, věz, že tyto věci Mne neváží, neboť zůstávám nedotčen tímto dílem a můj klid není porušován.[9])

[9]) Je-li božství dokonalé a když nemá žádné touhy, proč tvoří světy, aby je zase vstřebávalo? Tato otázka je zodpověděna následujícím 10. veršem.

10. Poněvadž jsem divákem, rodí příroda celý vesmír, živý i neživý, a proto také, ó synu Kuntin, se svět pohybuje.[10])

[10]) Bůh je pouhým divákem při tomto obrovském panoramatu tvoření a zacházení celého vesmíru. Poněvadž je příroda nevědomá, nemá vědomí, není nijak možno, nežli že se nemůže nic díti bez nějakého vědomí, jež je kdesi. To proto, že věci se dějí jenom ve spojení s nějakým svědkem nebo „divákem", který je právě mocí svědčící. Slova „příroda rodí" znamenají, že je to tvůrčí síla klamná, která nemá v sobě duchovního poznání. Na celý svět nutno pohlížeti ne jako na věc pro sebe, nýbrž jako na vlastnost boží, tak jako hoření a světlo jsou vlastnosti ohně. Ve skutečnosti je Bůh a vesmír jedno a totéž,

ale zároveň nesmíme zapomenouti, že vesmír zase není božstvím. O těchto věcech hloubati by bylo marno, neboť pravé světlo o nich se dostaví samo, když se oddáme mystickým cvičením. To, co jsem napsal o těchto tajemstvích je většinou z knih indické filosofie, aby měl čtenář jakousi myšlenkovou podporu, když by o tom přemýšlel. Náleží to do božích tajemství a každá snaha z e v n í h o rozumu, aby to pochopil, musí zůstati na holičkách. Lidé velmi rádi hovoří o těchto otázkách, jako proč Bůh svět stvořil a jaké jsou nebo byly při tom jeho úmysly a pod. To vše nejlépe zanechati těm, kteří si rádi pohrávají se slovy a pojmy. Pro pravého mystika to nemá ceny, poněvadž když i někdo vymyslí nejlepší nauku o stvoření světa a jeho cíli, je tomu přece jen ve skutečnosti jinak. Je to maření energií a časem.

11. Oklamaní, neznajíce Mé pravé podstaty, pohrdají Mnou, ač jsem Nejvyšším Pánem všeho stvoření když se objevím ve své lidské podstatě.[11])

[11]) „Když se tážeme, jak je Duše veliká, nutno věděti, že její velikost se nevejde ani do země a nebes, nýbrž jen Boha samého, kterého všechna nebesa nemohou obsáhnouti." (Eckhart.) — Vlivem klamu se lidé domnívají, že není možno, aby Nejvyšší Duch, který je beze změny a ve všech směrech dokonalý, mohl svou tajemnou tvůrčí silou učiniti lidské tělo prosté všeho sobectví a projevující skutečnou totožnost božského Já v člověku s Bohem. To se vztahuje na všechny bohy, kteří se kdy vtělili. Podle indických nauk je jich veliká řada.

12. Jsou oklamáni ve svých nadějích, oklamáni, pokud se týká svého poznání, oklamáni svým rozumem a podrobeni jsou vlivům démonů a ďáblů, kteří jsou plni lží.[12])

[12]) Tací lidé jsou oklamáni vědou, rozumem i citem. Vlivy démonické jsou pýcha utiskování malých

a podobné, kdežto ďábelskými vlivy je míněna krutost a jiná nižší zla. Nutno zde připomenouti, že člověk podle svých sklonů podléhá různým neviditelným bytostem, buď dobrým nebo zlým a špatným, tak že náboženské nauky o ďáblech a démonech jsou tu potvrzeny výrokem samého Boha. Tak jako se mnozí lidé posmívají Bohu, tak se i posmívají Ďáblu, ale jako je prvé chybou, tak je i druhé. Kdo se posmívá neviditelnému světu, chybuje jako ten, kdo pluje ve vodě a nevěděl by o tom, poněvadž celou svojí vyšší podstatou náležíme neviditelnu. Přes to někteří okultisté nevěří ve zlé duchovní bytosti nebo démony. Je to ovšem zvrácenost, vysvětlitelná jen duchovní pýchou člověka, která mu namlouvá, že jeho názory jsou pravé a všichni ostatní lidé, že se klamou. To je však právě při skrytých vědách velmi nebezpečnou léčkou!

13. Ale lidé velkých duší, kteří jsou spojeni s božskou podstatou, znajíce Mne, jako původ všech věcí, který je věčný, klání se Mi s myslí, jež se nikam jinam neobrací.[13])

[13]) Spojení s božskou podstatou je charakterisováno vírou, dobročinností, sebezapřením a pod. Tři druhy přírody vznikají podle toho, která ze třech vlastností přírody převládá. Dobrota přivádí povahu božskou, vášeň povahu démonickou a zatemnění povahu ďábelskou. O těchto vlastnostech a jejich výsledcích pojednává následující kapitola.

14. Tací lidé Mne oslavují stále, vždycky Mne hlásají a snaží se Mne dosáhnouti pravými sliby a klaní se přede Mnou.[14])

[14]) Touto snahou se rozumí nekolísavá víra, že naše klanění se Bohu jest nejlepší na světě a když člověk tomuto způsobu víry zůstává věrný až do smrti. To by nebylo možno, bohužel, říci o mnohých lidech nynějších, kteří mění svoji víru často jako oděv. Také Rama Krišna se vyslovil podobně. Pravil, že každá víra je dobrá, jen když se člověk podle

ni řídí. Hlavně přestupování k buddhismu, které zejména v cizině je dosti rozšířeno, je největší chybou, jaké se může dopustit člověk, vychovaný na Západě. Naše celá duchovní podstata je jiná než u Indů a my při nejlepší vůli se nemůžeme vnitřně přetvořiti tak, aby nám na př. buddhismus byl právě tak posvátným jako učení křesťanské. Proto každý jiný způsob víry, než je ta, ve které jsme se zrodili, je pochybený. Nic tu neplatí, že mnozí se vymlouvají, že byli pokřtěni v nevědomém dětství a že byli tak donuceni vstoupiti do víry té a té. Zapomínají, že u každého člověka působila karma, aby se vtělil do té rodiny a do těch poměrů, které jsou mu nejpříznivější!

Nechť si tedy každý dobře rozmyslí, než změní svoji víru, neboť tím zasahuje do karmických zákonů podle zevního rozumu a to je vždy povážlivé.

15. Jiní se Mi klaní jiným způsobem — přinášejí Mně totiž jako oběť svoje poznání různými cestami, že jsem jediný Duch vesmíru, ale odlišný od něho.[15])

[15]) Tito zbožní přinášejí oběti vědy, která sluje Džnanajadžna. Hledí poznati, že Bůh je totožný s lidským vědomím, ale zbaveným všech omylů. Rovněž hledí poznati, že svět je tělem božím, a že jeho Duchem je Bůh, což je stejné pojetí s názory starých kabbalistů. „Bůh sídlí v jednom světle, kam cesta velmi těžká, kdo sám tím světlem není, ten cestu k němu zmešká." (Angelus Silesius, Poutník Cherubínský.)

16. Já jsem vedickým obřadem, já jsem obětí, já jsem obětním darem pro předky. Já jsem potravou, já jsem svatou formulí, jsem obětním máslem, jsem ohněm a jsem vůní vykuřovadla.[16])

[16]) Zde se počínají nejkrásnější verše Bhagavad-Gity, plné poesie a přece zas pravdy, v nichž Krišna

hledí člověku — Ardžunovi — osvětliti a rozšířiti pojem Boha. Kdo o těchto věcech přemýšlí, získává si brzy zcela jiné náboženské názory. Celý tento odstavec směřuje jen k tomu, aby člověk viděl Boha ve všem, jak je to jedině správné. Tím se však člověk Bohu právě blíží. Pro naše poměry třeba říci, že Bůh je také v obřadech našeho náboženství, a to je zejména zřejmé ve mši, kde chléb a víno se proměňuje v tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista. V tomto proměnění, které je známo od nejstarších dob u národů, jež měly zasvěcence, je skryto hluboké mysterium, jaké může odhaliti jenom mystik svým cvičením koncentračním. Všechny jiné výklady, ať církevní nebo světské, jsou naprosto nesprávné — poněvadž spočívají na dohadech zevního rozumu, který těchto tajemství nemůže pochopiti. Je tu v činnosti nejvyšší a nejčistší magická moc boží, která působí pak na všechny přítomné svatým vlivem a posiluje je.

Jestliže vám řekne některý moderní filosof: „Modlete se doma ve svých duších — do chrámů netřeba choditi a bohoslužeb se netřeba zúčastňovati, je to sice pravda, ale ta platí jen pro ty, kteří se dovedou modliti v Duchu a pravdě, totiž pro ty, kteří jdou cestou mystickou a dovedou se soustřeďovati. Pro veliký dav, jenž není tak duchovně vyvinut, je však naprosto třeba tohoto zevního pouta (obřadů, mší atd.), aby přicházeli do božského vlivu. Při tom kněz, provádějící obřady, je pouhým nástrojem, obvykle slepým a nevědomým, pokud se týká oněch mystických pochodů, ale přes to má vždycky za všech okolností onu moc, aby se děly skryté proměny a aby se přivolaly ony božské síly, které pak působí na shromáždění. Velká část katolických obřadů byla převzata některou neznámou sektou křesťanskou od starých gnostiků a ti je zase přijali od perských a jiných zasvěcenců, hlavně z bohoslužeb mithraických. Bůh Mithra byl představitelem světla a slunce. Byl to Bůh perský, a ve starých papyrusech jsou popsány rituály, které se velice podobají

naší mši. Sekta zmíněná, která přijala tyto obřady (také většinu obřadů svátostních, jako křest, zpověď atd.) se pak rozšířila, zvítězila nad sektami ostatními a z ní vznikla nynější katolická církev. Theologové nevědí dodnes, jakými cestami se tento vývoj ubíral, poněvadž nemají historických pramenů. Pro mystika postačí však věděti, že obřady jsou správné a že všude — po celém světě — jsou obřady podobné, poněvadž jde o základ jednak kosmického vývoje a jednak jsou nejen znázorněním, nýbrž v mystické praksi také uskutečněním onoho vysokého zasvěcení, které lze dociliti vnitřním znovuzrozením. Kdo provádí mystická cvičení, nalezne klíč k tajům všech náboženství a tedy také křesťanského. (Bližší viz v „Ohnivém keři".) — Svatý Pavel praví: „Nebo z Něho a skrze Něho a v Něm jsou všecky věci, jemuž sláva na věky, Amen." (Řím, XI., 36.)

17. Jsem otcem tohoto vesmíru, jsem jeho matkou, jsem jeho uchovatelem, jeho dědem, jsem posvěcující slabikou „Om", jsem Rig-Sama-Jadžur Veda a ostatní.[17])

[17]) Otec znamená zde vědomí, matkou je prakriti, čili původní moc tvůrčí. Uchovatel je moc, která řídí příčiny a výsledky. Kdyby tato boží moc přestala jen na okamžik působiti, sřítil by se celý svět. Děd světa jest ono Božství, v němž neexistuje rozdíl mezi předmětem a subjektem čili rozdíl mezi pozorovatelem a věcí pozorovanou. Slovo ostatní se týká Atharva vedy, která první tři doplňuje. Gnostikové znali právě tak a ctili Boha Otce, jako Boha Matku, která je v křesťanství zastoupena Pannou Marií. Tímto jménem se však v tajném křesťanství nerozumí pozemská matka Ježíšova, nýbrž Nebeská královna, která je známá ze starých dob nejrůznějšími jmény, jako Isis, Astarta, Afrodita, Venuše, u Indů bohyně Kali atd. Vše to jsou zosobněné vlastnosti Boha Matky, která je skryta v přírodě a jež je vládkyní všech přírodních sil. Kdo uctívá tuto svatou Matku, která je

právě tak Duší světa, jako Bůh Otec je jeho Duchem, dojde stejně spásy a vykoupení, jako ten, kdo vzývá Krista nebo Boha Otce. Je však velmi obtížno pro začátečníka v mystice, najíti si onu božskou formu, která naší vnitřní podstatě nejlépe odpovídá. Každý má totiž vzývati a představovati si onu božskou formu nebo onen aspekt Boha, který odpovídá jeho nitru. Později to lze obdržeti vnitřním nazíráním, a na počátku by bylo třeba obrátit se na velmi zkušeného a naprosto spolehlivého astrologa, který vypočte podle konstelací, vládnoucích v okamžiku narození, jaká planeta je ascendentem nastávajícího žáka. Každá planeta odpovídá totiž jistému božskému aspektu. Podle toho lze zjistiti přílehlou formu božství skoro u každého. Připomínám však, že je k tomu třeba jen astrologa takového, který je zároveň mystikem, neboť jinak vzniknou dalekosáhlé omyly. Také v Indii se provozuje tato praxe astrologická. Tam je obyčejně sám vůdce astrologem, vypočte žákovi, než ho přijme, horoskop a s použitím svého jasnozření mu také ukáže cestu a udá mu způsob cvičení. Zároveň mu udá onen tvar božství, který se žákovi nejlépe hodí ke koncentraci. Ke všem těmto údajům je však třeba, aby vůdce byl dokonale vyspělým Mistrem — a těch je i dnes v Indii dosti. Pro nás stačí však to, co bylo shora pověděno.

18. Jsem cílem, živitelem, Pánem, svědkem, příbytkem, útočištěm, přítelem, pramenem, koncem, místem trvání, zásobárnou, a věčným semenem.[18])

[18]) Cíl znamená poslední metu veškeré práce a námahy. Svědek je ten, jenž je přítomen všemu konání. Příbytek značí všudypřítomnost. Útočiště je to, kde jsme v bezpečí a kde nás nemůže nic zlého postihnouti. Přítel je ten, jenž nám přeje a sice bez náhrady a jiných nároků. Místo trvání značí věčnost do minulosti i budoucnosti. Zásobárna je znakem a ukazuje, že v Bohu trváme i tehdy, když celý vesmír zajde, jako sémě pro příští žně. Věčné semeno je

věčný původ všeho. „Neboj se, Já jsem ten první i poslední." (Zjev. I., 17.) — Andělu pak církve Laodicenské píše: „Toto praví Amen, svědek ten věrný a pravý, počátek stvoření božího." (Zjev. III., 14.)

19. Já působím vedro a světlo a já činím déšť, Já vssávám a vyvrhuji, Já jsem nesmrtelnost, a také smrt, a také jsem onou dřímající příčinou a zjeveným výsledkem.[19])

[19]) Vedro a světlo působí Bůh jako Duch slunce, jenž se projevuje viditelně hmotným sluncem, které jest jeho symbolem. Staří znali dobře tento symbol Boha a proto se mu klaněli, ale nikoliv slunci hmotnému, nýbrž jako znaku božství, které je ve slunci obsaženo. I v křesťanství se uchoval tento symbol a sice ve tvaru monstrance, která je obvykle zhotovena jako zářící slunce. Tak všude nazýváme staré symboly i v našich chrámech a jest třeba míti otevřeny oči, abychom je nalezli. „Vssávání znamená vypařování se vody a „vyvrhování" značí spuštění deště. Tyto přírodní úkazy netvoří ovšem Bůh sám, nýbrž jeho podřízené síly, totiž duchové elementů, kteří nepřetržitě pracují podle vyšších rozkazů v celé přírodě. Pomáhají při klíčení, pučení a rozvíjení rostlin, přenášejí duše zvířat zahynulých do nových zárodků, řídí počasí, ovládají větry i bouře a blesky atd. Badatelé, kteří se obírají studiem blesků, jsou často naplněni podivem nad zdánlivě rozumnou silou, která bleskem vládne. Ale není to zdánlivé, nýbrž skutečné. Za bleskem je řada inteligentních bytostí. Toto pozorování a tento podiv vyslovil zejména Flammarion. — Nesmrtelnost se vztahuje na bohy a smrt zase na lidské plemeno. — Ti, kdo se klaní Bohu některým z oněch způsobů, které jsou uvedeny ve verši 13.—18., dosáhnou nirvany. To, co se stane s lidmi, kteří se klaní Bohu s jistým zvláštním přáním, je popsáno dále.

20. Ti, již znají Vedy a klaní se mi s obětmi, jsouce posvěceni pitím šťávy soma, ti, již chtějí

vstoupiti do nebeských sídel, radují se na nebi z nebeských slastí, vstoupivše do sídla Indrova, jako odplatou za činy ctnostné.[20])

[20]) Znalost Ved nebo jiných svatých knih znamená obírání se náboženskými spisy a zachovávání předpisů s úmyslem, aby člověk dosáhl nebes. Bez takového úmyslu není výsledek takový jak pověděno v textu. Kdo studuje svaté knihy jenom z důvodů jazykozpytných, nemá onoho užitku. Je to totéž jako dnes u lidí, kteří čtou mystické nebo i okultní spisy jenom proto, že je to zajímá a nikoliv proto, aby z toho měli přímý užitek duševní, když se neřídí tímto novým poznáním. Je v tom sice také prvý krok k dalšímu vývoji duševnímu, ale nic více. Teprve pak, když člověk počne prakticky p r o v á d ě t i to, čemu se naučil, má z toho pravý zisk. Nápoj sám se pije na konci obětí. Je to podobné mysterium, jako víno a hostie při mši. Nebe Indrovo je nejvyšší sídlo bohů, kam přicházejí duše těch, kteří si dobyli svrchu řečených zásluh. Pak se však musí zase vrátit na zem nebo jinam, aby se znovu vtělovali, dokud nedosáhnou nirvany, čili úplné spásy.

21. Ti, když se radovali v oné veliké nebeské říši, vstupují zase do světa smrtelníků, jakmile byly vyčerpány jejich zásluhy a ti, kdo se oddali zákonům trojích Ved, a měli nějaká přání, dosáhnou příchodu a odchodu.[21])

[21]) Indrovo nebe nazývají theosofové také devachanem, totiž sídlem bohů. Lidská duše může tam pobýt podle svých zásluh nesmírné řady let, ale musí se znovu vtělovati. „Příchod a odchod" znamená něco podobného jako smrt a nové vtělování. Ti lidé, kteří se řídí zákony svatých knih a n e m a j í p ř á n í, aby dosáhli nějakých odměn, dojdou věčné spásy. Je tedy veliký rozdíl v tom, jak člověk smýšlí když jest nejvýš zbožný. Kdo vše obětuje Bohu a n i c nežádá, ten je spasen, kdežto ten, kdo má nějaké touhy po odměně, musí se zase vtělovati. Touha i přání jsou ona

poutá, která vážou duši k zemi, neboť žádosti i když jsou čisté, vycházejí z egoismu, který jest jedinou překážkou onoho vysokého poznání, ve kterém duch lidský splývá s Bohem a stává se částí bytosti universální.

22. Ti však, kdo jedině na Mne myslí jako na totožného a klaní se Mně, a kteří stále ve Mně spočívají, ti budou Mnou zachováni.[22])

[22]) Kdo nemyslí než na Boha a nic jiného si nepřeje, tomu dá Bůh sama sebe, čímž získal člověk největší statek. Je to zcela logické ale nesnadno toho lze provésti, poněvadž zevní svět nás neustále od myšlenek na Boha odvádí. Proto se modlíme: „A neuveď nás v pokušení..."

23. I ti, kteří se klaní jiným bohům, ó synu Kuntin, jestliže to činí s vírou, klaní se ve své nevědomosti Mně.[23])

[23]) Zde je vyslovena náboženská pravda velkého významu, neboť je důležito věděti, že kdo se klaní i jiným bohům, třeba málo významným, klaní se vlastně nejvyššímu Pánu, jen činí-li to s pravou vírou. Bůh přijímá všechny oběti a veškeré uctívání, které směřuje i jinam, čímž se stávají účastni Jeho milosti i ti, které nazýváme my křesťané často zcela neprávem „pohany", neboť i oni se klaní jedinému Bohu — ovšem v jiném tvaru. Kdo dospěl až tak daleko ve svých náboženských názorech, dosáhl také nejvyšší shovívavosti ke všem bližním a tím se vyšinul na úroveň duchovní, od které je jen malý krůček k mystickému poznání.

24. Jsem Pánem všech obětí a všechny přijímám, ale ti, kteří tak činí, neznají Mne v pravdě, proto padají.[24])

[24]) Lidé, kteří ve své nevědomosti zbožňují nižší bohy, nepoznávají Boha pravého a proto nemohou se s Ním sjednotit a nedojdou spásy. Jejich pád je zaviněn jejich nevědomostí, ale to nezabraňuje, aby

neměli nároků, jaké jim přísluší za jejich víru. Tito lidé dostanou to, po čem touží, aby bylo po smrti jejich údělem, neznajíce dobra nejvyššího. Nyní následují verše velmi významné pro všechny lidi zbožné. Kdo se podle nich bude říditi, vyhne se příštímu osudu, který je nežádoucí a jinak nevyhnutelný.

25. Kdo se klaní bohům, půjde k bohům, kdo se klaní předkům, půjde k předkům. Ten, jenž obětuje bhutům, půjde ke bhutům, ale Moji ctitelé přijdou ke Mně.[25])

[25]) Bohy jsou míněny ony bytosti, které v Indii jmenují obyčejně devy. Toto slovo pochází od kmene „div", což znamená zářiti. Devové ženského rodu sluji devi, od čehož je naše slovo děva. Devové podle Ved jsou mohutné síly přírodní, jako bohové u starých Řeků a Slovanů a i jiných národů. Ale jest jich veliký počet, různých stupňů. Kdo se jim klaní, přijde k nim, tak jako kdo se klaní praotcům (pitriům), přijde zase k nim. Kdo se klaní démonům (bhutům), přijde ke bhutům a tak dále. Tito bhutové jsou podle jiných astrálními mrtvolami nebo larvami, které se velmi často vydávají ve spiritistických kroužcích za duchy zemřelých. Jsou při tom galvanisovány (oživeny zvláštními proudy prany) od démonů, kteří jich užívají jako svých masek, aby se mohli tím spíše vetříti do lidské společnosti.

Neviditelný svět není tak jednoduchý, jak se zdá většině spiritistů, kteří ve své naivnosti si myslí, že ve sférách nejbližších zemí je jen jistý počet nešťastných duchů lidských a nic jiného! Kdyby se těmto dobrým lidem otevřely náhle duchovní zraky, zděsili by se často nad tím, co by viděli. Jiní spiritisté, kteří z četby okultní literatury v ě d í o těchto nebezpečných obyvatelích říše neviditelné, podírají je, aby tak nevypudili ze svých řad přívrženců, kteří by jistě zanechali spiritistických pokusů a sezení pro jejich zřejmou nebezpečnost.

26. Kdokoliv s láskou Mně obětuje třeba jen

lístek anebo květinu nebo ovoce, nebo i pouhou vodu, — přijmu to, když to bylo dáno ze srdce čistého.[26])

[26]) Tento dojemný verš by si měli vštípit do srdcí všichni ti, kdo nejsou schopni oběti nejvyšší, totiž své duše v mystice. Bůh přijme každou oběť i nejmenší, je-li mu dána s láskou, která je hlavní pákou náboženského cítění. Bůh, který je v našem nitru, přibližuje totiž vždycky více na pohnutku, na smýšlení svého oddaného, než na velikost jeho činu — toho pamatujte. Proto praví Krišna dále ve verši 27.:

27. Cokoliv tedy činíš, cokoliv požíváš, cokoliv nabízíš v oběti, cokoliv dáváš (jako almužnu), jakékoliv skutky sebekázně konáš, ó synu Kuntin, konej to pro Mne.[27])

[27]) „Činnost lidská je ovšem různá sama o sobě, ale jestliže je nálada srdce při nich stejná, tu mají pak stejnou cenu a Bůh nám září vstříc světskou činností právě tak, jako v nejsvětějším." (Eckhart.)

„A přišedši jedna chudá vdova, i vrhla dva šarty, což jest čtvrtá částka peníze do pokladnice. I svolal učedníky své, dí jim: „Amen, pravím vám, že tato chudá vdova více uvrhla než tito všichni, kteří metali do pokladnice." (Marek, XII., 42.—43.)

28. Tak budeš vysvobozen ze všech pout skutků a jejich dobrých i zlých následků a když tvoje srdce bude se odříkati a když bude jednati pro Mne, tu přijdeš ke Mně.[28])

[28]) Odříkáním se skutků a jejich výsledků, jakož i konáním všeho s úmyslem, že je to pro Pána, sprostí se člověk veškeré zodpovědnosti za své činy, které jsou naším poutem a bude spasen. Jinak musíme stále kolotati mezi životem a smrtí v nových a nových vtěleních.

29. Jsem stejný pro všechny bytosti. Nikoho nezavrhuji a nikomu nedávám přednosti. Ale

ti, kteří se mi klaní s láskou, jsou ve Mně a Já jsem v nich.[29])

[29]) Znovu tu kladen největší důraz na lásku k Bohu. Abychom však dovedli tak Boha milovati, musíme Ho mít raději než sebe. To lze provésti jenom sebeobětováním, totiž koncentrací myšlenek, kterou dosáhneme také velmi brzy osobních důkazů, že Bůh nás miluje, že je nám zcela blízko a že o nás pečuje a vede nás. Ale nejdříve se musí člověk přemoci, totiž přemoci svoji mysl a ukrotit ji soustředěním, a pak se k němu Bůh skloní a podá mu ruku pomocnou. — „Abyste byli synové Otce svého, kterýž jest v nebesích, neboť slunci velí vycházeti na dobré i na zlé a dešť dává na spravedlivé a i na nespravedlivé." (Mat. V., 45.)

30. I když by se mně klaněl nejhorší člověk, výlučnou oddaností, je třeba považovati ho za spravedlivého, poněvadž má spravedlivé úmysly.[30])

[30]) To budiž útěchou všem, kdo si jsou vědomi nějakých přestupků, i byť byly sebe větší. Nechť se nikdo nedomnívá, že nemůže nastoupiti cesty k Bohu, poněvadž není člověkem čistým. Kdo je čistým v duchovním smyslu, ten nepotřebuje mystické cesty, poněvadž je to již člověk svatý. Ale kdo z nás by byl bez hříchu a kdo by tedy mohl nastoupit cestu? Jistě že by jich bylo velmi málo, jestliže by se vůbec tací lidé nalezli mezi lidmi světskými! Avšak tato cesta, ač je pro vyvolené, totiž pro lidi duševně pokročilé, je přece jen lidstvu dána, aby se jí ubíralo a ne aby se jí bálo. Duševně pokročilí nejsou však ti, kdo se mohou chlubiti větší vzdělaností nebo většími vědomostmi, nýbrž ti, jejichž duše je otevřena vyšším vlivům a jejichž srdce je citlivé. Mezi vzdělanými a hlavně mezi učenými najdeme právě nejméně těch, kdo by se hodili pro cestu mystickou. Často je prostý venkovan nebo dělník duchovně mnohem dále, než věhlasný profesor

vysoké školy, jak jsem se sám často přesvědčil. Prostá mysl a hluboký náboženský cit je vše, co Bůh chce od nastávajícího člověka. Nikoliv učenost z knih, která před Bohem nemá ceny, poněvadž je založena na zevním rozumu.

Největší překážkou mystiky jest však slabá vůle, bez které není člověk schopen konati denně svá cvičení. A tu je často vlastní příčinou této slabosti vůle požívání lihových nápojů. O tom jsem se přesvědčil ze své dlouholeté praxe a ze styků jak osobních, tak písemných s mnohými a mnohými lidmi, kteří by rádi šli cestou a nejsou toho schopni, poněvadž nemohou vytrvati. Ba mnozí ani cesty nenastoupí, ani neučiní pokusu, poněvadž cítí, že nejsou tohoto vyššího vývoje schopni. Při tom tito lidé jsou ovšem přesvědčeni, vědí, že mystická cesta je jediný způsob pravého duchovního života — a přece jen ji nastoupiti nemohou. Skoro bez výjimky je tu příčina alkohol, který u mnohých požíván i v malé míře, způsobuje jisté ochrnutí vůle, jak dobře je známo, tak že je nepřímo překážkou mystiky. Jsou to alkoholikové ze zvyku i příležitostní — není mezi nimi rozdílu. Požívání mírných dávek alkoholu neškodí u většiny lidí nijak na cestě mystické, ale míra, která jednomu neškodí je druhému již škodlivá. Nelze tu tedy pověděti určitých hranic. — Takoví lidé, kteří se své libůstky nemohou zdržeti, jsou pro mystiku ztraceni. — Jinou překážkou je příliš rozvinutý rozum, který svým pasvětlem oslňuje člověka tak, že se domnívá, že jím musí vše pochopiti. U těchto lidí je pouze třeba nějakého mohutného duševního otřesu, jako neštěstí v rodině nebo podobného, aby byli ze svého poblouznění vyléčeni. To se také stává „z dopuštění božího" jen za tímto účelem, když náš Pán vidí, že je to nutné.

31. Takový člověk přijde brzy na pravou cestu a dojde věčného míru. Přisahám ti, ó synu Kuntin, že ten, kdo se Mi klaní, nebude nikdy zničen.[31])

[31]) Takový člověk dosáhne míru, poněvadž brzy úplně zapomene na svoje předešlé skutky, když se ponořil do nebeského světla, které mu dá Bůh ve své nejvyšší milosti.

32. Ó synu Prithy, věz, že i ti, kteří byli zrozeni z lůna hříšného, i ženy, vaisyové a sudraové, půjdou k nejvyššímu cíli.[32])

[32]) Tento verš se dotýká poměrů indických, kde jsou lidé rozdělení na různé kasty, z nichž vaisyové a sudraové jsou nejnižší. Také ženy jsou u některých indických sekt považovány za tvory méněcenné. Krišna však vyrovnává svým výrokem tyto rozdíly, poněvadž před Ním jsou si všichni lidé stejní.

33. Co lze tedy říci o svatých brahmínech a o oddaných královských mudrcích (radžarišiech)? Proto, když jsi přišel do tohoto přechodného světa, v němž není radosti, klaň se Mně![33])

[33]) Lidský život se zvláště hodí k vypěstování lásky k Bohu, poněvadž náš osud je ve skutečnosti tak bezradostný. Zvířata, poněvadž jejich duše není ještě dosti vyvinuta a bohové, kteří jsou se svým stavem a ve své blaženosti spokojeni, nemají této výsady, by poznali lásky k Bohu v takové čistotě, jako lidé, kteří dosáhli dokonalosti.

34. Proto upírej svoji mysl na Mne, miluj Mne a klaň se Mně, skláněj se přede Mnou. Tak budeš v klidu a dospěješ ke mně, k nejvyššímu Duchu.[34])

[34]) „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou." (Mat. V., 8.)

Tak se končí devátá kapitola svaté Bhagavad-Gity, božské moudrosti, knihy o božském spojení, jednající o rozmluvě mezi svatým Krišnou a Ardžunou.

Klaníme se Krišnovi, který prohlásil podivuhodné tajemství o božské moci, jakož i o moci lásky k Bohu.

Kapitola X.

O pravém poznání božské moci.

Tajemství božské bytosti bylo vysvětlováno v kapitole sedmé. Se stanoviska čisté reálnosti jest božství absolutní a bez přívlastku. Ale vlivem nevyzpytatelné moci boží jest jistý zjevný vztah mezi absolutním božstvím a jeho stavy a přívlastky.

Prohlášení nejvyššího Pána, které se týká božské moci a jež se počalo v sedmé kapitole, bylo přerušeno v kapitole osmé, bylo v něm pokračováno v deváté a nyní jest na ně navázáno zase v kapitole této.

Božská moc pojímá v sobě vesmír, ale přece jej přesahuje, neboť vesmír není nic jiného než mocí boží a jak jsme již vysvětlili, Bůh zase není vesmírem. Kdyby božství bylo totéž jako vesmír, bylo by pak jen pohrávání si slovy bez významu, když bychom mluvili jednak o vesmíru a jednak o božství. A kdyby vesmír a božství byly něco rozdílného a oboje byly skutečnostmi, musila by býti zase nějaká vyšší skutečnost, objímající božství i vesmír.

Mnozí badatelé, nemystikové, prohlašují, že v indickém učení převládá pantheismus. Na

druhé straně míní zase jiní, že mystika je jistou soustavou deistickou. (Pantheismem se rozumí theosofický názor, který slučuje Boha se světem a který byl ve starověku zastupován eleatickou školou filosofickou, Heraklitem, stoiky, a novoplatoniky. V nové době zvláště Spinozou, Hegelem a jinými. Theismus jest víra v živého Boha jako Stvořitele a vládce světa. Naproti tomu deismus jest víra v Boha, jako poslední příčiny všech věcí, zvláště čistá víra v Boha, která zavrhuje veškerá zjevení a náboženskou víru zakládá pouze na rozumu. Deisty sluli hlavně v XVII. a XVIII. století muži, kteří přirozené náboženství chtěli pozvednouti k normě všeho náboženství positivního. Byli to předchůdcové racionalistů, hlavně Angličani, zvláště Cherbury, Charles Bloum, John Toland, hrabě Shaftesbury, M. Tindal a jiní.)

Chceme-li pochopiti pravou nauku Bhagavad-Gity, nutno odmítnouti stejně pantheismus jako deismus. Praví se: „Božství samo v sobě jest nehnuté a hluboké, ani světlé, ani temné, aniž má jména nebo projevů — je to tajemná skutečnost.“ Vesmír jest částí božské moci, ale jest ještě jiná její část, jejímž působením není božství vesmírem. Nevyzpytatelná boží moc jest prohlášena v této kapitole pro zbožného člověka, aby o ní mohl oddaně hloubati.

Svatý Pán pravil:

1. Slyš dále, ó bohatýře mocných paží, Moje nejvyšší slova, která k radosti tvé ti chci prohlásiti, neboť si přeji tvoje blaho.[1])

[1]) Nejvyšší slova jsou to proto, že znamenají nejvyšší pravdu.

2. Moji duchovní moc nezná ani božská synoda, ani velicí mudrcové, poněvadž jsem pramenem Bohů i velkých mistrů.[2])

[2]) Slova „božská moc" v originále mohou znamenati také původ. Velicí mudrcové jsou synové stvořitele Brahmy, je to totiž sedm prvních mudrců. Synodou se rozumí svaté shromáždění. Poněvadž jest Bůh pramenem stejně věcí hmotných jako bohů, nemohou bohové znáti nejvyššího původu tohoto svého. Bůh zná jedině sama sebe, poněvadž je sám sobě původem. Ale nejvyšší zasvěcenec, člověk, který se s Bohem spojil, a jenž se s Bohem sjednotil, poznává rovněž svůj původ. Nikoliv však bohové, nebo bytostí jiné. Tato výsada je dána pouze člověku.

3. Kdokoliv Mne pozná, nezrozeného, bez počátku, nejvyššího Pána všech světů, ten zbaví se mezi lidmi klamu a bude sproštěn všech hříchů.[3])

[3]) Bůh nemá počátku, ani konce, proto je nezrozený. Ten, kdo ho poznal, je sproštěn všech hříchů, kterých se dopustil vědomě i nevědomně. „Totoť jest pak věčný život, aby poznali Tebe, samého pravého Boha, a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista." (Jan, XVII., 3.)

4. Rozum, poznání, duchovní vědění, správný úsudek, odpuštění, pravda, vnitřní i zevní sebevláda, radost, bolest, zdar a protivenství, strach i klid,

5. nevinnost, klidná mysl, uspokojení, zdrženlivost, tělesná i duševní, dávání almužen, snaha po spravedlnosti a odmítání nespravedlivosti, — to jsou stavy jednotlivých bytostí, které vyšly ze Mne.[4])

[4]) Nejen že Bůh dává ze své podstaty vše, nýbrž také všechno zná, vším vládne a svým vlivem do všeho vniká. „A rozdílné jsou moci, ale tentýž jest Bůh, kterýž působí všecko ve všech." — „Ale to vše působí jeden a týž Duch, rozděluje jednomu každému obzvláštně, jak ráčí." I. Kor. XII., 6.—11. — Milost boží není u každého stejná — jeden jí má více, druhý méně. Proto prosme jedině o milost, poněvadž kdo prosí, obdrží ji. Bůh proniká všechny naše myšlenky a vede nás, aniž o tom máme tušení. Je třeba jen pozorovati se, a pak poznáme, že co hodinu jsou nám vnutkány myšlenky a sklony, kterých před tím v nás nebylo. Kdo tak činí delší dobu bez přestání, naučí se rozeznávati zevní vlivy od těchto vysokých vlivů vnitřních, které vycházejí z „dechu" božího. Toto prolínání božským vlivem se jeví u každého člověka ať je zbožně založen nebo není. U mystiků se jeví ovšem mnohem zřetelněji a zjevněji než u lidí jiných. U zbožných je větší než u těch, kteří Boha nechtějí znáti nebo Ho snad popírají. Každý podléhá těmto vlivům, bez nichž by byl člověk za krátko zničen — nejdříve tělesně a pak také duševně. Celé naše konání je neustále vedeno tímto vlivem a sice většinou přímo, bez jakéhokoliv zásahu jiných bytostí, jichž Bůh používá jenom ve zvláštních případech — podle své nevyzpytatelné moudrosti. Je vskutku velmi podivné, že zvláště theosofové upadli do nesmírného bludu, domnívajíce se, že tyto božské a přímé vlivy jsou z pramene zcela jiného, že na lidi působí tak zv. Mistři, totiž neznámí zasvěcenci — mahatmové — kteří žijí na Východě a jimž je svěřeno vedení celého světa. Kdo ví, že Bůh je v nás, že je naší podstatou a že nás může každým okamžikem ovládnouti — a sice nejen inspirací nebo vnuknutím, nýbrž i jinými cestami, musí přece podle prostého logického závěru pochopiti, že Bůh k tomu nepotřebuje prostřednictví nějakých jiných bytostí: ať Mistrů nebo duchů, nebo jiných tvorů. Vždyť Bůh ovládá a zná každou naši myšlenku a může nám kdykoliv vnuknouti, co

Mu libo. Může nás také vésti kam chce a kdykoliv chce. Jest ovšem na člověku, aby se těmto vnuknutím neprotivil. Jenom ve zcela nápadných případech vidí často lidé, že na ně působila nějaká cizí moc, aby je zachránila před smrtí nebo neštěstím jiným. Člověk jda ulicí, myslí na vše možné a náhle mu napadne, aby přešel na druhou stranu a podíval se tam do jednoho výkladu. Sotva tak učinil, spadne na straně, kudy dříve kráčel, trám na chodník a člověk „náhodou" ušel jisté smrti. Tato myšlenka, podívat se do výkladu, byla mu inspirována jeho božským Já, které nebezpečí vidělo a odvrátilo způsobem zcela prostým a nenápadným. Tak Bůh působí tajně, ale neustále na nás i na ty, kteří v Něj nevěří. Nejsme nikdy jisti, při žádné představě, nebo myšlence, nepochází-li od Boha, ale čím více na Boha spoléháme, tím se tento vliv jeví zřetelněji. To může ovšem dokázati jednotlivcovi jenom praxe. Na druhé straně je ovšem jisto, že vysocí zasvěcenci mohou také působiti ve zvláštních případech na člověka, ale také andělé a naopak též astrální bytosti a duchové zlí. Do podobného omylu jako theosofové se svými mahatmy, upadají také spiritisté, domnívajíce se, že veškeré toto působení dobré i zlé — je od duchů zemřelých. Duchové je varují, duchové jim radí, zkrátka, duchové jsou všemohoucí a vševědoucí. Vysvětlil jsem již vpředu, kdo jsou tito duchové, kteří se projevují skrze media a proto se touto velmi důležitou věcí nebudu již obírati, ale upozorňuji zde na tyto omyly v zájmu pravdy pro ty, kteří se chtějí poučit, opíraje se při tom o všechna učení indická a o tradice mystiků západních, kteří přece vnikli osobně do těchto tajemství a věděli více, než se zdá našemu století „osvícenému!"

6. Sedm velikých mudrců a čtyři staří Manuové, jimiž vznikl tento svět, jsou proniknuti mojí mocí a zrodili se z mého ducha.[5])

[5]) Tito mudrcové slují v Indii rišiové, o nichž jsem již napsal bližší výklad v předu. — Manuové jsou

duchovní praotcové lidského pokolení, jsou to zosobněné tvůrčí božské myšlenky, jichž v každé manvantaře se objeví čtrnáct. Oněch sedm mudrců je také sedm prvních učitelů našeho pokolení a veškeré duchovní vědění, které ve světě existuje, je uchováno a bylo uchováno duchovními potomky těchto sedmi praučitelů, tak jako staří Manuové byli prvními králi a jsou původem králů. Za starodávna byl totiž král, velekněz a nejvyšší zasvěcenec jednou a touž osobou. Tak bylo ve staré Atlantidě, v Indii, Persii, ve předhistorických dobách řeckých, kde bohové vládli na zemi. Všichni bohové řečtí byli kdysi na zemi lidmi — ovšem vysokými zasvěcenci a krali, ale nežili v krajině pozdějšího Recka, nýbrž v jiných zemích. Podobně se to mělo s mnohými bohy indickými a jinými. V Egyptě byli v nejstarších dobách rovněž velekněží zároveň vladaři. Pokud tak bylo, zkvétala země v míru a blahobytu. To byl onen „báječný zlatý věk" lidstva. Během tisíciletí se však lidstvo počalo zajímati více o věci hmotné a tím se stalo, že zasvěcenci pomalu mizeli, a přestali býti ve stycích s lidmi, ale králové zůstali se svou zevní mocí a z magických sil, jimiž jejich předchůdcové vládli, zbyl jim jen odznak osvícení — koruna z drahých kovů a kamenů. Z oněch prastarých, předhistorických dob pochází dosud královský titul v některých zemích zavedený: „z boží milosti král nebo císař..." Tato slova „z boží milosti" naznačují pravý původ onoho přívlastku, neboť z boží milosti jest jen zasvěcenec. Staré mythy všech národů vypravují nám podivné věci o životě oněch královských zasvěcenců — jsou to většinou mystické taje a symboly, které ukazují tomu, kdo k nim nalezl klíč, na cestu k Bohu. Ve mnohých mythech východních i západních je utajena celá mystická cesta tak důmyslně, že žasneme nad důvtipem těch, kteří ji takto dovedli ukrýti, aby nebyla vydána zneuctění.

Podle jedné autority indické nevztahuje se počet čtyři na Manui, nýbrž na čtyry syny Brahmy: Sanandanu, Sanaku, Sadanandu a Sanatkumaru. Tito čtyři

synové Brahmy se snažili v prvých dobách světové historie dosáhnouti konečného osvobození spojením se s božstvím, ale nedospěli k nejvyššímu cíli a jsou v této době ochránci cesty do Nirvany.

Jejich nadlidská moc je ve spojení s božstvím, ale není neodvislá. V následujícím díle stvoření byla úloha tvůrčí odevzdána těmto prvním synům božím.

7. Kdokoliv zná dokonale tyto projevy, jakož i moc, která jest jejich příčinou, spojuje se s nekolísavým poznáním. Toť jisto.[6])

[6]) „Zde nepomáhá cizí hledání, studování a badání, neboť každý duch spatřuje pouze svojí vlastní hlubinu a to v čem se zapaluje." (Jakub Böhme.) V tomto verši jest položen důraz na moc boží měniti božské síly v ony projevy. Nechť se však nikdo nedomnívá, že božství jest nuceno nějakou zvláštní mocí vyvolávati tyto nebo jiné projevy, neboť božství nemusí tvořiti, leda když mu jest libo.

8. Já jsem pramenem všeho, Mojí silou se pohybují veškeré věci a proto moudrý, který to zná, jsa naplněn láskou, klaní se Mi.[7])

[7]) „Nebo skrze Něho stvořeny jsou všecky věci, které jsou na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné, buďto trůnové nebo panstva, buďto knížactva nebo mocnosti; všecko skrze něho a pro něho stvořeno jest. — A on jest přede vším a všechno jím stojí." (Kol. I., 16., 17.) — „Pohybují se všechny věci", znamená, že trvání nebo zničení tvorů je úplně odvislo pouze na božství. Ačkoliv by se zdálo, že tyto procesy vyžadují také nějaké spolupráce se strany tvorů, není tomu tak ve skutečnosti.

9. Když jejich srdce i život vstoupily do Mne, osvěcují se vzájemně a hlásají Mne vždycky a pak si nežádají nic více a nalézají blaženost.[8])

[8]) Bez božství nemá život ceny. Vzájemně se osvěcují, znamená duchovní obcování, při kterém přechází vyšší vědění s jednoho člověka na druhého. Hlásají mne, značí, že zasvěcenci vzájemně si sdělují tajemství božského ducha. Ten, kdo dosáhl tohoto osvícení, nežádá si již více, poněvadž je naplněn boží blažeností. „To, co světlo, teplo a síla sluneční znamená v životě přírody, tím je také světlo poznání v životě duchovním a tak by nám nic neprospívalo, nejpřesnější nauka o podstatě světla, když by světla nebylo, tak také pouhé vědění, týkající se duchovního světla člověka, nic neprospívá, když ho člověk nedovede přijímati. Ale tohoto světla si nemůže sám stvořiti, nýbrž obdrží je z milosti a bez zásluhy." (Hartmann.)

10. Těm, kteří lnou vždycky ke Mně a klaní se Mi v lásce, dávám toto vědění, jímž přijdou ke Mně.

11. Abych poskytl milost, trvám v jejich srdcích, ničím temnotu, zrozenou z nevědomosti, skvělou lampou moudrosti.[9])

[9]) Skvělá lampa moudrosti jest poznání pravdy. Touto lampou je srdce, které nezná vášně a jejím olejem je božská milost. Vzduch, který udržuje její plamen, jest vánek lásky, jenž plyne mezi člověkem a Bohem. „Bůh zajisté, kterýž rozkázal, aby se z temnosti světlo zablesklo, tenť se osvítil v srdcích našich k osvícení známosti slávy boží v tváři Ježíše Krista." (II. Kor. IV., 6.) — Slova: „Není pouhým obrazem, nýbrž skutečností, neboť Bůh jest světlo, oheň a plamen." „Neboť Bůh náš jest oheň spalující." (Žid. XII., 29.) „Nebo Hospodin, Bůh tvůj jest oheň sžírající, Bůh silný a horlivý." (V. Mojž. IV., 24.) — „Dým vystupoval z chřípí jeho a oheň sžírající z úst jeho, od něhož se uhlí rozpálilo." (Žalm XVIII., 9.) — O tomto ohni Božím, jak se zjevuje žákovi v mystice, psal jsem ve svém časopisu „Psyche", I. ročník 1924. Poznání Boha v tomto aspektu ohnivém náleží k vysokým mystickým stavům, k nimž se řadí tak zvaný ohnivý křest.

Když Ardžuna slyšel o těchto přívlastcích božství, jakož i o tom, že absolutní božství je bez přívlastku, přeje si slyšeti více o prvním aspektu Boha, protože druhý aspekt je člověku nepochopitelný.

Ardžuna pravil:

12. Ty jsi nejvyšší Brahma, nejvyšší moc, ty posvátný a dokonalý, ty, věčný Duchu, božský a první Bože, ty nezrozený a všudypřítomný.[10])

[10]) Posvátný, znamená, že Bůh jest neproměnlivý a že nemůže býti ničím poskvrněn. Božský znamená, že sídlí tam, kde není vesmír. První Bůh značí, že je to Bůh, jenž zůstává svědkem zrození i zániku těch, kterým lidé říkají bozi.

13. Tak Tě nazývají všichni mudrci, rovněž nebeský mudrc Narada, dále Asida, Devada, Viasa, a totéž pravíš i mně.[11])

[11]) Nebeský mudrc jest nebeská bytost, která se stala mudrcem, když se vzdala veškeré slávy svého stavu. Narada jest jedním z největších indických zasvěcenců.

14. Vše, co jsi mi pravil, pokládám za pravdu, ó Pane a Tvůj majestát není věru znám ani bohům, ani démonům.

15. Ó, ty nejvyšší Duchu, jenž znáš sebe vlastní svojí mocí, ty Stvořiteli všeho, Pane všeho, Bože bohů a Pane Všehomíra.

16. Tobě sluší prohlásiti zplna Tvoje božské moci, jimiž pronikáš tyto světy.

17. Jak bych Tě mohl poznati, i když bych neustále na Tebe myslil, ó Pane tajemných sil, a v jakém tvaru, ó Pane, mám se na Tebe soustřediti?

18. Ó tajemný, pověz mi ještě více o svých silách a projevených tvarech, neboť se nemohu dosti nasytiti Tvými slovy balsamickými.[12])

[12]) Ardžuna se táže, v jakém tvaru se má soustřediti mysticky na božského Ducha, neboť ví, že je to nejvýš důležité pro praxi jogickou, jak jsem již vpředu naznačil a vysvětlil. Opakuji, že pro každého člověka jest vhodná jenom jedna forma božství ke koncentraci. Kdo se soustřeďuje na Boha ve formě nepravé, která neodpovídá jeho nitru, dosahuje sice také výsledků, ale ne tak pronikavých, jako když volil tvar správný. Tento tvar správný může člověku pověděti buď mystický vůdce, anebo lépe ještě jej obdrží každý žák za krátko, když počal prováděti mystická cvičení, vnitřním zjevením. Mohu každého ujistit, že takový pokyn ze svého nitra může očekávati s bezpečností naprostou. To je také první projev božské milosti. Je tedy pro nás, lidi západní, jistě nemístné, když se někteří chtějí soustřeďovati na př. i na Buddhu nebo na některé božství indické, poněvadž taková forma by mohla odpovídati jenom výjimečně člověku, zrozenému na Západě. Většinou se mystikům zjevuje obraz Kristův, i když se na Něho nesoustřeďují — to znamená, že jest pro ně určen Kristus jako obraz ke koncentraci. Ale přicházejí také jiné formy křesťanského náboženství, když duše žákova — její vývoj — toho vyžaduje.

Svatý Pán pravil:

19. Projevím Ti tedy přední z tvarů svých z božských zjevení, ó nejlepší ze synů Kuruovců, ale různost Mých projevených tvarů nemá konce.[13])

[13]) „Bůh má přemnoho forem a žák Jej pozná nejprve v onom tvaru, ve kterém na Něj myslil, a pak ve všech tvarech jiných a nakonec Ho pozná také bez tvaru." (Rama Krišna.) — Proto jsou lidé, kteří Boha nevidí v ničem, opravdu slepí duchovně, neboť

Bůh se projevuje také v přírodě — a tam je právě pro lidi světsky žijící nejsnáze přístupný.

20. Ó ty, jenž jsi přemohl spánek, Já jsem Ego, které sídlí v srdcích všech tvorů. Já jsem počátek a prostředek i konec všech tvorů.[14])

[14]) Ty, jenž jsi přemohl spánek, znamená člověka, který se duchovně probudil ze stavu hmotného, ve kterém jsou ponořeni všichni lidé, Boha hledající. Obyčejný stav vědomí u člověka průměrného není nic jiného, než jistý druh spánku. Proto i mnohým z takových lidí se někdy zdá, že život je jako sen. Také v pravdě není nic více! Duchovní probuzení z tohoto snění ve bdění se počíná v mystickém školení objevením se pěti vnitřních smyslů — duševních smyslů — jimiž člověk vnímá bez orgánů smyslových, přímo z pramenů duchovních nejrozmanitější dojmy ke svému vedení a poučení. Probuzení těchto vnitřních smyslů je skutečností, která přetrvá věčnost, neboť když byly jednou dosaženy, nemohou již nikdy býti ztraceny a vždy se záhy objevují, i když člověk spásy nedosáhl a musil se znovuvtěliti v následující existenci. Krišna praví o sobě, že sídlí v srdcích všech tvorů. To je božská pravda, neboť v srdci je soustředěna boží síla v podobě mystického plamene. U člověka je to duchovní srdce uprostřed prsou, jak již bylo vyloženo.

21. Mezi Adityi jsem Višnu, mezi světy, které svítí, jsem slunce, jež vyzařuje paprsky. Mezi Maruty jsem Mariči, mezi nebeskými světy jsem měsíc.[15])

[15]) Adityové jsou sluneční bohové, kterých jest dvanáct a kteří svým současným objevením se přinesou všeobecný požár vesmíru. Marutové jsou bohové vzduchu, a nejvyšší z nich jest Mariči.

22. Mezi Vedami jsem Sama veda, mezi bohy jsem Indra, mezi smysly a orgány jsem manas a mezi tvory jsem rozumem.[16])

[16]) Kniha Samaveda jest nejpřednější mezi Vedami. Rozum je zde podán ve zvláštním smyslu. Neznamená to pravé ego, které je totožné s božstvím, a jež nemůže býti zařaděno mezi formy manifestované, ale je to zvláštní tvar duševního vědomí, který se projevuje vztahem mezi příčinou a výsledkem — je to schopnost poznávací.

23. Mezi Rudry jsem Sankara, mezi Jakšasy a Rakšasy jsem panem bohatství, mezi Vasui Pavaka a mezi vysokými horami jsem Meru.[17])

[17]) Rudrové znamenají dvanáct bohů vědění, z jejichž moci se zrodilo sedm velkých mudrců. Jaksasové je řád duchů, kteří svojí povahou nejsou zlí, ale nejvýš smyslní. Rakšasové je řád zlých duchů. Meru je nebeská hora, kde sídlí bohové.

24. Věz, ó synu Prithy, že z kněží královských jsem nejvyšší, Brihaspati, z vůdců vojska jsem Skanda a z vodních rozloh jsem oceanem.[18])

[18]) Skanda jest vůdcem nebeského vojska. Brihaspati je velekněz.

25. Mezi velkými světci jsem Bhrigu, mezi slovy jsem jednoslabičné Om, mezi obětmi jsem obětí, která se koná opakováním posvátných textů, a z nehybných věcí jsem Himalají.[19])

[19]) Bhrigu jest největším z mudrců. Om, což se vyslovuje aum, jest slovo, které mysticky znamená slavu boží a Jeho všudypřítomnost. Opakování svatých textů jest nejlepší obětí, poněvadž jich lze užíti také k mantrické koncentraci jak jsem vysvětlil v knize „Ohnivý keř". Mystické cvičení samo o sobě jest obětí největší a nejtěžší.

26. Mezi stromy jsem Asvatha, z nebeských mudrců jsem Narada, mezi Gandharvy jsem

Čitraratha a mezi těmi, kteří jsou již od narození dokonalí, jsem mudrcem Kapilou.[20])

[20]) Asvatha je posvátný fík, který je stromem života. Narada je jedním z největších světců, je to polobůh. Gandharvové jsou bytosti, podobné našim andělům a Čitrarathra jest jejich vůdcem. Kapila je dávný světec, zakladatel školy Sankhya. Jsou tři druhy dokonale osvícených mudrců. Předně ti, kteří se zrodili bez jakýchkoliv vztahů ke dřívějším událostem. Za druhé ti, kteří se zrodili dokonalí vlivem dokonalosti dříve nabyté, a za třetí ti, kteří se stali dokonalými po narození osvícením, dosaženým za života. Kapila, jeden z největších světců filosofů, náležel do třídy prvé.

27. Věz, že mezi koni jsem Utšaisrava, který se zrodil Ambrosie, mezi králi slonů jsem Airavata, a mezi lidmi jsem jejich Pán.[21])

[21]) Jmenovaný oř náleží bohu Indrovi a je to symbol síly. Airasvata je Indrův slon, jako symbol moudrosti a velikosti. Pán zde znamená autoritu, která ho učinila vladařem.

28. Mezi zbraněmi jsem hrom, mezi kravami jsem krávou hojnosti, mezi příčinami vzniku jsem Bohem lásky, Kandarpa, a mezi hady jsem Vasuki.[22])

[22]) Kráva hojnosti se nazývá také krávou přání, poněvadž u ní se každá myšlenka vyplnila a jmenuje se surabhi. Kandarpa jest indický Bůh lásky a Vasuki je král hadů.

29. Mezi Nagy jsem Ananta, mezi bytostmi mořskými jsem Varuna, mezi předky jsem Aryama a mezi vladaři jsem Jama.[23])

[23]) Nagové jsou mythičtí hadi, jejichž králem jest Ananta, který má tisíc hlav. Je to symbol astrálního světla nebo inteligence. Varuna jest bůh vod, Aryama jest první člověk — Adam. Jama jest vládce mrtvých, soudcem všech soudců.

30. Mezi Daityasi jsem Prahlada, mezi počítajícími jsem Čas, mezi divými zvířaty jsem tygrem a mezi ptáky jsem Garuda.[24])

[24]) Daitiové jest řád nadlidských bytostí a jejich král Prahlada jest největší magik. Garuda jest nebeský pták, který slouží Bohu Višnovi. Jeho oheň svítí tak, že sami bohové jej považovali za oheň skutečný.

31. Z věcí očišťujících jsem vzduch, z bojujících jsem Rama, mezi rybami jsem Makara a z řek jsem Ganges.[25])

[25]) Rama je vtělení boha Višnu. Je to hlavní rek v epopeji Ramajana. Makara je žralok jako symbol času, který vše pohlcuje, a řeka Ganges je symbolem věčnosti.

32. Ze všech stvořeného jsem, ó Ardžuno, vždycky začátek a konec a také střed, z vědění jsem poznání Ducha, a z mluvících jsem mluvou.[26])

[26]) Vědění ducha jest ona forma poznávací schopnosti, ve které není žádného klamu. Jiní překladatelé uvádějí místo slova Mluva: „Slovo".

33. Mezi písmenami jsem samohláska A, mezi složenými slovy jsem Dvandva, jsem nekonečným časem a zachovavatel s veškerými obličeji.[27])

[27]) Samohláska A podle posvátných autorů je zvuk, ze kterého vyšly veškeré zvuky ostatní různými změnami. Dvandva je zvláštní složené slovo Sanskrtu ze dvou slov, jako Ramakrišna, což znamená Rama a Krišna. Je nade všemi ostatními složeninami, poněvadž zachovává neodvislý význam obou slov. Nekonečný čas znamená nikoliv onen čas, který počítáme podle měsíců, let a staletí, nýbrž moc, která způsobuje sled času. Zachovatel s veške-

rými obličeji znamená, že Bůh jest výsledkem všech příčin ve vesmíru.

34. Jsem smrt, která vše uchvacuje a jsem příčinou blaha všech budoucích bytostí. Mezi ženami jsem sláva, štěstí, mluva, paměť, inteligence, trpělivost a odpuštění.[28])

[28]) Smrt, která vše uchvacuje, znamená moc, která ve vesmíru vše ničí. Budoucí bytosti jsou ty, které zasluhují blaha v budoucích periodách stvoření. Sláva jest bohyně předsedající velikým činům spravedlivým. Inteligence jest bohyně předsedající správnému pochopení svatých knih.

35. Mezi hymnami jsem Samaveda a z této knihy jsem Brihat Saman, mezi mantrami jsem Gayatri, mezi měsíci jsem Margasirša, z ročních období jsem jaro, dárce květin.[29])

[29]) Oddíl Samavedy Brihat Saman odhaluje cestu do Nirvany. Gayatri jest slabika Aum. Margasirša je měsíc, jehož částí je listopad a prosinec. Je to v Indii nejlepší měsíc, poněvadž v něm zraje úroda. Jarní období zde má jistý mystický význam, který se vztahuje na duchovní znovuzrození.

36. Mezi podvodníky jsem hrou v kostky, u silných jsem silou, jsem také vítězství, jsem rozhodnutí, jsem dobrotou dobrých.[30])

[30]) Staří Indové hráli vášnivě v kostky, ba někteří králové prohrávali jimi i celé své říše. Proto používá Krišna tohoto porovnání. Z ostatních atributů je věc zřejmá. Bůh je vždycky vyvrcholením všeho nejlepšího, nejskvělejšího a nejvyššího.

37. Mezi syny Vrišnia jsem Vasudeva, mezi Pandavy jsem Ardžunou, který v sobě přemohl žádost bohatství, mezi těmi, kdo rozumí významu Ved, jsem Vyasa a mezi těmi, kdož vidí až nakonec, jsem zřec Usana.[31])

[31]) Vasudeva jest pánem vesmíru. Ardžuna jako člověk jest nejušlechtilejší tvor a koruna stvoření. Vyasa jest spisovatel eposu Mahabharaty, jehož částí je Bhagavad-Gita. Usana jest první učitel etiky a politiky.

38. Jsem schválení zákona zástupci vlády, jsem politikou těch, kteří chtějí zvítěziti, jsem mlčením v tajemství, jsem moudrostí moudrých.[32])

[32]) Zástupci vlády, kteří schvalují zákon, znamenají ty, jejichž povinností jest udržovati lid na cestě zákona a trestem vrátiti ty, kteří zbloudili. Tajemství týká se zralosti duchovního vědění u těch, kteří již nemusí mluviti, neboť mlčení je moudrostí takových bytostí.

39. Já jsem také semenem všech věcí, ó Ardžuno, a nic živého ani neživého neexistuje beze Mne.[33])

[33]) Semeno znamená první příčinu všeho.

40. Ó, potírateli nepřátel, věz, že není konce Mých božských projevů, z nichž jsem ti zjevil jenom část.[34])

[34]) „Aj, toť jsou jen částky cest jeho a jak nevystižitelné jest i to maličko, což jsme slyšeli o něm. Hřímání pak moci jeho kdo rozumí?" (Job, XXVI., 14.)

41. Věz, že každá bytost, která má nějakou moc nebo štěstí nebo sílu rozeznávací, že vše to jest částí moci Mé.[35])

[35]) Lidem se sice zdá, že boží moc je dělitelná, ale přes to je to jen jedna jediná božská moc, která se však mnohými způsoby projevuje.

42. Avšak, ó Ardžuno, k čemu je ti toto mnohostranné vědění? Jen jednou svojí částí udržují celý tento vesmír.[36])

[36]) Moc Boží jest nad veškerý popis a výčet, ale přece jen popis i výčet jest užitečný pro každého zbožného. Ale pro člověka, který dovede pochopiti, že nekonečný vesmír jest jen jaksi částí božské moci, není takových pomůcek třeba, aby v něm vypučelo duchovní nazírání.

Takto se končí kapitola desátá svaté Bhagavad-Gity.

Klaníme se Krišnovi, jenž k dobru těch, jejichž duše dosud bloudí branami smyslů, prohlásil svoje božské zjevení, aby o něm zbožní mohli přemýšleti.

Kapitola XI.

Vidění Boha jako duše světa.[1])

[1]) Jeden žák Rama Krišny, Mani se tázal svého Mistra: „Vidíme Boha těmito očima, když ho spatřujeme?" — Rama Krišna odpověděl: „Ne, tělesnýma očima nemůže býti viděn. V mystickém vývoji se v tobě vytvoří tělo lásky, které má oči a uši lásky a těmi Ho uvidíš a uslyšíš. Toto tělo má také pohlavní orgány." Po těchto slovech se žák pustil do smíchu, ale Mistr pokračoval klidně: „S tímto tělem lásky se stýká duše s Bohem, jako se svým ženichem." Totéž líčí i také přední křesťanští mystikové, jako na př. Gichtel, který popisuje svoje osobní styky a blaženost nebeskou, když v sobě uskutečnil božskou duši — Pannu Sofii.

Když nejvyšší Pán prohlásil v poslední kapitole, že udržuje celý vesmír jednou částí své moci, prosil ho Ardžuna, aby mu milostivě poskytl vidění, jak Bůh svojí nezbadatelnou mocí drží celý svět, načež jeho modlitba byla vyslyšena. Ve skutečnosti nemá božství tvarů a to, co proroci a lidé čistých duší spatřili, je jaksi odrazem nepochopitelného

božského majestátu. Ardžunovo vidění připomíná to, co viděl i Mojžíš, Izaiáš, Ezechiel a svatý Jan. Mystická a symbolická důležitost těchto duchovních zkušeností uniká ovšem lidem duchovně slepým, kteří jich nechápají a buď jim nevěří, anebo upadají do hrubých pověr. V této kapitole je líčen zjev osobního Boha, na rozdíl od Boha absolutního, který je bez tvaru. Evropští filosofové a theologové se hádali marně a zbytečně po staletí, zdali Bůh má tvar, či nemá a také zdali je Boha si představovati jako bytost osobní nebo jako Ducha bez tvaru a neosobního. Vysvětlil jsem již na mnoha místech, že oboje jest pravda. Bůh má mnoho tvarů a žádný člověk jich dosud nespatřil úplně, neboť i ten nejvyšší světec spatřuje Boha jen ve tvarech některých. Podle Rama Krišny, pozná světec nejdříve Boha s formou a když pak ještě mnohem dále pokročil, pozná Ho také bez tvaru jako absolutního Brahmu. Proto ony filosofické hádky nemají a neměly podkladu. Nikdo z oněch filosofů Boha neviděl a přece jen o něm mudrovali — jak je již zvykem u lidí, kteří chtějí vysvětlovati vše svým mravenčím rozoumkem. Výsledkem toho je pak ještě větší zatemnění než dříve.

Ardžuna pravil:

1. Nejvyššími slovy, jež se vztahují na tajemství Tvého Ducha, která jsi mně pověděl, byly rozptýleny moje pochybnosti.[2])

[2]) Nejvyšší slova jsou to proto, že ukazují cestu do nirvany — spásy. Tajemství Ducha je jednak rozdíl mezi osobním já a božským Já a pak také ono tajemství, které zakrývá Boha Majou, totiž přírodou a zevním světem.

2. Slyšel jsem od Tebe dokonale o vzniku a konci věcí, ó ty s očima lotosu, a také o tvém nevyčerpatelném majestátu.[3])

[3]) Lotosové oči znamenají míruplné, jako listy lotosu. „Bůh je ve všech věcech jejich pravou pod-

statou. V celém Svém působení nemá Bůh ani stínu časnosti nebo změny. Veškeré hranice a konečnost jsou v Něm zrušeny. Jeho působení je bezprostřední a prosté a v tom právě spočívá jeho všemohoucnost, že mu není třeba prostředků. Poněvadž je Bůh absolutní rozum, je také absolutním dobrem a jeho podstatou a přirozeností je láska. Jako dokonalá vůle je Bůh svatostí, spravedlností a prozřetelností a Jeho moudrost a spravedlnost jsou jedno a totéž. Bůh nepůsobí z libovůle, nýbrž protože musí, poněvadž jinak by se sám zapřel a zrušil by svoji existenci, což by samo o sobě bylo protikladem." (Eckhart.)

3. Ó nejvyšší Bože, tak jako jsi se mně projevil slovy, toužím spatřiti tvoji božskou podobu, ó nejvyšší Duchu.[4])

[4]) Toto oslovení má ukázati, že Ardžuna naprosto nepochybuje o absolutní pravdě, kterou mu Pán pověděl a že nechce Boha spatřiti na důkaz jeho slov, nýbrž k uspokojení své duchovní touhy. Druhé oslovení znamená, že chce spatřiti božství v nejvyšší formě a nikoliv ve formách jiných.

4. Ó Pane, domníváš-li se, že jest možno, abych tě spatřil, ukaž se mi, králi všech mystiků, ve svém nevyčerpatelném já.[5])

[5]) To znamená, že Ardžuna se oddává do vůle či rozhodnutí Božího, zdali je schopen takové milosti.

Svatý Pán pravil:

5. Ó synu Prithy, viz moje postavy ve starých a tisícerých formách a různostech božských a ve mnohých barvách a s mnohými údy.

6. Viz Vasui, Rudry, Asviny a také Maruty, ó synu Bharati. Viz mnoho podivuhodných věcí, jichž jsi nikdy před tím nespatřil.[6])

[6]) Vasuové, Rudrové jsou bozi, duchové a andělé, čili vtělení duchovních, myšlenek a sil. Asvinové jsou

dvojčata Slunce. Marutové jsou ti, kteří pohybují nebeským vzduchem.

7. Viz dnešního dne v mém těle, ó Gudakeso, celý vesmír, živý i neživý, soustředěný na jednom místě a všechny jiné věci, které si přeješ viděti.

8. Ale nemůžeš mne spatřiti těmito svýma očima. Dám ti oči božské a teď viz moji mystickou moc.[7])

[7]) Člověk předhistorický, jenž byl zcela jiné povahy než my, měl také mnohem vyšší a duchovnější schopnosti, než dnešní člověk, který upadl hluboko do hmoty. Tehdejší člověk měl také duchovní smysly na nejvyšší stupeň vyvinuty, které lidé ztratili, ale proto přece každý člověk má tyto schopnosti v zárodku a když vstoupí mystickým cvičením do vyššího vědomí, nabude jich nanovo. Věci duchovní nemohou býti spatřovány nebo slyšeny tělesnými smysly. Ale tyto duchovní smysly pracují právě tak zřetelně, ba ještě ostřeji, než smysly fysické, takže vjemy, které jimi člověk obdrží, se vtiskují do paměti ještě zřetelněji, než vjemy, přijaté tělesnými smysly.

Sandžaja pravil:

9. Ó králi, když Hari, Pán veliké a tajemné moci toto řekl, ukázal synu Prithy nejvyšší božský svůj tvar.[8])

[8]) Jak jsme již pověděli, nemá Bůh ve skutečnosti žádného tvaru, ale ze své nevyzpytatelné moci se zdá projevovati v nekonečných tvarech a s nekonečným množstvím přívlastků. Ardžuna Ho spatřil ve tvaru nejvyšším.

10. S mnohými ústy a s mnohýma očima, s mnohými zázraky a podivuhodně, s mnohými ozdobami a s mnohými božskými pozdviženými zbraněmi,

11. s božskými věnci a rouchem, s božskými vůněmi a šperky, zjevil se pln zázračnosti všem nekonečný Pán s obličejem jako vesmír.[9])

[9]) S obličejem jako vesmír znamená, že má Bůh stejnou moc ve všech částech světa.

12. Nádhera této veliké Duše může býti jen přirovnána ke světlu tisícerých sluncí, jež se zároveň objevila na obloze.

13. A tu viděl syn Pandův celý vesmír trůnící na jednom místě, ve tvaru Boha bohů, a zároveň v mnohých tvarech.

14. A tu byl Dhanandžaja naplněn úžasem, jeho vlasy se ježily a on, skloniv hlavu, pravil k nejvyššímu s rukama sepjatýma.[10])

[10]) „V čistém zrcadle věčnosti, ve věčném sebevědomí Otce, vytváří obraz svého Já, svého Syna. V tomto zrcadle se odrážejí veškeré věci, které tam poznáváme, ale ne jako tvory, nýbrž jako Boha v Bohu. A tak mají tři božské osoby v díle Stvoření svůj rozdílný úřad. Otec stvořil veškeré věci „z ničeho". Syn je praobrazem všeho vznikajícího a Duch jest dílovedoucí a pořadatel všeho vzniku ve věčnosti i časnosti. Syn ze sebe vyzařuje ideje všech věcí a Duch uzavírá věčný řád světa. (Eckhart.) — Každá světová soustava jest bytostí a její duší jest jedna inteligentní bytost, jejímž tělem jest v oné soustavě vše viditelné. V naší sluneční soustavě a v celém vesmíru, který spatřujeme, vidíme zároveň onen tvar Boha, kterému staří Židé říkali Jehovah.

Ardžuna pravil:

15. Ó Bože, ve Tvém těle vidím všechny bohy a shromáždění všech věcí, jakéhokoliv druhu a boha Brahmu, sedícího na lotosu, jakož i veškeré mudrce a Uragy.[11])

[11]) Lotosový trůn jest symbolem vesmíru. Nejvyšší Bůh jako stvořitel Brahma sedí uprostřed nekonečného vesmíru na tomto lotosovém křesle. Mudrci zde znamenají sedm Rišiů a Uragové je jistý řád nebeských bytostí, které mají ohromnou moudrost a jež jsou jistým způsobem spojeny se symbolem hadů.

16. Vidím Tě se všech stran s nekonečnými tvary, s mnohými pažemi, prsy, ústy a očima. Ó Pane vesmíru, ó tvůrče vesmíru, nespatřuji ani tvého konce, ani středu, ani počátku.[12])

[12]) Mnoho paží znamená všemohoucnost, mnoho očí božskou jasnovidnost.

17. Vidím tě s korunou, diskem a kyjem ve spoustě nádhery, zářícího na vše strany a je tak obtížno na tebe hleděti, Nezměrný, neboť tvůj majestát hoří na všech stranách jako oheň a slunce.[13])

[13]) „Tak jako slunce, které se odráží v různých sklenicích, zdá se býti zmnohonásobeno, tak také svítí jediný Duch v různých tělech, jako by byl rozmnožen." Maha Nirvana Tantra.

18. Ty jsi nevyčerpatelným a nejvyšším cílem vědění, ty jsi nejpřednější podporou vesmíru, jsi bez proměny, ochránce nezměnitelných zákonů spravedlnosti, tys věčný duch — o tom jsem přesvědčen.[14])

[14]) Ardžuna vidí božství s nekonečnými přívlastky. Proto o božství bez přívlastků, o němž jest ve verši tomto zmínka, může býti přesvědčen jen svojí vírou.

19. Nemaje ani začátku, ani středu, ani konce, s nesčetnými silami, s pažemi bez počtu, se sluncem a měsícem v očích — tak tě spatřuji s ústy, hořícími ohněm a s majestátem, který stisňuje vesmír.[15])

[15]) Stisňuje znamená, jako by vesmír nemohl snésti majestátu Boha.

20. Nebesa a země a prostor mezi nimi je naplněn jedině tebou a také veškeré strany světové. Tři světy, ó veliký Duchu, když vidí tento tvůj podivuhodný a hrůzný tvar, se třesou.[16])

[16]) Tři světy jsou nebesa, země a prostor mezi nimi. Také v písmu nalézáme poznámku, o těchto třech světech: „Aby ve Jménu Ježíše každé koleno klekalo těch, kteří jsou na nebesích, těch, kteří jsou na zemi, i těch, kteří jsou pod zemí." Filip. II., 10.

21. Toto shromáždění bohů vstupuje do tebe a někteří ve strachu zpívají ti chválu se sepjatýma rukama a shromáždění velikých mudrců a dokonalých bytostí říkají Svasti a dívají se na tebe a oslavují tě dokonalými hymnami.[17])

[17]) Shromáždění bohů znamená hrdiny, kteří jsou nadáni božskými silami a jež mají bojovati velikou bitvu, o níž jest řeč na počátku. Dokonalé bytosti jsou světci jako Kapila. „Svasti" volají, poněvadž se boji konečného zničení vesmíru. Toto slovo znamená „Nechť je svět dobrý".

22. Rudrové, Adityové, Vasuové a Sadhiové, Visvadevové, Asvinové, Marutové, Ušmapaové, Gandharvové, Jakšaové, Asurové a shromáždění sadhuů — všichni tě zří v úžasu.[18])

[18]) Sadhyové je nebeský řád. Visvadevové je třída bohů, která se uvádí ve spojení s pohřebními obřady. Asvinové jsou dva bratří, jsou to lékaři bohů, doslovně „jezdci". Ušmapaové jest nebeský řád bytostí. Jsou to zbožní zemřelí, kteří byli povzneseni k nadlidskému životu. Gandharvaové jsou nebeští hudebníci. Asurové jsou duchové kdysi zlí, kteří však se klaní Bohu. Jakšaové jsou démoni. — Jako ničitel forem objevuje se zde Bůh Šiva ve hrůzné postavě. — Podle indických názorů je sedm druhů duchovních bytostí, k nimž náležejí shora vypočítaní. Jsou to:

1. Arupadevas. Jsou to bytosti bez tvaru, bozi, planetární duchové a někteří andělé. 2. Rupa devas, bozi, kteří mají postavu, ale pro nás neviditelnou. 3. Bytosti elementární, nebo astrální těla mrtvých. 4. Mara rupas čili oživené formy, které vznikly z lidských vášní. Paracelsus se o nich zmiňuje, že nejvíce jest jich v blízkosti veřejných domů a klášterů. 5. Asurové čili elementálové, obyvatelé živlů. 6. Duchové, ve tvarech zvířecích, jsou to duše lidí, kteří klesli úplně ke zvířatům. 7. Rakšaové, čili démoni i ďáblové.

23. Ó ty mohutných paží, když tě takto spatřují ve tvé ohromné postavě, s mnohými ústy a očima a mnohými pažemi, stehny a nohama, s mnohými prsy a mnohými zakřivenými tesáky, tu všechny bytosti se chvějí strachem a já též.

24. Když tě takto spatřují, jak se dotýkáš oblohy, s mnohými skvělými údy, s otevřenými ústy, tu moje srdce je tak tísněno hrůzou, že ztrácím sebevládu a nemohu se uklidniti, ó Višnu.[19])

[19]) Višnu je zde míněn jako Duch vše pronikající.

25. Když spatřuji tvoje obličeje, podobající se ničivému ohni a jež jsou strašlivé na pohled pro tvoje tesáky, tu nerozeznávám již nebeských stran a také nenalézám míru. Budiž mi milostiv, ó Pane bohů, ó podporo vesmíru.

26. Všichni tito synové Dhritaraštry zároveň se zástupy panovníků země, Bhišma, Drona, jakož i Karna, zároveň s vůdci bojovníků na naší straně.

27. řítí se usilovně do tvých mnohých úst, která se zdají děsná a nadpřirozená, poněvadž jsou v nich tvoje zuby. Vidím některé, jak zůstávají trčeti mezi tvými tesáky s rozdrcenými hlavami.

28. Tak jako mnohonásobné proudy řek tekou do moře, tak tito hrdinové tohoto smrtelného světa vstupují do tvých úst, která hoří na všech stranách.

29. Jako můry podrážděné světlem, vletují ke své zkáze do planoucího ohně, tak to činí tyto bytosti, aby hynuly, vstupujíce do tvých úst s nesmírnou násilností.

30. Zatím kdy polykáš na všech stranách plamennými ústy, pochutnáváš si na všech těchto shromážděných tvorech, naplňuje při tom celý vesmír svojí nádherou a tvoje kruté plameny mě tísní svým vedrem, ó Višnu.

31. Vysvětli mně, prosím, proč je tento tvůj tvar tak strašlivý. Klaním se ti, ó největší z bohů. Buď mně milostiv! Chtěl bych tě poznati, poněvadž jsi prvorozený, neznaje tvých projevů.

Svatý Pán pravil:

32. Jsem čas ve své plnosti, jsem stravovatel tvorů, a vstal jsem, abych byl jejich zkázou. Kromě tebe nebude žádných válečníků v těchto oddílech.[20])

[20]) Čas tu znamená božskou moc, která způsobuje proměnu. Tyto oddíly znamenají tvory, které jsou nepřátelští Ardžunovi. Slova ta znamenají, že Bhišma, Drona, Karna, Duriothana a ostatní musí zahynouti.

33. Proto vstaň, abys nabyl slávy potřením svých nepřátel a raduje se ze své říše, v níž nebude protivníků. Tak jako již dříve Mnou pobiti byli, ale ty buď mým nástrojem, ó muži obouručný.[21])

[21]) „Obouručný" se týká Ardžuny, který dovedl napnouti luk oběma rukama se stejnou dovedností. Jeho veliká dokonalost ve válečnictví ho učinila způsobilým, aby se stal vhodným nástrojem času. — Na tomto místě nutno podotknouti, že i tato vysvětlivka od Sankaračarya je symbolická. Každý mystik je totiž zároveň bojovníkem, musí býti velmi silným a urputně bojujícím hrdinou, který bojuje největší boj na světě — aby popřel sama sebe. Proto, všichni staří národové mají svoje tradice a báje o hrdinech, kteří jsou vždycky symbolem onoho reka, který zabil draka (zevního člověka) a zmocnil se buď nějakého pokladu nebo vysvobodil „princeznu", která představuje Duši. Proto také u každého mystika se objevují v jeho viděních symboly válečné a bojovné. On sám se spatřuje jako bojovník nebo jako obrněný rytíř (symbol nezranitelnosti), nebo se vidí v boji se svým nižším já, které je zase symbolisováno lvem nebo jiným dravcem, po případě velkým hadem nebo velmi často také drakem. Drak i had má totiž dvojí význam. U nás na Západě, podle středověkých mystiků znamená obvykle nižší já nebo docela princip démonický, ale na Východě má drak i had význam zcela jiný. Je to obvykle nejvyšší božství. Had je buďto symbolem božské Kundalini nebo božské moudrosti a drak je buď vše pohlcující aspekt boží nebo také Jeho nejvyšší moudrost. Poslední symbol nalézáme u Číňanů a Japonců a rovněž Tibeťanů. — Mythičtí hrdinové, jako Herakles, Jason, Theseus, v Indii Rama, Krišna a mnozí jiní představují vždycky člověka, který zápasí o svoje osvobození nebo svoji spásu. Je to symbol mystika, který bojuje usilovně a je největším rekem. Krásné symboly toho druhu nalézáme také u starých Germánů

v Nibelungách. Zde je oním hrdinou Siegfried, který přemohl draka a získal nevěstu v podobě Valkyry Brünhildy, která byla na hoře zakletá v ohnivém moři plamenů. Siegfried projde tímto ohněm, což je krásným symbolem ohnivého křtu a probudí Brünhildu, aby ji pojal za choť. Tu je nádherný obraz probuzení Duše a spojení se s ní v mystické svatbě. Všichni mystikové by měli znáti Wagnerova libreta k „Prstenu Nibelungů", poněvadž v nich je popsáno dost nezakrytě velmi mnoho mystických pochodů ve vývoji člověka. Wagner sám byl inspirován, aby vložil do těchto libret podrobnosti, které nejsou v originále Nibelungů. Stejně také legenda o Parsifalovi je nádherným obrazem mystické cesty, plným symbolů a podobenství, z nichž ten, kdo má duši otevřenou pro věci božské, může čerpati nekonečně mnoho poučení. Svatý grál, čili mythická miska s krví Kristovou je právě tolik jako kámen mudrců — je to symbol božského Ducha, kterého nutno hledati, za který musíme bojovati a jenž je konečně dosažen po mnohých strádáních, abychom se stali nesmrtelnými. — Rovněž staré pohádky národní jsou vlastně jinotajnými nárysy mystické cesty. Kdo má klíč k těmto mysteriím, nalézá je všude a musí žasnouti, že věci tak zjevné a po celém světě, za všech dob rozšířené, jsou lidem dosud neznámé a že chodí kolem těchto pokladů vědění bez nejmenšího tušení jejich ceny! Cesta Ducha byla vždycky stejná a u všech národů byli lidé, kteří ji nalezli a pověděli o tom svým současníkům i budoucím, ale v tajných symbolech, aby posvátnost této cesty nebyla profanována. Proto se také praví v Brihadaranyaka Upanišadě: „Ten, který sídlí ve všech bytostech, ale je od všech bytostí rozdílný, kterého všechny bytosti neznají, jehož tělem jsou všechny bytosti, který veškeré bytosti vnitřně ovládá, ten je tvojí Duší, tvým vnitřním Vůdcem, ten je nesmrtelný. On vidí a není viděn, slyší a není slyšen, rozumí a není chápán, poznává a není poznán. Kromě něho není žádného vidoucího, kromě něho není žádného

slyšícího, kromě něho není rozumějícího, kromě něho není poznávajícího. On je tvou Duší, tvým vnitřním Vůdcem, on je nesmrtelný. — Vše, co jest od něho rozdílné, je plné utrpení."

34. Dronu, Bhišmu, Džayadrathu, Karnu, jakož i ostatní hrdinské zápasníky, které jsem zdrtil, přemoz také ty. Neztrácej odvahy a bojuj. Ty jsi ve válce vítězem nad nepřáteli.[22])

[22]) Ty jsi — znamená, že tvůj budoucí úspěch je předpověděn viděním, které ti bylo poskytnuto.

Sandžaja řekl:

35. Když Kesava slyšel tato slova, se sepjatýma rukama a s chvěním, ukláněje se před Krišnou, promluvil znovu korunovaný hrdina zajíkavým hlasem a znovu a znovu se bál a ukláněl se.[23])

[23]) Korunovaný znamená krále, kterým je ve skutečnosti každý mystik, když dosáhl dokonalosti.

Ardžuna pravil:

36. V pravdě jest tak, ó Hrišikeso! Z tvé slávy se raduje svět a prokazuje ti lásku. Zlí duchové poděšeni prchají všemi směry a všichni shromáždění dokonalí lidé se před tebou klaní.[24])

[24]) Prokazování lásky božství je proto nutné, že pravé Já je vlastní podstatou všech bytostí a proto jimi má býti milováno. Ve skutečnosti je Bůh nejvyšším principem lásky.

37. Veliký duchu, jak by se ti neklaněli, když jsi větší Brahmy, ó první Tvůrce, ó Věčný, ó Pane bohů, ó stěžeji vesmíru. Ty jsi vše a nic, ty jsi nevyčerpatelná tresť, která stojí za vším.[25])

[25]) Podle brahmínské theologie není prvním tvůrcem plánů nebo ideje světa Brahma. Jeho vlastní

bytost jest omezena božskou myšlenkou, podle které se řídí a činí poznatelným to, co ona idea obsahovala ve stavu nepoznatelném a nadsmyslném. Jinými slovy Brahma jest Bůh projevený, kdežto druhý aspekt jeho, Parabrahm, jest Bůh absolutní, jenž jest nevyčerpatelnou esencí, která za vším stojí.

38. Ty jsi prapůvodní Bůh, starý Duch, ty jsi nejvyšším místem vyhlazení tohoto vesmíru, ty jsi vědec, ty jsi vědění a také jsi nejvyšším sídlem, ó ty s nesčíslnými formami, neboť tebou je vesmír naplněn.[26])

[26]) Místo vyhlazení znamená dobu všeobecného rozpuštění světa, kdy jenom božská bytost zůstane.

39. Ty jsi Varuna, Vaya, Agni, Jama a měsíc, starý otec všeho, jakož i děd. Zdráv buď, zdráv buď tisíckrát a znovu a znovu budiž zdráv![27])

[27]) Varuna, Vaya, Agni a Jama jsou bohové moře, vzduchu, ohně a Jama je soudce mrtvých. Praděd je tvůrcem Brahmy čili děda, jehož působením vznikl viditelný vesmír.

40. Čest ti budiž na východě a čest ti budiž se všech stran světových, ó Všehomíre. Čest ti budiž ve všech směrech, neboť jsi nekonečné chrabrosti a nesmírné moci. Ty pronikáš vše a proto jsi Vesmírem.[28])

[28]) „Na východě", poněvadž Ardžuna pociťuje všudypřítomnost boží, mluví ke Krišnovi takto a pozdravuje ho všemi světovými stranami, počínajíc východem, poněvadž tam vychází slunce. — Bůh jest všehomír, neboť nic není bez substance a formy a činnosti božské vůle. Božství je vším a přece není božstvím, poněvadž božství je nepochopitelné.

41. Neznaje tvého majestátu, ať jsem k tobě mluvil jakýmkoliv snižujícím způsobem, buďto

bez rozmyslu nebo z lásky — když jsem tě zval Krišnou, synem Jadua nebo přítelem.

42. a jakkoliv jsem nehodně s tebou jednal, ať ve bdění či ve spánku, když jsem seděl nebo jedl, nebo ze žertu, buď ve tvé přítomnosti nebo nepřítomnosti — ó prosím tě, abys mně to odpustil, Nezměrný.[29])

[29]) Poněvadž je Bůh nezměrný, kdo by ho mohl dosti uctívati?

43. Ty jsi otcem a jediným předmětem zbožnění, ty největší z velikých v celém vesmíru živém i neživém. Nikdo se ti nevyrovná, neboť kdo by mohl býti nad tebou, ó ty majestáte, nechápaném ve třech světech?

44. Proto se před tebou skláním co nejhlouběji, ó Pane, a prosím o tvoji milost. Odpusť, ó Pane, jako odpouští otec synovi, přítel příteli, a milenec milence.

45. Když jsem viděl, co nebylo nikdy spatřeno, raduji se a přece jen moje srdce je dotčeno hrůzou. Ukaž se mně v oné podobě, ó Bože, buď milostivý, ó Pane bohů, a stěžejí vesmíru.

46. S korunou a žezlem ve své ruce — tak bych tě chtěl viděti jako dříve, ó Ty, s tisícerými pažemi, staniž se onou podobou se čtyřmi pažemi, Bože všech tvarů.[30])

[30]) Krišna je zobrazován obyčejně se čtyřmi pažemi, v nichž drží lotos, žezlo, posvátný kotouč a některý jiný symbol.

Svatý Pán pravil:

47. Tuto moji nejvyšší podobu, plnou milosti a zářící a vše objímající a nekonečnou a prapůvodní, v jaké jsem se ti ukázal svou

mystickou mocí, nespatřil dosud nikdo před tebou.

48. Ani studováním Ved, ani praktickou znalostí obětí, ani almužnami, ani činy, ani strašným asketismem, nemohu býti spatřen v tomto tvaru nikým, kromě tebe, ó nejlepší ze synů Kuruových.[31])

[31]) Mystická moc, o které se mluví ve verši 48. je právě onou schopností, která je otevřením se vnitřních smyslů u žáka. Těmito smysly lze jedině Boha viděti, slyšeti, cítiti, hmatati a chutnati. Vše to jsou skutečnosti, o nichž obyčejní lidé se domnívají, že jsou to buď sebeklamy nebo zdání, vzniklá z přílišné zaníceností zbožného mystika. Takové lidi je třeba zůstaviti v jejich bludu, dokud sami se nepropracují k onomu poznání nadsmyslných světů. Lze jen každého pravého mystika varovati, aby se nikdy a s nikým nedával do zcela zbytečných sporů o pravdivosti těchto zážitků, poněvadž jinému tím neprospěje nijak a sobě jen ublíží. Proto také všichni zasvěcenci, i ti, již dosáhli nižších stupňů, mlčí přísně o svých zkušenostech, aby jejich posvátnost nebyla poskvrněna n e v ě r o u jiných lidí. Nevěra je totiž jako nakažlivá nemoc, která se přenáší. Nevěra je jed, který ihned vniká do našeho nitra, aniž co tušíme, když ohdalíme něco z posvátnosti Duše: Je to zároveň trest za porušené mlčení. Kdo se táže, tomu povězme podle pravdy, co víme, ale jen poskrovnu a ne mnoho najednou, neboť je to podle duchovních zákonů naší povinností, ale u koho instinktem cítíme, že odporuje duchovním věcem, tomu se buď vyhýbejme vůbec nebo s ním nikdy nemluvme o mystice a podobných věcech. Dále nazapomínejme, že jsou jiní lidé, kteří byli již od počátku určeni k šíření těchto svatých nauk, že jim byly k tomu dány schopnosti a příležitost a těm zůstavme tuto práci. Ti jsou zvolenými nástroji a Ten, kdo je poslal, naučí je také způsobu, jak zasévati věčné sémě pravdy.

Když bychom je znali jinak, podobali bychom se oněm náboženským fanatikům, kteří mečem a ohněm chtěli šířiti „pravou" víru a při tom vyhlazovali celé národy, když jim k tomu byla dána moc. Mystik může svým bratřím poukázati psaným slovem nebo v užším kroužku na bludy, které pozoruje kolem sebe bujeti, ale bojovati proti nim — to zůstavuje Tomu, který má v rukou veškerou moc. Jediný činný boj je povinností každého mystika — to je boj proti zlé magii, jako věci, která je nejvýš nebezpečná pro každého, poněvadž v ní hrozí ztráta Duše. Tam je boj na místě, ale jen těm, kdo věci rozumí a kdo jsou k tomu povolaní. — K verši 48. se vztahují také slova evangelia: „Ale oči vaše blahoslavené, že vidí, uši vaše, že slyší. Amen, zajisté pravím vám, že mnozí proroci a spravedliví žádali viděti to, co vidíte, ale neviděli a slyšeti to, co slyšíte, ale neslyšeli. (Mat. XIII., 16, 17.)

49. Neboj se tedy a zbav se svého zmatku a když jsi mne takto viděl, v mé hrůzné postavě, viz zase můj tvar předešlý, aby tvůj strach odešel a aby ses radoval v srdci.[32])

[32]) „To uslyševše učedníci, padli na tváře a báli se velmi. A přistoupiv Ježíš, dotekl se jich řka: Vstaňte a nebojte se." (Mat. XVII., 6. 7.)

Sandžaja řekl:

50. Potom Vasudeva, řka to, ukázal se Ardžunovi zase ve své vlastní postavě. Velký duch ho potěšil, poděšeného, když nabyl zase podoby něžné.

Ardžuna pravil:

51. Ó Džanardano, když tě zase vidím ve tvé krásné a lidské postavě, nabyl jsem míru v srdci a uklidnil jsem se.

Svatý Pán pravil:

52. Toto jest moje postava, kterou lze spa-

třiti velmi obtížně a již jsi viděl, neboť i bohové touží, aby mne v tomto stavu viděli.

53. Tak, jak jsi mne viděl, nemohu býti spatřen, badáním ve Vedách ani askesí, ani dáváním almužen, ani jakýmikoliv skutky zbožnění.

54. Jedině oddaností a sebepoznáním mohu býti takto poznán a viděn, ba v pravdě, tak může člověk do nebe vejíti.[33])

[33]) Vlastní postava Krišny je jako syna Vasudevy, smrtelného Krišnova otce.

55. Ten, kdo pracuje jenom pro Mne, jemuž jsem nejvyšším cílem, kdo je Mně oddán a kdo je prázden veškeré připoutanosti k bytostem a kdo k nikomu nezná nepřátelství, přijde ke Mně, ó synu Pandy.[34])

[34]) Sankaračarya zde vysvětluje, že připoutanost k bytostem týká se hlavně onoho stupně dokonalosti a lásky k Bohu, kdy je člověk ochoten každým okamžikem se rozloučiti se svojí manželkou, dětmi, přáteli a příbuznými k vůli Pánu.

Tak se končí kapitola jedenáctá, zvaná „Vidění Božství jako duše vesmíru" v Bhagavad Gitě, knize o božském spojení.[35])

[35]) Tento konečný verš je trestí celé Bhagavad-Gity, která je zase trestí Ved. Proto je tento verš klenotem a perlou všeho vědění.

Kapitola XII.

Zbožnění Nejvyššího.[1])

[1]) Klanění se Bohu v duchu a v pravdě jest vlastně vystoupením z lidského já a ponořením se do duchovního nitra, do božského sebevědomí. Toto mystické zanícení jest jediným pravým náboženstvím a jediným pravým klaněním se Bohu. Vědecky se jmenuje tento duševní stav introversí, t. j. obrácení se do nitra. Touto introversí se míní odvrácení se od zevního světa a vstoupení do světa vnitřního, kde nalézáme mystický život, což jest nalezením pravého náboženství, které v sobě uskutečňujeme. Praktiky starých mysterií pečovaly o příležitost a šíření tohoto obrácení se do nitra. Kláštery a chrámy jsou vlastně ústavy pro introversi. Symbolika náboženských nauk a obřadů jest úplná introverse, která jest nejdůležitějším předpokladem každé mystiky, ať jest jakéhokoliv směru. Symbolika různých kultů má nesčetné obrazy pro introversí, které obyčejně znamenají také skutečné mystické stavy, které žák při výkonu mystických cvičení prožívá. Je tu na př. smrt, sestoupení dolů do podzemních jeskyň nebo sklepení, do temných chrámů, do podsvětí, do pekla, do moře atd. Pak je tu pohlcení nějakým netvorem nebo rybou (jako u Jonáše), pobyt na poušti, vstoupení dveřmi, které jsme otevřeli, plavba po lodi přes řeku nebo moře, překročení nějaké vody nebo třeba propasti přes most nebo lávku, někdy také přeskočení propasti nebo vody a jindy zase přeletění takových míst. To jsou vše obrazy, které se vztahují k introversi. Tyto obrazy a mnohé jiné se zjevují mystikovi na počátku cesty buď ve snu nebo za bdění a jsou známkou, že jeho úsilí bude korunováno výsledkem. Ve mnohých případech je znázorněno překročení prahu ještě jinými symboly, které mystik buď sám pochopí nebo mu jsou vysvětleny jiným žákem pokročilejším. Oním prahem je právě rozhraní mezi dvěma světy — duchovním a hmotným. V mystice není oné hrůzy, kterou často zažívá magik při svých pokusech, není tu onoho děsu „Strážkyně prahu", jak jej vylíčil Bulver v románu „Zanoni", ačkoliv i zde je jistý zjev, který tuto strážkyni připomíná, ale který nemá nic děsivého, poněvadž trvá obyčejně tak krátce, že mizí dříve

než si žák měl kdy uvědomiti, co vlastně spatřil a později teprve chápe spatřené. Jakub Böhme (Vita Mentali) napsal o hovoru žáka s Mistrem: „Žák pravil: „Jak dojdu k nadsmyslnému životu, abych slyšel a viděl Boha?" — Mistr pravil: „Když se dovedeš na okamžik vyšvihnouti tam, kde není žádného tvora, uslyšíš Boha mluviti." — Žák pravil: „Je to daleko nebo blízko?" — Mistr řekl: „Je to v tobě!" — Podle těchto slov je introverse vlastně koncentrací do nitra, kde nalezneme ono ticho, ve kterém není žádného tvora a pak uslyšíme slova boží. Ale tato koncentrace není jinak možná, nežli když se odvrátíme úplně od zevního světa a při tom musí býti tak upřímná a hluboká, že působí i na náš ostatní zevní život, tak že ji v něm zapomínáme na své světské žádosti a více myslíme na Boha než na hmotu. Introverse je také znázorňována cestou hlubokým lesem, dále vězením, nebo uzavřením do nádoby, nejčastěji retorty, kteréhož symbolu používali všichni praví alchymisté, píšící ve dvojím smyslu — jednak pro laboratoř a jednak o cestě mystické. Všechny pravé alchymistické spisy, jak jsem již mnohokráte napsal, jsou vlastně jinotajnými spisy mystickými, neboť je v nich zároveň návod k cestě duchovní a k chemickému dobytí kamene mudrců a elixíru života. Tímto kamenem je jednak Kristus, jednak skutečný kámen filosofů, který uzdravuje veškeré choroby a dává život hmotný — libovolného trvání. Spisy alchymické jsou ovšem pro nezkušeného velmi nesrozumitelné, poněvadž je v nich množství výrazů, které zúmyslně zakrývají mystické i chemické věci v tisícerých symbolech. Při pravé introversi lze vždycky pozorovati rozšíření se mystikovy osobnosti, poněvadž jeho Duše stále více splývá s Duchem vesmíru, Bohem. Ale při magii je pravý opak. Zde duše člověka se stále zúžuje, a zmenšuje a smršťuje — magik se stává osamoceným a vzdaluje se od Boha. Nic neplatí námitka, že magie je také posvátná věda a že se jí zabývají vysocí adepti. Taková námitka je mylná. Ti adepti, kteří nejdříve

dosáhli spojení s Bohem a nabyli tím magických sil, mohli jich bez nebezpečí užívati, ale mezi těmi a obyčejným magikem, který hledí dobýti nejdříve moci, je ohromný rozdíl.

Ardžuna pravil:

1. Kdo se ti dovede nejlíp klaněti ze zbožných, již se ti klaní takto,[2]) ze srdce v míru a z těch, již Tě vzývají jako neprojeveného a nezničitelného? Kteří jsou moudřejší?

[2]) „Takto" se vztahuje na kap. XI., verš 55. Tito zbožní vzývají Pána spíše zevně jenom pro Jeho božství a nade vše Ho milují. Druzí se sprostili všech žádostí a obdrželi moudrost, kterou lze poznati božskou Bytost bez přívlastků. Svatý Pán dělí odpověď na dva oddíly. Vykládá cestu, která je snadnější a pak druhou, která vede bezprostředně ke spáse.

Svatý Pán pravil:

2. Ti, kteří svým srdcem vstoupili do Mne a jsou vytrvalí v oddanosti a spojili se s nejlepší vírou, a dokonale Mne vzývají, jsou před mýma očima nejvýš osvícení.[3])

[3]) To znamená, že mezi těmi, kteří se neklaní nemanifestovanému Božství, jsou nejosvícenější ti, jejichž srdce není Boha prázdno. Kdo chce dostoupiti k vnitřnímu a duchovnímu, ten se musí s Ježíšem vzdáliti od velikého zástupu. (Tomáš Kempenský.)

3. Ale ti, kteří se dokonale klaní mé nekonečné bytosti, která nemůže býti určena, neprojevené a vše pronikající, nepomyslitelné, svědka klamu, nehybné, věčné,

4. odlučujíce veškeré svoje smysly a orgány od světa, ti, ve všech dobách jsouce ve svém srdci stejní a když prokazují všem tvorům dobro, nalézají Mne.[4])

[4]) Božská bytost nemanifestovaná nemůže býti nijak blíže určena. Je také nepomyslitelná, protože ji nelze představiti žádným symbolem ani slovem nebo tvarem. Svědkem iluse jest vědomí, které se zdá býti měněno působením nehybné, nezbadatelné božské moci, ale ve skutečnosti je pouze svědkem, poněvadž vědomí jest nad obrazotvorností, jest všeobecnou dynamickou silou a proto věčné.

5. Větší jest obtíž pro ty, jejichž mysl se upíná na neprojevené. Opravdu, pevná oddanost k neprojevenému je dosažitelná vtěleným bytostem pouze s velikým utrpením.[5])

[5]) „Útěkem nemůžeme jedině přemáhati, ale trpělivostí a podporou se staneme silnějšími všech nepřátel." (Tomáš Kempenský.) — Mysl ustálená značí ty, kteří nejsou uspokojeni klaněním se božství s přívlastky, a kteří si přejí poznati Boha jako božskou bytost bez přívlastku. Pro bytosti vtělené jest tento způsob vzývání Boha proto tak obtížný, že vtělená bytost se musí vzdáti ztotožňování svého těla s božským Atmou.

6. Na druhé straně ti, kteří se mně klaní, odevzdávají se Mně veškerými svými skutky a považujíce Mne za nejvyšší cíl a soustřeďujíce se na Mne, neobracejí se k ničemu jinému,

7. pro ty, jichž mysl do mne vstoupila, stávám se, ó synu Prithy, bez prodlení zachráncem z moře, které přináší smrt a z bludného kola životů.[6])

[6]) „Když zevní věci nám nepřekážejí ve vnitřním životě, nepostačí ještě, neboť naopak máme veškerých věcí používati ke své spáse, třebaže se jevily cize a nepřiměřeně. V tomto umění se máme neustále cvičiti, abychom nikdy nedošli v tom konce." (Eckhart.)

8. Upni na mne jedině svoje myšlenky, ulož ve Mne svoji víru a potom dojista budeš sídliti u Mne.[7])

[7]) Ve svém velikém milosrdenství upravuje svatý Pán cestu pro každého vážného žadatele, ať jest jakkoliv nízkého stavu. Zde Krišna sám doporučuje mystickou koncentraci na vnitřního Boha slovy neklamnými. Ukládá také zbožnému, aby se opřel o Něho svojí vírou, neboť taková víra poskytuje člověku jedině sílu k mystickým cvičením a vůbec k mystickému životu. Slovo „potom" znamená buďto stav po smrti, anebo budoucí znovuzrození žákovo.

9. Ale kdybys nemohl upnouti své mysli na Mne, tu hleď, ó Dhanandžajo, dosáhnouti mne zbožností, opakovanou usilovně.[8])

[8]) Kdykoliv mysl zabloudí, hledajíc rozptýlení ve světských věcech, musí se žák vrátit zase k myšlenkám na Boha a ku přesvědčení, že ze všech radostí jest největším blahem božství. Nejvyšší Duch poskytuje člověku nejvyšší blaženosti, z níž veškeré radosti světské jsou nepatrným odleskem. „Vše, čeho se k vůli Bohu vzdáváš, toho ses také k vůli Bohu již vzdal. To je duchovní chudoba, kterou Pán tak chválí." (Eckhart.)

10. A kdybys nedovedl dosáhnouti této zbožnosti opětovaným úsilím, považuj za největší prostředek zvláštní skutky k vůli Mně. I když budeš konati skutky pro Mne, dosáhneš dokonalosti.[9])

[9]) Zde uvádí Krišna třetí způsob dosažení Boha. Zvláštními skutky se míní pění svatých písní, zachovávání svátků a postů, stavění chrámů, dávání almužen, vykonávání poutí, súčastňování se bohoslužeb a obřadů a vůbec všech předepsaných náboženských úkonů. Kdo vše to koná s pravou vírou a láskou k Bohu a jen pro Boha, nalezne také konečně cestu spásy, neboť tyto skutky znemožňují věřícímu obírati se přílišně zevním světem — jsou-li ovšem ko-

nány v pravém duchu a nikoliv povrchně. Proto je velikou chybou rušení svátků nebo domněnka, že někdo nalezne svého Boha doma a že nemusí k tomu jíti do chrámu. Kdo Ho skutečně tak nalézá, nepotřebuje sice časté návštěvy chrámové — na jistou dobu, ale později zase pozná, že je mu toho nejvýš třeba. Ve chrámech a na poutnických místech obdrží totiž každý skutečný (praktický) mystik mnoho duchovních inspirací, což potvrzuje mezi jinými také Rama Krišna v knize „The Gospel of Rama Krishna". Na podobných svatých místech, posvěcených tisícerými modlitbami a vznešenými myšlenkami těch, kteří chodili po léta nebo i staletí do chrámů nebo k sochám svatých a bohů, jsou shromážděny jisté duchovní síly a představy a také se tam často zdržují vysoké a čisté bytosti neviditelné, to vše tvoří posvátné ozvduší, které jest s to, aby rozezvučelo duševní struny žáka do takových vibrací, jakých nikde nezažije, kromě snad v čistém vzduchu velehor nebo v nádherných a osamělých koutech veliké přírody, když je zcela sám se svou duší, mezi velikány stromů a skalami a bystřinami. Ale působení přírody na lidského ducha v tomto smyslu je přece jen jiné než ve chrámě.

Slova „dosáhneš i tak dokonalosti" znamenají, že ti lidé, kteří se řídí udanými předpisy, očistí se a dosáhnou žádaného poznání.

11. A když bys nedovedl ani toho, zůstaň
Mi jen oddán a ovládej se a vzdej se ovoce
svých skutků.[10])

[10]) Poněvadž víme, že veškeré věci pocházejí z Boha, neoddávejme se již klamu, že bychom mohli něčeho dosáhnouti bez boží milosti, i kdybychom se namáhali sebe více. Proto také předvídané a nepředvídané následky našich činů jsou jenom zdánlivě jejich výsledky, neboť ve skutečnosti jsou seslány Bohem k našemu zdokonalování. Když pak žijeme v takové víře, můžeme již tím dosáhnouti dokonalosti. Zkrátka, můžeme ještě v této minutě u-

činiti první krok na cestu, vedouce život spravedlivý v poslušnosti vůle Boží a spoléhajíce se vírou jenom na něj, radujíce se, když jsme zasaženi jeho spravedlivým rozsudkem a přijímajíce s vděčností dobro, které nám poskytuje. — Avšak nesmíme nikdy zapomenouti, že tato odvislost od Boha neznamená život bezohledný, když na sebe neustále dohlížíme a když ovládáme svoje myšlenky, musíme při tom také konati povinnosti, které jsou nám uloženy naším stavem, s pevným přesvědčením, že, ať jsme kdekoliv, jsme tam posláni a ustanoveni Bohem, že konáme úlohu, kterou nám Bůh uložil, když se radujeme, i když trpíme, neboť Bůh je naprosto spravedlivý a milosrdný.

12. Lepší jest vědění než opakovaná snaha,
lepší než vědění jest však koncentrace, odříkání
se ovoce skutků jest vyšší než pouhé hloubání,
neboť z takového odříkání přichází bezpro-
středně mír.[11])

[11]) „Kdo miluje otce nebo matku více nežli Mne, není mne hoden a kdo miluje syna nebo dceru více nežli Mne není mne hoden. A kdož nebéře kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden. Kdo nalezne duši svou, ztratí ji a kdo by ztratil duši svou pro mne, nalezne ji." Mat. X., 37/39.

Toto nalezení duše ze slov Kristových a její ztracení znamená, že člověk ztrácí svoje pozemské Já, když mu vše obětuje a když je považuje za svoji pravou podstatu. Kdo však tuto pozemskou svoji duši ztrácí k vůli Bohu, ten ji nalézá, neboť ten dojde nesmrtelnosti i se svým osobním já.

13. Kdo nezná nenávisti k žádnému tvoru,
kdo je naplněn bratrskou láskou a soucitem,
kdo se zprostil jáství a také sobectví, kdo je
stejný při radosti i utrpení a dovedl odpouštěti,
14. kdo je vždycky spokojen a klidné mysli,
kdo si svoji přirozenost podrobuje a jest pevný

v úmyslu, a kdo svoje myšlenky a víru odevzdává Mně, ten jest Mně drahý.[12])

[12]) „Kdo se chce vzdáti světa, musí započíti s tím, že se vzdá všeho, co je u něho světského a sobeckého. Rama Krišna v citované již knize pravil také: „Není možno kázati lidem ve velikém městě, aby se vzdali chtíčů a peněz, ale lze jim říci, aby se jich alespoň vzdávali ve svých myšlenkách. Kdo se vzdává světa svými myšlenkami, ten za jistou dobu to počne prováděti skutečně, poněvadž myšlenky jsou síly, které působí s největšími účinky na naši duši i na naše tělo. To je ostatně známo ze spisů Mulfordových. Běží jenom o to, abychom nikdy na tyto síly nezapomínali a abychom jich používali ve všech správných směrech.

15. Ten, jenž nikoho neruší a kdo se také nedává rušiti, kdo je prost vzrušení, jež vzniká z radosti, ze stísněnosti nebo strachu, ten jest mým milovaným.[13])

[13]) Radost vzniká ze splnění přání a stísněnost z jejich nesplnění. Strach je známkou nedostatečné víry.

16. Kdo nic neočekává, kdo je čistý a klidný, kdo neváhá a je prost strachu, kdo se ve svém nitru všeho dovede vzdáti, ten jest mým pravým oddaným a toho miluji.

17. Ten, kdo necítí ani náklonnost, ani nenávist, kdo se nermoutí, ani netouží, kdo se vzdává dobra jako zla, ten je Mně opravdu oddán a toho miluji.[14])

[14]) Kdo ve své pýše se domnívá, že sám sobě postačí a že mu může býti vše lhostejné, je buďto blázen nebo pesimista. Ale kdo se vzdá této své domněnky, a utíká se do ochrany svého vyššího Já, ten se staví nad sebe a povznáší se i nad svoje okolí.

18. Kdo se chová stejně ku příteli i nepříteli a také ke cti i haně, komu je stejné vedro a zima, radost a utrpení, a kdo se vzdal všech světských pout,

19. komu je stejná chvála jako nepřízeň, kdo je mlčenlivý a kdo se spokojuje se vším, kdo nemá stálého bytu, kdo je pevný ve svém srdci a plný zbožnosti — takový člověk jest mnou milován.[15])

[15]) „Ale já vám pravím: Milujte nepřátele své, dobrořečte těm, kteří vás proklínají, dobře čiňte nenávidějícím vás a modlete se za ty, kteří vás utiskují a vám se protiví." Mat. V., 44. — „Nebeřte s sebou zlata ani stříbra, ani peněz do opasků svých, ani mošny na cestu, ani dvou sukní, ani obuvi, ani hůlky: hodenť jest zajisté dělník pokrmu svého." Mat. X., 9. 10. — Kdo se nedovede tak ovládnouti, aby veškeré tyto protivy Krišnou uváděné mu byly lhostejné, ten nechť to činí alespoň ve svých myšlenkách a dojde k tomu. Pokud se týká výrazu „bez stálého bydliště" ve verši 19. týká se to ovšem indických poměrů, kde mnozí členové různých mnišských řádů, joginové a sadhuové nemají stálého bydliště, nýbrž podle svých předpisů musí blouditi neustále po zemi, zdržujíce se na jednom místě jen určitý počet dní.

20. Ti, již se klaní tomuto zákonu, jenž přináší nesmrtelnost, jak jsem tě poučil a kteří naplněni vírou Mne považují za nejvyšší cíl a jsou Mně oddáni — těch miluji nade vše.[16])

[16]) Tento duchovní zákon přináší nesmrtelnost — neboť ten, kdo se jím řídí, může dosáhnouti i nesmrtelnosti v těle, jak se to zdařilo mnohým vysokým zasvěcencům. Ale i když této nesmrtelnosti člověk mystikou nedosáhl, vydobude si jistě záchranu své osobní duše, své poslední individuality, která jinak je

navždy ztracena, poněvadž se musí časem po tělesné smrti rozplynouti. Velmi názorně ukazuje tuto cestu Kerning ve své knize „Cesta k nesmrtelnosti", kterou jsem přeložil, poznámkami opatřil a vydal v Edici Psyche na Vinohradech. V tomto směru zavládá mezi okultisty ještě mnoho omylů, neboť lidé se domnívají, že výrazem „člověk je nesmrtelný" se míní zachování jeho pozemského já, které je však naprosto smrtelné i s astrálním a éterickým dvojníkem, jako je smrtelně pozemské tělo. Jenom boží Duch, který sídlí v srdci člověka, je nesmrtelný, ale to je zevnímu člověku pramálo platno, když nemá o tomto božském Já ani tušení. Teprve když člověk přesunul svoje pozemské vědomí do svého božského Ega, stal se nesmrtelným, buď již na zemi nebo po tělesné smrti. Kerning právě beze všech tajných symbolů a skrytých narážek píše zcela zřejmě o této pravé nesmrtelnosti a udává ve jmenované knize prostředky, jak jí lze dosáhnouti. Podobné cesty jsou ovšem také uvedeny v mém „Ohnivém keři", ale člověku je stále třeba nového a nového povzbuzení a nových pramenů, aby se mohl udržeti na strmé cestě do výše, neboť život ve světě každého neustále strhuje a oslabuje. Jen k t o m u jsou mystické knihy! Jinak by jich nebylo třeba pro toho, kdo cestu poznal nebo ji již nastoupil.

Touto kapitolou se končí dvanáctá kapitola Bhagavad-Gity, v níž Krišna vysvětluje svůj charakter jako nejvyšší Bůh bez přívlastku pro mudrce a jako Bůh s nekonečnými přívlastky a dobrotou pro zbožného. Mudrcovi se podaří ztotožniti se s božstvím pomocí pravdy, že vnitřní podstata člověka je Duch boží, kdežto člověku prostě zbožnému jest Bůh dveřmi ke spáse.

Takto se končí dvanáctá kapitola svaté Bhagavad-Gity, kteráž jest rozmluvou mezi svatým

Krišnou a Ardžunou. Klaňme se Krišnovi, jehož uctívání uhladí rozbrázděnou cestu ke spáse.

Kapitola XIII.

Rozdíl mezi Duchem a přírodou.[1])

[1]) V této kapitole a v následující jest vysvětlován rozdíl mezi duchem a přírodou, totiž mezi principem plodícím a rodícím. Příroda je princip rodící. Ale to, co ji vede k rození způsobuje Duch.

Svatý Pán pravil:

1. Toto tělo, ó synu Kuntin, se jmenuje Kšetra. To, co má v něm vědomí, sluje Kšetradžna.[2])

[2]) Toto tělo, které jest nižší podstatou božství, se přetvořuje, aby duch shromažďoval zkušenosti a v sanskrtu se jmenuje kšetra, což znamená doslovně „časné", čili něco, co podléhá zkáze. Také znamená toto slovo pole a v tomto smyslu je to vhodné jméno pro tělo, poněvadž semeno dobra a zla, naseté do těla, pučí v nové tvary dobrých a zlých zkušeností. „Kšetradžna", je ten, kdo zná kšetru, kdo zná svoje tělo dokonale. Tomu platí tato poučení Svatého Pána o tělesné podstatě. Tělo se jmenuje proto kšetra, poněvadž pro obyčejného člověka představuje celou jeho podstatu. Člověk zná vše jenom ve vztazích ke svému tělu. Abychom rozuměli pravdě, podle které obvykle dělíme člověka na duši a tělo, je nutno věděti, co je to prakriti (nebo moc) s jejími třiadvaceti produkty, jakož i znáti způsob, jak vznikají.

2. Věz, že jsem Kšetradžna čili Duch v každém těle, ó synu Bharaty, a vědění, které do-

vede rozeznávati Kšetru a Kšetradžnu jest před mýma očima věděním pravým.[3])

[3]) Lidské Ego není totozné s tělem, protože je stále totéž v nekonečné řadě těl a zároveň je totožné s nejvyšším Duchem. Jestliže obrátíme svoji pozornost k tělu, které se skládá z hmoty, nutno říci, že je právě tak tajuplné jako podstata Ducha. Duch jest nám něčím naprosto nepochopitelným, a hmota, kterou se zdáme znáti, objevila se před nedávnem právě tak tajuplnou jako Duch, neboť dnes ví i školní věda, že hmota vlastně neexistuje, že to, co se nám zdá pevným tělesem, jest jenom vírem drobných elektrických nábojů, které rozmanitě okolo sebe krouží a s užasnou rychlostí se pohybují. My tedy svými smysly poznáváme sice zevní vlastnosti hmoty, ale o její vnitřní podstatě víme velmi málo. Ve skutečnosti je vše jenom jednotkou a proto také Duch, síla i látka jsou jenom různé obměny věčně nepochopitelného Jednoho, jenž stává od všech věků a bude trvati navždy.

3. Slyš teď, co jest Kšetra, jaké jest, jak se mění a co z něho pochází, jakož i kdo jest On a jaká jest jeho moc — to ti povím v krátkosti.[4])

[4]) Zde se činí zmínka o vztazích mezi příčinami řádu prvého a druhého. Slovo On znamená božské ego, čili Purušu, jenž představuje v Indii asi tolik jako v křesťanství Duch Svatý.

4. Vše to bylo již v jednotlivostech a různě hlásáno v různých vedických hymnách od rišiů a slovy naznačujícími nejvyššího Ducha, která jsou pravdivá a plná věčných důvodů.[5])

[5]) Staří rišiové čili prvotní mudrci nejenže tyto pravdy potvrzovali, ale ony byly zjeveny také svatými Vedami. Bylo v nich psáno mnohými způsoby než jak jest uvedeno v této kapitole. Různost, o které se ve verši mluví, znamená rozmanité školy vedické, které učily těmto tajemstvím s různého stanoviska.

5. Veliké elementy, ahantara, buddhi a neprojevené, potom deset indriů, jediný a patero vnímání smyslových,

6. žádost, nenávist, bolest a radost, souvislost, vědomý život, síla sebezachování — to vše bylo prohlášeno za kšetru, zároveň s jeho výsledky.[6])

[6]) Veliké elementy jsou zvány tak proto, že pronikají veškeré výsledky. Jest to deset indriů, totiž orgánů smyslových, jichž je patero a dále patero orgánů činnosti. Pak je tu manas čili smysl a pět elementů hrubých. Ahankara jest jáství nebo ego, které z nepravého vědění jest považováno za předmět poznání. Buddhi jest určující moc přírody. V lidech je to božská duše, která má úsudek a je sídlem svědomí. Neprojevené znamená kořen příčiny čili prakriti, neviditelnou sílu boží. Indras je pět smyslů a pět orgánů činnosti, jak nahoře pověděno. Těmito pěti orgány činnosti se nemíní různé části těla, nýbrž síly, které se jimi projevují, jako chůze nohama atd. Jediný jest uvažující já. Vnímání smyslová se týkají hrubých elementů. Souhrn všech těchto sil je kšetra. Žádost jest přitažlivost k nějakému předmětu, jenž náleží do téže třídy, kterou jsme již dříve zakusili. Průvodcem této přitažlivosti je radost. Nenávist jest opakem předešlého. Souvislost je síla, která smysly, orgány, údy a vnitřní schopnosti udržuje pohromadě. Vědomý život není vědomím, které jest totožné s vnitřním já a proto také s božstvím. Vědomý život proniká celé tělo jako síla, která proniká nějakou hmotu, jako na př. magnetismus železo. Síla sebezachování jest energií, která jest dodávána z nitra každé bytosti, aby byl udržován její organismus, a jeho práce. Tato síla oživuje smysly, jež byly unaveny, a jeví se také jako duševní i tělesná vytrvalost. Tato síla hojí také choro-

by a rány, ať zevní, ať vnitřní. Ani největší množství stravy by neposílilo člověka, když by neměl této moci před jídlem. Svaté indické autority dokazují, že tyto síly jsou vlastnostmi látky a nikoliv ducha.

Tím jest vysvětlena povaha kšetry. Ostatní se týká vědění a je to tedy kšetradžna. Vyčtené síly jsou výsledky prakriti a nejsou vlastnostmi Ega, které, spojeno s prakriti, jest všemohoucí a všudypřítomné, zkrátka má veškeré vlastnosti božské. Filosofie Sankhyů a jogických mudrců se neshodují úplně s naukami Svatého Pána, který zde káže nauky vedantické čili pravověrné filosofie brahmínské.

Veškeré toto učení směřuje k odstranění klamu, kterému všichni podléháme, neboť nám jej příroda neustále vnucuje prostřednictvím našich smyslů tělesných. Ale tento vesmír není nic jiného než falešnou maskou pravého Já, které jest jím zakryto. Na svět a jeho činnost je se dívati jako na obrazy v biografu. Když se odehrávají před divákem vzrušující scény, vrhané aparátem na promítací desku, je často divák unesen, poněvadž zapomíná, že jsou to jen řady drobných fotografií, po sobě následující, které klamou tak, že se zdá, jako by se na desce pohybovali skuteční lidé. Pravé poznání skutečnosti se podobá onomu probuzení diváka z klamu, když by pak šel a podíval se do budky operatéra a když by viděl ony malé obrázky ve skutečnosti a dal si také vysvětliti chod celého promítacího stroje a jeho řízení.

7. Skromnost, upřímnost, nevinnost, trpělivost, odpouštění, úcta k duchovním učitelům, čistotnost, pevnost a sebevláda.

8. Lhostejnost k věcem smyslů, zproštění se hrdosti a hloubání o zlu, které vzniká z opětovaného narození a opětované smrti, stáří, nemoc a utrpení.

9. neodvislost, pokud se týká předmětu, jakož i povznesenost nad osobní touhu po synovi, ženě, vlasti a tak dále, jakož i nezměnitelný klid srdce v případech příznivých i nepříznivých,

10. nekolísající láska ke Mně, sebezapírání a neodlučování se ode mne v myšlenkách, záliba v opuštěných místech a odpor ke shromáždění lidí,

11. vytrvalost v duchovním vědění, hloubání o konečném dosažení pravdy — to jest poznání a nepoznání jest protivou toho.[7])

[7]) Nevinnost znamená nezpůsobiti bolesti žádnému tvoru, ani myslí, ani řečí. Trpělivost znamená udržování klidné mysli, i když je nám ublíženo. Totéž je při odpouštění. Duchovními učiteli se tu míní skuteční vůdci — guruové. Čistotnost má býti zevní i vnitřní. Pevnost jest vytrvání v práci, která směřuje k naší spáse. Lhostejnost k věcem smyslů znamená sproštění se přitažlivosti jakékoliv věci smyslů, ať ji známe ze zkušenosti nebo neznáme. Hloubání o zlu — „V okamžiku, když se narodíš, jsi určen, abys umřel, a v okamžiku, kdy jsi umřel, jsi určen, abys byl znovu uvězněn do temného žaláře lůna, abys klesl do nejbídnějších nečistot a i když žiješ v lidském těle, podléháš často nejohavnějším chorobám a tvoje duše zase nejprudšímu utrpení způsobenému vášněmi jakož i nejistotou života." Tato slova uvádí komentátor Sankaračarya k citovanému verši. Osobní touha po synovi, ženě atd. se s námi jaksi ztotožňuje, takže si myslíme, že jejich život je naším životem, jejich utrpení naším utrpením atd. Tato přirozená síla způsobuje, že snaha po dosažení spásy zdá se býti osobním zájmem, který lze porovnávati se zájmem o syna, manželku atd. Člověk je pak zaslepen vírou, že jedná zcela nesobecky, když se vzdá snaze po dosažení spásy pro světský blahobyt své rodiny a svých příbuzných. — „Kdo miluje otce ne-

bo matku více nežli mne, není mne hoden, a kdo miluje syna nebo dceru více nežli mne, není mne hoden." O těchto rodinných poměrech a jejích vztazích k životu bylo by třeba podrobnějších vysvětlení, ale tento úkol si ponechávám na některou příští dobu buď v jiné knize, anebo v mé revui „Psyche".

„Co miluješ, máš milovati v Bohu, neboť v něm je tvůj bližní právě tak jako ty sám předmětem tvé lásky. Kdo se povznesl do absolutně prostého, musil před tím se vzdáti všeho osobního a okázalého, takže přeje lidem za mořem, jichž nikdy očima nespatřil, právě tak dobro, jako tomu, kdo je mu nablízku a jest jeho nejdůvěrnějším přítelem. Pokud máš někoho méně rád než sama sebe, dotud nemiluješ sama sebe doopravdy." (Eckhart.)

„Hloubání v duchovním vědění o konečném dosažení pravdy jest osvobození. A poznáte pravdu a Pravda vás vysvobodí." (Jan, VIII., 32.) Když člověk neustále myslí na svoji spásu nebo na věčný život, tu tato představa se v duši upevní a duše počne věřiti, že jsou to věci ze všeho nejlepší a dosáhne tak z milosti boží sílu pracovati k těmto cílům.

12. Chci ti vysvětliti to, co je třeba poznati a které poznání poskytuje nesmrtelnosti. — To, co má býti poznáno, je nejvyšší Brahma (Parabrahm), o němž se praví, že není ani bytím, ani nebytím.[8])

[8]) Někteří indičtí a také křesťanští mystikové napsali místo toho, že Bůh není ani něco ani nic. Zdálo by se, že říci takovou větu po slibu, že bude vysvětleno, co je třeba znáti k dosažení nesmrtelnosti, je v tom jakýsi protiklad. Ale není tomu tak, a souhlasí to úplně s naukami vedantickými. Poněvadž je nemožno definovati nějak božství, protože vše, co bychom mu přikládali, bylo by nesprávné — jest jedinou správnou metodou negace čili popírání Boha, který nemůže býti hledáním lidského rozumu nalezen.

Vedy praví: „Bůh není ani přikázání, ani toto ani

ono, není ani velký, ani malý, ani úzký, ani široký, ani uvnitř, ani zevně, ani vzadu, není zvukem, ani hmatem, ani formou, ani změnou a také ne chutí." Tak je psáno proto, že nelze Bohu přikládati žádné vlastnosti. Tímto způsobem postupují ve svých myšlenkách indičtí filosofové soustavy Džnana-joga poznání. Boha nelze dokázati žádným filosofickým závěrem, ale také naopak nelze dokázati, že by Boha nebylo. Marné je vše úsilí lidského rozumu, najíti Boha, poněvadž Bůh je nad rozumem. Ale je tu svědectví tisícerých lidí všech věků a dob, kteří ho nalezli zvláštní Jeho milostí, kterou dá tomu, kdo Ho hledá. Je to pro obyčejného člověka zcela nepochopitelný stav vnitřního osvícení, jímž lze Boha poznati bez prostřednictví zevních smyslů a zevního rozumu, ale ne jako předmět, nýbrž jako jistou formu vyššího vědomí. „Což vám pravím ve tmách, pravte na světle, co v uších slyšíte, pravte na domích." (Mat. X., 27.) — Tato slova Písma se vztahují na ony tmy, v nitru mystika, kde se Bůh projevuje a na onen hlas v jeho uších, kterým mu Bůh našeptává. Je snadno říci, že všichni velcí zasvěcenci jenom klamali sama sebe a že to, co jmenovali poznáním Boha, byly pouze jejich halucinace. Tak mluví všichni ti, kdo jsou od Boha vzdáleni a nemohou Ho rozumem pochopiti. Kdyby ho hledali metodami naprosto osvědčenými — jogou nebo mystikou — nalezli by brzy alespoň tolik Jeho stop, že by nad tím užasli.

13. Jeho nohy a ruce, oči, hlava, ústa a uši, jsou všude a On celý svět, v němž sídlí, pokrývá.[9])

[9]) Tento verš se vztahuje k božské všudypřítomnosti a vševědoucnosti. Kdo uváží, že ve všech dobách u všech zasvěcenců byly tyto boží vlastnosti stejně líčeny, musí si přiznati, že již to postačuje, že ti světci Boha poznali. Když mnoho lidí od sebe vzdálených časem i prostorem o stejné věci tvrdí totéž a když jejich svědectví se naprosto shodují, musí býti v jejich tvrzení pravda a ona věc musí býti ta-

ková, jak o ní svědčí. Tak je i s Bohem. Jenom slepí nevidí této skutečnosti. Ony božské síly jsou různými teoriemi vykládány, jako zrcadlením se v akaše, neho v astrálu, a podobně. Vše to nemá pražádné ceny, poněvadž to nemůže pravdy vystihovati. Vše to je zbytečnou přítěží, ve které si libují jenom lidé, zvyklí na jakési náhražky pravdy. Ale pravda sama je nedostižná potud, pokud člověk v sobě neprobudil vnitřního života. Pak postupně poznává novými svými smysly, že vše co zřeci psali a kázali, je čistou pravdou, jenom že tito Mistři byli ve svém poznání mnohem dále. Vnitřní osvícení nepřichází u průměrného člověka najednou, jak si mnozí nezkušení představují, nýbrž zcela pomalu, podle toho, jak vnitřní život roste. Člověk snese nejdříve jen malé světélko a postupně si zvyká na větší a větší. Plné slunce pravdy je najednou dáno jenom zvláště vyvoleným, kteří jsou velmi vzácni, poněvadž přišli na svět již připraveni a byli dokonalí již před zrozením.

14. On se odráží v celé činnosti smyslů a duševních schopností, ale přes to je prost všech smyslů i schopností, jest volný a přece podporuje vše, nemá vlastností, ale je všech vlastností svědkem.[10])

[10]) Božské Já je neodvislé od smyslů a schopností nebo duševních sil.

15. On jest uvnitř i zevně všech tvorů a všeho živého i neživého, jest nepochopitelný pro svoji subtilnost a je právě tak vzdálený jako blízký.[11])

[11]) Bůh je uvnitř pro lidi osvícené, jejichž jest nejvyšším Duchem a vlastním Já. Pro lidi ostatní je Bůh zevně, poněvadž jsou v klamu, považují svoje tělo za vlastní Já, a v nejlepším případě si představují Boha kdesi nad oblaky. Bůh je vzdálený pro lidi nemoudré, kteří ho hledají nadarmo v celém světě, ale je blízký pro světce, kteří vědí, že jest jejich Já. S

jiného hlediska lze také říci, že Bůh jest uvnitř i zevně, poněvadž je všudypřítomný a proto je také blízko i daleko. Podle jednoho jest Bohem naše vnitřní Já, kteréž jest Duch Svatý, a podle druhého názoru je zase Bůh absolutní, jenž proniká celý vesmír.

16. On je tím, co má býti poznáno a ačkoliv je nerozdílný, přece jest rozdělen ve všech bytostech a je podporou všech tvorů, stejně jako jest jejich Stvořitel a Ničitel.[12])

[12]) „Bůh se dotýká všech věcí, ale sám jest nedotčen. Jest nade všemi věcmi, ale nikde nic ho nedosahuje. Všichni tvorové znají nějaké nahoře a dole, ale Bůh nikoliv. Všichni tvorové hledají mimo sebe, každý u jiného to, co nemají; Bůh mimo sebe nic nehledá. To, co mají veškeré bytosti, má Bůh vše v sobě." (Eckhart.)

17. On je světlem světel a vzdálen veškeré tmy. On je tím, co je poznáváno a tím, co jest již poznáno a zvláště je soustředěn v srdcích všech.[13])

[13]) On jest pravdou samou, která se ve všech bytostech poznává, i když samy bytosti jí nepoznávají. Nic nižšího nepůsobí na vyšší, poněvadž je Bůh nejvyšším, působí na vše, ale nic nepůsobí na Něj. On jest ve všech věcech tak, že zároveň jest mimo ně, proto nedokonalost věcí Ho nemůže poskvrniti. (Eckhart.) — Tak jako paprsky sluneční padají všude, ale zvláště pronikají věci průsvitné, tak také Bůh je v srdcích všech tvorů soustředěn jako když vezmeme vypouklou čočku a soustředíme sluneční paprsky v ohnisko. Toto porovnání není pouhým obrazem, neboť ve skutečnosti srdce všech tvorů svítí duchovním světlem. U člověka vychází pak z duchovního srdce skutečný, vnitřním zrakem viditelný plamen.

18. Tak jsem v krátkosti vysvětlil Kšetru, poznání a to, co má býti poznáno a ten, kdo je

mi oddán a uskuteční to v sobě, dosáhne mého stavu.[14])

[14]) Poslední slova znamenají, že člověk tímto způsobem v sobě uskuteční přítomnost nejvyššího Ducha.

19. Věz, že stejně prakriti jako Puruša jsou bez počátku. Věz dále, že emanace a vlastnosti se rodí z prakriti.[15])

[15]) Prakriti jest podřadná podstata boží, jak se jeví v přírodě. Puruša pak jest Duch svatý. Oboje nemá počátku. Emanace jsou výrony čili paprsky z prakriti. Prakriti jest moc, kterou Bůh vše vykonává, zatím kdy Puruša dohlíží. Kdyby nedohlížel, tu přírodní síly by nepracovaly.

20. Prakriti jest příčina a výsledek, ale Puruša jest příčinou lidské zkušenosti, radosti a bolesti.[16])

[16]) Bůh dává svým dílům podstatu, formu a látku z ničeho, t. j. z ničeho, co bylo kromě Boha. V Bohu není žádné nic, neboť co je Bůh, jest Bůh. Bůh toho nevzal mimo sebe, nýbrž nic nebylo nikde a Bůh je nikde nevzal. Z absolutního základu, z podstaty, která je také podkladem Boha, stvořil Bůh všechny věci." (Eckhart.) — Pokud se týká výrazu Puruša v tomto verši neznamená zde nejvyššího Ducha, nýbrž Já spojeného s tělem, aby člověk nabyl radostí a bolestí zkušeností.

21. Puruša, sídlící v prakriti, používá vlastností, které vznikají z povahy organismu, a toto spojení Ducha s vlastnostmi hmoty je příčinou, ze které se rodí dobro i zlo.[17])

[17]) Komentář zde podotýká, že jsou dvě příčiny zrození — jednou je ztotožňování se s vlastnostmi prakriti a druhou sama prakriti je příčinou hmotnou, která vytváří tento život, jenž se podobá „tkanivu, jež nemá podkladu jako sen." Ztotožňování se s vlastnostmi, jež prakriti zrodila, je příčinou spolupůsobící.

Zmínka o dobru a zlu se týká zrození jako bůh nebo člověk, nebo zvíře. I zvířata mají v srdcích božskou jiskru, ba v některých snisech staroindických (Manua, indického zákonodárce) je tvrzení, že i rostliny jsou účastny duchovního života, neboť „strašnému koloběhu zrození — samskara — podléhá vše od Brahmy až k poslední živé bytosti." Že i rostliny mají svůj život, ba, že mají i jisté smysly (jakési praprvky očí na listech) je dokázáno zevní vědou. Tak Duch postupuje z jednoho tvaru do druhého až konečně v člověku jednou se mu podaří zničiti okovy hmoty a osvoboditi se. Prostředkem k tomu je mystická cesta.

22. Puruša v těle je nejvyšší, je upadrašta, anumata, bharta, bhokta, Mahesvara a také sluje Paramatma.[18])

[18]) Nejvyšší znamení, že stojí nad prakriti. Upadrašta je naše nejvnitřnější podstata, jakož i duch Svědek, což také značí, že Duch je pouhým divákem a že ničím není dotčen, co činí tělo. Byl jsem sám svědkem jak Duch, když Ho v sobě mystik probudil k činnosti koncentrací, působí zcela neodvisle dále, i když člověk se zabývá věcmi nejnižšími, i když podléhá vírům vášně nebo koná skutky nečisté. Někteří z mých přátel, zažívali vysoké mystické stavy i tehdy, když upadali do nejnižších stok lidské náruživosti, v okamžicích, kdy se oddávali svým zábavám. Duch pracuje o své vůli v člověku a proto mystik, právě tehdy, když je v největší zahloubanosti a očekával by známky boží přítomnosti, čeká často marně, kdežto naopak, když se zabývá věcmi opačnými, obdrží zjevné a úžasné důkazy o činnosti vnitřního člověka. Nechť se nikdo nedomnívá, že ten, komu se podařilo probudit v sobě vnitřní život mystický, stane se ihned světcem a sprostí se svých bývalých náruživostí! Zevní očista postupuje velmi pomalu — ale nad tím se nesmí nikdo rmoutit, nýbrž jen pokračovat a ukládat vše na Boha, který se již dovede postarati, aby člověku se znechutilo vše, co by mu v dané době škodilo. Ovšem, jak jsem napsal v „Ohnivém

keří", nikdo nesmí upadati do výstřednosti, neboť to by zdržovalo jeho vývoj.

Anumata je ten, jenž v činiteli nějakého skutku vyvolává pocit uspokojení, ačkoliv sám se skutku neúčastňuje, ale přes to se jím zdá býti. Je svědkem činnosti všeho a při tom nikdy nic nezapovídá. Bharta jest pravé vědomí, které se odráží jako vědomí celého souhrnu těl vnitřními schopnostmi. Bhokta jest vědomí, jež proniká buddhi, svědomí a jeví se jako bytost sebevědomá. Mahesvara znamená velkého Pána. Je to vědomí ve spojení s celým vesmírem. Paramatha jest Duch jako vědomí v první příčině. — Komentář praví dále: „Věz, co jmenuješ „Já" a čemu slepě dáváš přívlastky, je absolutní vládce všehomíru, Stvořitel, Ničitel a Zachovatel všeho. Bytost v tobě, která vnímá předměty, jest osobním vládcem vesmíru, pravé Já jest vědomí, které toto poznání projevuje a proto jest totožné kromě jména s vědomím Prapříčiny. Existence, jako jest lidská se všemi dobrými i zlými zkušenostmi, je naprosto falešná. Zemři tomuto klamu a budeš žíti v pravdě. Uskutečnění čili pravé poznání tohoto zničení před Bohem jest osvobození čili život věčný." Tímto zničením jest právě mystická smrt, která vede ke Kristu a v něm k znovuzrození a věčnému životu.

23. Kdokoliv pozná Purušu a prakriti společně s vlastnostmi, ten ačkoliv se účastní dále všeho, nemusí se již zroditi.[19])

[19]) Slova „ačkoliv se zúčastní" atd. znamenají, že i když činí věci, které jsou zapovídány duchovními autoritami.

24. Koncentrací někteří poznávají Atmu v srdci pomocí buddhi. Jiní sankhyajogou a opět jiní karmajogou.[20])

[20]) Koncentrace, jak známo, jest odloučení veškerých smyslů od zevních předmětů a obrácení jejich do duše a obrácení pak duše k individuelnímu Duchu. Tento postup jest hodný pro lidi duchovně založené

v mírnějším stupni, kteří jinak pravdy poznati nemohou. Buddhi zde znamená očištěné vnitřní schopnosti. Sankhyajoga jest poznání Ega jako něčeho rozdílného od tří vlastností prakriti, jež tvoří „nevědomost" avidya. Ale tento postup je možný jenom pro lidi nejvýš duchovní. Karma joga jest vykonávání všech skutků jen pro božství a v Bohu. Karma joga se hodí pro ty, kteří nejsou schopni obou cest předešlých. Ale také karma joga není nic snadného, ač by se tak zdálo! Viděl jsem mnohé, kteří se chtěli ubírati touto cestou, která je velmi krásná a idealisuje všechno lidské konání, ale při tom tito žáci upadali velmi rychle nanovo do předcházejícího stavu svého myšlení, neboť v karma joga musí míti člověk stále kolem sebe příklady jiných, aby se v tomto směru udržel. Z milosti boží může sice člověk dosáhnouti vše, ale domnívám se, že Karma joga je u nás mnohem obtížnější cestou než koncentrace pro velikou složitost našeho společenského života. Naše vzájemné vztahy a styky činí tuto cestu skoro nemožnou. V Indii je tomu ovšem jinak. Tam žijí lidé mnohem prostším způsobem.

25. A jiní zase neznajíce tohoto, klání se vytrvale Bohu, slyšíce pravdu od jiných, ale i ti přemohou smrt, když naslouchání písmu učiní svým nejvyšším cílem.[21])

[21]) Nepřetržité klanění se Bohu znamená trvalé přemýšlení o Něm. Tato cesta se hodí hlavně lidem nejnižšího stupně duchovního.

26. Kdykoliv se rodí nějaká bytost, ať se pohybuje či nikoliv, věz, že vznikla ze spojení Kšetry a Kšetradžna.[22])

[22]) Jinými slovy, tvorové vznikají spojením hmoty s Duchem. Takové spojení může býti dvojího druhu: 1. Jako spojení provazu ke džberu na vodu, kolem něhož je provaz ovinut. 2. Jako spojení barvy černé s předmětem, takže vznikne černý předmět. Ale spojení, o němž se zde mluví, jest jiné, neboť se skládá

z toho, že vlastnosti jednoho jsou připisovány druhému. Z toho vzniká nepravé poznání čili nevědomost.

27. Kdokoliv vidí ve všech tvorech nejvyššího Pána, který při tom zůstává nezměněný a jenž nehyne když je zničováno vše, jest pravým zřecem.[23])

[23]) Takový člověk poznává, že vesmír jest Já. Proto život a smrt, proto je pravým zasvěcencem.

28. Když pak všudypřítomného a jediného Pána všude poznává, neškodí tím svému já a proto získává nejvyššího cíle.

29. Také ten, kdo poznává, že vše, co se děje v přírodě (prakriti), jest způsobeno jejím vlivem, jakož i Egem, které při tom nevystupuje jako činitel, vidí jasně.

30. Ve chvíli, kdy poznává, že veškeré rozdíly bytostí se ponořují v Jednoho a tím také jejich projevy, stává se sám Nejvyšším Duchem.[24])

[24]) Takový člověk poznává, že vesmír jest Já. Proto život a duše, elementy a zjevy i mizení jsou ve skutečnosti pouze Duchem. Jinými slovy vše, co se zdá existovati jest ve skutečnosti Já, jevící se v tolikerých tvarech z moci klamu, který se také jmenuje silou tvůrčí.

31. Tento nejvyšší Duch, poněvadž jest bez počátku, bez přívlastků, je také bez proměny a přes to, že je v těle, ó synu Kuntin, nikdy nejedná a nikdy není připoután.[25])

[25]) Nejvyšší Duch nikdy nejedná a nikdy není připoután k výsledkům práce nebo vůbec k činnosti. Kdo je tedy vlastně činitelem? Na tuto otázku odpovídá nejvyšší Duch v podobě Krišny v V. kapitole ve verši XIV. tohoto spisu, kde se praví: „Pouze příroda jedná."

32. Tak jako prostor vše proniká a přece jenom není poskvrněn ničím pro svoji jemnost, tak i Atma, ačkoliv sídlí ve všech druzích těl, neposkvrňuje se.

33. Jako jediné slunce osvěcuje celý tento svět, tak také Kšetradžna osvěcuje veškerá těla (Kšetra), ó synu Bharaty.[26])

[26]) Slunce osvětluje tento svět, jeho hory, údolí, moře i zemi, ba odráží se ve vodách nesčíslnými obrazy, ale při tom je to jen jediné slunce a není poskvrňováno nečistotou toho, co našim zrakům zjevuje. Kdybychom si představili velký počet nádob, naplněných vodou a porovnali je s lidskými bytostmi, mohli bychom říci, že každá nádoba má svoje vlastní slunce, které se v něm odráží, ale že slunce je vpravdě pouze jedno. Když obraz slunce by byl považován za pravé slunce a když by se voda v nádobách pohybovala větrem, vznikl by zdánlivý pohyb slunce. Když by byly nádoby rozbity a voda by vytekla, tu člověk nezkušený by se mohl domnívati, že zničením slunečného obrazu, který se odráží ve vodě nádoby, bylo zničeno skutečné slunce. Ale moudrý by věděl, že to byl pouze obraz slunce nebeského. Tak jako dítě se domnívá, že slunce uhaslo, když bylo zastřeno mrakem, tak také lidé nevědomí si myslí, že nejsme totožni s božstvím.

34. Ti, kteří vnitřním okem vidí takto rozdíl mezi Kšetrou a Kšetradžnou, jakož i uhasnutí zdánlivé podstaty věcí, odcházejí k Nejvyššímu.[27])

[27]) Svaté knihy indické, zejména Vedy jsou také nazývány očima předků, bohů a lidí. Proto jest vykládán tento verš také tak, že lidé, kteří se řídí návody písma, docházejí tohoto poznání.

Takto se končí kapitola třináctá svaté Bhagavad-Gity, knihy o božské moudrosti, kteráž

jest rozmluvou mezi svatým Krišnou a Ardžunou.

Kapitola XIV.

Pravé poznání tří přírodních sil.[1])

[1]) Vše stávající vzniká ze spojení objektivní prakriti a subjektivního ducha Puruši.

Tato kapitola naznačuje, že záleží pouze na vůli boží, dojde-li k tomuto spojení.

Jak jsem již vpředu poznamenal, záleží vše, co se děje v „přírodě" a v tak zvaném „přirozeném vědomí" na třech vlastnostech přírody, nebo na trojí její činnosti. Tyto tři vlastnosti jsou příčinou a pohnutkou všech pozemských událostí a také všeho osobního myšlení, chtění a konání a každá věc je sama o sobě rozdílná, podle toho, která z oněch tří vlastností jest její podstatou. Na př. láska může býti velmi rozdílná podle své pohnutky. Jednou je to cit nejvýš ušlechtilý — běží-li o lásku k Bohu, nebo k rodičům, jindy to může býti cit velmi nízký, když běží o lásku smyslnou nebo dokonce o lásku k mrtvým předmětům, jako penězům a pod. Tak se to má také se všemi jinými vlastnostmi lidskými, city, myšlenkami a rovněž s věcmi neživými, neboť i v těch je obsažena jedna nebo druhá nebo třetí vlastnost přírodní, po případě jsou ve tvorech dvě nebo všechny tři, ale v různých stupních. Tyto vlastnosti přírody se jmenují gunas a tyto gunas podle své

rozdílnosti slují: satva, radžas a tamas. Satva znamená podstatu, dobrotu, radost, světlo; radžas znamená vášeň, energii, chtíč, oheň; tamas temnotu, hloupost, smutek, hmotnost. Viditelný svět je utvořen působením tamas. Střední oblast (astrální svět a některé světy jiné) je domovem radžas a ve světě bohů (v nebi) je satva. Božství jest povzneseno nad veškeré tyto tři říše. Božství není ani dobré, ani zlé a spočívá samo v sobě.

Když převládá v člověku satva, je čistý, dobrý a rozvážný. Radžas způsobuje jeho jednání. Tento princip převládá u národů západních. Tamas jest pohnutkou špatných myšlenek a zlých vášní. Cílem každého člověka by mělo býti, aby v sobě zvětšil princip satvy, neboť tato vlastnost mu určitě pomáhá, aby dosáhl vývoje své duchovní podstaty, kdežto ostatní principy tomu brání. Vzrůst satvy v člověku činí ho nesobeckým, takže se dovede zapříti, stává se čistým, svatým, spravedlivým a dobrým. Přináší mu požehnání a mír.

Tamas způsobuje nevědomost, sobectví, nečinnost, domýšlivost, chtivost a veškeré jiné zlé vlastnosti a nízké vášně v člověku. Tak se stává, že jeho otroctví je ještě tvrdší, neboť jeho připoutanost k nízké zemi se prodlužuje a jeho vývoj je zdržován. Zkrátka vše, co tato guna podporuje, je zlé.

Princip radžas se týká činnosti a podle toho, je-li spojen s tamas nebo se satva, může vésti k dobrému jako ke zlému. V následující kapi-

tole budou ostatně podrobněji líčeny vlastnosti těchto tří principů.

Svatý Pán pravil:

1. Dále ti vyložím velikou pravdu, která je nejvyšší, nejvýtečnější všeho vědění. Jejím poznáním mudrcové vstoupili odtud do nejvyšší dokonalosti.[2])

[2]) Slovo „odtud" znamená z tohoto světa. Nemůže býti vyšší moudrosti a vyššího vědění než poznání Boha, člověka a přírody. Abychom však mohli poznati Boha v Bohu a sama sebe jako pravého člověka, jakož i celou přírodu v její podstatě, k tomu je třeba ohromné zkušenosti. Tak jako naše zevní věda, která se týká věcí viditelných, by spočívala na pouhých spekulacích a teoriích, kdybychom neměli schopností zevních zjevů pozorovati, tak také nejvyšší tajná věda čili duchovní poznání, pokud se týká duchovních věcí, jež jsou ovšem neviditelny, jest pouhou spekulací pro lidi, kteří nemají duchovně vyvinutých smyslů, čili vnitřního poznání. Ale kdo tyto smysly má a komu toto poznání je dáno, pro toho neexistuje pochybnost. Proto veškerá filosofie, která se týká věcí duchovních a smysly nepostřehnutelných, proto celá metafysika, jest marnou věcí se všemi knihami, kterých byla původem; pokud tyto knihy nebyly napsány lidmi duchovně osvícenými, pokud to nebyli duchovní vůdcové, zasvěcenci, čili adepti!

2. Když se mudrci uchýlili k této vědě, tu dosáhli Mého stavu a již se nezrozují v čase stvoření a také v době rozpuštění vesmíru nejsou nijak dotčeni.[3])

[3]) Na konci každé manvantary vracejí se veškeré věci zase ke svému původu. To jest rozpuštění vesmíru. Jenom ti, kteří se sjednotili s božskou bytostí, jsou povzneseni nad jakýkoliv zánik.

Podle indických autorit je tvoření trojího druhu: 1. To, které se děje každým okamžikem, 2. to, které se udává, když veškeré nižší výrony přírody jsou vtaženy do universálního Ducha, 3. to, ve kterém všeobecný klam jáství se rozpouští v Prvé Příčině. Slova verše druhého se týkají třetího druhu tvoření.

3. Moje veliká prakriti jest lůnem, do kterého vrhám semeno. A odtud, ó synu Bharaty, vznikají veškeří tvorové.[4])

[4]) Prakriti je tu nazvána velikou, poněvadž vše obsahuje. Prakriti znamená hmotu v každé formě a v ní jsou právě obsaženy ony tři vlastnosti, o nichž jsem se zmínil na počátku této kapitoly. Sémě, o kterém je zde řeč, odpovídá moci boží, o níž se mluví v první knize Mojžíšově: „A duch Boží se vznášel nad vodami."

4. Ó synu Kuntin, ať se jakékoliv tvary rodí ze všech lůn, přece jen velikým jejich lůnem jest prakriti a já jsem Otcem, jenž dává semeno.[5])

[5]) Tento verš se týká bohů, lidí a zvířat. Veškerenstvo má jen jedinou pravou příčinu a tou jest spojení Puruši s Prakriti. I Stvořitel Brahma jest nástrojem božství. Celý vesmír lze považovati za objektivní tvář nejvyššího Ducha, který však ve skutečnosti tvaru nemá. Je zde naznačen vůbec rozdíl mezi Bohem Otcem a Bohem Synem, který je rovněž přijat do učení křesťanského. Brahm je božská pramoc ve své věčnosti a Krišna jest Bohem Synem, který vystupuje jako osobnost smysly chápatelná a zjevená. Ale obě tyto božské formy jsou s jiného hlediska jedno a totéž — božství. „Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo. Všecky věci skrze ně učiněny jsou a bez něho nic není učiněno, což učiněno jest." (Jan I., 1.—3.)

5. Ó ty mocných paží, věz, že satvas, radžas a tamas jsou principy, které vznikají z prakriti a jimi jest věčný Duch připoután k tělu.[6])

[6]) „Duše jest prostou formou těla a proniká je naprosto a zcela a nerozděleně ve všech jeho částech stejnou silou a při tom nehmotně a neprostorově." (Eckhart.) — „Otec jest boží myšlenka, slovo jest jejím výrazem, jest jednorozeným synem, duch pravdy jest jejich společným výronem, jest souhrnem Otce a Syna, působením myšlenky a slova, jinak zjevením v přírodě." (Kerning.) Tímto způsobem se projevuje Bůh v člověku. Podle toho, jaká vlastnost přírodní z oněch tří jmenovaných v člověku převládá, je člověk v e s v é m v ě d o m í a zdání, ale nikoliv ve skutečnosti Bohu blíže, anebo je od něho vzdálen. V pravdě jsme všichni Bohu stejně blízko, nebo Bohu stejně vzdáleni — podle svého poznání — neboť v Bohu žijeme.

6. Mezi nimi satva, která jest osvěcující, protože je průsvitná a plná míru, ó muži bez hříchu, poutá štěstím a věděním.[7])

[7]) Satva je průsvitná v tom smyslu, že se jí projevuje všechno vědomí tak jako když sluneční světlo prochází látkou průhlednou. Princip satva jest nejduchovnější částí přírody. Ona se projevuje vyššími ctnostmi a duchovními názory. Všeobecný Duch má nejvyšší míru této síly, nebo vlastnosti. On jediný jest dobrý a všechny ostatní věci jsou zlé. A to, co se v nás projevuje jako dobro, je ve skutečnosti touto božskou silou a je to ovoce Ducha Božího. „Ovoce pak Ducha jest: Láska, radost, pokoj, tichost, dobrotivost, dobrota, věrnost, mírnost a střídmost." (Galat. 5., 22.)

Prostřednictvím satvy zdá se Egu, že je šťastné a moudré. Podle indické filosofie je štěstí zkušeností a proto je štěstí předmětem, ale právě proto jeho vztah k vědomí není podstatný, nýbrž vzniká z nepravého vědění. Podobně také když připisujeme Egu moudrost, děje se to nepravým věděním. Pravé božské Ego je absolutní, což jest vyjádřeno: „Jsem, co jsem." — „Duše jest vlastně to, co jest rozumné a co působí. Ale přece nemůžeme říci oprávněně: Moje

duše činí to nebo ono, neboť teprve duše s tělem společně jsou člověkem. Ale vlastní podmínečnou mocí je duše a nikoliv tělo, které bez duše nemá života." (Eckhart.)

7. Věz, že radžas je vtělením žádosti a že je příčinou žízně a prahnutí. Tato vlastnost, ó synu Kuntin, váže já, vtělené skutky.[8])

[8]) Toto pouto se týká stejně přítomnosti jako budoucnosti. Radžas jako by poskytovala barvu průsvitné satva. Výrazem čistého a klidného stavu srdce jsou asi slova: „Jsem šťasten a vím." Na tomto podkladu jako barevné skvrny vystupují myšlenky, které lze asi vyjádřiti: „Chci to nebo ono, mám to, líbí se mi to a chci to podržeti." Tak tento princip projevuje žízeň po věcech nepřítomných a touhu, aby člověku náležely.

8. Věz, že tamas se zrodila z necitlivosti, že jest podvodníkem všech vtělených bytostí, ó synu Bharaty. Tento princip poutá nevědomostí, leností a spánkem.[9])

[9]) Necitelnost jest zde uvedena jako ta síla prakriti, která neodráží vědomí. Tamas je proto podvodníkem, poněvadž je příčinou nepravého vědění; lenost znamená nedostatek energie a nadšení, aby bylo vykonáno to, co jsme si umínili. Spánek znamená tupost. Tamas jest jednou z hlavních příčin neúspěchů v mystice praktické. Kdo má nedostatek satvy, spojené s radžas, která zase poskytuje energii a také nutný oheň lásky a nadšení, jež jsou nepostrádatelny ke cvičením a v kom ještě k tomu převládá tamas, nemůže dosáhnouti v mystice výsledků, neboť cvičení a vnitřní školení jsou spojeny s velkou námahou, kterou člověk překoná jen tehdy, když je nadšen a proniknut ohněm lásky a dobrem — což jsou vlastnosti, které nám poskytuje satva a radžas. Avšak nevědomostí, která vyplývá z tamas nesmíme rozuměti onu nevědomost, jež se týká věcí pozemských neboť jsou lidé plní dobrých vlastností a duchovního ohně, kteří

nemají ani zdání o „světské chytrosti", jak se vyjadřuje Kerning a kteří přece jen jsou osvíceni moudrosti duchovní. Tato světská chytrost se jeví vlivem radžas a je to „moudrost" klamná, která nemá co činiti s projevem Ducha, nýbrž je světélkem zevního rozumu a tedy bezcenná, ač se velice cennou jeví ve světě, poněvadž zdánlivě těm, kteří ji mají, poskytuje výhody (hmotné) nad ostatními. Ale jen zdánlivě, protože tyto „výhody" nejsou trvalé ani zde na světě, nadtož v budoucnu, ve věčnosti, o kterou se má každý starati. Krátký život pozemský si lze zlepšiti a jeho podmínky zpříjemniti tím, když vše uvalujeme na milost boží — pak nijak nepochybíme a všeho se nám dostane. Ale když se o to snažíme prostředky zevního rozumu, a přelstěním svých bližních, obdržíme sice také něco, ale ne trvale a ne bez trestu.

9. Satva poutá duši štěstím, radžas činností a zatím tamas, zastírajíc schopnost rozeznávací, poutá bezstarostností a netečností.[10])

[10]) Schopnost poznávati duchovní pravdy je obsažena v satva, ale tamas způsobuje, že v pravé době si jich nevšímáme.

Člověk pravdymilovný se raduje z pravdy, člověka vášnivého drží v zájetí jeho tužba a blázen je ovládán svým klamem.

10. Když jest přemožena radžas a tamas, uplatní se satva, ó synu Bharaty. Podobně, když jest přemožena radžas a satva, uplatňuje se tamas a když je přemožena tamas a satva, vynikne radžas.[11])

[11]) Je samozřejmo, že ti, kteří chtějí pěstovati satva, musí zvítěziti nad oběma druhými principy. Výsledek jedné ze tří vlastností je pozorovatelný teprve když obě druhé jsou přemoženy.

11. Když veškeré brány těla jsou osvětleny věděním, pak věz, že satva převládá.[12])

[12]) Branami těla se rozumějí smysly.

12. Umíněnost, nutkání k činu, lakomství, neklid a chtíč, jakož i síla k dosažení velikých světských úspěchů se rodí z principu radžas, jakmile převládá.[13])

[13]) Lidé, kteří podléhají tomuto principu, touží zejména po majetku jiných. Proto zvláště v dnešní době převládá ve světě tento princip.

13. Temnota, nechuť k činu, nedbalost a klam — tyto, ó synu Kuruovců, se rodí tehdy, když převládá tamas.[14])

[14]) Poněvadž budoucnost všech tvorů záleží na jejich připoutanosti nebo touze, jest jejich život podmíněn silami těchto principů. Klamem se rozumí duševní tupost a hrubá pošetilost.

14. Když vtělené já je vyproštěno smrtí v době převládající satvy, tu člověk dosáhne čistých světů těch, kteří znají dobro.[15])

[15]) Čisté světy jsou ty, v nichž není ani radžas ani tamas. Ti, kteří znají dobro, jsou ti, již dosáhli božské duše, anebo ti, kteří zbožňují první příčinu hmotného vesmíru.

15. Když vtělené já opustí tělo v době převládající radžas, musí se znovu zroditi na světech, kde vládne připoutanost k činům. A tak také ten, kdo zemře, když převládá tamas, rodí se znovu z lůna klamu.[16])

[16]) Světy činů jsou jako naše země, což znamená, že ono já se vtělí jako člověk. Lůna klamů znamenají bytosti, ve kterých vědomí jest velmi omezeno. Někteří překladatelé převádějí toto místo jako by se ono já mohlo zroditi ze zvířecí dělohy a nejen z nejnižších vrstev lidských. To se zakládá na omylu a neznalosti okultních zákonů, které platí pro znovuzrození. Lidská duše, jakmile jednou nabyla sebevědomí, nevrací se pravidlem již nikdy do říše zvířecí,

ale jsou jisté výjimky, ovšem nesmírně vzácné, kdy zlá, nahromaděná karma, vede takovou duši k nejkrutějšímu trestu, totiž ke vtělení do některého — obyčejně domácího zvířete. Ale opakuji, že tento případ je nesmírně vzácný, když soudím podle okultních záznamů, jež se týkají tohoto předmětu.

16. Praví se, že ovoce spravedlivých činů má vlastnosti satva a jest bez poskvrny. Ovoce radžas jest utrpení a plod tamas je klam, tupost a necitelnost.[17])

[17]) Zde je třeba učiniti zmínku o reinkarnaci lidské duše, která jest podmínkou k vývoji lidské individuality. Celé lidstvo pokleslo od svého původního stavu, což jest naznačeno v bibli známým „pádem" v ráji. Ale tento „pád" by byl špatně pochopován, kdybychom se domnívali, že se stal proto, že prvotní lidé, Adam s Evou, se tělesně spojili a tím že se dopustili onoho velikého hříchu. Scéna, kterou líčí bible a jež se odehrává pod stromem „života" jest jedním z nejhlubších mysterií a proto nemůže býti vyložena. Postačí upozorniti, že také u jiných starých národů na př. Babyloňanů, Azteků, Majů a Quičů v Americe, dále u neznámých národů, jejichž stavby jsou právě odkrývány na Krétě, u starých Egypťanů, Indů a mnohých jiných, nalézáme obrazy s dvěma postavami pod stromem — a na stromě, nebo vedle něho je obyčejně had! Z toho vysvítá, že tu je skryto něco zcela jiného, než čemu učí dnešní křesťanské kněžstvo nebo co míní theologové a filosofové, zkrátka, že tu jsou obrazně vylíčeny buď kosmické události nebo evoluce (vývoj) lidské duše. Abych alespoň vzdáleně naznačil, co znamená „strom života" cituji zde slova staroegyptské knihy mrtvých z kapitoly 109.: „Sluneční Bůh vystoupí ze zelené sykomory." Slunečním Bohem jest ovšem naše vnitřní božství a onou zelenou sykomorou čili stromem života je mícha se svými mystickými lotusy, které jsou popsány v „Ohnivém keři". Hadem pak jest známá božská síla kundalini, která má skutečně podobu hadí

a pohybuje se spirálovitě. K vysvětlení všech symbolů vedlejších, jichž jest v bibli použito ve zmíněné rajské scéně, je však třeba mystického nazírání a proto není možno sděliti to vše lidskou řečí, nýbrž zase jen symbolicky, takže všem, kteří tohoto pochopení nemají, to musí zůstati na tak dlouho tajemstvím, pokud je sami nedovedou odhaliti.

Jenom tím, že lidstvo „padlo" mohl individuelní člověk poznati temnotu, aby ji potřel světlem, jež v něm sídlí, a aby se stal z bezradného nástroje činným spolupracovníkem Boha ve vesmíru. Člověk musil sám klesnouti do hmoty, aby sám na sobě poznal její zákony a aby se naučil přírodu ovládati. Ale k tomuto přemožení a k tomuto dosažení božského sebevědomí je třeba celé řady vtělení na různých světech. To, co se jako člověk vtěluje, není ani sám Logos, ani osoba, nýbrž je to jeho duchovní individualita, jejíž podstatou je jeden paprsek světla, které proudí z Logosu.

Všichni lidé na světě musí dojíti konečně božského poznání a všichni se musí vyprostit z pout hmoty, již působením všeobecného duchovního zákona, který nutí všecky tvory, aby v koloběhu životů se ubírali výše a výše. Ale tato evoluce čili vývoj může trvati miliony let a je tedy spojena s ohromnou ztrátou času. Kdo chce dosáhnouti tohoto osvobození dříve, musí nastoupiti mystickou cestu, kterou jest možno vybojovati nejvyššího cíle, po případě i za jediné vtělení. Komu se to nepodaří, opakuje svoje pokusy znovu a znovu a je jisto, že zkrátí svůj boj s hmotou o mnoho tisíc let, ne-li o dobu mnohem delší.

17. Ze satvy se rodí poznání, z radžas chtivost a z tamas tupost a klam a rovněž duchovní slepota.

18. Kdo jest upevněn v satva, kráčí vzhůru. Ti, kteří jsou v radžas, zůstávají uprostřed, ale ti, kteří jsou obklíčeni tamas, jdou dolů.[18])

[18]) Cesta vzhůru znamená nebeské světy. Prostředkem jest lidský svět a cesta dolů znamená zro-

zení jako tvor nerozumný, anebo pobyt v pekle. — Každá věc má snahu přijíti ke svému pramenu, ze kterého vyšla. Duch touží po výši a nalézá mír v Bohu, vášeň hledá ukojení v pohybu a hmota tíhne k zemi. „Hřích jest ponejvíce největší překážkou blaženosti, ale jinak je hřích také průchodem k nejvyšší lidské spáse." (Eckhart.) Kdyby nebylo hříchu nebo temnoty, nepoznávali bychom rozdílu mezi světlem a tmou, mezi čistotou a špínou.

19. Člověk moudrý, který vidí, že v něm nic nejedná, než tyto tři vlastnosti přírody, a když také dovede rozeznávati, co se od nich liší, dosáhne Mého stavu.[19])

[19]) Tímto stavem se rozumí Nirvana, kterou v sobě uskuteční ten, kdo má pravé poznání. „Bůh, který v sobě nosí veškeré ideje věcí, dívá se na zlo právě tak jako na dobro, jako divák, jenž se však ničeho neúčastní. Bůh vidí zlo ne jako hřích, nýbrž jako tvar, který jest opakem jeho dobra. Hřích nemá před Bohem žádné podstaty." (Eckhart.)

20. Když vtělený duch překoná tyto tři principy, z nichž tělo vzniklo, a když jest osvobozen od života, smrti, rozkladu a starosti, vstoupí v nesmrtelnost.[20])

[20]) Jest na snadě otázka, jaké charakteristické vlastnosti shledáváme u člověka, který dosáhl tohoto osvobození, poněvadž takové poznání jeho vlastností jest poučením pro všechny, kteří touží po takovém zdokonalení. O tom nalézáme poučení v následujících verších.

Ardžuna řekl:

21. Podle jakých zvláštních vlastností poznáme člověka, ó Pane, který přemohl tyto tři přírodní síly?

Jak jedná a jak zvítězil nad těmito třemi principy?

Svatý Pán pravil:

22. Ó, synu Pandua, kdo nezná nenávisti, ani k vědění ani k činnosti, ani k pošetilosti, jsou-li tyto věci přítomny, ani po nich netouží, když se ukončily,

23. kdo zůstává bez zájmů a není vyrušován třemi principy, kdo je takto stálý a nepohnutý a říká si: principy přírodní se střídají a jeden druhého přemáhá,

24. kdo je stejný při radosti i utrpení a sedí ve svém Já a jemuž je stejné ceny hrouda, kámen nebo zlato, kdo cítí stejně u věcí líbezných i protivných, kdo je moudrý a nemění se při chvále nebo haně,

25. kdo se nepohne při cti i zneuctění a chová se stejně ku přátelům i nepřátelům, a kdo se vzdává veškerého (osobního) počínání, toho lze nazvati vítězem nad těmito vlastnostmi přírody.[21])

[21]) „Jest velikou pošetilostí toužiti po světské cti a chtíti, abychom se nad jiné povznesli. Moudří se spokojují s tím, když zůstávají nepoznaní." Tomáš Kempenský. — Verš 23. poukazuje k tichému pozorovateli, který vidí tři principy v činnosti, ale sám zůstává nečinným a klidným. V lidském životě u každého člověka jsou chvíle, kdy v největším hněvu nebo jiné vášni pozoruje, že něco v něm zůstává zcela klidno a toto „něco" pozoruje, co činí zevní já. To jest právě stav mystika dokonalého, ale tento stav musí býti dosažen tak dokonale, aby byl trvalý a nikoliv chvilkový. Veškeré nauky v předešlých verších obsažené, jsou také v učení Kristově a rovněž je kázali všichni velcí zasvěcenci.

26. A také ten, kdo se klaní Mně s nekolísavostí a láskou, přemůže dokonale tři principy a stává se schopným býti nejvyšším Bohem.[22])

[22]) Mnozí lidé, kteří Boha milují, kolísají přece jen v této své lásce. Mnohdy jsou připoutáni ke světu zevnímu a tím jejich náklonnost k duchovnu klesá. Místo „stává se schopným býti nejvyšším Bohem" znamená dosažení z milosti boží nejvyššího osvícení ještě před smrtí tělesnou. „Státi se Bohem", podle výroků svatých knih znamená: „býti ve formě boží". Jinými slovy takový člověk dosáhl všech božských vlastností a sil, přetvořil svoje tělo ze smrtelného a tím se stal „formou Boha". Praví se, že v Indii je dosud nažívu v takových nesmrtelných tělech velmi mnoho rišiů a světců, kteří tohoto stavu dosáhli. To jsou oni Mistři, s nimiž přijíti do osobních styků je dáno jen málokterému Evropanu. Z toho vznikly nauky theosofické, které vrcholí v naukách o tak zv. Mahatmech čili „Mistrech". Ale při tom bylo zapomenuto na hledání nejvyššího božství, jež je Mistrem ze všech nejbližších a nejčistších.

27. Neboť jsem sloupem Nejvyššího Vládce (Brahmy), který je nesmrtelný a neproměnlivý a rovněž věčného zákona spravedlnosti a nejvyššího štěstí.

Takto se končí čtrnáctá kapitola svaté Bhagavad-Gity, knihy o spojení s Bohem, jež je vylíčeno v rozmluvě svatého Krišny s Ardžunou.

Klaníme se Krišnovi, jehož ctitel snadno překročí moře života, vyvolané připoutáním ke třem vlastnostem přírody.

Kapitola XV.

Správné poznání božského Ducha.

Osvobození lze dosáhnouti poznáním božského, jehož je každý člověk obydlím — v sobě a ve všem jiném. Aby to však člověk mohl, musí se státi něčím více než pouhým člověkem — musí sebe sama v Bohu poznati.

Poněvadž poznání Boha jest jedinou cestou spásy, počíná zde Svatý Pán vysvětlovati správné vědění o Egu, jímž zachraňuje před smrtí svého oddaného ctitele. Toto poznání spásy není jen nějakou pouhou rozumovou formou, nýbrž skutečným novým vědomím a novým životem. Neběží zde o nic jiného než o přesunutí vědomí z nižšího světa na svět vyšší, z nižšího střediska do střediska nejvyššího. Pozemský člověk, jak známo, má vědomí několikeré. Nejznámější je obvyklé bdění a pak druhé vědomí ve spánku. Ale jest ještě jiné vědomí, neboli jiný stav duševní jako na př. spánek somnambulní, ve kterém se probouzí jasnovidnost a jiné vnitřní smysly, dále spánek medijní, čili trance, dále je tu vědomí astrální, když lidský dvojník vystoupí vědomě z hmotného těla a pamatuje si zážitky ze světa astrálního a konečně známé vytržení světců čili samadhi, což jest vědomím nejvyšším, ve kterém člověk poznává Boha. Ale tyto různé stupně vědomí mají velmi mnoho odstínů a jsou často mezi nimi ponenáhlé přechody. Tak jako

hmotná příroda nezná skoků, tak také svět ducha jich nezná a i v něm se vyvinuje vše povlovně a postupně.

Svatý Pán pravil:

1. Strom Asvatha nazývají věčným, neboť má kořeny nahoře a větve dole a jeho listí jsou Vedy a kdo zná tento strom, zná Vedy.[1])

[1]) Asvatha znamená doslovně něco prchavého a to, co se vyhýbá lidskému pojmu. Zde to znamená posvátný fíkovník — Ficus religiosa. Je to symbol vesmíru, který je nazýván věčným, poněvadž nemá počátku a končí se jenom v duchovním vědění a nikoliv v čase. Posvátný fíkovník je stromem života ve vesmíru, ale také v jednotlivostech, t. j. i v lidstvu i v jednotlivém člověku.

Zmínil jsem se předtím, že je to onen strom, o kterém se činí zmínka v ráji. Jeho kořeny jsou nahoře, t. j. v nejvyšším Duchu, který jako první příčina jest kořenem vesmíru. Větve jsou dole, neboť ony jsou výronem první příčiny, kterouž jest prakriti pod dozorem Ducha. Listí jsou Vedy, poněvadž listí chrání strom a tak také Vedy chrání vesmír odhalením zákona spravedlnosti. Kdo zná Vedy, zná také pravdu, poněvadž ony jsou pravdy vtělením.

Člověk vznikl ze světla a jeho duch koření v duchu světa a svými větvemi sahá do hmoty, ze které si béře látku cestou vývojovou a vytváří z ní nakonec duchovní organisaci, která rodí božské ovoce. Tímto ovocem jest bohočlověk, který vyroste z lidského individua, když se samo poznalo.

2. Nahoru i dolů jsou jeho větve rozprostřeny a posilovány jsou vlastnostmi přírody a jeho větvičkami jsou předměty smyslového poznání a kořeny jsou udržovány činy ve světě lidí a tak vnikají rovněž dolů.[2])

[2]) Větvemi jsou různí tvorové, kteří se rozeznávají svojí vnitřní podstatou a vnikají do oblastí vyšších

i nižších podle svých zásluh. Kořeny jsou druhotní příčiny, jako připoutanost a nenávist, které vyvolávají nezničitelný řetěz příčin, jež z vůle Boží řídí zkušenosti všech bytostí. Dále se mluví v tomto verši o světu lidí, poněvadž v jiných světech jsou bytosti spokojenější a nejsou tak proměnlivé jako lidé.

3. Na tomto světě není jeho tvar poznavatelný. Nemá ani konce, ani začátku, ani středu. Kdo rozetne hluboko tento strom i s kořeny mečem nevášnivosti,

4. ten nechť pak vyhledá sídlo, ze kterého ti, již je dosáhli, se nikdy nevracejí, když totiž vezme svoje útočiště v Prvotním Duchu, ze kterého jako z původního pramene vytéká řeka celého dočasného života.[3])

[3]) Když pravý charakter světského života vypátráme, zmizí před námi jako mlha na slunci. Mečem nevášnivosti znamená, že to člověk má učiniti s tváří odhodlaně obrácenou k nejvyššímu Bohu, při čemž správným rozeznáváním potlačuje veškeré vášně.

5. Kdo je prost jáství a nerozeznávání, jakmile potlačí chybu připoutanosti, kdo je oddán myšlence na podstatu Ducha a naplněn touhou po míru, kdo je prost párů protiv, jež se nazývají radostí a bolestí, ten zbaven klamu, vchází do sídla nejvyššího.[4])

[4]) Povaha ducha znamená tajemství o spojení mezi absolutnem a lidským božským Já.

6. Toto sídlo není osvětlováno ani sluncem, ani měsícem, ani ohněm a ti, kteří tam vešli, nevracejí se, neboť je to Moje sídlo nejvyšší.[5])

[5]) „A to město nepotřebuje slunce, ani měsíce, aby v něm svítily, neboť sláva Boží je osvěcuje a svíce jeho jest beránek." (Zjev XXI., XXIII.) „A

nocí tam nebude, aniž budou potřebovati svíce, aniž světla slunečného, neboť Pán Bůh je osvěcuje a kralovati budou na věky věků." (Tamtéž XXII., 5.)

Neběží o to, aby vývojem se stal člověk dobrým a morálním a ctnostným, neboť i v tomto případě ať jeho zevní já je dobré nebo zlé, musí je nadobro opustit, aby se v člověku mohl probudit vnitřní život. Člověk se svým zevním jástvím nemůže se státi nadčlověkem nebo Bohem, tak jako nic se nemůže povznésti nad pravou jsoucnost a jako temnota nemůže svítit. Člověk ve své domýšlivosti musí se státi ničím a poznati se jako nic. Pak vejde do pravé podstaty věčného jsoucna.

7. I nejmenší Moje částečka, když se stává nezrozeným a zdánlivě pozemským já ve světě, vtáhne do sebe šest smyslů i pozemskou duši (manas), které náležejí přírodě (prakriti) a jsou k sobě v harmonických vztazích.[6])

[6]) Onou částečkou boží jest paprsek věčného Ducha. Tento individuelní paprsek světla Logosu představuje duchovní individualitu člověka, která je v takovém poměru k osobnosti jeho pozemského zjevu, jako osoba herce k různým maskám, ve kterých vystupuje. Tajemství mezi božstvím ve vesmíru a jeho paprsky, existujícímu v lidech, je právě tak nezbadatelné jako na př. žlutá barva zlata. Jsme tak uvyklí na různé dojmy a vlastnosti hmotných věcí, že je přijímáme jako věc samozřejmou, aniž jsme znali jejich příčinu. Když se zahloubáme nad tisícerými záhadami světa hmotného, nebudeme se diviti, že záhady světa duchovního jsou nám naprosto nepochopitelny. Tak jako slepec od narození nemá představy co je to barva, tak také člověk pozemský nemá a nemůže míti představy duchovního světla.

8. Pán, když opouští jedno tělo a přijímá tělo druhé, nese je s sebou, jako vítr unáší vůni z jejího květinového lůžka.[7])

[7]) Pánem je zde míněn nejvyšší Duch, jenž vládne tělu i jeho smyslům a všem schopnostem. Právě tak jako jemná vůně květin je unášena větrem, tak také lidské božské já unáší s sebou šest sil, o nichž jest nahoře řeč. Duch do člověka vchází a vychází, ale musí se v něm upevniti, t. j. musí se spojiti s jeho duší, když se má duchovní člověk vyvinovati, aby znovuzrozením dospěl k Bohu. „Vítr, kam chce, věje, a hlasy jeho slyšíš, ale nevíš odkud přichází a kam jde. Tak jest každý, kdo se z Ducha narodil." (Jan, III., 8.)

9. Ovládaje oko, ucho, kůži, jazyk a nos, jakož i duši (manas), navazuje mezi sebou a smyslným životem spojení.[8])

[8]) Napsal jsem již na mnohých místech, že Bůh ovládá nejen naši duši a naše myšlenky, jichž prostřednictvím řídí nepozorovatelně pro lidi duchovně málo založené, celý náš život (neboť těmi prostředky nás Bůh neustále vede, ať v Něj věříme nebo nevěříme) ale ovládá také veškeré naše smysly zevní a každou buňku našeho těla. To jest nejlépe viděti při úkazech mystických a sice již na počátku tohoto vývoje. Mezi žáky mystiky jsou na př. mnozí lékaři, kteří se nemohli s počátku dosti podiviti oněm zevním úkazům mystickým nebo stavům, jež se jeví zřejmě na těle a jejich příčina zůstává člověku nadobro ukrytá. Nemám zde na zřeteli vnitřní smysly duchovní, jimiž mystik vnímá věci, kterých jiní lidé nevnímají, nýbrž zcela zjevné přeměny tělesné, jež jsou pozorovatelny každému člověku druhému, který po případě nemá o mystice ani tušení. Jsou tu na př. ony rudé a jiné značky na těle mystikově, jsou tu známé jinak stigmatisace pokročilých mystiků, kteří u některých světců se objevují jako otevřené a krvácející rány. To vše je svým původem z Ducha Svatého, který ovládá celé naše tělo a když se k Němu blížíme, počne je přetvořovati po svém způsobu. Zde zůstává na holičkách celá lékařská věda se svojí fysiologií a biologicko-chemickými pochody. Těchto

věcí vysvětliti nemůže, poněvadž nezná pravou příčinu a základ lidské podstaty — Ducha. Bůh je oním pramenem života, kterého není možno zachytit pozemskými aparáty a nástroji nebo metodami vypátrati. Pozemským badatelům, pokud budou pracovati zevními prostředky, zůstane původ života navždy skryt. Jenom ten, kdo sáhne k metodě božské magie (mystice) může dojíti k tomu všemu a sice přímým poznáním, beze všech zevních prostředků.

10. Blázni Ho nevidí, když putuje nebo setrvává, nebo když okouší vlastnosti (prakriti), ale ti, jichž oči jsou otevřeny moudrostí, pozorují Ho.[9])

[9]) Blázni jsou lidé nezasvěcení, kteří nevidí Boha nikde, ačkoliv je všude. Oči otevřené moudrosti jsou duchovní zraky mystika, jemuž se zjevuje božský svět. Kdo upírá oči na sebe místo na Boha, je slepcem, ale činí se jím sám.

11. Mudrci (joginové a světci), kteří mají klidnou mysl a snahu spatřiti Ho, vidí Ho jak sedí v buddhi, ale ti, již mají srdce nečisté a již nemají schopnost rozeznávací, ač se toho snaží, nepozorují Ho.[10])

[10]) Klidná mysl je mystická koncentrace. K tomu je však ještě třeba, aby člověk jí prováděl se snahou poznati Nejvyššího. Bůh sídlí v buddhi, totiž v šestém principu člověka, který jest božskou duší a sídlem svědomí. Tento šestý princip je zároveň Pannou Sofií mystiků středověkých na Západě a také Bohorodičkou, Pannou Marií, božskou Kundalini, a kromě toho má mnoho jiných jmen starých bohyň, které byly uctívány dávnými národy. Duch Svatý je středem a ohniskem této božské duše a svítí v ní jako křišťálově čistý plamen. Blázni se sice snaží poznati a viděti Boha, neboť i učenci, zabývající se zevními vědami, hledají vlastně Boha, poněvadž hledají p r a v d u, ale nenalézají Ho, protože jsou zaslepeni svým jástvím.

12. Věz, že nádhera slunce, které osvěcuje celý svět a také záře měsíce a světlo ohně — jsou Mojí nádherou.[11])

[11]) Prapůvodním světlem je Božství a všechna jiná světla jsou jen Jeho odrazem. Bůh je ve své podstatě ohnivý Pán, jenž se mystikovi právě proto projevuje jako o h e n. Odtud také sluje třetí mystický křest „ohnivým". Následující stať vyjímám ze své revue Psyche, roč. I. č. 6.—8., poněvadž tento časopis se jistě nedostane do rukou všech mých čtenářů Bhagavad-Gity.

„Zjevy, které nazývají mystikové „ohnivým křtem" jsou tak zvaným „božím ohněm" nebo svatým ohněm. Nesmíme zapomenouti, že podstatou boží jest o h e ň a rovněž tak podstatou duše je oheň ale nižšího řádu. Podle theosofického výkladu je duše buddhi a v jiném smyslu je buddhi Kundalini. Had jest jejím věčným znakem, neboť v lidském těle, pokud není probuzena mystickou koncentrací, je svinuta ve třech a půl závitech v podobě malinkého tenounkého hádka, který však září světlem tisíckráte větším světla slunečního. Tento hádek je tenčí pavučiny. Jeho probuzení je doprovázeno blesky a jinými světelnými úkazy a zároveň zvláštními pocity v míše, neboť jakmile se Kundalini probudila, stoupá míchou do jistých středisek (lotosů), která jsem popsal v „Ohnivém keři".

Poněvadž je podstata boží ohnivá, jeví se každé i nejmenší přiblížení k Němu taktéž ohnivými, světelnými zjevy, které však mají přes to svůj zvláštní charakter. Na to dlužno položiti důraz, aby si někdo nemyslil, že každý ohnivý zjev je znakem Boží milosti.

U každého mystika, který již ve svém vývoji dosti pokročil, zanítí se „boží oheň" nejdříve v mystickém srdci, které jest uprostřed prsou. Je to ona věčná lampa, která nepřestává pak již nikdy hořeti,

ačkoliv jejího plaménku někdy nepociťujeme. V jednom srpnovém čísle r. 1925, přinesl časopis Venkov článek o Mistru Matěji z Janova, známém českém reformátoru a mystikovi. Mistr Matěj z Janova se zmiňuje dosti jasně o tomto vnitřním Božím ohni, který se ve zmíněném článku nazývá vnitřním osvícením, jehož se křesťanovi dostává přímo od Boha, aby rozuměl Písmu a pravdám náboženským, i aby poznal, jak jednati. (Vnitřní toto světlo bývá obyčejně doprovázeno vnitřním Slovem t. j. hlasem nebo vnuknutím Božím.)

Ve zmíněném článku se praví dále: „Mystický tento rys vnesli do české reformace Milič z Kroměříže, povaha silně mysticky založená a pak Mistr Matěj z Janova, jenž podal takřka theorii onoho vnitřního osvícení." To se dělo zřídka, neboť tehdejší mystikové, obvykle tajili veškeré bližší zkušenosti, vzniklé z jejich praxe — proto je toto doznání pro nás tím cennější. Tento Boží oheň je ostatně znázorňován různým způsobem symbolicky i v našem náboženství. Bůh se jeví často jako slunce a to je znázorněno zevním způsobem na monstranci, která má uprostřed slunce s mnohými paprsky. Rovněž tak na př. šest svící, stojících na oltáři při mši, znamená šest hlavních lotosů v lidské míše, kudy prochází Kundalini. Vizme však dále: Matěj pociťuje v sobě jakýsi oheň a jako Miliče, tak i sebe považuje za inspirovaného, osvíceného Bohem. Píše (podle překladu Kybalova): „I uvedl mne Pán do domu smutku, protivenství, hanby i pohrdání. Tehdy teprve, když jsem se stal chudičkým, potupeným a třesoucím se před Slovem Božím, počal jsem se diviti pravdě písem svatých, jak se nutně, nezvratně a neustále, v celku i v jednotlivostech vyplňují až na vlas... A tehdy především nejmilejší Ježíš Ukřižovaný otevřel mně smysl, abych porozuměl písmům, hodícím se na tento čas... A čta, porozuměl jsem jasně a správně ohavnosti spustošení, stojící příliš široko, vysoko a pevně na místě svatém. I zhrozil jsem se velmi a zmocnilo se mne silné štkání srdce, jež trvá i nyní a stále... Tu

vstoupil do prsou mých jakýsi oheň, též tělesně citelný, nový, silný a neobvyklý, ale velice sladký. Tento oheň trvá ve mně stále, nemizí nikdy, leda když zapomínám Krista Ježíše, nebo když planě mluvím, nebo když ochabuji v kázni, jedením a pitím. Tu jsem hned znatelně zatemňován a učiněn neužitečným ke všelikému dobrému skutku.

Když se třesu před soudem Krista, tehdy vrací se mi onen oheň. A tehdy přijímám vnuknutím to, co píši."

Kdo něco podobného zažívá, ví, že Mistr Matěj z Janova napsal plnou pravdu. Každý, kdo koná čestně a pravdivě a upřímně mystická cvičení, dojde k tomuto zážitku, který je nám posvátným a neoblomným důkazem, že vše to, co se dělo u proroků a světců, děje se i dnes — ba dnes ještě více než tehdy! Rozdíl je jen v tom, že dnešní mystikové vědí, že mohou cvičiti na základě kterýchkoliv náboženských představ a podle předpisů jakékoliv církve. Ovšem nejlépe je zůstati v té, ve které jsme zažili svoje dětství.

Tento vnitřní božský oheň probouzí veškeré magické síly a schopnosti duše lidské a sám je probuzen ohněm t. zv. koncentrace (což je pravým ohněm alchymistů), která přímo působí a bezprostředně na nejvyšší lidskou složku a spojuje člověka s Bohem, jak praví největší indický filosof a adept ve svých poznámkách k Bhagavad-Gitě. Tento tajný oheň je ovšem profánním lidem neviditelný, přes to je však obsažen ve všech věcech. Je to nejsilnější a nejčistší oheň, s nímž nelze nic pozemského porovnati. V nejčistší své manifestaci je tento oheň plamene průsvitně křišťálového. V bibli a jiných zjevených spisech se setkáváme s tímto božím ohněm velmi často — nejznámější bude asi čtenáři ohnivý keř, ve kterém se zjevil Hospodin Mojžíšovi.

U velikých světců se může tento oheň zesíliti do takové míry, že se stává viditelným všem okolním lidem. Tato okolnost byla známá u všech národů s vyspělou náboženskou soustavou a ve všech zemích

— na př. u Číňanů, Indů, ve starém Egyptě a jinde se setkáváme s obrazy světců z nejstarších dob se svatozáří buď kolem hlavy nebo kolem celého těla. Někteří okultisté, nerozumějíce tomu, domnívají se, že je to tak zvaná „aura". Ale aura je pouhým výronem astrálního těla a je tedy mnohem nižšího původu, než „boží oheň". U člověka duchovního září i jeho astrální tělo stříbrně bílým světlem, poněkud do modra přecházejícím. Viděl jsem mnohdy dvojníky takových lidí, kteří vystoupili z těla hmotného a navštívili mne a píši tedy z vlastní zkušenosti. Ale boží oheň je něčím neskonale vyšším. Obyčejnou auru může spatřiti skoro každý, když sedíme několik hodin v čiré tmě, v temné komoře, jako to činil Reichenbach, když prováděl pokusy s ódem. Z oněch obrazů svatých může již každý nepředpojatý člověk posouditi, že tato věc má podklad pravdivý a všude známý.

Všimněme si teď některých světelných a ohnivých výjevů, které se udály u křesťanských světců, podle důležité knihy Görresovy „Christliche Mystik".

Zkušenějším okultistům je známo, že mnozí lidé přinášejí si již na svět svoje mystické schopnosti, poněvadž jich dobyli již v předešlých životech. Tak u mnohých světců byly pozorovány již před jejich zrozením mnohé mystické zjevy, které spadají do rámce této statě. Když se na př. narodil sv. Karel Boromejský, objevilo se nad matčinou ložnicí neobyčejné světlo, šest loket široké a v délce dostřelu (z tehdejší) pušky. Rovněž tak bylo nad domem sv. Vilfrieda z Eborachu, když v době jeho narození se objevil ohnivý sloup, který zářil v temné noci a podobně se stalo také u sv. Františka z Pauly. (Görres, II., str. 308.)

Kolébka sv. Materniana byla za osm dní po narození dítěte obklopena k úžasu všech přítomných po tři hodiny světlem, které se pak proměnilo v ohnivou kouli a vystoupilo k nebi. (Tamtéž.)

Tento boží oheň proniká někdy celým tělem světcovým a objevuje se jako zář, v různých stupních

svítivosti. Slovo „svatý", jak jsem již jednou dovodil, jest odvozeno od světla a toto světlo se vztahuje nejen na naši bytost duchovní, nýbrž také na tělesnou. Světec tedy v jistých dobách skutečně svítí a takové světlo se objevuje u mnohých světců již tehdy, když s nimi někdo mluví o božských věcech. Je to právě, jako když naši mystikové pociťují nanovo svoje „stavy", kdy mluví o mystice, anebo o Bohu nebo čtou mystické spisy.

Tak na př. viděl sv. Filip z Neri sv. Karla Boromejského, jakmile s ním mluvil o božských věcech, svítiti v obličeji jako anděla. O sv. Bernardovi se vypravuje, že když kázal v Sieně, svítil přede všemi lidmi. Když jednou sv. František Saleský vykládal lidu desatero přikázání, a když ke konci se obrátil k Bohu s modlitbou, viděli všichni, že jest obklopen světlem, takže ho nebylo možno ani poznati. Také obličej Kamila de Lellis svítil jako slunce, když kázal o lásce k Bohu. Když sv. Egidius byl jednou v Santaremu na kůru, pocítil, že se k němu blíží vytržení a proto rychle spěchal k sakristii. Ale u dveří byl zachvácen Duchem a klesl na zem. Elvíra Durandová, jedna zbožná žena, přišla náhodou k tomu a spatřila ho malým okénkem v onom stavu. Když tak chvíli stála, spatřila sloup nejskvělejšího světla, který se na něj snesl a vnikl do jeho těla. Celá jeho postava byla prosvícená, tak že svítil jako nejčistší křišťál, prosvícený sluneční září. V úžasu stála a dívala se na tento zázračný výjev a teprve asi po dvou hodinách počínalo světla ubývati a Egidius se probouzel s povzdechem a jako slepec počal kolem sebe hmatati po stěnách. To se s ním vždycky dělo v jeho extasích, neboť mu bylo, jako by z prudkého světla přišel do tmavého místa.

Z předcházejícího jsme viděli, že boží oheň září z nitra světcova na venek. Je však také známo i v moderní mystice, že ohnivé zjevy, jako hvězdy, zářící koule, podobné slunci, ohnivé sloupy a plameny sestupují na postavu světcovu, někdy se kupí

kolem ní a jindy vnikají do jeho nitra. Velmi často byly podobné zjevy spatřovány nejen světcem samým nebo mystikem, nýbrž také lidmi, kteří byli na blízku. Ida z Nivelle píše sama, že v nejhlubší noční tmě nepotřebovala světla, neboť záře, která z ní vycházela, byla tak mocná, že mohla bez obtíží čísti v knize nebo konati jakoukoliv práci. Zvláště jí při tom svítily obličej a ruce, jako by z nich vycházely paprsky sluneční.

Tento oheň nazývá Jakub Böhme ohněm božské lásky naproti „ohni božího hněvu", který je ohněm pekelným a jímž musí každý mystik projíti na počátku své cesty, neboť i Kristus Ježíš, který je nám ve všem vzorem, sestoupil „do pekel".

Poněvadž předcházející verš znamená také ještě jiné symboly, velmi důležité pro každého okultistu a zvláště mystika, je zde nevyhnutelno zmíniti se i o tom. Slunce, měsíc a oheň jsou totiž nejdůležitější pojmy také v alchymii, kterou nerozumíme pouze umělým chemickým pochodem zhotoviti zlata a kamene mudrců, nýbrž také mystické znovuzrození, při čemž kámen mudrců jest symbolem Ježíše Krista. Čtenáři, kteří znají moje spisy, vědí, že alchymie prováděná v laboratoři a mystická cesta jest vlastně jedno a totéž, že jsou to dvě disciplíny, které mají stejné pochody, stejné symboly a stejné tajemství — jednou je to chemické umění a po druhé je to alchymie duchovní čili proměna smrtelného člověka v nesmrtelného Boha. Toto tajemství zůstávalo dlouho neodhaleno a ještě před dvaceti lety málokdo z badatelů okultních věděl, že veškeré alchymické spisy pojednávají vlastně o dvou cestách a že pro obě cesty užívají stejných názvů a tajemných značek, při čemž jedna cesta se provádí v alchymické peci nebo retortě, a druhá v lidském těle.

Alchymická práce má šest stupňů a sice:

1. Vyčištění materie či rozpuštění na vodu.
2. Zhnojení, poněvadž nejprve všechno k novému zrodu připravené, musí tlíti nebo shníti.

3. Obmytí čili zbavení všech nečistot.
4. Koagulování — totiž voda materie se musí povlovně vyčistiti a pak zkoagulovati v prach.
5. Kalcinování — neboť látka zkalcinovaná se lépe a snadněji sublimuje.
6. Sublimace, která je závěrečnou prací alchymickou.

Nyní je třeba vysvětliti některé technické výrazy. Koagulování znamená sražení nějaké tekutiny ve hmotu pevnou obyčeině v prášek. Kalcinování neboli zvápnění, znamenalo dříve okysličování kovů žíháním. Dnes znamená okysličování různých látek zahřátím. Sublimování je konečně chemická operace, při které oddělujeme prchavé látky od neprchavých. Různí se od destilace pouze tím, že produkt, dosažený ochlazením par, t. zv. sublimát je pevný, kdežto při destilaci je tekutý.

Při procesu alchymickém jevila zpracovaná látka jistou změnu barev. Z těch nejdůležitější byly tři, totiž, černá, bílá a červená. Ve stadiu barvy černé slula látka havran, ve stadiu bílém slula orel, a ve stadiu červeném lev.

Alchymisté naznačovali bílou látku měsícem a červenou látku sluncem. Jinak znamená bílá látka stříbro a červená zlato.

Zásluha odhalení obou změněných cest v návodech starých alchymistů, náleží Američanu a okultnímu badateli Ethan Allenovi Hitchcockovi (čti Hičkok), který věc vysvětlil v knize „The Red Book of Apin" (Rudá kniha Apinova). Alchymisté mluví totiž o člověku velmi často, jako o kovech. Uvádím zde některé citáty z díla Jana Izáka Hollanda, z r. 1670. Tento alchymista porovnává člověka s olovem, které odpovídá Saturnu. Nutno podotknouti, že olovo jako kov temný a měkký, odpovídá zde člověku, pokornému a oddanému. Čtěme tedy místo Saturn nebo olovo „člověk" a vzejde nám světlo.

„Dítě moje, věz, že kámen, který sluje filosofským, vychází ze Saturna. A také věz, že se v celém rostlinném díle (proto rostlinném, že tu běží o symboliku

setby a vzrůstu), podle pravdy, není většího a vyššího tajemství nad Saturna. Neboť v obyčejném zlatě nenalézáme oné dokonalosti, kterou nalezneme v Saturnu, neboť vnitřně je dobrým zlatem (Týká se božího Já v člověku.)

V tom se shodují všichni filosofové a proto je napřed jen nutno, abys odstranil vše, co tam je zbytečné a abys nitro obrátil na venek, neboť nitro je červenost — potom se stane dobrým zlatem. Zlato nelze z ničeho tak snadno udělati jako ze Saturna, neboť Saturna lze snadno taviti a zase učiniti pevným a jeho Merkur je snadno dobytelný. (To znamená, že Merkur, jenž je svědomím, po odstranění nadbytečnosti překážek, se snadno rozvine k plné síle duchovní.) A když tato rtuť nebo Merkur je ze Saturna dobyta, očištěna a sublimována, tu ti pravím, dítě moje, že tato rtuť je právě tak dobrá jako ona, jež je vytažena ze zlata při všech operacích." (Zde je narážka na okolnost, že v podstatě jsou všichni lidé stejné přirozenosti, poněvadž ve všech sídlí obraz Boží.)

„Veškerá zvláštní podobenství, v nichž filosofové mysticky mluvili o Měsíci, peci nebo nádobě — vše to je Saturn (t. j. člověk), neboť nesmíš nic cizího přidati, nýbrž jen to, co z něho samého vychází. Není na světě takového chuďasa, aby dílo nemohl podniknouti a provésti, neboť Luna může býti ze Saturna snadno zhotovena a za krátko a brzy potom může z ní býti připraveno slunce. (Luna je buddhi čili božská duše, nebo i stříbro a slunce je ovšem Ježíš Kristus, neboli Duch Svatý.) V Saturnovi je dokonalá rtuť, jsou v něm všechny barvy světa. (To znamená, že v člověku je celý vesmír, poněvadž je světem v malém.)

„Artefius praví: Bez antimonového octa (svědomí) nemůže býti žádný kov (člověk) učiněn bílým (vnitřně čistým). Jest jistá živá voda, voda, která zemi navlhčuje, aby přinášela v pravé době mnoho ovoce... Tato živá voda činí tělo bílým a proměňuje je v barvu bílou..."

„Jak drahocenná a jak velikou věcí je tato voda! Neboť bez ní nemůže býti žádná práce dokonána a

spravena a jmenuje se také nádobou přirodní, mateřským tělem, lůnem, nádobou tinktury, zemí nebo koinou. Je to královský pramen, ve kterém se koupají král a královna (Slunce a Měsíc) a je to matka, která musí býti vložena do lůna svého dítěte, aby tam byla zapečetěna. A je to slunce samo, které z ní vzniklo a kterého zrodila. A proto se milovali jako matka se synem a spojili se, poněvadž pocházejí z jednoho kořene a jsou stejné podstaty a substance."

Tato živá voda je tajemnou vodou alchymickou a mystickou vodou, „která nemáčí."

A dále praví Artefius: „Náš kámen se skládá z těla a z duše a Ducha. A tak je zjevno, že toto složení není prací rukou, nýbrž změnou bytosti, poněvadž příroda se sama rozpouští a skládá a zvyšuje a bělí se a očišťuje se. Naše ruda musí pak stoupati po stupních ohně, ale z vlastního popudu, svobodně a bez násilnosti. Ale když vystoupí do výše, zrodí se ve vzduchu nebo v duchu a promění se v ducha a pak bude život nadaný životem. A takovou operací se stává tělo jemnou bytostí a duch se do něho vtěluje a sjednocuje se s ním. A takovou prací se pak celé tělo i duch zbělí."

Abych ukázal, že i v našem Novém zákoně je spousta míst, poukazujících na alchymickou cestu, jakož i že je tam užíváno alchymicko-mystických výrazů, cituji zde několik takových míst:

„V němž i obřezáni jste obřezáním n e r u k o u učiněním, svlékše tělo hříchu skrze obřezání Kristovo, pohřbeni jsouce s ním skrze křest, skrze nějž i spolu s ním z mrtvých vstali jste skrze víru, kteráž je mocné dílo Boží, kterýž vzkřísil jej z mrtvých." Kol. II, 11, 12. To znamená, že člověk se musí zbaviti zevního já, při čemž doznává jisté mystické stavy, zvláště pak mystickou smrt, po níž následuje křest a z mrtvýchvstání. Ono obřezání se týká očištění materie, jak uvedeno svrchu pod číslem 1.

„Umyj mne, abych byl bílý jako sníh." Žalm II., 9.

„Avšak vy jste umyti a jste posvěceni a skrze jméno Pána Ježíše stali jste se spravedlivými." I. Kor. VI., 11.

„Nebo, budete-li podle těla živi, zemřete, pakli byste Duchem skutky těla mrtvili, živi budete. Řím. VIII. 13.

„Ale kdož by se napil vody té, kterouž já dám jemu, nežízniil by na věky, ale voda ta, kterouž já dám jemu, bude v něm studnicí vody, prýštící se k životu věčnému." Jan IV, 14.

Touto studnicí živé vody se rozumí v alchymii Merkur, jinak božská duše čili buddhi. V desátém verši, téže kapitoly jmenuje se tato voda živou, což připomíná „živé stříbro" čili jinak rtuť nebo Merkura.

„Amen, pravím vám: Zrno pšeničné, padna k zemi, neumře-li, onoť samo zůstane a pakliť umře, mnohý užitek přinese. Kdož miluje duši svou, ztratí ji, a kdož nenávidí duše své na tomto světě, životu věčnému ostříhá ji." Jan XII. 24, 25.

„Zrno, které padne na zemi, znamená putrefakci čili „očištění" alchymistů. Když nezemře toto zrno, totiž zevní já, tu zůstane osamoceno, nespojí se totiž s Duchem Svatým, ale když zemře mystickou smrtí, přinese mnoho ovoce, poněvadž jeden člověk znovuzrozený má ohromný vliv na celé lidstvo. Kdo lpí na své zevní duši (zevním já) ztratí je, poněvadž toto zevní já je smrtelné a kdo je nenávidí, ten dojde věčného života a jeho já osobní bude zachráněno na věky.

„A jsou těla nebeská a jsou těla zemská, ale jiná je zajisté sláva zemských a jiná je sláva nebeských. Jiná sláva slunce a jiná sláva měsíce a jiná sláva hvězd nebo hvězda od hvězdy se dělí v slávě." I. Kor.. 40., 41.

„Neboť onť jest pokoj náš, který učinil oboje jedno, zbořiv hradbu, dělící na různo. A nepřátelství, totiž zákon nepřátelství v ustanoveních, vyprázdniv skrze tělo své, aby ty oboje vzdělal v samé osobě, v jednoho nového člověka, tak čině pokoj a v mír uvodě oboje v jednom těle Bohu skrze kříž, vyhladiv nepřátelství skrze něj." Efez II., 14—15.

Když obě protivy, jež mají býti spojeny, označíme podle způsobu hermetických filosofů sluncem a měsícem, zlatem a stříbrem, mužem a ženou a nakreslíme je spojeny křížem t. j. ☿ obdržíme znamení Merkura. Tento ideogram skrývá také pojem velikonoc.

„Víme zajisté, že byl-li by tohoto našeho zemského přebývání stánek zbořen, stavení od Boha máme, příbytek ne rukou udělaný, věčný v nebesích." II. Kor. V., 1.

Význam těchto slov je jasný. Běží o nové tělo, když staré bylo zničeno. Ale toto nové tělo není zbudováno lidskýma rukama.

„Kdož věří ve mne, jakož dí Písmo, řeky z břicha jeho poplynou vody živé."

Ke konci této statě je nutno zmíniti se ještě o významu barvy černé, bílé a červené, čili havrana, orla a lva. Havran znamená mystickou smrt, orel je probuzení duše, která obdrží bílou barvu a červený lev jest onen tajemný prášek alchymistů, který mění všechny kovy ve zlato — v mystickém smyslu je to božská a královská moc Ježíše Krista, jež jest naznačována ohnivě červenou barvou.

13. Vnikaje také do země, udržuji všechny tvory svojí mocí a vyživuji všechny rostliny tím, že se stávám somou, která je vtělením mízy.[12])

[12]) Poněvadž vše je učiněno Slovem, je jasno, že síla a moc Slova musí vše také udržovati. Tak Bůh, vniká i do země a lidí všech ostatních věcí a udržuje je. Každá věc i zdánlivě neživá má svoje „vědomí" i kdyby to byl kámen. U nerostů se jeví božská síla přitahováním a odpuzováním a také fysikálními a chemickými vlastnostmi. U rostlin, jak jsem se již zmínil zase vstřebáváním výživných látek ze vzduchu a země a rovněž jistými pohyby stonků i listů. Soma je šťavou z posvátné rostliny, která je trestí všech rostlinných šťáv. Kdyby tato soma nebyla, nemohly by rostliny žíti, ale neměly by také výživných látek a nemohly by uživiti ani zvířat ani lidí. Božství nám tímto způsobem dává potravu. Ale soma je také oním nektarem, který znají mystikové a jenž má chuť pře-

sladkou. V jiném směru připomíná soma tak zv. vitaminy.

14. Já, stav se Vaisvanarou, a vniknuv do těl žijících bytostí, stravuji čtyry druhy potravy, poněvadž jsem ve spojení se životním dechem, proudícím nahoru i tím, který proudí dolů.[13])

[13]) Vaisvanara je vnitřní mystický oheň, který způsobuje trávení ve spojení s dýcháním. Čtyry druhy potravy jsou podle toho, je-li strava žvýkána, ssáta, chlemtána nebo vypita. Z předešlého verše je zřejmo, že Bůh působí v našem podvědomí veškeré funkce našich orgánů a že celé naše tělo je neustále v božském dozoru, jak jsem naznačil již jinde.

15. Já také sídlím v srdcích všech tvorů, ode Mne pochází vzpomínka i vědění, jakož i jejich zapomenutí. Ve všech Vedách Mne lze poznati a já jsem též spisovatelem Ved, jakož i jejich Znalcem.[14])

[14]) Pán není nikým jiným, nežli Tím, o němž mluví Vedy a všechna ostatní svatá Písma. Jest jejich autorem, poněvadž je prvním Učitelem věcí duchovních. Ten, kdo poznal pravdu ve Vedách obsaženou, stotožní se s Bohem.

16. Jsou dvě bytosti na tomto světě: zničitelná a nezničitelná. Zničitelná je ve všech bytostech a kutašta sluje bytostí nezničitelnou.[15])

[15]) Dvě bytosti nebo dva duchové jsou dva aspekty Boha, když se na Něj díváme dvěma různými závoji. Zničitelná jsou těla všech tvorů od bytosti nejvyšší až k nálevníku nebo dřevitému vláknu. Tato božská síla se nazývá zničitelnou na rozdíl od oné bytosti božské, která sluje Nejvyšším Duchem. Touto zničitelnou bytostí se rozumí zhmotnělá těla všech tvorů i těla astrální a jiná, mnohem vyššího, ale přece jen hmotného složení. Nezničitelnou bytostí nebo „duchem" je pak ona moc boží, jež je příčinou všeho

zničitelného. Kutastha jest nezničitelný duch, který tak sluje proto, poněvadž zůstává nedotčen veškerým rozlišováním.

17. Ale jest ještě jiné nejvyšší Bytí, jest nejvyšší Duch světa, který se jmenuje Paramatma, jenž jest větším pánem než vstoupil do tří světů a jest jejich sloupem.[16])

[16]) „Absolutní bytost boží jest jednotkou. Tato bytost se nemůže sama sebou projevovati, pokud jest podstatou všeho, ale projevuje se jako Slovo. Tak jako lidstvo samo o sobě nemůže nic činiti než skrze lidi, t. j. lidstvo se projevuje v lidské podobě." (Eckhart.) Paramatma jest duch ve všech věcech se všech hledisek. Je to nejvyšší duch, nejvnitřnější pravda. Je sloupem všeho a je bez námahy, jen pouhou svojí jsoucností, poněvadž absolutno neztrácí své povahy, když podporuje vesmír.

18. Poněvadž jsem nad vším zničitelným a poněvadž stojím výše i než ono nezničitelné, jsem nazýván ve Vedách, jakož i ve světě Nejvyšším Duchem.

19. A proto, kdo je zbaven klamu a poznává Mě jako Nejvyššího Ducha, pak, poněvadž vše poznal, klaní se Mi ve všech tvarech.

20. Toto jest nejtajemnější nauka, kterou jsem ti, ó muži bez hříchu, sdělil. Kdo ji chápe, stává se mudrcem, a vykonává vše, co vykonáno býti má.

Takto se končí patnáctá kapitola svaté Bhagavad-Gity, jednající o rozmluvě svatého Krišny s Ardžunou.

Klaníme se Krišnovi, který zjevil pravé vědění o Nejvyšším Duchu, jehož lze dosáhnouti jenom roztětím stromu pozemského života.

Kapitola XVI.

Pravé poznání vlivu bohů a démonů.

Ve světě jsou právě tak bytosti božské (devové) jako ďábelské (asurové), a tyto bytosti působí na lidi, podle jejich sklonů. Na žádného člověka duchovně založeného, zbožného a dobře smýšlejícího nemá vlivu svět démonický, ale za to na něj působí všechny bytosti dobré a blahovolné. Za to jsou lidé, kteří podléhají zase naopak vlivům démonickým a to se jeví právě v nynější době zvýšeným bojem mezi materialismem a naukami duchovními, ať je to již náboženství, okultismus nebo mystika. Na druhé straně jsou však zase posilovány i tyto duchovní směry od bytostí, které podporují duchovní vývoj světa a všech jejich služebníků. Tím se stává boj prudší a prudší a lidé, kteří dlouhá leta se ho stranili, jsou proti své vůli do tohoto víru stahováni. Kromě toho jsou mezi lidmi, jak bylo pověděno v kapitole IX. tohoto díla, ve verších 12. a 13., tři třídy. Jsou lidé božští, démoničtí a skřítkovití. Tato věc je nyní podrobněji vyložena. Aby člověk se vyprostil ze špatných vlivů, musí duchovně vyspěti, a sice tak, aby rozeznával a volil co je správné a co je pravda.

Svatý Pán pravil:

1. Nebojácnost, upřímnost v chování, vytrvalost ve hledání pravého poznání a jeho do-

sažení, štědrost, zevní klid, oběti, studium, pokání, spravedlnost,

2. nevinnost, pravdivost, vzdalování se hněvu, odříkání, vnitřní mír, pomíjení chyb u jiných, slitování nad jinými tvory, povýšenost nad pokušením, laskavost, cudnost, skromnost,

3. síla, odpouštění, trpělivost, čistota, neubližování jiným, nepřeceňování se — to jsou božské přívlastky, s nimiž může býti smrtelník narozen, ó synu Bharaty.[1])

[1]) Veškeré tyto svrchu uvedené vlastnosti jsou stavy duše u člověka duchovního, které se v něm přetvořují, když se jim oddává, v duchovní síly. Následující vlastnosti náležejí člověku zvířecímu.

4. Vychloubačnost, pýcha, egoismus, hněv, posměch, nepravé vědění, to jsou, ó synu Prithy, démonické přívlastky, s nimiž se může smrtelník zroditi.

5. Božské přívlastky vedou k osvobození a démonické k dalšímu otroctví — tak jsem ustanovil, ó synu Pandua. Ale nermuť se, neboť ty jsi zrozen s vlastnostmi božskými.[2])

[2]) Sebeláska náleží zvířecímu organismu a ve zvířeti jest tím, co jmenujeme pudem. Také u lidí, kteří jsou více zvířaty než lidmi duchovními, řídí se jejich činy pouze pudem nebo sobectvím. Čím více má člověk sobectví, tím více je zvířetem a čím více se vznese nad sebelásku, tím více se blíží člověku duchovnímu. (Eckartshausen.) Krišna, poněvadž zná myšlenky Ardžunovy, počíná teď odstraňovati jeho obavy stran jeho vrozených vlastností.

6. V tomto světě jsou dva druhy bytostí — božské a démonické. O božských jsem tě již ú-

plně poučil, teď Mne slyš, ó synu Prithy, o démonických.[3])

[3]) Tak jako v duši člověka jsou různé stavy, z nichž vyplývají jeho vůlí a skrze její projevy v myšlení a jednání souhlasné obrazy myšlenek a stavy tělesné, takže jeho duševní stavy se mohou jeviti také v zevnějšku, tak existují také souhlasné stavy vědomí a síly v duši světa, které působí na podobné jim elementy v nitru člověka a mohou v něm přijmouti formu, takže jest neustálé spojení mezi světem lidí a světem duchovním.

7. Démonické bytosti nevědí co mají činiti a co nemají činiti. Neznají ani čistoty, ani správného jednání, ani pravdy v nich není.

8. Říkají o jiných tvorech, že jsou-li živí a že neznají zákona a že také není ve světě Boha, že všechny bytosti vznikly jen spojením pohlaví a že příčinou všeho jest jenom chtíč.[4])

[4]) Mezi různými soustavami indické filosofie nechází také systém materialistický a atheistický. Brahmín Čarvaka, o němž se praví, že byl vtěleným démonem, jest vůdcem těchto indických materialistů. Popírá stejně svatá Písma jako rozumování závěrem — právě tak jako to činí jeho nohsledové, naši filosofové materialističtí. Praví, že lidé duchovně založení se klamou a že veškeré svaté spisy jsou napsány buď blázny, nebo podvodníky a že také není dobra ani zla. Rovněž tvrdí, že není Boha, že není rozumné příčiny vesmíru, ani spravedlivého soudce.

9. Spoléhajíce se na tento názor, dopouštějí se tito lidé krutých činů a jsou zvrácenými povahami a mají málo rozumu a tím se stávají nepřáteli světa a rodí se, aby ničili.[5])

[5]) Sem náleží kromě materialismu také t. zv. racionalismus, který ve své nadutosti se protiví vyššímu duchovnímu poznání a potírá je právě tak jako

jednají jisté církve, které budují na různých pověrách, bázni a vlastních zájmech. Pokud se týká vlastností těchto lidí, máme jich dnes okolo sebe, hlavně z bývalé říše, spoustu, kteří odpovídají uvedeným vlastnostem.

10. Plni vychloubačnosti, sebeoslavování a pýchy, vězí pevně v nenasytné touze, jsou ustáleni v nepravé víře a prostřednictvím slepoty a nečistého chování převládají na zemi.[6])

[6]) Falešná víra se týká zvráceného názoru o určení člověka nebo klanění se falešným bohům, jak praví jiná autorita.

11. Rovněž se vzdávají bezmeznému blouznění, které se končí pouze smrtí a jsou přesvědčeni, že požitky smyslné jsou nejvyšším cílem.

12. Jsouce vázáni sterými pouty žádosti, uchylujíce se ke hněvu a chtíči jako k nejvyššímu útočišti, jednají nespravedlivě, aby nabyli mnoho majetku a ukojili tak svoje žádosti.[7])

[7]) Dopouštějí se krádeží, podvodů a pod. zločinů, aby dosáhli toho, po čem jejich duše touží. Když čteme tato slova, zdá se nám, že je tu popisován nynější svět se všemi jeho zvrácenostmi.

13. Říkají: Toto jsem získal dnes a ono chci ještě dosáhnouti. Tento poklad je mým a onen mně bude náležeti rovněž.

14. Tento můj nepřítel byl zabit a jiné ještě usmrtím. Jsem pánem a užívám! Dosáhl jsem svého cíle, jsem mocný a šťastný!

15. Jsem bohatý a urozený — kdo se mi vyrovná? Teď budu přinášeti oběti a dávati almužny a budu se radovat! Takovou slepotou oklamáni,

16. se srdci zmatenými mnohými žádostmi a pokryti sítí klamů a obklopeni radovánkami ze zevních věcí a chtíči, padají do nečistých pekel.[8])

[8]) Dávání almužny má jen tehdy cenu, jak vysvítá z předcházejících kapitol, když se děje z dobrého úmyslu a nikoliv jen tehdy, když má člověk přebytek. Tak je též s ostatními dobrými skutky. Tito lidé odcházejí tam, kam patří, poněvadž se musí říditi zákonem přitažlivosti. Stávají se částí oné moci, která je totožná s jejich podstatou.

17. Domýšliví, tvrdošíjní, ve vlastních očích vznešení a oslepení bohatstvím obětují jen podle jména a nepravidelně a jenom pro okázalost.[9])

[9]) Ve všech svatých písmech jsou takové oběti označeny jako bezcenné. Nepravidelně znamená, že v Indii chtějí tací lidé obětovati proti ustanoveným pravidlům, v době nevhodné. Ale podobní jsou i u nás!

18. Poněvadž jsou oddáni sebelásce, tyranské moci, pýše, hněvu a chtíči, nenávidí Mne tito nepřátelé spravedlivých ve svých tělech a také v tělech jiných.[10])

[10]) Ten, kdo nenávidí Boha, nenávidí také lidí a jejich nenávist se týká všeho tvorstva, poněvadž ve všem jest Bůh. Hlavně však nenávidí lidí spravedlivých, poněvadž ve spravedlivém člověku se počíná Bůh projevovati. Kdo nemá v sobě ctností, nemůže jich milovati, poněvadž jich nezná.

19. Tito nenáviditelé, kteří jsou nejkrutější a nejhorší mezi lidmi, vrhnu naposledy do nečistých, démonických lůn, do onoho světa života bludného.[11])

[11]) Kdo se protiví božímu zákonu, jest nejhorší všech lidí hříšných, protože jiní přestupníci hřeší velmi často z pohnutek sice osobních, ale nikoliv z nenávisti k Bohu. Proto jejich osud jest hroznější nad lidské pomyšlení. O těch platí slova sv. Pavla: „Ti, kteří činí takové věci, nezdědí království božího." (Gal., V., 19.—21.)

20. Padnuvše do démonických lůn, trvajíce v klamu od zrození do zrození, a nenalézajíce Mne, ó synu Kuntin, vcházejí stále do horších oblastí.[12])

[12]) Lidé takoví nejsou snad trestáni Bohem, poněvadž by se na ně hněval, nýbrž odvěkým zákonem odplaty, kterému sami propadají, poněvadž ve své zpupnosti se rodí stále vždy nanovo z lůn špatných (ve špatných životních poměrech a za podmínek vždy horších) tak že jejich karma je stále horší a stahuje je stále hlouběji pro jejich špatné činy. Poněvadž sami ze sebe se nemohou obrátit k Bohu, jdou věčně cestou tmy.

21. Trojnásobná je brána pekel. Jejich vchody se jmenují chtíč, hněv a lakomství, které způsobují zkázu duše. Proto se jim vyhýbej.[13])

[13]) Zde je třeba zmíniti se o jedné důležité věci, jež se týká odplaty dobrých a špatných činů po smrti. Někteří okultisté (zejména angličtí) snaží se vyvrátit myšlenku reinkarnace tím, že dokládají, jak by bylo nespravedlivo trestati duši člověka dvakráte, za skutky spáchané v pozemském životě — totiž jednou ve stavu duchovním, buď v tak zvaném pekle nebo očistci a po druhé zase v některém budoucím vtělení, ať na zemi nebo na jiném světě. Tato námitka je však naprosto nesprávná a má jen zdánlivé oprávnění. Předně nesmíme o duchovních věcech souditi podle svého omezeného rozumu, když o světě neviditelném skoro nic nevíme. Zákony ducha jsou mnohem dokonalejší a spravedlivější než zákony lidské, které jsou jejich pouhým odleskem. Odměny i tresty, které duše člověka zažívá v neviditelných světech různého stupně od nebes až do míst tmy,

jsou zcela jiného druhu než karmické následky činů, které se vybíjejí na pozemské úrovni. Jsou tresty duchovní a tresty tělesné a podobně je to i s odměnami. Jisté skutky musí býti odčiněny na úrovni neviditelné, na různých pláních astrálních nebo jiných a jiné mohou býti zase vymazány jedině na úrovni hmotné. Konečně bez opětného zrození je postup ducha lidského nemožný, protože jedině duch vtělený je celým člověkem, je bytostí úplnou, poněvadž jsou v ní zastoupeny veškeré elementy. Nauka, která se týká zmíněných námitek, vyšla hlavně z učení spiritualistického, jehož pramenem jsou při nejlepším sdělení duchů, ale nikoliv zjevení Boží, k němuž patří i Bhagavad-Gita. Pokud se týká posmrtných trestů, stůjž zde citát z gnostické knihy Pistis Sofia: „Kristus pravil ke svým učenníkům: Řekněte jim, aby se vzdali neznabožství a čarodějství a rouhání a bludných nauk, aby se stali hodnými mysterií světla a aby byli zachráněni před všemi tresty velikého draka zevní temnoty. Řekněte těm, kteří hlásají bludné nauky, a každému, kdo se od nich dá poučovati: Běda vám, neboť nebudete-li konati pokání a nevzdáte-li se svého bludu, vejdete do trestu velikého draka a zevní temnoty, které jsou velmi zlé a nikdy nebudete vrženi do světa, nýbrž až nakonec budete v nejsoucnosti. Řekněte těm, kteří se vzdají pravé nauky o prvním mysteriu: Běda vám, neboť váš trest je zlý u porovnání s ostatními lidmi. Neboť zůstanete ve velikém mrazu, v ledu a v krupobití uprostřed draka a v zevní temnotě a nikdy již nebudete vrženi od této hodiny do světa, nýbrž ztuhnete na onom místě a při zničení vesmíru budete stráveni a na věky budete bez jsoucnosti." Kap. 102., 5.—30.

22. Ó synu Kuntin, kdokoliv se zprostí těchto tří bran pekelných, pracuje ke svému blahu a pak pokračuje k nejvyššímu cíli.[14])

[14]) Tyto tři „brány pekelné" jsou přední mezi démonickými přívlastky. Když se vzdáme těchto tří vlastností, dosáhneme velmi brzy pravé cesty a na jejich místě se počnou objevovati vlastnosti opačné, totiž ctnosti. Člověk, který se jich vzdal, nejen že nastoupí cestu ke spáse, nýbrž i zde na zemi vede život šťastný a mírumilovný.

23. Kdokoliv zanedbává napomenutí, obsažených v písmu, a setrvá v chování vedeném svými chtíči, nedosáhne ani nebeského světa, ani štěstí, ani nejvyššího cíle.[15])

[15]) Nebeskými světy se jmenují místa, kam přicházejí duše spravedlivých, kde sice vidí Boha, ale nedokonale. Tamže také zažívají pro svoje dobré skutky na jistou dobu blaženosti. Nejvyšší cíl je ovšem konečná spása člověka v nirvaně, čili znovuzrození v Duchu.

24. Proto, než se rozhodneš co máš činiti a čeho činiti nemáš, nechť je tvým vůdcem písmo, abys konal, podle poznání svého co psaný zákon nařizuje.[16])

[16]) „Písmo je také u Ježíše Krista autoritou, které nutno ve všem všudy poslechnouti a říditi se jí — ovšem podle ducha a nikoliv podle písmeny, jak je vykládají theologové, neboť to právě bylo přední příčinou náboženských válek a jiného utrpení nevinných. „Odpověděl jim Ježíš: Však psáno jest v zákoně vašem: Já jsem řekl, Bohové jste. Poněvadž ty nazval bohy, k nimž řeč Boží stala se, a nemůže zrušeno býti písmo." Jan X., 34.—35. Pro nás jest ovšem velmi důležito, že kromě bible a evangelia máme teď také po ruce písmo východních národů, ze kterého je nejlepší právě Bhagavad-Gita a že můžeme porovnáním dospěti k osvětlení temných míst a říditi se tak výsledkem.

Podle vlivu třech vlastností prakriti lze lidi podle jejich povah rozděliti ve dvě třídy — totiž v božské a démonické. Ti, kteří se snaží dojíti spásy, mají se vzdávati chtíčů, hněvu a lakomství a pěstovati vlastnosti božské a odhodlaně se říditi písmem a studovati duchovní vědy a setrvati v jejich praktickém

uskutečnění. Tyto lidi snadno podle těchto vlastností poznáme. Člověk rázu démonického nebude nikdy čísti spisů mystických, neboť každá pouhá zmínka o nich jest mu odporná.

Takto se končí kapitola XVI. svaté Bhagavad-Gity, božské moudrosti a knihy o spojení s Bohem.

Klaníme se Krišnovi, který popsáním přívlastků božských a démonických ukázal, podle čeho se máme říditi a čemu se máme vyhnouti, abychom dosáhli pravdy, kteráž znamená osvobození.

Kapitola XVII.

Správné poznání trojnásobného rozdělení víry.

Jest trojí druh víry čili uctívání Boha, neboť jest víra zevní, jest víra vnitřní a pak je víra duchovní. Zevní víra se řídí zevními věcmi a zakládá se na tom, že lidé považují za pravdu jisté úsudky jiných lidí, aniž byli o této pravdě přesvědčeni. Vnitřní víra jest jakýmsi předcházejícím citem duchovní moci. Tuto víru nalézáme velmi často i u lidí světských, kteří se však dosud nedopracovali tak daleko, aby se odvážili veřejně přiznati, že věří v Boha nebo alespoň v „rozumnou příčinu světa". Takovým způsobem totiž dnešní lidé rádi opisují slovo Bůh, aby si „nezadali" před druhými, obávajíce se výsměchu! Došli jsme až tam, že někteří redaktoři denního tisku se bojí vytisknouti slovo Bůh s velkým „B", aby tím nebyl „uražen" cit

některých čtenářů! Také mnozí začátečníci ve studiích okultních jsou této druhé víry vnitřní. Tato víra počíná pomalu klíčiti, a mnohý z těch, který s ní začal, dospěje po letech dále a stane se konečně mystikem v pravém smyslu. Zevní víru mají dále lidé, kteří se dávají vésti jen exoterickým náboženstvím, totiž naukou, která může mluviti většinou k rozumu a nikoliv k srdci. Tito lidé se snaží účastnit se náboženských obřadů, modlí se jen ústy, bez vnitřního zanícení, také dávají almužny a konají jiné dobré skutky, ale vždycky s myšlenkou na odměnu. O tom bylo jednáno v předešlých kapitolách dostatečně. Konečně třetí víra, totiž duchovní — je jediná pravá a činná síla, která člověka vede neochvějně k Bohu. Je to víra, kterou musí míti alespoň v jistém stupni každý, kdo se odhodlal k mystické koncentraci. Bez této „živé" víry je to nemožné, anebo je nemožné u cvičení setrvati. Tato živá víra je darem božím. Kdo ji nemá, nechť o ni prosí a dostane se mu jí. Tato víra změní člověka úplně. Jenom ten člověk, který tuto víru obdržel, může se v brzku také nadíti, že dostane přímé a osobní důkazy o existenci boží, jakož i osobní důkazy o pravosti mystické cesty. Všem ostatním zůstanou tato tajemství zahalena do dne, dokud této víry nebudou míti. Nejlepším prostředkem k dosažení této zvláštní duchovní síly a schopnosti poznávací je ovšem láska k Bohu. Již ten, kdo třeba jen obětuje čas a námahu a peníze, aby si opatřil dobré my-

stické spisy, je na cestě k této lásce boží. Kdo někoho miluje, je schopen milované osobě dáti a obětovati vše. Tak se to má též při lásce k Bohu. Když Boha miluješ, nebudeš se rozpakovati a dáš i poslední groš, aby sis opatřil spis, který ti bude vyprávěti o Bohu a o cestě k němu.

Ale dokonalou víru duchovní má pouze člověk znovuzrozený, totiž ten, kdo splynul s Bohem úplně. Pak jeho víra je jako skála, kterou nic neotřese.

Ardžuna pravil:

1. Jaký, ó Krišno, je stav těch, kteří se ti klaní ve víře, vzdavše se církevních obřadů a předpisů. Jest jejich základnou satva, radžas nebo tamas?[1])

[1]) Písmo je samo o sobě ukazatelem cesty ale není cestou ve skutečnosti. Písmu nutno rozuměti podle ducha nikoliv podle písmeny, jak jsem již napsal — jinak můžeme upadnouti do bludů největších. Proto ani Písmo není dokonalé. Kdyby bylo dokonalé byly by takové případy zbloudění vyloučeny. Hlavní chybou jest, že člověk chce neustále pochopiti zevním rozumem věci duchovní, což je nemožné. Jinými slovy Písmo je neocenitelné, pokud se týká poukazu na pravdu, ale jenom jako poukaz a kdo přijímá Písmo jako cíl a nikoliv jako prostředek, zbožňuje písmeno — ale písmena zabijí! V tomto případu je Písmo nikoliv dobré, ale pro takové lidi skutečně zlé.

Nelze tedy říci o lidech, kteří používají slov Písma podle svého výkladu jako novotáři, aby „zlepšili svět", že by byli opravdu lidmi zbožnými a že by měli „božské" vlastnosti. Když totiž někdo, kdo zná písmo, vzdává se jeho učení, ale nedovede při tom klaněti se Bohu ve formě, která poučení Písma převyšuje, poněvadž není člověkem svatým, nemá víry a náleží vlastně do třídy lidí „démonických". — V této kapitole vysvětluje Krišna tento nižší druh víry, která může náležeti každému ze tří principů přírodních. Ale ovšem víra v pravého Boha všech svatých Písem náleží k nejčistšímu principu satvickému.

Svatý Pán pravil:

2. Víra vtělených tvorů se řídí jejich vrozenou podstatou. Je trojího druhu, totiž náleží buď satvě, nebo radžas nebo tamas. Slyš, co ti teď o tom řeknu.[2])

[2]) Vnitřní podstata zde znamená sklony z daleké minulosti, které nebyly očištěny vlivy duchovními. Jedinou cestou ke změně lidského charakteru, jenž vznikl minulým vývojem, je studovati svaté knihy a věřiti jim. Toto studium svatých knih je svatou povinností pro všechny, kteří jsou toho schopni, ale žádné takové studium není dokonalé, dokud vědění takto nabyté není sděleno alespoň jedné další osobě. To je duchovní zákon, který se také uplatňuje ve věcech okultních a nejvíce ovšem v mystice. Učení mystické ukládá tomu, kdo je pochopil a kdo se mu skutečně oddal povinnost sděliti je dále jiným lidem, ale jenom těm, kteří vedeni týmž zákonem vývoje, přijdou sami k nám a táží se nás na tyto duchovní věci. Pak jim musíme správně odpověděti a poučiti je. Kdybychom toho neučinili, uvalili bychom na sebe těžkou zodpovědnost, poněvadž bychom zdržovali duchovní vývoj svých bližních. Pro každého člověka jest jistá, napřed určená doba, kdy má poznati duchovní pravdu. V této době je nutkán svým vnitřním Já, aby se tázal buď písemně nebo ústně toho, kdo tuto pravdu zná. Ti, kteří nemohou sami studovati svaté knihy, vyplní úplně svoji povinnost tím, že prostě poslouchají zákonitou autoritu ve věcech duchovních.

3. Víra každého, ó synu Bharaty, vychází z principu satva. Jeho bytost je utvořena z víry a čemukoliv věří, tím také jest.[3])

[3]) Pravá víra vychází jedině z Písma, buď přímo nebo nepřímo z poučování svatými lidmi. Slova „tato bytost" znamená vtělené ego obyčejného tvora. Podstata každého jest utvořena z víry, neboť člověk může věřiti opravdu jenom tomu, čím skutečně jest, a ničemu jinému. Satva tvoří víru, ale tato víra se různí podle toho, jak tato síla je vyššího nebo nižšího řádu. Pravá víra není ani pevné držení se názorů, ani to není blouznění citové, nýbrž je duchovní život. Víra sama o sobě není ještě poznáním, ale je to síla, ze které poznání vyroste. „Víra jest životem Boha. Víra musí z nás prýštiti do Boha a zase z Boha, kam patří, chceme-li něco vykonati." Paracelsus. — „Víra jest pohyb duše, kterým se odtrhne od všeho stvořeného a jímž jest vedena k novému spojení s Bohem." (Eckhart.)

4. Lidé satvičtí se klaní bohům. Ti, kteří podléhají radžas, klaní se Jakšaům a Rakšaům. Jiní lidé, kteří podléhají principu tamas, zbožňují duchy a strašidla.[4])

[4]) Dévové jsou bozi, Jakšasové jsou duchové, kteří střeží poklady. Rakšasové jsou zlí duchové, nepřátelé zbožnosti. Duchy podle vysvětlivky v originálu se míní odtělené lidské bytosti, obývající svět stínů, čili nižší astrální úroveň. Strašidla jsou bytosti elementární. Duchům a elementálům, jakož i vpředu jmenovaným bytostem klaní se ovšem jenom někteří národové divoci.

5. Ti, již z vlastní vůle se oddávají hrozné sebetrýzni, která není předepsána božským zákonem, a kteří jsou při tom naplněni marnivostí a egoismem, jakož i silnou připoutaností smyslovou a chtíči,

6. tito tvorové žijící v klamu, mučí síly a schopnosti, obývající tělo a také Mne, jenž vládnu jejich nejvniternějšímu srdci — o těch věz, že podléhají snahám démonickým.[5])

[5]) Egoismus se týká věcí nepřítomných a připoutanost věcí přítomných. Božství praví, že jest mučeno znásilňováním duchovních zákonů. Tito tvorové jsou ovládáni naprosto principem Tamas. Tyto dva verše se týkají démonických zbožňovatelů, kteří se neřídí písmem. Podle poznámky v originálu máme se takovým lidem vyhýbati. „Střezme se klásti si určitých pravidel o zevních věcech jako v jídle a oděvu a zvykejme si ve svém nitru duševním povznésti se nad to, aby nás nic nepovznášelo kromě lásky k Bohu. Nejdříve máme opustiti sami sebe a pak opustíme veškeré věci." (Eckhart.)

7. Potrava, oběti, sebezapírání, dary, které mají jistou přitažlivost pro tvory, jsou také trojího druhu. Slyš teď o jejich rozdílech.[6])

[6]) Každý element v člověku, tělesný nebo duchovní, hledá onu potravu, která jest jeho podstatě vlastní. Hmotné tělo hledá hmotnou potravu, vášeň se zničuje žádostí, rozum hledí se zvýšiti vědomím a duše touží po pravdě.

8. Potrava, která podporuje dlouhý věk, duševní klid, práci, soulad tělesných funkcí, veselost a sympatii k lidem stejné povahy, potrava vydatná, olejovitá, šťavnatá, která působí na tělo blahodárně, a jejíž vzezření lze zjistiti pouhým zrakem, jest oblíbena u těch, v nichž převládá vlastnost satva.

9. Potrava nejvýš trpká, kyselá, slaná, hořká, peprná suchá a palčivá, se líbí těm, v nichž převládá radžas a vyvolává nepříjemnosti, utrpení a nemoc.[7])

[7]) Nepříjemná je, když jest pojídána, utrpení následuje potom jejími vlivy, jako stísněnosti duševní a pod. Choroba vzniká po takové potravě, je-li požita ve větším množství.

10. Potrava nedostatečně uvařená, zbavena vůně a chuti, nebo již zapáchající, nikoliv čerstvá a nehodící se k obětím, se líbí těm, v nichž převládá tamas.

11. Obětní obřad, jaký je předepsán písmem a když jest vykonán lidmi, kteří neočekávají za to odměny a kteří si při tom myslí pouze „je to nutné", náleží vlastnosti satva.[8])

[8]) Tím nejsou míněny různé zvyky obětní, nýbrž každá oběť, t. j. každý čin nesobecký, který vykoná člověk z lásky k božskému zákonu.

12. Věz, ó nejlepší ze synů Bharaty, že oběť, která jest vykonána s očekáváním odměny nebo také z pýchy, náleží do vlastností radžas.[9])

[9]) Mnozí lidé obětují pouze proto, aby ukázali, že si to mohou dovoliti. Taková oběť nemá ceny.

13. Oběť, která se nezakládá na svatém zákonu, při které potrava není dána brahmínům, bez odříkání svatých textů, která je dokončena bez dávání almužen a bez víry, náleží vlastnosti tamas.

14. Tělesným pokáním se nazývá úcta k bohům, brahmínům, nadřízeným a moudrým osobám, čistota a upřímnost, cudnost a neubližování jiným bytostem.[10])

[10]) Bohy se zde míní Božství ve všech aspektech a podle všech jmen. Nadřízené osoby jsou rodiče a jiní, kteří jsou hodni naší úcty.

15. Slova, která nikoho nedráždí a neděsí, slova pravdivá, konejšivá a laskavá, jakož i opakované čtení v písmu, se jmenuje pokáním řečí.[11])

[11]) Spravedlivá řeč musí míti tyto elementy: 1. Nesmí způsobiti trpkosti nebo strachu. 2. Musí býti v souhlasu s pravou zkušeností mluvčího. 3. Musí býti příjemná nebo konejšivá vzhledem k předmětům zjevným. 4. A také dobromyslná ve vztahu k věcem duchovním.

16. Prostota duše, veselost obličeje, mlčenlivost, zdrženlivost, a upřímné chování — to jsou znaky duševního pokání.[12])

[12]) Veselost obličeje se jeví u světců, kteří dosáhli klidu a jistoty. Bůh dává radost a nikoliv smutek. Kdo si myslí, že svatý člověk není schopen veselosti, nezná dějiny svatých. Ramakrišna často tančil, v záchvatech veliké radosti, když se viděl spojeným se svojí božskou matkou, bohyní Kali. Někteří naši okultisté, aby si dodali zdání veliké moudrosti, nasazují si masku ohromné vážnosti a zamlklosti — to jsou ještě děti, které si hrají se zevními malichernostmi. Jiní zase z mlčelivosti zasvěcence činí jisté tajemnůstkařství, které má vyvolati zdání, jako by byli dosáhli všeho vědění o mysteriích. Jiní dokonce hledí zabrániti, aby druzí nečetli jistých knih, dokládajíce ve své duchovní pýše, že ta a ta kniha se pro toho a onoho dosud nehodí, jako by o tom mohli rozhodovati! Vše to jsou falešné výstřelky, které musí každý sám ze sebe odstraniti, chce-li dojíti k opravdovým a nikoliv zdánlivým výsledkům. To se také týká slov „upřímné chování".

17. Lidé, kteří si nepřejí odměny a jsou při tom klidného srdce a provádějí toto pokání, náležejí do vlastnosti satvy. Tak je pokání trojí.

18. Pokání, vykonané k dosažení slávy, cti nebo obliby, které je nestálé a přechodné a omezené na tento svět, náleží radžas.[13])

[13]) I takových je dosti, kteří činí mnohé jen na oko, nebo aby si dodali vážnosti. „Spravedlivý člověk neslouží ani světu ani tvorům (zevně), neboť je svobodný a čím blíže je spravedlnosti, tím blíže je svobodě a tím více se stává svobodou vtělenou. Ne-

spravedlivý člověk slouží nepravdě, ať je mu to milé nebo nemilé. Slouží celému světu a tvorům a je sluhou hříchu." (Eckhart.)

19. Pokání, vykonané z přesvědčení pošetilého, dále proto, aby člověk sama sebe trýznil nebo jež vede ke zkáze druhého, náleží tamas.[14])

[14]) Taková pokání konali ve středověku mnozí, kteří jsou dnes prohlášeni církví za svaté. O tom, kdo je nebo byl skutečně svatý v mystickém smyslu, mohlo by býti napsáno velmi mnoho. Připomínám jenom, že ani tak zvané „zázraky" totiž projevy psychických sil nečiní ještě člověka světcem, neboť pak by byli také světci všechna fysikální media. Tím méně je svatý ten, kdo z náboženského fanatismu se trýznil až skoro k smrti. Také mnozí indičtí fakirové, či správněji sadhuové, kteří se trýzní, aby nabyli magických sil, náležejí do této kategorie.

20. Dary, které dávají s myšlenkou: ‚Je nutno dáti', a dary těm, kteří nic nevracejí na vhodném místě, a vhodné době přijimateli a také jinak dary vhodné, náležejí vlastnosti satva.[15])

[15]) Přijimatel je brahmín, který zná Vedy. Takových darů nemusí vraceti. Podle indických názorů je dávání almužen vhodné na posvátných místech, jak na př. v Benaresu a sice posledního dne měsíce. Také u nás dáváme almužny obvykle v pátek a o poutích.

21. Dáme-li nějaký dar k účelu, abychom získali na oplátku cokoliv, nebo když od toho očekáváme určité duchovní dobrodiní, nebo dáváme-li almužnu neradi, náleží to do principu radžas.[16])

[16]) Z tohoto vysvítá, že jako při všem, také při poskytování almužen hledí Bůh na náš úmysl, který je vždycky rozhodující. Almužny jsou skutky bohu-

milými, ale nutno je dávati v duchovním smyslu, totiž tak, jako bychom to, co dáváme, obětovali Bohu — činíme-li to s láskou a upřímností, je taková almužna přijata. V tom smyslu se o těchto věcech vyslovil také Ježíš Kristus.

22. Almužna, která jest dávána v nevhodné době a na nevhodném místě a kterou přijímá osoba nevhodná, nebo když příjemce nectíme, nýbrž zacházíme s ním opovržlivě, náleží principu tamas.[17])

[17]) Kdo poskytuje chudému nějaký dar a při tom na něj pohlíží jako na osobu méněcennou a ne jako na bratra, tomu v duchovním světě taková almužna nebo dar neprospějí. Poněvadž je nesmírně obtížno zachovati dokonalou čistotu při dávání darů a jiných činech, káže zde Krišna směrnice k odstranění jinak nevyhnutelných chyb.

23. Om, Tat, Sat, tak sluje trojnásobné jméno Brahmovo známé tradicí. Těmito slovy na počátku byli posvěceni brahmínové, Vedy a oběti.[18])

[18]) V pravém jménu spočívá pravý smysl, který vyslovením jména se stává silou. Brahmíny se míní ti, kteří poznali Brahmu čili nejvyššího Ducha. Zde není použito tohoto slova ve smyslu kastovním. Slovo Om jest nepřeložitelno, a slova tat sat znamenají: „To jest pravda." Tedy všechna tři slova znamenají „Om, to jest pravda". Uvedené slabiky jsou tu míněny jako posvátné mantram, které očišťuje, jak uvidíme v následujícím. Ale nesmíme se domnívati, že bychom nemohli při jistých skutcích, o nichž nevíme jsou-li dobré nebo špatné, při dávání darů a při jiných věcech použíti také slov jiných, jakých nám poskytuje množství naše vlastní náboženství křesťanské. Když si myslíme při jakémkoliv skutku, který chceme konati k dobru jiných: „Činím to ve jménu Božím." Nebo: „Činím to ve jménu Ježíše Krista",

dosáhneme téhož očišťujícího účinku. Jinak znamená také Om (vyslov Aum) věčnou nádheru. Tat jest věčné bytí všech tvorů v Bohu a Sat jest vesmír jako projev všudypřítomného božského Ducha. Jestliže tato slova vyslovujeme v duchu při zmíněných činech, záleží při tom na okolnosti, abychom je také procítovali. Když tak budeme činiti, budou vyslovena již prostřednictvím našich skutků.

24. Proto ti, kteří hlásají nejvyššího Ducha, konajíce oběti, dávajíce almužny nebo činíce pokání, nejsou nikdy poskvrněni, když při tom pronášejí slabiku Om.

25. Ti, kteří doufají ve spásu, vykonávajíce různé skutky obětí, jakož i pokání, anebo dávajíce almužnu, pronášejí slabiku Tat.

26. Když se narodí syn, když se chceme chovati spravedlivě, vyslovujeme slabiku Sat a rovněž při svatbě, ó synu Prithy, jest slovo Sat vhodné.

27. Při obětech, při pokání a dávání almužen, nazývá se trvalý výsledek Sat a také skutky, k vůli božství konané, se jmenují Sat.[19])

[19]) Opakování těchto slabik nebo jen některé z nich účinkuje, jak jsem již řekl, očistně na naše činy a zbavuje je vlastností radžas a tamas.

28. Ať jest jakákoliv oběť přinášena v ohni, ať je cokoliv dáváno, ať člověk provádí jakékoliv pokání, nebo činí cokoliv jiného nemaje víry, ó synu Prithy, jmenuje se to Asat a není to pro blaho vezdejší, ani potomní.[20])

[20]) Proto se praví, že víra posvěcuje skutek. Ale kdo jedná se sobeckým úmyslem, koná něco k účelu neposvátnému a takový účel nemůže také dílo posvětit. Asat znamená nespravedlivost, jakož i něco, co nevede činitele k Bohu. Je to opak principu Sat,

který doslovně znamená pravdu nebo jsoucnost. Skutky vykonané v Asat jsou mrtvé a jestliže přímo nepůsobí zlo, nepůsobí také blahodárně. Tak jako Kristus kázal, že bez víry nelze nic vykonati, ale s vírou vše, tak také káže Krišna, že jen víra naše skutky činí blahodárnými. Kladu na taková místa největší možný důraz, poněvadž sám jsem dlouhá leta hledal a nakonec jsem nalezl onu víru, která mně dala vše ostatní z toho mála, které mně je údělem ve věcech duchovních. Ne v magických silách a o nichž mluví mnohé spisy, ne ve schopnostech a zvláště ne v tak zvané „vůli", na kterou se spoléhají mnozí okultisté, nýbrž jedině ve víře je onen skrytý klíč, který dá mystikovi vše, tak jako nedostatek víry zase vše béře. Živá víra je tak důležitá, že by člověk, který ji zná, chtěl o ní psát celé knihy, aby pohnul i všemi ostatními k modlitbě o ní! Živá víra je největší magickou silou, které neodolá nic na světě, před kterou se vše sklání a která vším pohybuje — i samým Bohem, neboť jen vírou Ho dosáhneme. Je to moc nadsmyslná, tak že nikomu nemůže býti objasněna, kdo jí nemá, ale kdo ji má, cítí se v bezpečí a ví jistě, že mu byla dána.

Takto se končí kapitola sedmnáctá svaté Bhagavad-Gity, rozmluvy mezi Krišnou a Ardžunou.

Klaníme se Krišnovi, který nám ukázal cestu ku poznání očistou srdce skrze pěstění víry, jaká náleží čistému principu satva.

Kapitola XVIII.

Správné poznání o spojení s Nejvyšším a o cestě ke spáse.

V této poslední kapitole jest podána jakási suma předešlých sedmnácti a vše, co nalézáme

ve Vedách, shledáváme také zde ve zkrácené formě. Bezprostřední příčinou hovoru mezi Svatým Pánem a Ardžunou jest nejistota Ardžunova pokud se týká rozdílu mezi odříkáním se všech skutků a odřeknutím se osobního dobra ve formě ovoce ze skutků, když je věnujeme božství, neboť jest psáno, že osvobození čili spása je stejně výsledkem obou těchto cest.

Jest trojí druh odříkání, totiž předně to, které se děje ze sebelásky, když doufáme v něco lepšího než je to, čeho se vzdáváme. Za druhé jest pravé odříkání se z lásky k Nejvyššímu, při kterém vlastně nemůžeme mluviti o nějakém „odříkání", poněvadž v tom není žádného osobního přání, ale naproti tomu jest zde vědomí, že nejvyšší Pán jest náš. Třetí druh odříkání jest povahy temné a vzniká pošetilostí. Jsou totiž lidé, kteří se odříkají toho nebo onoho bez veškerých myšlenek na Boha, bez duchovního povzbuzení a jak jsem sám viděl, jenom proto, aby sami sobě dokázali, že mají dostisilnou vůli zříci se těch nebo oněch požitků. Takové odříkání nemá naprosto žádné ceny a také nenese pražádného ovoce. Jestliže nese ovoce, jsou to plody zlé, poněvadž takové skutky posilují jenom naše zevní já, lichotí naší pozemské osobnosti, zvětšují osobní domýšlivost a pýchu a činí člověka „soběstačným", totiž takovým, který se poznenáhlu domnívá, že z vlastní vůle dovede vše a to ho právě odvede od pramene veškeré lásky, dobroty a moci — od Boha. Že takové počínání je naprosto škodlivé, nahlédne každý, kdo četl předcházející kapitoly.

Ardžuna pravil:

1. Chtěl bych věděti, ó Ty, jehož paže jsou mocné, pravou podstatu odříkání, jakož i pravou podstatu vzdání se výsledků. Rovněž bych chtěl viděti, jaký je v tom rozdíl, ó Ty, jenž jsi usmrtil Kesiho!

Svatý Pán pravil:

2. Mudrci rozumějí odříkáním se, když opustíme veškeré skutky, hledě ke zvláštním účelům, a jmenují vzdávání se ovoce všech skutků, odřeknutí se výsledků.[1])

[1]) Působení člověka úplně svatého je neosobní. Jeho osobnost jest jenom zdání. Jeho působení přináší nejvyšší dobro, ale děje se vnitřně na dně jeho duše. Požehnaná je země, ve které bydlí takový člověk, neboť on tvoří v jediném okamžiku více dobra než veškeří ostatní lidé mohou způsobiti svými činy zevními. (Eckhart.)

Z těchto slov velikého německého mystika vysvítá, že duchovně nejpožehnanější zemí je až dosud stále Tibet a Indie, neboť tam sídlí největší zasvěcenci v nepřístupných klášteřích hor Himalajských a také jinde. Je jisto, že alespoň jeden takový Velký Mistr se zdržuje ve všech ostatních kontinentech, neboť jinak by duchovní směr lidstva nadobro upadl ve zkázu. Nesmíme ovšem zapomenouti, že tito vysocí zasvěcenci působí neustále na celý svět, vše pronikajícími a božskými paprsky svých duší, jimiž řídí neviditelně veškeré důležité události, a podporují vývoj celého lidstva.

Skutky, o nichž se mluví ve druhém verši, znamenají podle výkladu Sankaračarya obětní a jiné obřady, předpisované Vedami. Odříkání jest nekonání všech skutků, které mají podle písma za účel ně-

jaký zvláštní zisk. A naopak zase odříkání jest vykonávání předepsaných každodenních povinností.

„Vzdání se výsledku" znamená, že nemáme očekávati nějakého osobního dobra, když konáme svoje každodenní nebo zvláštní povinnosti. Ačkoliv posvátné autority neslibují žádnou zvláštní odměnu za výkony z povinnosti, přece jenom všeobecně praví, že „vedou do světa spravedlivých" a že „zmírňují hříšnost".

Jestliže však veškeré touhy po dobrodiní, vzniklé ze skutků, bychom se měli vzdáti, z jakého důvodu bychom měli vůbec něco dělati?

Nejdříve nutno podotknouti čtenáři, že nikdo nemůže býti spasen skutky, poněvadž spása není činem, nýbrž jest novým životem a novým vědomím. Předpokládejme, že nějaký syn knížete by byl ukraden při svém narození a že by byl vychován mezi pasáky vepřů, aniž tušil svůj vysoký původ. Zdali by mohl nějakým svým činem změniti svoje přesvědčení, že je synem pasáka vepřů. Toto jeho přesvědčení by mohlo býti změněno pouze výrokem nějaké druhé osoby, jež by mu tuto skutečnost dokázala. Při duchovním znovuzrození nemůže člověk sám nic činiti, neboť onu změnu provede úplně Duch, jenž je v tomto případě onou druhou osobou, která člověku sdělí „pravdu" a také v něm pravdu ztělesní.

Podobným způsobem žádná bytost nemůže vystoupiti svým činem ze svého předpokládaného stavu. Tento podmínečný stav může býti změněn jenom novým vědomím, které vznikne z jiného pramene, jenž se naprosto různí od podmínek, které lidské já omezují. Také jest pravda, že toto nové vědomí nemůže býti člověku dáno, dokud nemá víry v pramen, odkud onen vyšší život přichází. Od okamžiku, kdy si to člověk uvědomí, vidíme jasně, že zbývá člověku jen jediné — to jest získati tuto víru.

Každý ví, že neradi věříme neznámému. Cizinec u nás nepožívá důvěry, třebaže se choval přátelsky

a přívětivě. Dejme tomu, že kdybychom mohli některému cizinci věřiti, dosáhli bychom velikého dobra, kterého jinak nedosáhneme. Pak by bylo rozumno zkoušeti cizincova slova a cítiti k němu důvěru po nějaké době, když se nestane nic, co by jeho pravdomluvnost porušilo. Božství neboli Duch svatý jest nám obyčejným smrtelníkům bytostí naprosto cizí. Proto Mu nedůvěřujeme, ba jest ještě hůře, my ho ani nevidíme, ani neslyšíme a neznáme Ho vůbec, leda podle svědectví Písma. Proto je obyčejnému člověku tak obtížno věřiti v Boha, který v nás přebývá! Jestliže je člověk nepředpojatý a jestliže čte mystické spisy a svaté knihy všech národů, musí však poznati, že svědectví velmi mnohých lidí se ve všem shodují, pokud se týká Boha, jeho lásky, moci a působení. Když to vše uvážíme, tu musíme oněm autoritám uvěřiti, poněvadž není důvodů, proč by mluvily stejně bludně ve všech dobách a zemích a není také důvodů, proč by stejným klamům podléhaly. Z toho vysvítá, že mluvily pravdu a že hlásaly jen to, co zažily a viděly.

U nás máme teď neomylný prostředek zkušební, jímž se může každý přesvědčiti, kdo má dobrou vůli a touhu po poznání duchovní pravdy a komu záleží na tom, aby si dokázal pravdy náboženské. Je to mystická cesta, která byla znovu nalezena Kerningem a kterou jsem uvedl v nový život „Ohnivým keřem" a jinými spisy přeloženými i svými. Nikdo nemusí věřit ani mně ani komukoliv jinému, kdo tvrdí, že tato cesta jest j e d i n á. Ale každý musí věřiti svým vlastním zkušenostem, které jsou ne okamžité, nýbrž trvalé a stálé, opakované v nejrozmanitějších tvarech, tak že člověk nevyjde z úžasu když se mu počnou dostavovati celé řady pravých a všemi smysly vnímaných okultních výjevů. Běží jen o to, aby se člověk odhodlal k nastoupení cesty a ke cvičením koncentračním. Vím dobře, jak mocně působí na př. když jsme svědky fysikálních projevů mediumistických. Zažil jsem jich sám velmi mnoho a každý mně může věřit, že jsem jimi byl nemálo otřesen v duši,

ač jsem byl o nich přesvědčen již dávno před tím. Ale tyto výjevy zajdou a za čas zapadnou v paměti a jejich dojem bledne časem, jako dojem všeho, co se stále neopakuje a v čem vlastně nežijeme. Něco jiného jsou výjevy a zážitky mystické. Ty jsou neustále v nás a kolem nás. Naše vlastní nitro je jejich pramenem a přece o onom pramenu nic nevíme a s počátku jen cítíme, že je v nás Někdo, kdo vše to činí — i proti naší vůli, i tehdy, když se zabýváme věcmi zcela jinými, a kdy na mystiku naprosto nemyslíme. Z toho všeho vzniká přesvědčení jiného druhu — je to víra, ta živá víra, která je každému bez rozdílu požehnáním. A tuto víru si musí každý sám vyprositi — jinak je nedosažitelná. Onen Veliký Cizinec, který je nám tak blízko, a tak vzdálen — onen veliký náš vnitřní Člověk-Bůh — stává se pak místo cizincem naším nejbližším přítelem a učitelem bezprostředním. Dá se nám pak postupně poznati a spolu také Své sídlo, celou Přírodu, tak že na ni pohlížíme jako na oblast živou a neustále Duchem proniknutou, neboť Ho v Přírodě všude vidíme a chápeme Jeho moc.

Vraťme se však ku předcházejícímu thematu o lidských skutcích. Naše skutky nejsou také nic jiného, nežli zkušebními kameny, zdali pravda, kázaná zasvěcenci, je pravá. „Víra bez skutků je mrtvá" — ale také skutky bez víry jsou mrtvé. Jinými slovy, skutky mají cenu jen jako dodatek, poněvadž hlavní věcí jest víra. Proto, abychom dosáhli nejvyšší víry, kterou není pouhé schvalování našeho rozumu, abychom zkusili onoho Cizince, který na nás působí a chce, abychom se o Něm přesvědčili, abychom dosáhli onoho vyššího vědomí nebo vnitřního života, je třeba také skutků. Je třeba nejen skutků na úrovni hmotné, ale především je třeba skutků duchovních, které nám poskytnou víru a přesvědčení. K nejvyšším skutkům toho druhu patří zase mystika praktická. Zároveň však, konání takových — i duchovních skutků — za jiným účelem než proto, abychom Cizince — Boha — poznali a abychom si Ho dokázali, nepřináší v zápětí žádného dobra, neboť skutečnému cíli, k němu máme vlastně pracovati se to příčí. Pravým účelem náboženství není snad usnadňovati nebo říditi vlastní polepšení věřících, neboť etické polepšení je jen jakousi předběžnou průpravou: hlavně pokud se týká víry v duchovno — nýbrž úkolem náboženství je vésti lid k životu skrytému, který je v Bohu. Podle toho, jak tuto úlohu to které náboženství vyplňuje, lze souditi na jeho vedení těmi, kteří mají v rukou zevní moc duchovní. Dnes není jediného náboženství na světě, kromě indických — brahmínského a buddhistického — jež by se mohlo pochlubiti správným vedením svých vyznavačů. — Proto nechť jen každý, kdo touží po spáse, činí cokoliv je nutno k dosažení Boha vírou. Když se mu dostane pravé a dokonalé víry, přestane také vliv jeho skutků, neboť pak bude vše konati ve víře a účel bude dosažen.

Proto je psáno: „Činy nebo skutky, očišťující srdce, obrátí je k Duchu a když pak jejich cíl je dosažen, rozplynou se jako oblaka po ukončení deštivého období." Karma přestane pak působiti. Z toho také vychází najevo, jak bylo již mnohokráte pověděno, že pravou cestou počáteční a přípravnou jest konati svědomitě svoje povinnosti bez ohledu na jejich užitek, jakož i konati tolik dobrých skutků, mnoho-li připouštějí naše poměry, při čemž to vše považujeme za boží přikázání a žádáme jen, aby byla posilněna naše víra.

Ale nejen to, k dokonalému odříkání se ovoce ze skutků je také třeba vzdáti se všech myšlenek zabraňujících činy druhých lidí, kteří by chtěli jednati správně. Nesmíme jim ani raditi ani jich vésti k podobným skutkům nebo k podobnému klamu, že by jim skutky mohly přinésti nějakého užitku, když se jejich plodů nevzdají. Tím bychom také poškozovali sami sebe. Vůbec je nutno podotknouti, že lidé velice chybují při rozmluvách a stycích se svými bližními, když jim radí nebo je dokonce nutí k něčemu nesprávnému.

3. Někteří mudrci praví, že se máme vzdáti všech skutků jako něčeho nečistého, zatím kdy jiní říkají, že se nemusíme vzdáti obětí, almužen a pokání.[2])

[2]) Ti, kteří se zříkají všech činů jsou následovníci mudrce Kapily, zakladatele filosofické soustavy Sankhyů. Jiní jsou pravověrní brahmínští ritualisté ze školy Mimansaka. Činy, o nichž se zde zvláště mluví, týkají se vedických obřadů a hlavní námitku proti nim vyslovil Kapila a později Buddha, a sice tím, že to přílišně strhuje k zevnímu životu. Na druhé straně se vyslovil však světec Ramakrišna několikráte, že kdyby vyhasly v člověku veškeré náruživosti, nemohl by existovati tělesně, poněvadž kámický princip (princip pudový) udržuje jisté tělesné síly v činnosti, bez nichž by tělo zahynulo. Tomáš Kempenský praví: „Za nic na světě a nikomu k vůli nesmí se páchati zlé — ale pro blaho člověka potřebného, smí se bez rozpaků dobrý skutek někdy opomenouti, anebo jiným, lepším zaměniti, neboť tím se dobrý skutek nemaří, nýbrž jen jiným lepším nahražuje. Oceňujeť Bůh velikost úmyslu, z jakého kdo co koná — více nežli velikost skutku, který kdo koná. (Kap. XV. 1.)

Z předešlého jest vidno, že jsou o skutcích různé názory, ale přes to jest věc jasná — Hleďme vždycky na svůj úmysl a prosme o osvícení, když budeme na rozpacích — pak nikdy svými skutky nepochybíme. „Jest nekonečně velikou úlohou zvyknouti všem silám duchovním a také je vychovati, aby nemohly činiti nic jiného nežli věci božské a přeměniti celou svoji přirozenost v poslušný nástroj svatosti, která na dně duše se probudila." (Eckhart.)

4. Slyš teď Moje slova, která tě nezůstaví v pochybnosti, ó nejlepší ze synů Bharaty, pokud se týká odříkání, které jest trojího druhu.

5. Oběti, dávání almužen a pokání, nesmějí býti pominuty, nýbrž mají býti konány. Oběti,

almužny a pokání jsou pro jogina očišťujícími prostředky.[3])

[3]) „Ctnostné skutky očišťují ducha. Když člověk si odvykl všem věcím a když se zbavil sama sebe, kráčí pak ve svých skutcích bezpečnou cestou a může pak věci buď požívati nebo jich postrádati, aniž mu to překáželo." (Eckhart.) — Zde máme tedy naučení, že pro lidi, kteří se vzdávají myšlenky na osobní odměnu, nalézají v těchto skutcích očistu a že se jich nemají vzdáti. Nemluví se zde však o lidech duchovně osvícených, poněvadž ti již nepotřebují očisty.

6. Ale i tyto skutky musí se díti s odříkáním stran osobního zájmu jejich prostřednictvím, nebo jejich ovoce. Tak zní, ó synu Prithy, moje bezpečné a nejvyšší prohlášení.[4])

[4]) Kdykoliv nějaký čin zůstavuje v mysli nějaký pocit jiný, nežli že bylo splněno boží přikázání, tu tento pocit vznikl ze sobectví. — „Božství působí jen v sobě a veškerá jeho činnost vtéká zase do něho. To, co z božství vychází, zůstává vlastně v božství. Tak má také působiti. Nemá ze sebe vycházeti a má se přede vším zevním uzavříti. (Eckhart.) — Podobným způsobem vidíme také vliv slunce na zemi, neboť ono sice působí svojí silou, ale nezúčastňuje se účinku a také samo ze sebe nevychází.

7. Zanechání toho, co nám nařizuje povinnost, není správné. Kdo takových skutků zanedbává, činí to z pošetilosti a je to výsledkem principu tamas.[5])

[5]) Kdo zanedbává skutků, uložených mu povinností, jedná právě tak jako kdo jedná z vlastní vůle nebo koná skutky špatné.

8. Kdo se vzdává takových skutků ze strachu před tělesnou námahou, kdo si myslí, že

jsou trapné, tu takový člověk je hnán principem radžas a neklidí ovoce odříkání.[6])

[6]) Tímto ovocem odříkání je spása. Takové odříkání přináší naopak utrpení, poněvadž zde převládají vášně. Nikdo nejedná správně, kdo se vzdává zřejmých životních povinností a odvolává se na božské přikázání, leda tehdy, když v sobě uskutečnil spojení s Bohem a když takové povinnosti nebo jejich plnění se mu stane nemožným. Pro lidi duchovně pokročilé platí již zcela jiné etické a duchovní zákony a opět jiné vyšší zákony platí pro lidi duchovně znovuzrozené. Člověk podléhá té sféře, na které stojí. Je to tak, jako když vystoupíme na vysokou horu, změní se řidším vzduchem tep našeho srdce, dýcháme jinak a naše orgány jinak pracují. Opačné změny se dějí, sestoupíme-li do hlubokých dolů.

9. Ó Ardžuno, když povinné skutky jsou konány s myšlenkou „musí to býti vykonáno" a když se člověk při tom vzdává výsledků a připoutanosti — tu takové opouštění prýští z vlastností satva.[7])

[7]) Ten, kdo koná svoje povinnosti a myslí si při tom, že kdyby jich nekonal, stalo by se mu něco zlého, nebo že jejich výkon odstraní nějaké obtíže s jeho životní dráhy, pracuje proto, aby dosáhl ovoce svých činů. Povinnosti mají býti konány jenom proto, že jsou rozkázány Bohem, který může každým okamžikem nařiditi, abychom se jich vzdali. Naše povinnosti mohou býti velmi proměnlivé, což se řídí okolnostmi. Kdo žije prostě, vidí svoje povinnosti zcela jasně, ale život ve velikých městech přináší mnohým lidem, pracujícím ve veřejnosti velmi mnoho takových zápletek, že se ocitnou v pravém bludišti a nevědí kudy kam. Tam se však zavedli sami svojí bludnou myšlenkou, že hmotný zisk nebo ukojení žádostí je pravým štěstím a proto musí vypíti trpký kalich, jejž si sami připravili. Politika a honba za světskými požitky jsou předními překážkami mystiky. Lidé, již se jim oddávají, nemohou se věnovati duchovnímu životu a nevyhnou se také zlým a nespravedlivým skutkům, poněvadž i při nejlepší vůli nestačí jejich úvahy k bedlivému posuzování všech jednotlivých okolností.

Každý člověk je ve svém postavení na místě, kam patří a kam ho postavil Bůh. Není nikdo tak nepatrný, aby nebyl božím nástrojem, ať malý nebo veliký. Proto každý konej svoje povinnosti s největší důležitostí a mysli si při tom, že sloužíš jimi Bohu, že jsi Jeho dělníkem. Naše školní nauka nás vedla k falešnému předpokladu, že se učíme „pro sebe". To je naprosto nesprávné. Podobně jsme byli v mládí také napomínáni, abychom konali svoje povinnosti, „že jich konáme pro sebe". Oboje, jak učení, tak práce je určena Bohu a nikoliv našemu zevnímu já, které je těmito naukami jen posilováno ve své pýše osobní a ve svém odvěkém klamu. Mají-li se duchovní nauky rozšířiti po celém světě tak, aby je poznal každý, musí býti zavedeny jejich základy již do obecných škol. Již výchova od dětství musí s nimi začínati a vštěpovati je do mladých duší. K tomu je však třeba osvícených učitelů — ne školně, ale duchovně. Proto bude ještě velmi dlouho trvati, než se vyplní ideály některých okultistů, kteří by chtěli, aby již teď se duchovní nauka stala všeobecnou. Mnoho generací musí odejít a mnoho nových přijde, než duchovní světlo bude ve školách zavedeno tak jako na př. dnes násobilka. Náboženství nás poučuje o mnohých stránkách morálky, ale náboženství ztratilo většinou svoji autoritu a není nikoho, kdo by ji zase pozvedl. To je možno jen těm, kteří přijdou v budoucnu a budou působiti ještě jinými prostředky na lidstvo, než pouhými knihami nebo přednáškami. — Hleďme si tedy připomenouti v každém okamžiku, že jsme na místě — ať jsme čímkoliv a kdekoliv — kam nás dal Bůh a že nikdo nás nemůže nahraditi tam, kde právě pracujeme. Konejme svoji práci svědomitě a s chutí a bez ohledu

na její výsledky pro naše blaho. Pak — jenom pak konáme dílo boží!

10. Člověk duchovně moudrý, naplněný vlastnostmi satva, odříkává se opravdově, když rozetne svoje pochybnosti, když se nestraní díla nepříznivého, aniž se dává připoutati prací příjemnou.[8])

[8]) Mečem k rozetnutí pochybností jest pouze víra, neboť nesprávné poznání uhasíná pravé vědění. Mnohá práce jest příjemná a jiná jest nepříjemná. Kdo nenávidí práce nepříjemné anebo kdo koná se zálibou práci příjemnou, není schopen pravého se odříkání svých činů. — Nemluví se zde snad o slepé lhostejnosti ke všemu, nýbrž o božském povznesení nade vše, v čemž jest ovšem ohromný rozdíl.

„Bůh si nepřeje jinak ničeho, než toho, co se podobá jeho tužbě. Nepřijme žádného hříšníka do své moci, jenom tehdy, když hříšník vystoupil z hříchu a když do Boha svojí tužbou vstoupil." Jakub Böhme.

11. Není možno pro tvora vtěleného vzdáti se úplně činů. Ten, kdo se vzdává ovoce svých skutků, sluje člověkem uvolněným.[9])

[9]) Člověkem uvolněným jest ten, kdo se odříká. Ale je to možné jenom způsobem druhořadým, pokud toho člověk ve svém stavu dovede. Pro bytost vtělenou, ve které je vždycky nesprávná myšlenka, že tělem jest její já, není toto odříkání dokonale možné. Proto je lidem dáno přikázání, aby konali své povinnosti morální a náboženské „jako sluhové, kteří nečekají na odměnu". Něco jiného jest u osvíceného mudrce, neboť tělo, které podle zevního zjevu mu náleží, není jeho osobností. Je s ním spojen jenom pro všeobecné dobro světa.

Když nastává nějaká potřeba, hledě k tělesné pomoci, tu jest lépe podati hladovému potravu než v téže době se vzdávati vnitřnímu nazírání." (Eckhart.) Tato věta osvětluje poněkud mnohé záhady, které se naskytují v životě při vykonávání skutků. Volil jsem

ji zvláště proto, že vrhá jisté světlo na vnitřní život, který sám o sobě jest lepší než vše ostatní, ale mohou přece nastati okolnosti, kdy je zevní čin více na místě. Do této veliké chyby upadali v dobách, kdy jsme se počínali zabývati okultismem, někteří tehdejší vykladači theosofie. Nejhorší při tom bylo, že jim neučili ve svém omylu pouze theoreticky, nýbrž že je prováděli také prakticky. Domnívali se, že chudoba jest každému dána neomylným zákonem karmy a že v ní musí vytrvati a že je chybné trpícímu nouzi nějakým způsobem pomoci. Nevím, zdali až dosud pěstují tuto nesprávnou nauku, ale tehdy se tak dělo a toto učení bylo také mnohými přijímáno jako věc správná.

12. Tři druhy ovoce ze skutků těch lidí, kteří se jich nevzdávají jsou po smrti trojího druhu, totiž radostné, neradostné a smíšené. Ale kdo se vzdává úplně všeho ovoce, pro toho také neexistují tyto následky skutků.[10])

[10]) Skutky se míní vše, co konáme v myšlenkách, slovy nebo tělesně. Duše čistých lidí se radují v nebesích (devachanu) a také jejich blaženost jest ovocem jejich dobrých činů. Když je toto ovoce vyčerpáno, musí trpěti za svoje skutky zlé, než se zase mohou vrátiti na některý svět, aby se vtělily. U těch lidí, kteří vykonali jen málo skutků dobrých a většinu zlých, nadejde odplata dobra jenom na krátko, kdežto u lidí většinou dobrých může trvati pobyt v nebesích ohromná časová období. Ti, kteří konali jenom zlé skutky, ocitnou se po smrti v pekelných oblastech, jichž jest, jak jsem již dříve napsal, mnoho druhů.

„Když duše odchází z těla ve věrné lásce a s pevnou vůlí činiti vše pro Boha a zanechati všech hříchů, tu nese v sobě veliké utrpení, že toho již nemůže a čeká na den, kdy se Bůh nad ní smiluje. Komu však bylo údělem světlo věčnosti a nejčistší zjevení Boží, nepřichází do tohoto mezistavu." (Eck-

hart.) Předcházející citát se týká jistého období po smrti, které ortodoxní náboženství jmenuje očistcem. Je to dokladem pro opětovné tvrzení všech mystiků, a mnohých okultistů, že duch po smrti se nemůže očišťovati a že nemůže pokračovati bez těla, jak se domnívají spiritisté.

13. Slyš ode mne, ó muži mohutných paží, o pěti podmínkách, které musí býti k výkonu všech skutků, jak jest prohlášeno ve vedantě, která zhasíná veškerou činnost.[11])

[11]) Vedanta se skládá z Upanišad, Bhagavad-Gity a brahmínských suter. Žádné učení, které se nezakládá na uvedených knihách, není autoritativní pro tuto školu. „Uhasnutí veškeré činnosti" znamená, že znalostí vedanty nabude člověk duchovního vědění, které obsahuje veškerou činnost.

14. Tělo, činitel, různé nástroje, oddělené a různé úsilí a za páté podporující božství.[12])

[12]) Tělo jest střediskem žádosti, záliby a odporu. Činitelem jest jáství čili ahankara. Různými nástroji jsou: Pět smyslů, pět ústrojů činnosti a schopnosti uvažování a rozhodování. Oddělené a různé síly jsou životními silami, které se v indických knihách nazývají obyčejně životními dechy. Těmito životními dechy jest známá prana v různých variacích a stupních. Podle své různé činnosti jsou rozděleny tyto dechy v pět oddílů. — Je to prana zažívací, za druhé ta, která probíhá celým tělem a oživuje je, dále je to vdechování a vydechování a za páté ta, která způsobuje proudy, které stoupají nahoru do hlavy. O těchto pranických proudech a jejich působení neví ovšem naše západní věda ani toho nejmenšího. Jogi a mystik je pozná i jejich účinky, když se dostatečně vnitřně vyvinul.

15. Cokoliv člověk činí tělesně, mluvou nebo myšlenkami, ať je to zákonité nebo nesprávné, vždycky jest příčinou toho těchto pět jmenovaných.[13])

[13]) Skutky tělesné, mluvou a myšlenkami mají za účel naznačiti zde jakým způsobem zažíváme výsledky své činnosti, což nijak neodporuje shora vypočítaným pěti činitelům. Je zde také položen důraz na činnost myšlenkovou, která u lidí neznajících duchovních zákonů, je skoro vždycky podceňována, poněvadž lidé nevědí, že myšlenky mohou působiti ještě prudčeji nežli činy, vykonané skutečně, nebo mluva. Je však pravda, že myšlenky mohou způsobiti mnohem více dobra nebo zla než skutky tělesné, poněvadž skutek, ať zlý nebo dobrý jest jako jediná jiskra, která se zableskne, a jejíž následky zůstávají po dlouhou dobu skryty, kdežto myšlenky jsou mohutné vlny, rozlévající se v celém moři astrálu, ba i do světů vyšších, aby tam působily na miliardy jiných tvorů a vyvolávaly v nich podobné představy jako ty, které vznikly v nás. Proto kladou východní učitelé takový důraz na ovládání myšlenek.

16. Když je tomu tak, tu ten, jenž považuje svoje Já, které jest jedinečné, za činitele, je srdce zvráceného a nepoznává pravdy, poněvadž jeho chápání není čisté.[14])

[14]) Zvrácené srdce znamená zvrácenou povahu, která poutá člověka ke kolu reinkarnace. Takový člověk nemá čistého chápání, poněvadž do jeho duše nevniklo dosud učení písma, náboženských učitelů a filosofů. Naše božské já se nesúčastní ničeho, co činí zevní člověk, a zůstává, jak známo, pouhým svědkem a divákem.

17. Ten, ve kterém není vědomí egoismu, a jehož duše nelne k ničemu, mohl by zabíti třeba veškeré tyto světy, ale přece jen není vrahem a není připoutaným.[15])

[15]) Takový člověk v sobě poznal, že jeho božské já jest neodvislé od veškeré činnosti a vůle. V ta-

kovém člověku není duše k ničemu připoutána, a on když něco vykoná, necítí jako by to vykonal sám, nýbrž ví, že byl nástrojem Boha. Praví se o Džingischanovi, že byl velikým adeptem, přes to, že vyhubil celé národy. Byl-li osvíceným člověkem, byl jenom bičem v ruce Boha, byl jeho nástrojem a proto zůstal i v takovém případě úplně bez viny. Bůh si někdy volí adepty za nástroje své pomsty, o čemž svědčí mnohá místa ve Starém Zákoně. Ale co se dělo tehdy, jest možné i dnes, poněvadž duchovní zákony zůstávají beze změny. „Správné cvičení není v positivních skutcích, nýbrž v odříkání a trpělivosti." (Eckhart.) Mějme na paměti, že Bůh v člověku a nikoliv člověk přemáhá nepřátelské živly.

18. Poznání, předmět poznání a poznávající, jsou tři elementy, které člověka ženou ke skutkům. Činitel, objekt a nástroj jsou pak trojnásobnou základnou skutku.[16])

[16]) Poznání jest to, čím si uvědomujeme nějaký čin. Poznavatelem jest já, které se jím zdá býti tajemnou silou nesprávného vědění. Základnou skutku je to, co činnost obsahuje. Na příklad nemůže býti žádné činnosti kromě s jistým vztahem mezi činitelem a objektem, jakož i nástrojem.

19. Praví se, že poznání, čin a činitel jsou podle filosofie Kapilovy trojího druhu, pokud se týká principů. Slyš, jaké jsou, podle těchto vlastností.[17])

[17]) Principy se rozumí tři vlastnosti přírody.

20. Věz, že poznání, náležející satva, přináší pochopení věčné podstaty, nerozdílné, ačkoliv zdánlivě roztroušené v různých tělech.[18])

[18]) Toto poznání se týká totožnosti mezi zevním já a božstvím když bylo spojení dosaženo. Ačkoliv těla jsou různá, je přece jediné božské Já, jež se v nich odráží. Je to jako jediný universální člověk, který prostřednictvím mnohých lidí, jež jsou jeho orgány, přichází do styku se zevním světem. Když si představíme lidstvo jako takovou jednotu, nabudeme jakéhosi pochopení pro toto hluboké božské mysterium.

21. Věz, že ono poznání náleží radžas, při kterém různé lidské já, různého tvaru, se domnívá člověk viděti v různých bytostech.

22. Ale ten náleží do principu tamas, kdo má ono bezcenné poznání, zcela nerozumné a bez duchovního zření a domnívá se, že celek náleží jakémusi tvaru jedinému.[19])

[19]) Takový člověk se domnívá, že Bůh sídlí jenom v jedné formě. To jest názor všech modloslužebníků, kteří si zvolí nějakou věc jako Boha. Taková víra postrádá veškerého rozumu, a duchovního pochopení.

23. Skutek, který jest nutný a jenž jest vykonán bez připoutanosti, bez záliby nebo nenávisti, člověkem, jenž si nežádá jeho ovoce, jest skutkem, náležejícím k principu satva.[20])

[20]) „Že nemiluješ lidí, v tom jednáš dobře a správně, neboť v lidech máme milovati lidstvo. Kdo v bližním nevidí nic než Boha a Krista, ten vidí při světle, jež se roní z božství." Angelus Silesius. — „Úplně posvěcený člověk je v zásadě své podstaty nic jiného, než absolutní bytostí." (Eckhart.)

24. Skutek, jenž jest vykonán člověkem, který si žádá ovoce, nebo je vykonán z pýchy, a jenž vyvolá pak veliké nesnáze, náleží do principu radžas.[21])

[21]) Bohu jest jen třeba, abychom mu dali klidné srdce. Pak způsobí v duši takové věci, že žádný tvor jich nemůže pochopiti nebo do nich nahlédnouti." (Eckhart.)

25. Kterýkoliv čin jest počat v klamu, bez ohledu na následky, ztráty nebo poškození a

bez ohledu na vlastní schopnost, náleží principu tamas.[22])

[22]) Takových skutků lze viděti denně mnoho. Proto je toto poučení o původcích skutků velmi důležité pro každého, kdo chce pozorovati život svůj i jiných se stanoviska čistého okultismu. Kdo těchto věcí ihned nepochopuje, nezoufej, neboť bude-li o nich přemýšleti a bude-li o to žádati, obdrží zcela jistě objasnění. Jest jen třeba obrátiti se myšlenkami do nitra a hledati tam, ale ne v našem zevním vědomí, nýbrž hlouběji, tam, kam naše vědomí nesahá. V této hlubině duše je sice na počátku tma, ale záhy se tam rozbřeskne světlo. Blaze tomu, kdo tohoto světla rozžehl!

26. Činitel, prostý osobních zájmů, který se nechce sám uplatňovati, který má horlivost a vytrvalost, jež nekolísají úspěchem nebo neúspěchem, je ze satvy.[23])

[23]) Jenom pravá podstata člověka může poznati pravdu. „Poznání předpokládá příbuznost a stejnost mezi poznávaným a poznávajícím. Již smyslné poznávání znamená skutečné spojení mezi tím, kdo vnímá a věcí poznávanou. (Eckhart.) Člověkem, který se nechce uplatňovati je ten, kdo nechce míti na skutku podílu.

27. Činitel připoutaný (ke skutkům), jenž si žádá ovoce své činnosti, jenž je ziskuchtivý a závistivý a jiným ubližuje a je nečistý a plný radosti nebo zármutku (nad zdarem nebo nezdarem) náleží principu radžas.

28. Činitel ničeho nedbající, tupý, neoblomný, podvodný, který zamezuje jiným zisk nebo opatření si životních potřeb, lenivý, stísněný, se svojí prací otálející, náleží principu tamas.

29. Vyslechni teď také rozdíly v činnosti duševní, jakož i sil, které vedou ke stálosti, jichž jsou tři druhy podle tří principů a které ti chci vysvětliti podrobně a dokonale, o Dhanandžajo.

30. Duše, která zná zasvěcení a odříkání a která ví, co má činiti a čeho se má vzdáti, čeho se má vzdalovati a čeho nikoliv, která také zná otroctví a svobodu, je ze satva.

31. Duše, ó synu Prithy, která poznává jen nedostatečně, co je nespravedlivé a co má činiti nebo čeho činiti nemá, náleží vlastnosti radžas.

32. Duše, která je zahalena tmou, které se zdá, že nespravedlivé je spravedlivým a která vidí všechny věci opačně náleží vlastnosti tamas, ó synu Prithy.

33. Ona síla ustavující, která uklidněnou myslí nekolísá a která ovládá činnost mysli a životní síly i smysly, ó synu Prithy, je ze satvy.[24])

[24]) Ustalujícími silami se rozumí vytrvalost, trpělivost a houževnatost.

34. Ta ustalující síla, která udržuje mravní vyspělost, radost a tužby v člověku, který si žádá ovoce svých činů, náleží vlastnosti radžas, ó synu Prithy.

35. Ta ustalující síla, která nutí člověka nesprávného chápání, aby se nevzdaloval ospalosti, strachu, zármutku, zevní i vnitřní lenivosti a marnivosti, náleží principu tamas.

Když teď byly popsány nástroje, činitelé a síly, jest prohlášen výsledek.

36. A teď Mě slyš, ó nejlepší ze synů Bharaty, o trojím druhu štěstí a čím se končí utrpení.

37. Štěstí, které jest na počátku jako jed a na konci jako nektar a které vzniká z jasného pochopení, jež směřuje k Duchu, náleží principu satva.[25])

[25]) „Jasné pochopení jest očištěné chápání, kdy srdce se stane průsvitným duchovním světlem. Pokud máš v srdci utrpení, i když je to pro hřích, pokud ležíš v bolestech, jsi dosud v bolestech porodních. Když je zrození dokončeno, tu přestává veškerá bolest a nastupuje dokonalá radost." (Eckhart.)

38. Štěstí, které na počátku je jako nektar a na konci jako jed a jež vzniká ze styků smyslů s předměty, náleží do vlastnosti radžas.

39. Štěstí, které na počátku a na konci klame vtělené já a jež vzniká ze spánku, z netečnosti a bezstarostnosti, náleží do principu tamas.

40. Není takového tvora na zemi, ani boha na nebesích, který by byl prost těchto tří vrozených vlastností přírodních.[26])

[26]) Podle Sankaračarya je třeba počítati mezi tyto tvory také rostliny. Z tohoto verše jest zřejmo, že i bohové na nebi podléhají oněm třem vlastnostem a že mají jistá těla, ovšem jiná, nežli pozemská, poněvadž přírodní vlastnosti mohou působiti jenom prostřednictvím těla. Proto tito bohové (dévové) se podstatně liší od nejvyššího božství, jak místem svého pobytu, tak i svými vlastnostmi, naprosto.

Při popisu činitelů, skutků a nástrojů a výsledků dosažených podle vlivů třech principů bylo ukázáno, že skutečným nepřítelem jest klamná moc oněch tří vlastností. Poněvadž tato moc jest podstatou vesmíru v jeho různých projevech nemůže jí nikdo zničiti, ani činitel, ani skutek, ani nástroj,

ani výsledek, tak jako oheň nemůže zničiti ohně. Proto je psáno, že spásy nelze dosáhnouti přílišnou učeností nebo mnohými skutky, nýbrž jenom novým vědomím, které nám ukáže, že klam jest klamem.

Vše ve vesmíru jest klam a duchovní vědění jest onou mocí, která nám odhalí pravou podstatu vesmíru a ukáže nám, že jest ohromným klamem. Nikdo nedosáhl věčného života kromě tímto poznáním, spojeným s vírou a novým životem a toto poznání se nikdy nerozbřeskne, dokud nesprávné vědění popisované v kapitole patnácté není uťato pevným mečem klidné mysli. Uctyhodný komentátor (Sankaračarya) praví, že tak učí Vedy a jiná svatá Písma a já mohu dodati, že je to trestí všech náboženství.

Uklidnění mysli lze dosáhnouti velmi obtížně. Nejen, že při tom je třeba potlačiti veškerou zevní činnost tělesnou, nýbrž je třeba také uklidniti duši a zbavit ji veškerých citů a představ a potlačiti veškeré její tužby, kromě touhy po Bohu. Poněvadž všechny tyto touhy, obrazy a představy jsou vlastně produktem naší zevní osobnosti, prostřednictvím vzpomínek a zážitků, potlačujeme, neboli ubíjíme tím naši zevní osobnost. Ve chvílích naprosté koncentrace se stáváme bytostí neosobní a proto také může do nás vstoupiti božská myšlenka, božská síla a zároveň se projeviti. V tomto stavu dokonalé koncentrace se zbavujeme všeho pozemského a vstupujeme do božské oblasti, s předpokladem, že naším cílem a naší jedinou představou je božství v jakékoliv formě. A tu upadáme do zvláštního stavu, který je mezi sněním a bděním. Nesmíme při tom ztratit zevního vědomí, ale musíme umrtviti svoje smysly, aby nás jejich přijímané dojmy nerušily. Je to podobno onomu stavu, který prožíváme před usnutím a před probuzením.

V tomto stavu, do něhož se mystik může uvésti později snadněji, počínají se otvírat naše smysly duchovní a my začneme vnímati mysterie. Tak se každý žák sám zasvětí a tak každý probudí vnitřní život a ono vyšší vědomí, které se mu později stane

domovem. Naproti tomu tak zv. meditace, čili opakování v duchu jistých vět, které se střídají, nevede k ničemu a theosofové, kteří to doporučují, neznají Patandžaliho a jogu.

41. Povinnosti brahmínů, kšatriů, vaisyů a také sudrů, se dělí ve třídy, podle principů, vznikajících z přírody.[27])

[27]) Jmenované třídy indického lidu jsou zvláštními kastami, které se nestýkají než povrchně a jež se mezi sebou nijak nemísí. Evropští spisovatelé a zejména filosofové horlili velmi často proti těmto kastám, uvádějíce, že jsou to omezení lidských práv, že všichni lidé jsou si rovni a pod. Že by si byli všichni lidé rovni, je klam, neboť nejsou si rovni ani vývojem rozumovým, ani vzděláním, ani duševními vlastnostmi nebo svými náruživostmi a ctnostmi. Mohl by někdo snad říci, že nějaký africký černoch je roven Newtonovi? Kromě toho je tu ještě pokrok duchovní, který rozhoduje. Jsou lidé, sotva vzdálení na píď od opic a jsou lidé bohorovní. V Indii staří zákonodárci a adepti v jedné osobě zavedli kasty, poněvadž to vše znali duchovním zrakem a jinými smysly. Do kast se vtělují jenom ty duše, které tam náležejí a nikoliv jiné. Proto je rozdělení kastovní v Indii spravedlivé. Tam má karmický zákon velmi snadnou úlohu, kdežto u nás je tento úkol velmi složitý, poněvadž naše společnost je velmi smíšená.

42. Zevní i vnitřní sebevláda, čistota, odpouštění, učenost, spravedlnost, duchovní vnímání a víra jsou přirozenými vlastnostmi brahmína.[28])

[28]) Kasta brahmínská jest kněžská.

43. Hrdinství, síla, trpělivost a vytrvalost, duchapřítomnost, neústupnost v bitvě, liberálnost a panství jsou přirozenými vlastnostmi a povinnostmi kšatriů.[29])

[29]) Šatriové jsou kasta vojenská.

44. Zemědělství, chov dobytka a obchod jsou přirozenými povinnostmi vaisyů a přirozenou povinností sudrů je služba.[30])

[30]) O lidech je psáno, že jsou tělem božím a různé kasty jsou jeho údy. Tak jako každý úd tělesný má svoje vlastní a zvláštní funkce, tak také jsou zvláštní povinnosti pro každou kastu. Pojetí soustavy kastovní podle brahmínského theokratického zákona je souběžné s křesťanskou myšlenkou, že církev je tělem Kristovým. Bylo by velmi zajímavé porovnati tento zákon brahmínův o kastách, s podobenstvím o vinné révě a s výroky apoštola sv. Pavla: „Kdož skutky činí, tomu odplata nebývá počtena podle milosti, ale podle dluhu. Tomu pak, kdo nečiní skutků, ale věří v toho, který spravedlivého činí bezbožníka, bývá počtena víra jeho za spravedlnost, jakož i David vypravuje blahoslavenství člověka, jemuž Bůh přivlastnil spravedlnost bez skutků". (Řím. XII., 4—6.) — A dále: „Rozdílní pak darové jsou, ale tentýž Duch a rozdílná jsou přisluhování, ale tentýž Pán. (I. Kor. XII. 4—5.)

45. Lidé, kteří se věnují svým ustanoveným povinnostem, dosáhnou dokonalosti. Slyš, jak dosáhnou dokonalosti, když se oddávají svým povinnostem.

46. Kdo se klaní, vykonáváním svých povinností Tomu, od něhož pochází snaha lidí, Jenž vše toto proniká, dosáhne dokonalosti.[31])

[31]) Bůh jako skryté světlo v lidských srdcích, dává jim veškerou snahu a řídí jejich skutky, i jejich život. Dokonalostí se zde nemíní osvobození, nýbrž schopnost státi se člověkem opravdového odříkání a věnovati se duchovní moudrosti, která teprve člověka osvobodí.

47. Lépe je konati vlastní povinnosti, třeba bez zásluh a chabými silami, než povinnosti ji-

ného, třeba byly vykonávány dobře. Člověk se nedopouští hříchu, když koná skutky, jsa poslušen přírody.[32])

[32]) Každá věc a tedy i skutek jest pojmem relativním. To, co jest pro jednoho dobré, může býti pro druhého zlé, totiž ve svých následcích, i když to správně vykonal. Tak jako hmyz, který se vylíhne třeba v otravném prostředí nezmírá touto otravou, tak i člověk, když koná svoji povinnost, nedopouští se hříchu, i když tyto povinnosti ho nutí k činům, které jsou jiným lidem ohavnými. Takový případ nastává zejména ve válce, kdy voják podle své povinnosti je nucen zabíjeti nepřátele. Přes to se nedopouští hříchu, poněvadž koná povinnost, jež mu byla uložena. S tohoto nejposvátnějšího hlediska vypadal by vůbec celý svět zcela jinak, kdyby se k těmto názorům dovedli všichni lidé vyšinouti. Ačkoliv se to zdá býti absurdní, přece jenom ti, kteří z jakýchkoliv, třeba nejideálnějších snah hledí odstraniti válku, vedou činnost pochybenou a pro tuto dobu zajisté nemístnou. A bude také tak dlouho marná, dokud se nezmění veškeré lidstvo, čímž se uvede do vlivů zcela jiných duchovních, zákonů, vyšší oktávy a vymkne se z pod oněch duchovních zákonů, které lidstvem vládnou dosud.

48. Přirozené povinnosti, třeba byly poskvrněny chybami, mají býti vykonávány a člověk se jich nemá vzdávati. Veškeré skutky jsou zahaleny chybami, tak jako je oheň zahalen kouřem.[33])

[33]) Přirozenými povinnostmi jsou ony, které od narození jsou člověku uloženy vlivem sklonů z předcházejících životů. Člověk se jim nesmí vyhýbati, neboť jinak se také vyhýbá účinkům své karmy a tvoří novou, ještě horší. Jenom ten, kdo v sobě uvědomil vyšší božské Já může se vyhnouti následkům Karmy. Ten, kdo je na cestě k tomuto vyššímu vědomí, neboli ke spáse, může se vyhnouti postupně, z milosti boží hrubším karmickým vlivům — ale ne všem.

49. Ten, jehož duše je naprosto nepoutaná, kdo vítězí nad svými myšlenkami a je prost žádosti, dosáhne skrze odříkání dokonalosti, kterou se stává, beze skutků.[34])

[34]) Nejvelkolepějším výsledkem, dosaženým činností jest neodvislost od skutků. „Kdo sám sobě odpouští, tomu jsou odpuštěny veškeré hříchy. Když opouští svoje jáství, ten opouští také vše, co s tímto jástvím souvisí. Kdo má Boha, má v něm vše. Jakmile zmizí zlá vůle, stávají se také veškeré hříchy nulou." (Eckhart.)

50. Slyš mne v krátku, o cestě, jak lze dosáhnouti Nejvyššího Ducha, když se člověk osvobodil od veškeré činnosti. To jest konečným cílem nejvyšší moudrosti.[35])

[35]) Nyní jest popsána cesta k nejvyššímu cíli.

51. Kdo má čistou duši, ovládá svoje já s trpělivostí, kdo se vzdává všech věcí, počínajíc zvukem, a kdo se vzdá také připoutanosti a nenávisti,

52. kdo žije na osamělých místech, málo jí, kdo je mírný v řeči, v tělesných pohybech a ovládá svoje myšlenky, a soustřeďuje je, a kdo nekolísavě se odlučuje od všech zevních předmětů,

53. ten, kdo se vzdá sobectví, násilností, marnivostí, žádostí, hněvu, a nepřijímá darů, je v míru a je prost veškerého pocitu majetku a jest hoden státi se Nejvyšším Duchem.[36])

[36]) Zde jsou zase opakovány některé předpisy pro jogickou cestu. Podle mudrce Sankaračarya je v tom také zahrnuto odpoutání se od náboženských

obřadů, vykonávaných tělesně v myšlenkách, nebo řeči, poněvadž je tím přerušována koncentrace. Zkrátka pravý jogi má býti neustále ve své mysli soustředěn na nejvyššího Ducha, kromě oněch chvil, kdy je mu třeba spánku, jídla nebo kdy poučuje svoje žáky. Tak to také činil Ramakrišna podle líčení jeho života v knize „The Gospel of Ramakrishna". — Zvuk je první věcí, které se má jogi vzdáti. Proto také při jistých cvičeních si ucpávají joginové uši svými prsty, aby jednak neslyšeli zevních zvuků a za druhé, aby mohli nerušeně naslouchati vnitřnímu tónu. — Člověk se stává skutečně Nejvyšším uchem, čili jinak božskou bytostí, když dosáhne konečného znovuzrození: „Toto sjednocení se děje duchovním znovuzrozením. Bůh stvořil duši, aby se v ní narodil Jeho jednorozený Syn. Jen proto byla napsána všechna Písma a jen proto stvořil Bůh andělskou podstatu člověka a celý svět, aby se v duši narodil Bůh. Bůh nečiní nic jiného, jen rodí svého Syna a v tomto díle vyčerpává Svoji moc. Otec nemiluje nic než svého Syna a vše, co v Synu nalézá a jen proto, že každý z nás se může státi tímto Synem, miloval nás Otec od věčnosti. Syn boží je synem duše a v tom má Bůh i duše jediného a téhož Syna, totiž Boha." (Eckhart.)

54. Spojením s Nejvyšším Duchem, dosáhne Mne člověk nejvyšší oddaností, když byl svoji podstatu dokonale očistil, nermoutě se pro nic a nežádaje si nic a chovaje se stejně ke všem tvorům.[37])

[37]) Nejvyšší oddanost znamená pravé poznání Boha.

55. Svojí oddaností Mne pozná, jaký jsem a co jsem ve skutečnosti a když Mne tak v pravdě poznal, vstoupí do Mne.[38])

[38]) Teprve tehdy, když jogi poznal v pravdě celého Boha, vstupuje do Něho, totiž stává se s ním jednotnou bytostí.

56. Ten, kdo ve všech svých skutcích je odvislý ode Mne, dosáhne mojí milostí věčného a nevyčerpatelného sídla.[39])

[39]) „Toto zrození je všem společné, kdo se k němu chtějí obrátiti, těm, kteří jsou k němu připraveni, a toužebně si ho žádají. Ale tato touha má jedině duši vyplňovati, když se na toto zrození připravuje. Bůh k tomu musí míti duši volnou, která je všeho prosta a ve které není nic než On sám, a která ničeho nedbá, než jeho." (Eckhart.)

57. Odevzdej svojí schopnosti rozeznávací veškerou činnost Mně, a považuj Mne za nejvyšší cíl a také hledej ve Mně útočiště a v pevné víře svoji mysl upírej stále na Mne.[40])

[40]) Schopnost rozeznávací znamená ono vědomí, kterým člověk poznává svým citem — nikoli rozumem — že Bůh je jedinou příčinou všeho. Proto máme v Bohu hledati svoje útočiště a nikoliv u něčeho jiného.

„Znovuzrození se stane v nejvnitřnější bytosti a v čase věčnosti, t. j. nad časem, tedy tam, kde není ani zde ani teď, kde není ani přírody ani myšlenky. Veškeré síly duše poznají znovuzrození v jediném božském pochopení. Také tělo je v tichém klidu, tak že se ani úd nepohne, neboť věčné Slovo (Kristus) se narodí zároveň v Duchu i v těle. Žádná síla duše při tom nespolupůsobí, neboť všechny jsou v nitru soustředěny. Přetékající náplň světla, které přichází se znovuzrozením do podstaty duše, vylije se také v těle a to je pak ozářeno. S tímto zrozením se dostaví nejvyšší poznání." (Eckhart.) Srovnej také příslušné odstavce v „Ohnivém keři."

58. Když svoje srdce upřeš na Mne, překročíš Mojí milostí veškeré překážky, ale když bys Mne z pýchy neuposlechl, zahyneš.

59. Když opíraje se o jáství by sis myslil, „nebudu zápasit", pak by věru tvoje rozhod-

nutí bylo pošetilé a tvoje podstata tě k tomu donutí.[41])

[41]) Každý člověk musí jednou překročit práh duchovna i kdyby nechtěl, neboť Duch, který je v nás, nutí každého k tomuto boji s hmotou a proto jednou se k němu musí každý odhodlati. Rozdíl je pouze v tom, že jistí lidé to vědí a jiní o tom nevědí. Kdo to ví, a nečiní toho, je pošetilcem tím větším, neboť odkládá jen to, o čem ví, že mu přinese věčné štěstí.

60. Jsa připoután přirozenými sklony tím, co se dělo dříve, musíš, bezmocný k odporu, činiti to, co ve svém klamu učiniti nechceš.[42])

[42]) Přirozené sklony jsou vlastnosti, které si člověk přinesl na svět s předešlých vtělení. Specielně se to týká zde také bojovné povahy Ardžunovy, který bojovati musí, i kdyby nechtěl.

61. O ty s bílou duší, Pán, sídlící v srdci každého tvora, svojí klamající mocí, otáčí všemi tvory, kteří jako by byli připoutáni na kole.[43])

[43]) Otáčením se rozumí nové a nové životy, vždy v nových tělech. Božství je zde porovnáno k síle, která otáčí kolem stroje.

62. Uchyl se k němu, ó synu Bharaty, jako do svatyně s celou svojí duší a z jeho milosti nalezneš nejvyšší mír, jakož i věčný život.[44])

[44]) Tento verš popírá fatalism, čili víru v nezvratný osud. Osud není nezměnitelný, neboť z milosti Pána může býti proměněn a člověk nejnižší může býti vyzdvižen na vrchol života a slávy. Ze všeho jest zřejmo, že ke spáse je třeba pouze poslušnosti. Kdo poslouchá rozkazů božích, oddává se úplně Jeho vůli a tím vstupuje na nejvyšší cestu.

63. Toto vědění, nejtajemnější ze všech mysterií, bude ti teď Mnou prohlášeno. Uvažuj o něm dokonale a jednej podle své vůle.[45])

[45]) To znamená, že člověk může přijmouti cestu vědění, anebo cestu skutků podle toho, co se mu zdá správnější. K dobru těch, kteří nedovedou uvažovati pečlivě o hlubokých naukách, vyložených v Bhagavad-Gitě, podává zde Krišna sumu svého učení.

64. Slyš ještě jednou Moje vznešená slova, která jsou nejtajemnější ze všeho. Poněvadž jsem tě vždycky miloval, prohlašuji ti to, co přispěje k tvému dobru.

65. Upírej na mne svoji mysl, buď mně oddán, klaň se mi a klekej přede mnou, pak jistě přijdeš ke Mně. To ti v pravdě přisahám, neboť jsi Mým miláčkem.

66. Vzdej se všech skutků, a posvěť se jen Mnou. Zprostím tě všech hříchů a proto se nermuť.[46])

[46]) Když tvoje srdce bylo očištěno, podle návodu ve verši 65., vzdej se veškerých skutků, věda, že není nic jiného kromě Boha. To jest nauka všech Písem. Pokud neklid naší podstaty není nadobro vyhlazen, musíme pracovati, zasvěcujíce božství veškeré ovoce své činnosti, a odevzdávajíce mu je, abychom vykonali vše správně. Pak budeme sproštěni všech hříchů, čímž je také řečeno, že Bůh svojí milostí nás sprostí celé předcházející karmy a jejích následků.

67. Toto tajemství nesmíš nikdy prozraditi těm, kteří se nedovedou ovládnouti, kteří nejsou zbožní a kteří nechtějí sloužiti duchovnímu vůdci. Také ne těm, kteří se Mně rouhají[47])

[47]) Celá nauka Bhagavad-Gity je vlastně velikým tajemstvím a proto i tehdy, když tato kniha se dostane do rukou lidí, již náleží k typům svrchu uvedeným, nebudou ji buď čísti nebo ji nepochopí. Příklad toho jsem uvedl v „Ohnivém keři". Pouhé přečtení Bhagavad-Gity však nestačí, neboť čtenář musí míti

snahu, aby se opravdu řídil jejími naukami a pak teprve mu přinese pravý užitek pro věčnost.

68. Kdokoliv bude šířiti toto největší tajemství těm, kteří ke Mně chovají lásku, přijde dojista ke Mně, poněvadž Mne nejvýš bude milovati.[48])

[48]) Z těchto slov jest jasno, že jest povinností každého, kdo Boha miluje, aby šířil tuto nauku. Ale jen těm, kdo mají skutečně zbožnou duši, a snahy duchovní.

69. Není mezi lidmi nad takového žádného, kdo by mi mohl prokázati lépe něco, co jest mi drahé a také nebude na zemi nikoho, koho bych více miloval.

70. A také ten, kdo bude čísti tuto rozmluvu mezi námi dvěma, kterážto rozmluva učí spravedlnosti, bude se mi klaněti obětí vědy — to jest můj rozkaz.

71. Kdo ve víře bude této nauce naslouchati, aniž by se rouhal, ten dojista zproštěn hříchu, dosáhne posvátných světů blaženosti, kde jsou ti, kteří byli spravedliví.

72. Slyšel jsi to, ó synu Prithy, s nerozdílnou pozorností? Byl tvůj zmatek, vznikající z nevědomosti, zničen, ó Dhanadžajo?[49])

[49]) Tyto verše projevují povinnosti pravého učitele. Jestliže jedna methoda učitele se mine svým cílem u žáka, musí býti volena jiná. Poslušný žák nesmí býti učitelem propuštěn jenom proto, že jest nechápavý. Otázka Krišnova je tu položena takovým způsobem, aby žáka nezbavila odhodlanosti.

Ardžuna pravil:

73. Můj klam je skončen a já z tvé milosti, ó Ačyuto, jsem dosáhl své vzpomínky, nanovo.

Jsem pevný, jsem zbaven pochybností a chci vykonávati tvé rozkazy.[50])

[50]) Ardžuna dosáhl pravé své vzpomínky, totiž vrátilo se mu vědomí jednotnosti člověka s Bohem, které měl dříve prvotní člověk, ale během věků je ztratil. Ačyuta znamená Krišnu, totiž toho, který nikdy neklesne — věčného Pána, prvního Učitele.

Sandžaja pravil:

74. Tak jsem vyslechl rozmluvu mezi Vasudevou a synem Prithy, jehož duše jest veliká. Bylo to něco neslýchaného, takže se mi ježily vlasy.[51])

[51]) Jak jsem již řekl na počátku, jest ježení vlasů úkazem, který náleží k jistým mystickým stavům.

75. Z milosti Vyasi vyslechl jsem toto nejvyšší tajemství o jogu, když o něm mluvil Pán jogu, sám Krišna.[52])

[52]) V Mahabharatě se praví, že slavný světec Vyasa udělil duchovní sluch Sandžajovi, takže mohl slyšeti tuto rozmluvu. Krišna jest pánem jogy, neboť On jest to, který dává joginu schopnost a víru a vytrvalost, které jsou tak nutné k úspěšnému provádění jogických cvičení.

76. Ó králi, raduji se znovu a znovu, když znovu a znovu vzpomínám na tuto podivuhodnou a posvěcující rozmluvu mezi Krišnou a Ardžunou.

77. A také znovu a znovu takto vzpomínaje, na podivuhodnou postavu Pána, oddávám se velikému údivu, ó králi, a znova a znova se raduji.[53])

[53]) Králem je zde míněn slepý vládce Dhritaraštra, s nímž celá tato kniha se začíná a s nímž i končí.

78. Kdekoliv jest Krišna, Pán jogu, kdekoli jest syn Prithy, lukostřelec, tam jsou také pev-

ně zakotveny štěstí, vítězství, úspěch a moudrost ve skutcích — tak jest!

Takto se končí kapitola osmnáctá, která se jmenuje „Pravé poznání o osvobození" ve Svaté Bhagavad-Gitě, knize božské moudrosti a posvátného poznání o božském spojení, která slove rozmluvou mezi svatým Krišnou a Ardžunou.

Toto písmo končíme s úctou a v poslušnosti ke starým učitelům a především k Učiteli Nejpřednějšímu.

Dodatek.

Poněvadž pravé poznání božských zákonů a poměru mezi Bohem a lidmi, mezi světem čili přírodou a člověkem jest nejvýš důležité, přidávám zde z posvátné knihy Oupnek-hat, což znamená: „Tajemství, které se má zachovati" následující kapitolu, jež jinými slovy, obraty a podobenstvím vysvětluje nauku duchovní o Bohu, jak jest podána v Dždedir Vedě.

„Jistý počet těch, kteří toužili po pravdě, se shromáždil a pak bylo řečeno: Jest matkou světa, který byl svořen, Brahm nebo něco jiného? A odkud přicházíme my žijící — z čeho žijeme, z čeho se skládáme, a jakou silou a mocí jednáme? A čím jsme uváděni do radosti a bolesti a jaký jest podklad všeho toho? Chceme zjistiti tento podklad a poznati jej!

Pokud se týká výroku: Jest Brahm matkou stvořeného světa nebo jest snad jeho podkladem něco jiného? praví mnozí: Čas sám jest matkou stvořeného světa a svět v něm vzniká, trvá v něm a vchází do něho.

Mnozí praví, že čas vzniká nutně sám sebou, že sám sebou trvá a sám sebou zachází.

Jiní praví, že příčinou vzniku je skutek.

A mnozí praví, že měsíc stvořil svět, ale že bez jeho vůle z měsíce svět vyšel.

A opět jiní praví, že elementy vesmíru jsou tvůrci a že co zde stává, vzniklo z nich.

Mnozí říkají, že to, co vše stvořilo, jest stejné rozdělení tří kvalit (guny) a nazývají to prakriti.

Jiní tvrdí, že tvůrcem světa jest Hiranyagarbha.

Je tedy třeba uvažovati, zdali to vše společně je příčinou stvoření či nikoliv. Mnozí tak předpokládají.

Ale také to jest nesprávné, neboť toto vše dohromady jest věcí jednotlivého předmětu, jak by to tedy mohlo býti příčinou stvoření? Jsou to věci, které připravují radost, ale někým jiným jest ten, kdo tyto radosti přijímá. Je to dživatma (Duch), který má z toho potěšení, ale ony věci se z toho netěší, nýbrž radosti jen jemu připravují. Proto nejsou příčinou stvoření. Dživatma nemůže však býti stvořitelem, neboť se ho dotýká radost a bolest a z toho vysvítá, že dživatma musí míti nad sebou jiného pána, který mu způsobuje radost i bol.[1])

[1]) Dživatmou se také nazývá duše světa, spojená s jednotlivými těly.

Ti, kteří toužili po pravdě, odložili veškeré sektářství a hloubajíce jen o svém nitru, došli k poznání, že ona bytost, která jest čistým světlem a jejíž moc je skryta, třemi principy (vlastnostmi přírody), jest základem stvoření světa.

Tato jediná bytost, jejíž moc jest formována třemi vlastnostmi, jakož i vším ostatním, o čem

byla učiněna zmínka, počínajíc časem až k dživatmovi, poskytla všemu tomu sílu a jest základem stvoření — a oni tuto bytost poznali.

Mája, která jest složena z následujících padesáti věci — z desíti smyslů a z desíti smyslově poznatelných předmětů, a z desíti smyslových činností, z pěti větrů, ze srdce, rozumu, mysli, z já a čtyř činností poslednějších a jejich cév, ze tří stavů, totiž bdění, spánku a samadhi — tato Mája jeví se smíšená s Brahmem jako příčina vzniku světa.

A svět s Májou a Brahmem, kteří jsou spojeni, jmenují části Brahmy.

Mája pro sebe je znázorněna dřevem na obvodu vozového kola a tři vlastnosti přírody jsou tři obruče, jež jsou spolu spojeny. Pět větrů, srdce a deset smyslů je zastoupeno šestnácti vnitřními špicemi u kola, které jsou spojeny v kruhu a padesát věcí, které jsou v těle jest padesát špicí, připojených k vnitřnímu středu, při čemž dvanáct měsíců, rok a osm období časových, zastupují nýty, kterými jsou jednotlivé části kola spojeny.

A tato Brahmova část obsahuje osmačtyřicet věcí: Cit, kůži, maso, krev, šlachy, kosti, dřeň, sémě, dobré dílo, poznání, zdrželivost, bohatství, špatné dílo, nepoznání, jednostrannost, chudobu, dobromyslnost, trpělivost, neohraničenost, čistotu, veselost, zdraví, štědrost, vzdání se vůle, osm dokonalostí, velké pokání, moc, zevní známku, lék, tvůrčí moc, ochranu, věčnost a důkaz. Dále pět elementů, universální

rozum, stejnoměrné rozdělení tří vlastností, já, a Brahmu a Pradžapati[2]) a k tomu všechny melodicky zpívající andělské duchy, a duchy pokladů, genie a duše.

[2]) T. j. hutné elementy v jejich spojení. Jinak je to Pán světa.

A pak jest jedna síť, totiž tělesný chtíč, který to vše drží v zajetí.

A v tomto prostoru Brahmově jsou tři cesty, jedna z nich vede do světa prabytosti (Sat), druhá do světa rajského a třetí do světa pekelného.

A je v něm jedna snaha, jejíž odměnou je buď radost nebo bolest.

Ti, kteří toužili po pravdě a kteří Bytost poznali, ze které vyšlo stvoření, vidí ji v místě Brahmově, kteréž jest jeho světem.

Viděli, jak toto místo Brahmovo, jež jest světem, jest Brahm a Mája, a jak jsou podobni moři:

Pět smyslů lze porovnati s pěti prameny, které z moře vytékají. Pět jemných elementů jest pět vírů.

Pět větrů jsou jejich různé barvy.

A já, které se skládá z pěti smyslů, jest tryskající pramen.

Pět hrubých elementů jsou vlny na onom moři. A pět stavů, totiž stav v mateřském těle, stav při rození, nemoc, stáří a umírání, což jsou veliká zla, jsou zastoupeny mořskými proudy.

A padesát písmen sanskrtu s jejichž pomocí lze vše mluviti a kromě nichž nic jiného neexistuje, podobá se částem, jež se od moře dělí.

A pět citů: hněv, láska k části a láska k celku, neznalost části a neznalost celku, jsou hlubiny mořské.

A oni mudrci, toužící po pravdě, popisují takto ono moře.

A tito mudrci přijali Brahmu a jeho svět jako příčinu viditelných věcí a celého života a jako místo, do kterého vše vchází a věděli, že dživatma v něm krouží.

Tento dživatma krouží až do té doby, dokud se nevidí odloučeným od atmy, jenž dodává všemu pohyb.

Když dživatma s Paraatmou se spojí, dosáhne nesmrtelnosti.[3])

[3]) Dživatma jest Duch svatý v člověku a Paraatma jest nejvyšší Duch.

V Oupnek'hatu se praví, že Brahm jest velký a že trvá sám sebou a že dživatmové a Mája a celý svět jsou v Brahmovi. Proto jest Brahm ze všeho největší.

A znalci Ved, kteří věděli, že tito tři vcházejí do brány, jsou zbaveni pout viditelného života a vcházejí do Něho.

A všeobecné a jednotlivé, což jest jedno, stalo se vše tímto světem.

A tento svět se skládá ze dvou částí — z jedné zevní a z jedné vnitřní. A tento Brahm (Om) má zevní i vnitřní svět, ale jest od nich neodvislý.

A ten, který má svět, pokud nepoznává svého panství, je zapleten do pout své smyslnosti a praví: Jím, piji a ochutnávám. Když však pozná svoje panství a ví, že je Brahm, jest zproštěn pout viditelného života.

Paraatma a dživatma jsou oba od počátku.

Paraatma jest vědění celku a dživatma jest věděním jednotlivce.

Paraatma jest pánem svého volného chtění, ale dživatma nikoliv. A Mája, která jest vlastností vůle Brahmovy, jest pokud se týká vůle minulosti trvalá, pokud se týká budoucnosti netrvalá a poskytuje požitek všem tvorům.

A Paraatma jest bez konce a celý svět je jeho postavou. (Podle kabbaly Adam Kadmon.)

A ačkoliv celý svět jest jeho postavou, není přece činným v žádném směru.

Mája, dživatma a Paraatma, pojaty v tomto smyslu, učiní z člověka čistého Brahmu.

Mája jest ohraničená a podléhá zkáze, ale dživatma jest volný a nepomíjitelný a dživatma ničí Máju silou poznání.

Nad Májou, která podléhá zkáze a nad dživatmou, který zkáze nepodléhá, je světelná bytost Pána.

Kdo to pozná, a kdo se tím sám spojí a stane se pánem sama sebe a zničí viditelné bytí, vystoupí z pout Májy a poznav onu světelnou bytost, osvobodí se od všech sítí a pout nevědomosti, jáství, vůle, nepřátelství a bázně, a tímto osvobozením se spasí před narozením na jiných světech a před smrtí. A poněvadž poznal

ono všeobjímající a jediné Bytí a poněvadž se vysvobodil z ráje i pekel a na tomto světě viděl veškerá svá přání splněna a poněvadž obdržel panství nad celým světem, zůstane ve třetím světě, což je svět Bytí.

V nitru každého těla a každé duše je tato světelná bytost, která zná skrytá tajemství, která je věčná, která je poznatelná a nepoznatelná a kromě níž není žádného jiného bytí.

Sataster pravil: „Můj starý učitel mně řekl s důrazem přesvědčení, že duše, která požívá radosti, jakož i to, z čehož radost povstává, totiž Mája, mají svůj pohyb od Brahmy.

Tak jako v nitru dřeva jest oheň, ale přece jeho postava není viditelná, a tak jako značky ohně, totiž teplo a kouř jsou ve dřevě a nejsou viditelny, ale jako nemůžeme říci, když toho nevidíme, že by ve dřevě nebyly, neboť když tru kus dřeva o jiný kus, ukáží se oheň, teplo i kouř, tak se to má také s vědomostí v těle, a onen Brahm jest tvarem vědění, ale je neviditelný.

Pokud člověk vyslovováním Pranavy (mystická slabika Om) neposkytne svému srdci pohybu, Brahm se neobjeví.

Nechť učiní svoje srdce spodním dřevem, a Pranavu horním dřevem a nechť pomoci přemýšlení o Pranavě pohybuje horním dřevem a uvidí onu světelnou bytost.[4])

[4]) Tento odstavec se týká mystického cvičení. Srdce jest mysl, která je připodobněna dřevu, jež se otírá o druhé dřevo, kterým je naznačeno mantram,

nebo slabika Om, po případě u nás cvičení písmenové. Kdo tato cvičení koná, spatří onu světelnou bytost boží.

Tak jako otec a otcové takovému člověku skryli poklad a on jej najde, tak Brahm je ve všem a vše vyplňuje. Tak jako člověk vidí olej v semenu a máslo ve sraženém mléku a vodu v písku, a oheň ve dřevě, tak také vidí osvícený člověk ducha v těle na cestě ctnosti.

Atma naplňuje vše, tak jako je mléko naplněno kapkami tuku.

Předepsané pokání a poznání je cesta, jak najíti atmu.

Způsob pravého pokání a poznání je tento: Abychom poznali pravdu všech pravd, zadrželo slunce smysly a srdce pevnou uzdou a když světlo, které je přirozeným teplem celého světa, uvedlo do svého kotouče, dalo tímto světlem záři celému ovzduší a jako požehnání za toto pokání, které přede všemi nejdříve učinilo, dosáhlo slunce své velikosti.

Také teď každý, kdo činí pokání, má především vysloviti tuto modlitbu a prositi o pomoc slunce: S přispěním slunce, které jest světlem, dosáhnu pokání, abych přišel do světa Brahmy a byl blažen. Moje srdce nechť se spojí s pravou vírou, slunce mně budiž nakloněno a nechť mně svítí na cestu k ráji, abych tam dospěl, neboť slunce jest branou do ráje.[5])

[5]) Nemusím snad zde připomínati, že slunce jest symbolem božství.

Brahmíni, kteří svoje smysly přísně drželi na uzdě, soustřeďovali se na slunce a který z nich

dosáhl nejvyššího stupně pokání, tomu dovoluje slunce, jež jest dárcem odměny za dobré skutky, aby cestou světla dospěl k Brahmovi. Proto zasluhuje slunce poctu a chválu.

Do světa Brahmova dospějeme, když dovedeme spojiti oheň, slunce a světelnou bytost.

Prokažme hlubokou úctu a chválu vám, Sanku a jiným kajícím, kteří jste byli stvořeni duchem a kteří ještě stvořeni budete a nechť vás slyšíme, kteří prodléváte na výšinách míru!

A ony výšiny míru jsou tam, kde okruh ohně svým leskem ohřívá, kde okruh větru má svoje sídlo, kde měsíce přibývá a ubývá, a kde srdce vznikají ze záře měsíce.

A poněvadž Brahm stvořil nejdříve slunce, nakloň si je, abys s jeho pomocí dospěl k Brahmovi a když se ocitneš ve světle Brahmova slunce a poznal jsi Ho, přemýšlej!

A když se domníváš, že jsi dospěl hloubáním o slunci k bytosti světelné, není tomu tak.

A onen Brahm se před tebou nezahaluje, ba spíše v podobě slunečního světla je nad tebou viditelný.

A část onoho světla jest tvarem celého světla. A s přispěním slunce máme přemýšleti o Brahmovi takto:

Při hloubání o Brahmovi (koncentraci) nechť sedí člověk na čtverhranné podnožce buď kleče, anebo sedě na patách, při čemž prsa, hlavu a hrdlo vztyčuje do výše v jedné čáře. Nechť nepohybuje údy a nechť veškeré smysly udržuje přísně ve svém srdci a přemýšlí o Brahmovi

který je v hlubinách srdce a nechť se přenese přes moře děsivých myšlenek, které v mysli bloudí a nechť se zahalí do závoje Brahmova.

Jiný způsob (jogu) jest ten, že zadržujeme dech a že se zdržujeme jídla a pití a spánku a jiných věcí a požíváme předepsaných jídel, a když zadržováním odejde vzduch na místo, kde ho již nelze střežiti, tu vypouštějme dech zvolna jedním nosním otvorem a nedýchejme ústy. A tak jako vozataj, jenž má zapřaženy vzdorné koně, musí s největší opatrností říditi vůz na správnou cestu, tak nechť moudrý přemýšlející se má na pozoru, aby mysl nepřivedla vzduch na cesty nesprávné.

V zemi, na které jogi sedí, nechť není žádné prohloubeniny, ani zvýšeniny, nechť mu nechybí světla, půda budiž prostá kamení, červů, prachu a bláta, nechť k jeho sluchu nevnikne žádný hlas a nechť na ono místo nepřicházejí lidé.

Všude, kde jeho mysl nalézá klidu, a kde jeho oko nevidí nic rušivého, v ložnici, kam nemůže silný vítr, tam nechť vykonává svoje cvičení.

A zjevení se Brahmovo nad duší joginovou, který nepozorovatelně přijde do jiného stavu, jest naznačeno brzy perlou, brzy kouřem, brzy světlem slunce, brzy ohněm, brzy světlem, do něhož duje vítr, brzy světluškou, která v noci svítí, brzy jako kmitající se blesk, brzy jako čistý a bílý krystal, a brzy zase jako světlo měsíce.

A z osmi věcí, které jsou stanoveny na cestu, bylo jich pět uvedeno, a ze tří ostatních jest jednou dharana.[6])

[6]) Dharana jest indický výraz, značící koncentraci.

Toto dharana znamená upoutání pozornosti na jediný předmět.

To se děje tím způsobem, že nejprve představu mysli správně upravím, abych věděl, že velkým elementem země jsem já.

Za druhé mám v mysli správnou představu vody a vím, že velkým elementem vody jsem já.

Potom se chopím správně ohně a vím, že velkým elementem ohně jsem já.

Dále moje mysl se chopí správné představy vzduchu a vím, že velkým elementem vzduchu jsem já. Konečně se chopí moje mysl akazy správnou cestou a pak vím, že velkým elementem akazy jsem já.

Když jsou tyto představy správné, stávám se tvarem těchto elementů.

A ten, kdo má tuto představu, neonemocní a nezestárne a smrt se ho nedotkne, poněvadž jeho tělo v jogu nabylo tvaru ohně.[7])

[7]) Tvar ohně jest trojúhelník — a trojúhelník znamená dokonalého jogího, který je nesmrtelný.

A kdo si osvojil tuto představu, stává se lehkým a jemným a je vždy zdráv. Jeho mysl nekolísá sem a tam, jeho obličej září, jeho hlas je libozvučný, jeho tělo nevydává zlých výpachů a on krásně voní a jeho tělo vydává jen málo moče a výkalů.

To jsou znamení jogu.

Tak jako když křišťál je pomazán blátem a proto jeho průsvitnost mizí a také po jeho umytí se mu vrátí zase čistota a lesk, tak také původní dživatma, který je světelnou bytostí, pro bláto nevědomosti, ztrácí světlo svého zjevu. Ale když jest jogou a poznáním omyt, tu duch se stává jasným a viditelným a zákal mizí a jeho jednání a konání je ukončeno. Nic mu již nezbývá činiti, neboť se stal Jediným.

Když člověk učinil svou pochodní světlo dživatmy a poznal čistého Brahmu, spojil se s ním.

A ono původní pravdivé nebylo stvořeno, je bez pohybu, jest od všeho neodvislé a je to světlo. Když to člověk ví, jest zproštěn všech sítí hříchů.

Ona světelná bytost jest ve všech prostorách a trvá v každém koutku prostoru a vyplňuje jej.

A stává se především viditelnou a právě tak jest v celém vnitřním světě.

Je to to, co bylo, co jest, a co bude.

Ó lidé, kamkoliv se podíváte, spatřujete jeho obličej! A světlo, které jest ohněm, jest on a světlo, které jest ve vodě, je také on. Jeho světlo vstoupilo do všech světů a do všech rostlin, do velkých i do malých.

Klaňme se oné světelné bytosti! A to, co jest jediné a co nemá nic druhého a co nejrozmanitějšími silami působí na vše, co vládne všemi světy a všemi tvory, to bylo před vznikem všech věcí jediné, a ve formě svého zjevu jest stejně jediným.

Kdo toto jediné zná, stane se nepomíjejícím.

Onen jediný Duch, který vše ničí, nemá druhého. Svojí mocí přemáhá veškeré světy a je v nitru všech světů. A posledního dne, kdy veškeré světy vssaje do sebe, stane se to tak, že všechny světy, co jest v nich stvořeno, a co živil sám vstřebá.

Ve všech směrech jest jeho oko, všude jsou jeho ústa, všude jest jeho ruka a všude jest jeho noha.

A ve všem pracují jeho ruce, a všem ptákům dává létati svými křídly.

A poněvadž stvořil nebe a zemi, jest v jejich nitru jeho jediné světlo.

A všichni tvorové z něho vyšli a zase do něho vstoupí. On jest pánem celého světa a celý svět zničí.

On jest velkým vědoucím a pravdou.

Především stvořil ducha, který žije v lidských srdcích.

Ona jediná bytost, která stvořila Ducha (Slovo) dejž nám poznání, abychom poznali, že jsme s ní spojeni!

Ó ničiteli všeho! Oním šípem, který jest určen ke zničení a kterýž držíš v ruce, abys jej vyslal, ó ty, kterýž stojíš na vysoké hoře, sešli nám oním šípem radost, a nerozmnožuj svoje šípy proti tomu, kdo jest na cestě, ó velký stvořiteli!

Sataster pravil ke svým žákům: Znám tohoto velikého Puruša (Ducha) a tento velký Puruša svítí jako slunce a jest povznesen nad temnotu nevědomosti.

Kdo ho pozná, dospěje po smrti k nesmrtelnosti, ale kromě této cesty není žádné jiné.

Kromě ducha není žádné vyšší bytosti, on jest jako přímý a pevný strom a on jest v celém světě jediným stromem, který se rozprostírá přes celý svět.

A to, co jest větší než lidský duch, nemá postavy a je všeobecné. A toto všeobecné božství jest poutáno při viditelnosti tohoto světa ke všemu a když svět se stane neviditelný (když zanikne v Brahmu), stane se ve všem universálním duchem, který nezná žádného tělesného zla.

Kdo to pozná, stane se nesmrtelným — kdo to nepozná, musí stále trpěti.

Každá ústa jsou jeho ústy, všechny hlavy jsou jeho hlavou, každé hrdlo jest jeho hrdlem.

On jest v nitru všech srdcí u všech tvorů, a objímá vše, a zasluhuje, abychom se mu klaněli.

Proto jest Ono tvarem radosti, a tento tvar jest na všech místech a je to král králů, který vše vyplňuje. Poskytuje všem tvorům pohyb a trvá v nejvyšší blaženosti, a to jest světlo, které nemá vad.

Že je to v nitru lidského srdce, jehož prostor je velikosti palce, jmenují to „velikostí palce“,

ale přece je to větší a neodvislé a sídlí to v srdcích všech tvorů, podle jejich objemu.

Činností myšlenek, které vládnou nad srdcem, lze Jej poznati.

Kdo to pozná, stává se nesmrtelným.

Onen Puruša má nesčíslný počet hlav a má nezměrný počet zevních i vnitřních smyslů.

Objímaje všech pěti elementů, sídlí v šířce deseti prstů nad pupkem v prsou, kde je srdce.

To, co jest viditelno, co bylo a co bude, jest oním Purušou.

On poskytuje blaženost.

Prostřednictvím Májy, to jest vůle, objevuje se mnohotvárným, a to, co prostřednictvím Májy se objevuje jako jednotlivá bytost, je jím také. Ve všech směrech jest jeho ruka, jeho noha, jeho oko. Ve všech směrech jest jeho hlava, jeho ústa, jeho ucho, neboť vše proniká.

A on jest Pánem nade vším a učitelem všech.

A jest ochranou všech a pomocí všech.

Město, t. j. tělo lidské, má devět bran. Uvnitř tohoto města jest dživatma, který stále bdí a v tomto stavu trvá, ale jest ode všeho úplně neodvislý.

Vše pohybující se a klidné jest mu poddáno.

Ačkoliv nemá ani ruce, ani nohy, přece jenom se všeho chápe a všude jde, ač nemá oka, vidí, ač nemá ucha, slyší.

A on ví vše, a není nic, čeho by nevěděl.

Vyplňuje vše a je původem všeho.

Jmenují ho proto nade vše největším.

On je to, který má největší objem, ale přece jest nejmenší a nejjemnější. Sídlí v nitru srdce.

A tak jest oním Atmou.

Jest bez vůle, a z jeho milosti ho lidé vidí.

Kdo ho vidí, je zbaven starostí.

Sataster pravil ke svým žákům: Tento Purušа, který je stár a přece není starcem, je duší všech, jež jest v nitru všech lidí a vše objímá. A já ho znám. Kdo ho zná, nevstoupí na žádném světě do viditelného života.

Ti, kteří znají Boha, praví o něm: Nemá počátku a nemá konce a je od věků.

Sataster pravil: Jediná ta bytost, světlo, nechť mně poskytne poznání, abych věděl, že jsem jí!

Totéž je také oheň, slunce, vítr, měsíc, hvězdná obloha, to jest trůn. Také jest duchem, t. j. trůnem nesloučených elementů, a jest duchem světa.

Potom pravil Sataster: Ty jsi ženou, ty jsi mužem, ty jsi synem, ty jsi dcerou, ty jsi starcem, který se opírá o hůl, ty jsi to, který vrhá člověka v omyl.

Ty jsi to, který když se stane jednou viditelným, stává se viditelným všude.

Jsi vše, co poletuje a má barvu černou a má barvu zelenou a má barvu červenou.[8]) Jsi mrakem, který nosí blesky. Jsi všemi moři.

[8]) Vztahuje se na jisté mysticko-alchymické procesy.

Jsi vším, co nemá počátku, a jsi vším, co nemá konce.

A všechny světy vznikly z tebe a jsou tvojí formou.

A Maja, která je tvou vůlí, je věčná, a jediná a má tři barvy, červenou, bílou a černou.[9])

[9]) Zde se zase dotýká prastarý tento spis jistých symbolů alchymistických.

Tvoje vůle, která má tři vlastnosti, je ve všem přítomná a projevuje tyto principy: (guny).

A Dživatma, který jest od pradávna a jediný, spojil se s Majou, která je tvojí vůlí a zůstal v tomto stavu.

A když Dživatma, totiž vědoucí, dosáhl radosti z Maji a vzdal se jí, stane se Paramatmou.

A jsou dva ptáci, kteří jsou podobni člověku a jež jsou proti sobě. Oba se znají a sedí na jednom stromě. Rozdíl mezi nimi je ten, že jeden z nich béře odplatu za skutky, která jest naznačena ovocem stromů, zatím kdy druhý se nechápe onoho ovoce a je pouhým divákem.

Ten, který se posadil na onen strom, aby vzal odměnu za svoje dílo a zapomíná na svoji moc, jest zachvácen omylem a nevědomostí a stává se terčem zármutku.

Když poznal svoji velikost a moc a ví, že jsem Dživatma a nic jiného, že sám jsem oním ptákem, který jest Paramatmou, jest zbaven zármutku.

A všechny knihy Ved a oběti a dobré skutky a posty a vše, co bylo, jest a bude, a to, co jest předepsáno ve Vedách, vyšlo z Něho. Ma-

jou, která jest jeho vůlí, vznikl tento viditelný svět, a on vtažen do této hry, která se stala viditelnou, zůstává ve svém stavu.

Maja jest spojením a stejnoměrným rozdělením tří vlastností a vládcem nad Majou jest vůle velkého Pána. Celý svět byl naplněn jeho odlišnostmi a zůstal v tomto stavu.

Posledního dne odejde vše do Něho a v den povstání světa z Něho vše vyjde.

Kdo je přesvědčen, že onen Pán, který dává žádost a světlo, zasluhuje chvály a že to jsem Já, dospěje k velikému míru, jenž je blažeností. On jest největší a nad něho není nikoho jiného.

On jest ničitelem všeho.

On jest velkým vědoucím, a zná celá stvoření.

A On zná veškerá tajemství tvorů. Celý svět je v něm a On jest Pánem všech bytostí dvounohých a čtyřnohých.

Sataster pravil: Veškeré dobré činy vykonávám k vůli té světelné bytosti.

Kdybych si nevšímal této bytosti, komu mám obětovati?

On jest jemnější než vše jemné, je v nitru celého světa, obnovuje svět a veškeré různé postavy jsou jeho postavami.

Když lidé poznali onen tvar radosti, který je v Něm, dosáhli velikého míru.

Zároveň zachovává svět v sobě a je Pánem světa.

Je skryt v nitru všech tvorů a zná vnitřní tajemství.

Všichni vědoucí a všichni světci se s Ním sjednotili poznáním, a poněvadž je poznali také jako příčinu svých vlastních těl, roztrhají tím sítě smrti sami v sobě.

Tak jako dokonale čistý olej jest nejvýš jemný, tak také řečená Bytost je nejvýš jemná.

A je ve všech tvorech skryta a je podstatou radosti a je obsažena v celém světě.

Kdo onu světelnou Bytost pozná jako jedinost, osvobodí se ze všech sítí.[10])

[10]) Těmito sítěmi jsou obrazně myšleny naše zevní smysly, jakož i celý zevní svět, který jejich prostřednictvím na nás působí. O tom bylo však již pověděno vše nutné v Bhagavad-Gitě. Bůh je podstatou radosti a blaženosti, proto se mluví ve všech náboženských a mystických spisech o „ráji" nebo o „nebi", což jsou však nejen určitá místa ve vesmíru, nýbrž také zároveň vnitřní stavy. V tomto směru bylo mnoho pochybeného napsáno v moderních okultních dílech. Ve spisech theologických se často tvrdí, že „nebe" je pouze místem — právě tak jako peklo se klade do „propasti". Tyto představy mají však svůj reálný podklad. Jsou právě tak nebesa, jako jsou různá pekla, ale zároveň je třeba míti na paměti, že vyšší bytost může vstoupiti do nižších oblastí, aniž vlastně vyšla z místa, kam náleží. To lze vysvětliti jejím vnitřním stavem. Když Kristus vstoupil do pekel, nepřestával býti Kristem a nevyšel z božského lůna. Tak také duch světce nebo zasvěcenec, který má tělo přeměněné a znovuzrozené, může vstoupiti do všech nižších míst — i do pekel a při tom zůstává v „nebi" — totiž jeho stav vnitřní blaženosti se při tom nemění. Rovněž se může díti a skutečně děje naopak. Světec nebo mystik, který nedosáhl dosud dokonalého odpoutání, může býti ve vytržení uveden

milostí boží do nebe a při tom zůstává vlastně na zemi, kterou možno nazvati v jistém smyslu pekelným světem. Ale něco z oné zkušenosti, jisté více méně jasné vzpomínky, které mohou býti někdy velmi jasné, zůstanou v jeho nitru. Každé i chvilkové spojení s Bohem (jak se stává na mystické cestě) je vždy spojeno s nepopsatelnými pocity štěstí a radosti, s nimiž ve hmotném světě nelze nic porovnati. A opačně zase utrpení, které může býti na našem světě veliké, není nijak porovnatelno s utrpením těch, kteří jsou svými skutky odsouzeni do nejnižších oblastí pekelných. Také tento stav je pro člověka, dokud nepoznal vyšších duchovních věcí nepochopitelným. Vše to se zakládá na jiných stavech v ě d o m í, kterých člověk ve hmotném těle n e z n á. Lidský život probíhá u veliké většiny našich bližních jenom v uzounkém úseku z celé stupnice citů a zkušeností, protože naše smysly jsou nedokonalé a sice proto, abychom jimi ve svých poznatcích byli o m e z o v á n í. To jsou právě ona pouta, která nám byla dána, když jsme vstoupili na tuto zemi.

A ono jediné Světlo tvoří celý svět.[11])

[11]) Bůh je skutečné světlo a není to myšleno jen symbolicky. Proto také se Bůh projevuje nejrozmanitějšími světelnými úkazy, z nichž nejznámější je slunce, o čemž bylo již psáno. Zasvěcenec musí Boha poznati také ve tvaru Slunce, což jest jednou z největších mysterií Rosikruciánů. Staří Egypťané neměli nadarmo obraz slunce jako symbol nejposvátnější a rovněž jiní národové, kteří byli pravými „vyznavači slunce" pokud jejich rituály a bohoslužba nepoklesla do forem čistě hmotných, znali toto tajemství, jež je vnitřními stavy dáno každému mystikovi.

A ono Jediné jest Velký Duch — Maha Atma.

A jest to vždy v nitru všech tvorů.

Mohou je najíti, když odmítají vše, co je mimo ně, v pravém poznání a když se vidí sami

jako Jeho tvar. A ti, kteří to vědí stanou se nepomíjejícími.[12])

[12]) Toto odmítání všeho zevního, je jednak odpoutání se od světa a jednak také soustřeďování se do nitra, zároveň se zastavením všech myšlenek. Je to tedy mystická nebo jogická koncentrace.

Když zmizí zdání, že jsme jednotlivým tvorem, úplně a dokonale, pak není ani dne ani noci, není ani pravdy, ani klamu a jenom ono Jediné zůstává samo jako podstata čisté blaženosti.[13])

[13]) Toto zdání je právě závojem Maji, nebo přírody, která nás nutí, abychom se domnívali, že jsme bytostmi oddělenými od ostatních. Chceme-li poznati pravdu, musíme se jen a jen obrátit do vlastního nitra, neboť jenom tam je pramen poznání. Shledal jsem u některých okultistů, zejména u theosofů nesprávné cvičení, aby byl tento klam zdolán. Z neporozumění základní pravdy mystické, že v Bohu je vše a že chceme-li získati a poznati vše, musíme to hledati jenom v sobě, totiž ve svém osobním božství, hleděti se vmysliti v celé lidstvo a představovati si, že tím dosáhneme onoho spojení se s c e l k e m. Takové cvičení nebo meditace nemohou však vésti k ničemu jinému, leda k osobním klamům. Slyšel jsem často, že jednotlivci se domnívali, že jaksi pociťují ono splývání s veškerenstvem a že se jim zdálo, jako by byli jednotni s celým člověčenstvem. K tomu byli vedeni hlavně některými spisy A. Besantové a jejích svedených žáků. Dlouhá leta jsem brojil proti tomuto nešvaru jmenované anglické „theosofky", a celému jejímu podvodnému systému, ale klidil jsem jen nedůvěru a dokonce i nepřátelství s jistých stran. Teprve nyní se potvrzují moje slova — Theosofická Společnost adyarská je v naprostém rozvratu — právě působením oné ctižádostivé ženy, která je sice nesmírně důmyslná, ale přece jen se nakonec zapletla do vlastních sítí svým prohlášením o nastávajícím se vtě-

lení Spasitele do jistého Inda, který má býti jeho schránkou. Stejně budou také odhaleni před příchodem pravého Spasitele všichni ostatní, kteří podobné lži prohlašovali buď sami o sobě nebo o jiných. Podrobnosti o těchto důležitých událostech jsou uvedeny v mém časopise „Psyche", roč. II. (Vinohrady, Šumavská 7.)

Ono Já je beze všech chyb — Jeho světlo je větší než zář slunce a Ono právě poskytuje rozumovou činnost všem tvorům.

O něm nelze říci, že by bylo dole nebo že by bylo nahoře, nebo že by bylo uprostřed a také nelze o něm říci, že by bylo na některé straně.

Není žádné bytosti, která by se mu podobala.

Jeho jméno je nejvýš slavné.[14])

[14]) Jméno boží je lesk, sláva a pravda. Kdo vyslovuje v duchu jméno boží, jak se vyslovil Rama Krišna, koná nejlepší mystické cvičení, které ho dovede zcela jistě k Bohu. Jméno boží, ať volíme kterékoliv, postačí úplně podle výroku téhož světce k dosažení dokonalé spásy. Bližší návody k tomuto cvičení jsem uvedl jednak v Kerningově „Testamentu" a ve své knize „Praktická mystika" (II. díl „Ohnivého keře"). Oboje vyšlo nákladem Zmatlíka a Paličky, Praha VII.

Co vidíš svým zevním okem, není jeho podobou, neboť zevníma očima Ho spatřiti nemůžeš. Ale když vše, co jest mimo Něho, odmítáš, můžeš Ho najíti. Můžeš Ho najíti podle výroku Ved buďto čistým rozumem, nebo tím, že se poznáš sám jako Jeho tvar. Ti, kteří dosáhli tímto způsobem vědění, jsou nesmrtelní.[15])

[15]) Zde se mluví o obou indických předních školách filosofických, při čemž je však také zahrnuta prakse. Pouhé filosofování nijak nepostačí. První škola se jmenuje sankhya a jejím základem jest odmítání všeho, co není Bůh. Takovým způsobem může člověk po dlouhém hloubání, ale velmi soustavně prováděném, dospěti k poznání své vnitřní podstaty. K této cestě jest ovšem třeba na sta vtělení — je velmi obtížná a nebezpečná a vyžaduje nesmírného duševního napětí a naprosto asketického života. Druhá škola je jogická. Je to sice rovněž cesta nesnadná, ale u porovnání s první přece jenom mnohem snazší. Jest popsána v knize Radža joga od Vivekanandy, v Ohnivém keři od K. Weinfurtera, ve spisech Kerningových a konečně v „Praktické mystice" od K. Weinfurtera. Některé její oddíly nalezne také čtenář ve II. vydání spisu „Divy a kouzla indických fakirů" od K. Weinfurtera.

Sataster řekl: Já, který se chvěji před klamem a nevědomostí, hledám svoje útočiště u oné dávné a ctihodné Bytosti.

Ó, Rudri, t. j. ty, jenž vše ničíš jedinou Bytostí, která má moc zaplašiti zármutek, chraň mne před neklidem nevědomosti!

Moje děti a děti mých dětí, jakož i obyvatelstvo mého sídla i moje domácí zvířata nechť jsou chráněni před škodou!

Neusmrcuj, ó ty, jenž vše ničíš, mých bojovníků, kteří zápasí mečem!

A nedopusť, aby pro moje hříchy se na mne snesl Tvůj hněv!

Maje oběť v ruce, prosím o tvoji milost.

Ona světelná Bytost rozprostřela síť tří vlastností (satva, radžas a tamas), potom síť

stáhla a dopustila, aby vstoupila v rovnoměrné rozdělení oněch tří vlastností.

Když ona Bytost, která je světlo a Maha Atma a králem všech tvorů, tvoří znovu tento svět, ponechává si nad veškerenstvem panství a královskou slávu.

Tak jako je slunce samo světlem a ozařuje veškeré krajiny nahoře i dole v prostoru, tak také dopadá záře oné světelné bytosti, která je jedinečná, veliká a která jest zbožňovaným světlem všeho stvořeného, na malé i na veliké a udržuje každou jednotlivou bytost na jejím stupni ve světle a v trvání.

A ona Bytost, která jest původem všeho stvořeného, udržuje všechny věci podle jejich stupně a dovoluje jim dosáhnouti dokonalosti a překládá je z jedné postavy a z jednoho stupně do postavy jiné a na stupeň jiný.

Chrání celý svět a uvádí veškeré tři vlastnosti (prakriti) v pohyb.

A onen Brahma jest skryt v Oupnek'hatu, který jest tajemstvím, jež se má zachovati.[16])

[16]) Oupnek'hat jest kniha, ze které tato místa překládám. Jmenuje se proto „Tajemství, které se má zachovati", že tyto nauky nejsou pro každého. Lidé světští a bezbožní jich předně nechápou a za druhé když by se jim dostaly do rukou, znesvěcují je.

Světci a moudří praotcové, kteří onoho Brahmu poznali, vcházejí v jeho tvar a jsou nepomíjející.

Kdo dovede upraviti stejný poměr třech vlastností k sobě, činí skutky, které mu přinášejí odměnu, bude míti radost ze svých činů a

ony tři vlastnosti jsou původci bytostí v jejich množství. Onen Atma má tři cesty (cestu do podsvětí, do ráje a k Brahmovi) a pohybem prany (božského dechu) sestupuje souhlasně se svými skutky i do posledních světů.[17])

[17]) Ony tři cesty jsou vysvětleny v Bhagavad-Gitě, a v poznámkách k ní. Bůh sestupuje nejvyšším stupněm prany, totiž božským dechem do všech bytostí i na nejvyšších světech, neboť kromě vzduchu vdechují tvorové ještě jiný vzduch nevažitelný, nesmírně jemný a éterický, který, jak jsem vyložil blíže v poznámkách ke Kerningově Testamentu, vdechujeme všichni zároveň se vzduchem hmotným. Vědomé vdechování prany přináší nejen zdraví, ale i zcela nový život a nové energie. Těmto cvičením jsem věnoval rozsáhlé pokyny v nové své knize „Životní magnetismus", která vyšla v nakladatelství Zmatlíka a Paličky, Praha VII.

A onen Dživatma jest u velikosti palce uprostřed srdce a svým světlem se podobá slunci a prostřednictvím rozumu upadl do pout zevního já a vůle.[18])

[18]) V tomto verši je velmi důležitá a zajímavá zmínka o velikosti lidského božského Já, které jako malé slunce u velikosti palce září v srdci každého člověka. Není vlastně v srdci anatomickém, nýbrž uprostřed prsou asi ve výši desíti prstů nad pupkem. Když si položíme obě ruce na tělo tak, že malík levé ruky spočívá na pupku a když položíme pravici těsně nad levou ruku, dotýkáme se palcem pravé ruky onoho místa. Při tom ovšem máme obě dlaně na těle. Tam je ono místo, kde se musí u mystika rozžehnouti „božský oheň", který je zřetelně cítit, jakmile se rozhořel. Tento mystický oheň nelze rozžehnouti jinak než buď jogickým cvičením nebo mystickou koncentrací. Je-li jednou rozžat, nemůže již

býti ničím uhašen, ale jeho teplo se časem ztrácí, když totiž mystik se odvrátil od věcí duchovních. Při modlitbě, při vstupu do chrámu, při mystických hovorech nebo pouhé vzpomínce na věci duchovní, cítí mystik ihned mocné vzplanutí tohoto vnitřního ohně. Toto vzplanutí, spojené ještě se zvláštním jiným pocitem je také neklamnou známkou, když modlitba mystikova byla vyslyšena — v takovém případě je naprosto jisto, že se udá to, oč mystik prosil. Uvádím tyto podrobnosti zúmyslně pro ty, kteří hledají, neboť tento duchovní oheň je neklamnou známkou pravé cesty mystické. Vychází z duchovního srdce, které jsem popsal jinde. — V předcházejícím verši je naznačeno, že toto božské Já upadlo rozumem do pout zevního já a vůle. Právě rozum, t. j. zevní rozum, je největším poutem lidské duše. Také lidská zevní vůle je „silou prokletí", neboť ona svádí člověka, aby konal to, co Bůh nechce! Vše, co koná člověk o vlastní vůli je proti Bohu. Naše zevní vůle je výsledkem našeho rozumu a proto je právě tak klamná, jako rozum sám. Jenom tehdy, když užíváme své vůle ke věcem posvátným, když je nám nástrojem k přemožení zevních smyslů a k potlačení myšlenek při mystické koncentraci, ponese nám to dobré ovoce, jestliže vše to konáme k vůli Bohu, totiž proto, abychom se s Ním spojili. Rovněž tehdy je nám vůle dobrým nástrojem, když se něčeho odříkáme ve prospěch jiných, když konáme dobré skutky a pod. Ale při tom nesmíme nikdy mysliti na odměnu — tím bychom zase upadli do pout jiných.

Ono světlo, které má velikost palce, jest u většiny malých tvorů v jejich srdcích ve velikosti hrotu jehly a u mnohých tvorů, kteří jsou ještě menší, jest jako hrot vlasu, když jej rozdělíme na stokrát sto dílků a tento dílek ještě rozdělíme na sto dílů. Řídí se to u tvorů podle jejich velikosti a onen Dživatma odpovídá u tvora velikého jeho srdci.

Od chvíle, kdy pozná sebe sama, stává se nesmrtelným.

A onen Dživatma není mužem ani ženou, ani obojetníkem.

A do kterého těla vstoupil, obdrží jméno, odpovídající onomu tělu.

Tělu, které stvořil, dává podnět k vůli, která vychází ze srdce, k cítění a k vidění a ku představování si všeho toho v srdci.[19])

[19]) To znamená, že Atma, přebývající v srdci, dává člověku podnět a schopnost, aby Jej cítil i viděl, a aby si ve svém duchovním srdci dovedl svého Boha představiti. Tato představa vede právě ke spáse.

A jídlem a pitím, z čehož vzniká símě, jest Dživatma příčinou vznikání těl.

A po smrti jest onen Dživatma účasten radosti jako odměny, která odpovídá skutkům, když v posledních světech přijal tělo. A když ony tři vlastnosti přírody poznal v sobě, přijímá v každém stavu jedno tělo husté a jedno jemné.

A odměna, která následuje po dobrých a po špatných skutcích, a odměna, která přichází po přemýšlení, jest ta, že ono husté a ono jemné tělo se spojují.[20])

[20]) Ono husté tělo je tělem pozemským nebo vůbec hmotným a ono jemné tělo je astrální dvojník a rovněž těla vyššího řádu, kterými je Duch oděn. Spojení obou těchto těl znamená vtělení na některém světě, při čemž život onoho jedince se řídí podle dobré nebo špatné „odměny", vlivem vykonaných skutků za života předcházejícího. Zajímavá je zde poznámka, že i „přemýšlení", totiž veškeré naše myšlenky jsou tu prohlášeny jako příčina řídící naše bu-

doucí osudy. Obyčejně se lidé domnívají, že jejich myšlenky nemají vlivu na další život a zvláště na život posmrtný, jakož i karmu. To je ovšem omyl. Někdy působí myšlenka mnohem intensivněji nežli skutek vykonaný. Proto nelze dosti doporučovati ono ovládání myšlenek a snahu státi se jejich pánem, jak to líčí hlavně svými spisy Mulford.

A jinou příčinou vtělení na různých světech jest držení toho, co srdci poskytlo úplnou spokojenost.[21])

[21]) Touto spokojeností se míní zevní připoutanost ať ke skutkům ať k jejich výsledkům, z čehož vzniká nová karma a proto nové vtělení.

Kdo onu bytost, která nemá ani počátku, ani konce a která v celém okruhu světa trvá jako jediný svědek a která celý svět vytvořila a jež má nespočetně mnoho postav, která celý svět zahaluje, která jest jediná a která je světlem, kdo onu Bytost v tomto způsobu pochopí a pozná, bude vysvobozen od všech pouť a sítí.

Čistá ta bytost jest poznávána očistou a světlem srdce. Nemá ani místa, ani jména, chrání i ničí, je podstatou radosti a podle své staré vůle vytváří svět. Ti, kteří tuto světelnou bytost chápají v tomto způsobu, vzdávají se každého jiného objevení se v nějakém těle.[22])

[22]) Tento verš značí, že ti, kteří oním způsobem Boha poznali, netouží již po nějakém těle hmotném nebo polohmotném, v němž by se objevili na některém světě. Přes to však někteří z nich sestupují občas na světy nižší, aby se tam vtělili a poučovali ostatní tam sídlící bytosti.

Mnozí se sami nazývají vědoucími, zatím kdy jsou plni nevědomosti a klamu.

Praví, že svět povstal sám sebou.

A rovněž praví mnozí, že vše vzniklo časem.

Tak tomu však není, neboť tato světokoule se pohybuje mocí oné světelné bytosti, která svět stále v sebe zahaluje.

A tatáž bytost ví vše, a ničí čas a usmrcuje smrt, a veškeré vlastnosti jsou v ní a veškeré vědy a umění a všemu tomu poskytuje zevní jsoucnost.

Je to táž bytost, která se stala viditelnou v zemi, ohni, vodě větru a akaze.

A tak nutno věděti, že tato bytost je vše.

Proto po očistě srdce se máme vzdáti všech skutků, abychom se spojili s nejlepším a s původem všeho.

Cesta k tomu je následující: Nejprve jdi k učiteli. Za druhé věř v učitele a v Brahmu. Za třetí, slyš od učitele pravdu. Nauč se pravdu dokazovati a ponořuj se stále do pravého poznání — to jest, buď v nepřetržité sjednocenosti s prabytostí a konečně prováděj osm způsobů jogu a poznej odplatu každého skutku v určité době a dále budiž blahovolný, trpělivý a čistý a vždy veselý, neměj vlastní vůle a buď štědrý, chápej se práce s radostí, nebuď chorobný závistí a oddávej se úplně Brahmovi.

Tím se spojí Dživatma s Atmou a budeš blažen.[23])

[23]) Jak jsem již jinde vysvětlil, znamená Dživatma naše božské já, kdežto Atma jest duch universální.

Ona Bytost stojí nad světem, který má podobu stromu a nad časem a nad tvarem.[24])

[24]) O tomto stromu světovém jsme mluvili v poznámkách k Bhagavad-Gitě.

Jest Pánem následujících šesti věcí: Veliké vlády, čistého díla, slavného jména, bohatství, neosobní vůle a blaženosti.

Kdo Pána těchto věcí poznal v sobě a zároveň v nich celý svět, bude nesmrtelný. A v celém světě není nic, z čeho by se Pán živil a v celém světě není nikdo pánem nebo vládcem.

A jest bez vlastností a je původem všeho a je pánem smyslových klamů, které ovládají lidi.

Je trvalejší než vše trvalé a jeho vědění je větší než veškeré vědy.

A radost z tohoto vědění poznali velcí mudrci a dosáhli je.

A to jest veliké tajemství Oupnek'hatu, které se má zachovati.

A vždycky přicházeli ti, kteří toto vědění kázali, ale nemá býti sděleno tomu, jehož srdce nedosáhlo míru.

Avšak synovi, který je vhodný a žákovi, jenž jest čistého srdce, má býti pověděno.

Kdo má pravou dětskou lásku k této světelné Bytosti a kdo také má pravou důvěru ke svému učiteli, ten pochopí tato slova o onom Velikém a bude uznán za velkého Brahmína.

Doslov překladatele.

Odevzdávám tuto knihu svým čtenářům s přáním, aby jim byla vodítkem ve všech otázkách duchovních, neboť jsem přesvědčen, že v Bhagavad-Gitě, která je opravdu knihou knih a královnou mezi spisy mystickými, lze najíti vše, co lidská duše hledá. Jestliže někdo bude státi před nějakou záhadou a nepochopí ihned některé výklady přes moje poznámky a vysvětlivky, tu nechť se jen pokusí čísti mezi řádky — nechť se zahloubá do nitra a jistě mu odpověď bude dána Pánem všeho tvorstva.

K. W.

OBSAH:

Strana

Předmluva 3
I. Přehlídka vojska 23
II. Sankhya-joga čili Pravá znalost Ducha 30
III. Moudrost správného skutku čili Karma-joga 62
IV. Džnana Joga 86
V. Karma sanyasa Joga čili správné poznání, jak vzdáti se skutků 117
VI. Atmasanyama Joga čili Správné hloubání .. 131
VII. Dosažení duchovního poznání silou božské lásky 166
VIII. Dosažení vnitřního osvícení mocí božského Ducha 186
IX. Pravé poznání královského tajemství 213
X. O pravém poznání božské moci 232
XI. Vidění Boha jako duše světa 248
XII. Zbožnění Nejvyššího 264
XIII. Rozdíl mezi Duchem a přírodou 275
XIV. Pravé poznání tří přírodních sil 290
XV. Správné poznání božského Ducha 303
XVI. Pravé poznání vlivu bohů a démonů 322
XVII. Správné poznání trojnásobného rozdělení víry 330
XVIII. Správné poznání o spojení s Nejvyšším a o cestě ke spáse 341
Dodatek 373
Doslov překladatele 403